

Kršćanska biblioteka
www.monfortanci.com

RAZMATRANJA O VJEČNIM ISTINAMA

PRIPRAVA NA SMRT

ili

Razmatranja o vječnim istinama

Djelo napisao

“

SV. ALFONSO LIGUORI,
Crkveni naučitelj

Preveo

Fra Ambro Miletić 1906. godine

Naslov izvornika: Le considerazioni sulle massime eterne u Opere ascetische V
sv. Alfonsa Marije Liguorija, Torino 1845.

SADRŽAJ

Namjena knjige

1. Slika netom umrlog čovjeka
2. Sa smrću sve svršava
3. O kratkoći našeg života
4. Istinitost smrti
5. Ne znamo u koji ćemo čas umrijeti
6. Smrt grešnika
7. Osjećaji umirućeg zapuštenika, koji je za života malo mislio na smrt
8. O smrti pravednih
9. Mir pravedno umirućih
10. Kako se imademo pripremiti na smrt
11. O vrijednosti vremena
12. Znamenitost našeg spasa
13. Ispraznost svijeta
14. Sadašnji život jest putovanje u vječnost
15. O zloći smrtnog grijeha
16. O Božjem milosrđu
17. Zloraba Božjega milosrđa
18. O broju grijeha
19. Biti u milosti Božjoj jest veliko dobro, a veliko zlo ne imati Božje milosti
20. Ludost grešnika
21. Grešnikov život je nesretan, sretan onog koji Boga ljubi
22. O zločestom običaju
23. Varke, koje vrag stavlja u grešnikovu pamet
24. O posebnom sudu
25. O općem sudu
26. O mukama u paklu
27. O vječnosti pakla
28. Grizodušja osuđenih
29. O rajju
30. O molitvi
31. O ustrajnosti
32. O pouzdanju, koje moramo imati u zaštitu presvete Marije
33. O ljubavi Božjoj
34. O svetoj pričesti
35. O ljubaznom Isusovom prebivanju u presvetom oltarskom Sakramentu
36. Treba se prilagoditi volji Božjoj

NAMJENA KNJIGE

(Napisao sv. Alfonso)

Neki su željeli da napišem knjigu o razmatranju vječnih istina za duše koje se žele učvrstiti i usavršiti u duhovnom životu. Drugi su opet tražili da im napišem propovjednu knjigu za poslanstva i duhovne vježbe. Ja sam, pak, napisao samo ovu knjigu ovakvu kakva jest da može služiti za jednu i drugu svrhu. Razdijelio sam promišljanja u tri točke, da i svjetovne osobe mogu lakše promišljati. Svaka točka služi za jedno promišljanje, a iza svakog promišljanja dolaze molitve. Molim vas dragi čitatelji da vam ne bude dosadno, što ćete često sebe pronalaziti kako od Boga tražite milosti, ustrajnosti i molitve; jer su nam najpotrebnije ove dvije milosti za spas naših duša. Milost Božanske ljubavi jest ona milost, veli sv. Franjo Saleski, u kojoj su sve druge milost, jer krijepost Božje ljubavi nosi sa sobom sve druge krijeposti. Tko ljubi Boga, taj je ponizan, čist, poslušan, trapi svoje tijelo, jednom riječju, taj je u svemu krjepostan. Ljubi Boga i radi što hoćeš, rekao je sv. Augustin. A tako i jest, jer tko gleda da ne učini što našao Bogu, taj će nastojati da mu u svemu ugodu. Ljubi Boga i radi što hoćeš, rekao je sv. Augustin. Tako i jest; jer onaj tko gleda da ne učini što našao Bogu, taj će nastojati da mu u svemu ugodu.

Druga pak je milost ona kojom zadobivamo vječnu krunu. Sveti Bernard kaže da je obećan raj onima koji započnu dobro živjeti, a dobivaju ga samo oni koji u započetom dobru ustraju do smrti. Ali ustrajnost se daje jedino onima koji je traže. Odatle piše sv. Toma, da treba neprestano moliti, ako se želi u raj doći. To je isto rekao naš Spasitelj: kaza im prisposobu kako valja svagda moliti i nikada posustati (Lk. 18, 1.) i stoga mnogi grešnici, sve ako se i pokaju, do kraja ne ostaju u milosti Božjoj, dobiju, ali ne prose ustrajnosti, osobito u napastima i tako ponovno posrću u grijeh. Premda ovu milost ustrajnosti ne možemo zaslužiti svim našim dobrim djelima, ipak nam se daje ako je prosimo i tražimo, kako navodi o. Suarez, po onom što je prije rekao sv. Augustin, da se ustrajnost može zaslužiti molitvom.

Da ova knjiga uzmogne služiti i za svećenike i propovjednike, koji nemaju dovoljno knjiga ili nemaju kada čitati, prozeo sam je rečenicama iz Svetog Pisma i riječima svetih otaca, napominjući da svako promišljanje s tri točke sačinjava jednu propovijed. Zato sam od raznih spisatelja pokupio čuvstvene izraze, koji su mi se činili da će, čovjeka koji ovo čita, lakše ganuti.

Sve na veću slavu Božju.

Molim te dragi čitatelju, da me preporučiš Isusu Kristu, bio ja živ ili mrtav kad budeš čitao ovu knjigu, a ja obećavam da ću se moliti za tebe. Slava Isusu i Mariji, našem ufanju.

Molitva prije promišljanja.

Došavši na mjesto, gdje ćeš promišljati, prekrsti se govoreći: *Po znamenju sv. Križa od neprijatelja naših oslobodi nas, Gospodine naš. U ime Oca i Sina i Duha Svetog. Amen.*

Bože moj vjerujem da si ovdje sa mnom. Klanjam ti se: vrlo žalim da sam te toliko vrijeđao. Rasvijetli me da dobro obavim promišljanje, da popravim moj život i da napredujem tvojoj svetoj ljubavi. Presveta Djevice, anđele čuvaru, sveti odvjetnici pomozite me. Zdravo Marijo i Slava Ocu.

Molitva poslije promišljanja.

Gospodine zahvaljujem ti na odlukama koje si potaknu u meni kroz ovo promišljanje. Tražim oprostjenje za pogreške koje sam učinio, prikazujem ti odluke koje su tvojom milošću pobuđene u meni i molim te udjeli mi milost, da ih točno budem ispunjavao sve do smrti. Nadam se da ćeš mi dati ovu milost po zaslugama Isusovim zagovoru presvete Djevice Marije. Oče naš, Zdravo Marijo i Slava Ocu.

Promišljanje prvo

Slika netom umrlog čovjeka

*Prah si i u prah ćeš se
Pretvoriti (Gen. 13, 19.).*

Točka prva

Promisli dragi brate da si zemlja i da ćeš se opet u zemlju povratiti. Doći će dan kada ćeš umrijeti, te u jednu jamu bačen biti, u njoj ćeš sagnjiti i crvima pokriven biti. Ova sudbina zapasti će zapasti svakog, bogataša i siromaha, plemića i slugu. Čim se duša posljednjim izdisajem odjeli od svog tijela, otići će u svoju vječnost, a tijelo će se pretvoriti u zemlju.

Zamisli da gledaš mrtvo tijelo čovjeka, koji je malo prije ispustio svoju dušu, promotri kako leži na krevetu, glave oborene na prsa, raščupane kose još mokre od smrtnog znoja, udubljene oči i istrošene jagodice; drvenasto lice, jezik i usne željezne boje, tijelo hladno i teško. Tko god izbliza promotri to ukočeno tijelo probljedi od straha. Koliko ih je tako gledajući koga od svoje rodbine promijenilo svoj život.

A još veći strah i grozotu zadaje tijelo kad počne gnjiliti. Neće proći ni dvadeset i četiri sata od smrti onog mladića, a već smrad iz njega se osjeti. Treba prozore otvoriti, mnogo tamjana spaliti i mirisavih voda proliti i nastojati da se čim prije to tijelo prenese u crkvu i u zemlju zatrpa, da svojim smradom ne okuži cijelu kuću. K tomu još ako je tijelo kojeg plemića ili bogataša, onda još više zadiše tim groznim smradom.

Evo na što je spao onaj besramnik, onaj oholica! Prije je bio rado očekivan i priman u društva i zabave, a sada je postao strašilom i grdobom gledaoca. Zbog toga mu se rodbina žuri, da ga se ukloni čim prije iz kuće, te siromahe plaćaju da ga zatvorena u sanduku nose i bace gdje u grobnicu.

Od prije je išao glas o njegovoj srdačnosti i hrabrosti, o njegovoj udvornosti i ponašanju, te o njegovoj šaljivosti, ali čim umre o njemu se sve zaboravi. *Njihova uspomena se izgubila sa zvukom zvona.* Kad se proćuo glas o njegovoj smrti, odmah jedni počnu govoriti: »Jadan, bio je štovan i čašćen;» drugi su pak govorili kako je ostavio kuću u potpunom redu, treći pak su žalili, jer ih je pokojnik u čemu potpomogao, četvrti se počеше radovati, jer će im njegova smrt donijeti kakvu korist. Napokon kroz brzo vrijeme, o pokojniku ni riječi se više ne čuje, tobože da im žalosti ne ponavljaju. U posjetima sažaljenja se razgovaralo o posve drugim stvarima i da tok spomene pokojnika, rodbina odmah ustaje i govori: »Za ljubav, ne spominjite njegovo ime više!«

Promisli još, kako god si ti radio na smrti tvojih prijatelja, da će isto tako i drugi s tobom postupati. Živi se ističu na prvim mjestima, da zauzmu dobra pokojnih, a o njima se ništa ne govori, niti imaju kakvih sjećanja na pokojnog. Roditelji u početku će neko vrijeme ostati ožalošćeni, ali će se brzo utješiti onim dijelom stvari koji im pripada, tako će se tvojom smrću još malo i razveseliti; u onoj sobi, gdje ćeš ti ispustiti dušu i gdje ćeš od Isusa suđen biti, plesat će se, jesti će se, igrati će se i smijati kao i prije, a tvoja duša, gdje će ona biti?

Uzdasi i molitve

Ah Isuse, moj slatki Otkupitelju, zahvaljujem ti što me nisi uzeo s ovog svijeta dok sam bio u grijehu i tvojoj nemilosti. Ah! Po mojim zaslugama već sam davno morao doći u pakao! Da sam umro onaj dan, one noći, što bi od mene bilo kroz svu vječnost? Svoju smrt

primam na onaj način na koji hoćeš da mi je pošalješ, a sve to u ime zadovoljštine mojih grijeha; ali kad si me do sada već čekao, pričekaj me još malo. Daj da oplaćem uvrede koje sam ti nanio, prije nego me staneš suditi. Ne neću se više opirati tvojim glasovima. Tko zna da ove sada riječi koje sam pročitao, nisu moj posljednji glas? priznajem ne zaslužujem nikakva milosrđa, jer si mi toliko put oprostio, a ja nezahvalnik opet sam te vrijeđao.

Gospodine, kad već ne znaš zamrziti srce koje se ponižava i kaje, evo skrušeni izdajica tebi se utječe. Po svom neizmjernom milosrđu oprost mi i ne odbij me od sebe. Rekao si:»*Tko se meni utječe neću ga odbiti od sebe.*» (Job. 6, 37.). Istina da sam te grdio više nego itko drugi, jer sam više od drugih bio obdaren tvojim milostima; ali krv, koju si prolio, hrabri me i pruža mi oprost, ako se skrušeno pokajem. Da, moje najveće dobro, kajem se iz dna duše, što sam te vrijeđao.

Život koji mi preostaje, ne Isuse moj, ne ću ga više trošiti u grešne naslade, tebe vrijeđajući, nego ću ga cijelog uložiti oplakujući uvrede, koje sam ti nezahvalno nanio i ljubeći te svim srcem, o Bože vrijedan neizmjerne ljubavi. O Marijo, ufanje moje, moli Isusa za mene.

Točka druga

Kršćanine dragi, da bolje upoznaš ono što kaže sv. Ivan Zlatousti:»*Pođi na grob, promotri onaj prah, pepeo, crve, te udahni.*» Pogledaj kako ono mrtvo tijelo, najprije požuti, pa pocrni; za tog ukaže se po njemu gadljivi bijeli skorup. Nakon svega tog iz njega se stane točiti rastezljiva i sluzinasta gadna gnjušotina i smrad, u kojem se zakoti nebrojeno mnoštvo crvi, koji se hrane smrdljivim mesom i u njem se množe. Pridolaze miši i ugrizaju; jedni obilazeći izvana, a drugi ulazeći u usta i crijeva.

Na komade padaju jagodice, usne i vlasi; najprije se ogule bedra, zatim ruke i noge. Crvi rastočiv meso, počnu se uništavati međusobno i napokon od onog tijela ne ostane ništa osim smrdljivog kostura, koji se s vremenom saspe odijelivši se kost od kosti i glava otpadne od svog trupa, da čovjek nije ništa drugo doli:»*Malo praha, koji je vjetar nanio na guvno*» (Dan. 2, 35.).

Onaj plemić, onaj bogataš, koji je preko cijelog svog života samo šetao i bio društveni vođa, gdje je? U ništavilu mu je soba, u njoj ga ima više. Potražiš li mu krevet, dat je nekom drugom; njegovo sjajno odijelo, njegovo silno oružje, sve su to drugi razgrabili. Ako ga želiš vidjeti nadvij se nad onu jamu, gdje se pretvorio u šaku smrada, naći ćeš gole kosti i ništa drugo. Ah! Bože! Ono tijelo odgajano u tolikom raskošju, odijevano tolikim grimizom, dvoreno tolikim od tolikih sluga, na što je došlo?

Svet na nebu, vi jedini shvaćate, koji za ljubav svog Boga, kog jedino ljubite na ovoj zemlji, znadoste umrtviti svoja tijela, a sad vam se kosti u zlato i srebro okovane štuju i na oltarima drže kao sveti ostatci, plemenite vam duše uživaju Boga, očekujući najposebniji dan, kad će doći i vaša tijela, da budu dionici slave na nebu, kao što su bila patnja na zemlji. Ovo je prava ljubav tijela, mučiti ga i umrtviti na ovom svijetu, da zauvijek bude sretno i blaženo na nebu, a uskraćivati mu sve one tjelesne naslade, koje bi ga za zauvijek učinile nesretnim.

Uzdasi i molitve

Evo, dakle , Bože moj, na što će spasti ovo moje tijelo, kojim sam te toliko vrijeđao, sagnjit će i pretvoriti se u crve. Ali se ne žalostim, o Gospodine, dapače se radujem, što će ovo moje tijelo sagnjiti i rastočiti se, s kojeg sam izgubio tebe, najveće dobro, nego se žalostim što sam onim kukavnim nasladama toliko puta ožalostio tebe. Ali ne zdvajam tvoje

milosrđe:»Čekao si me da mi oprostiš» (Iz. 30, 18.). I oprosti ćeš mi, ako se pokajem. Da, iz svega se srca kajem, o neizmjerena dobroto, što sam te vrijeđao. Reći ću ti sa sv. Katom genovskom:» *Isuse moj, neću više grijешiti.*» Neću više za zlo iskorištavati tvoju svetu strpljivost. Neću čekati, razapeta moja ljubavi, da te zagrlim kada mi te ispovijed pruži na času moje smrti: sad te grlim, sad ti preporučujem dušu moju. Moja duša toliko je godina živjela na ovom svijetu i nije te ljubila, prosvijetli me i ojačaj, kroz život što mi je preostao. Neću čekati, da te počnem ljubiti tek na kraju mog života, sad te grlim i ljubim i obećavam da te nikada više neću ostaviti. O Djevice presveta sveži me za Isusa i isprosi mi tu milost, da ga nikada više ne izgubim.

Točka treća

Brate moj, u ovoj tužnoj slici smrti pogledaj samog sebe, te ono što ćeš jednom biti: «*Spomeni se da si prah i da ćeš se u prah vratiti.*» Promisli kako ćeš se za malo godina, pretvoriti u gnjilež i crve. Job promatrajući ovo, posveti se, gnojuštinu nazivaše ocem, a crve majkom i sestrama.

Sve će proći i na smrti ako izgubiš dušu, izgubio si sve. «*Pomisli da si već umro* (kaže sv. Lovro) *kad istinu znaš, da ćeš svakako jednom umrijeti.*» Da si već umro, a što sad ne bi želio, da si za života činio? Sad kad si živ, promisli da ćeš jednog dana osvanuti mrtav. Kaže sv. Bono da brodar koji hoće dobro upravljati svojom lađom na moru treba stajati na stražnjem kraju lađe; isto i čovjek, koji hoće da sveto živi, treba uvijek razmišljati o posljednjem trenutku svog života i da se nahodi na smrtnoj postelji. Odatle nastavlja sv. Bernardo:» *Svrni pogled na grijehne svoje mladosti i posrami se; pogledaj grijehne svoje zrelosti i zaplači; promisli svoje nekadašnje i sadašnje neurednosti svog života, te se prestraši i brzo popravi.*» Sveti Kamilo Lelski, kad bi se nadvio nad grobnicu mrtvih, sam bi sebi rekao:» *Da se ovi opet povrate na život, a što na bi činili za svoje vječno spasenje? A ja nevoljan, koji imam vremena i na pretek, pak što radim za spas svoje duše? Ovako je svetac govorio iz poniznosti. Ali ti, brate moj, za stalno imaš razlog strašiti se, da si ona neplodna smokva o kojoj Gospodin reče: «*Evo već tri godine dolazim i tražim ploda na ovoj smokvi i ne nalazim.*» (Luk.13,7). Ti koji više od tri godine stojiš na svijetu, kakav si plod donio? Pazi, veli sv. Bernardo, da Gospodin ne gleda na sami cvijet, nego hoće i plod, to jest ne samo dobre želje i odluke, nego hoće i dobra djela. Okoristi se ovim vremenom, koje ti Bog daje po svom milosrđu; ne čekaj onog časa kad ćeš ga željeti, a neće biti koristi i kad ti se rekne: «*Više vremena nema, polazi brzo, što je učinjeno, učinjeno.*»*

Uzdasi i molitve

Evo me, Bože moj, ja sam ono neplodno stablo koje je od toliko godina zasluživalo da mu se rekne: «*Posijeci ga; zašto da uzalud zaprema zemlju?*» Tako je; jer kroz toliko godina od kako stojim na svijetu drugim plodom nisam uplodio, **van???** (osim?) trnjem i nevoljama grijeha. No, Gospodine, nećeš da brinem. Svima si rekao da će te svako naći, tko te zatraži: «*Tražite i naći ćete.*» Tražim te, Bože moj i želim tvoju milost. Za sve uvrede kojim sam te vrijeđao iz sveg se srca kajem i od žalosti bih umro. Do sada sam te izbjegavao, ali sad više cijenim tvoje prijateljstvo, nego da bih zadobio sva kraljevstva na zemlji. Neću se više opirati tvom očinskom glasu. Hoćeš da ti se sav dadem, bez iznimke sav ti se predajem. Rekao si: »*Ako me što zaištete u moje ime, učinit ću.*»(Iv. 14). Isuse moj slatki, ufajući se u ovo veliko obećanje, u ime tvoje i po tvojim zaslugama prosim tvoju milost i tvoju svetu ljubav. Daj, da uzobiluje tvoja milost i ljubav u mojoj duši, gdje je do sada obilovao grijeh i zloća. Hvala ti

što me bodriš da se ovako molim; čim mi ju nadahnjuješ, znak je, da ćeš me uslišati. Smiluj mi se, Isuse moj, daj da te **vele??** (više?) uzljubim, udijeli mi veliku želju da ti udovoljavam, i k tomu moć da to sve uzmognem ispuniti. O, moja velika odvjetnice, Marijo, uslišaj me još i ti, te moli Isusa za me.

Promišljanje drugo

Sa smrću sve svršava.

Dovršeno je, jest dovršeno. (Ezek. 7,6)

Točka prva

Ljubitelji ovog svijeta za sretne i blažene drže samo one koji posjeduju mnoga dobra ovog svijeta, kao tjelesne naslade, bogatstva i raskoš, a smrt kosi i uništava sva dobra zemaljska: » *Što je vaš život? Ništa drugo nego para, koja za malo traje.*» (Jak.4,5). Para, koja ishlapljuje iz zemlje, više puta dižući se u zrak i obasja ju sunce, vrlo krasan izgled oku daje; ali taj krasni izgled za koliko traje? Puhne malo vjetra i sve iščezne. Evo onog velikaša, danas tako štovana i dvorena, da mu se od straha skoro i klanjaju, sutra neka umre, prezirat će ga, proklinjati i pod noge bacati. Iza smrti sve ostavljamo. Brat onog velikog Božjeg sluga Tome od Kempisa hvastao se, kako je bio sagradio divnu kuću, na što mu jedan njegov prijatelj reče, da mu je doista kuća lijepa i krasna, ali da ima jednu veliku manu. – Kakvu? – upita ga. – Mana joj je ta, odgovori mu prijatelj, što si na njojzi vrata napravio. – Kako to? Zar su vrata mana jedne kuće? – Da, odgovori mu prijatelj, jer će te jednog dana na ona vrata iznijeti mrtva i tako ćeš zauvijek ostaviti i kuću i sve što je u njojzi..

Jednom riječju, čovjeku smrt oduzme sva dobra ovog svijeta. Zar nije čudno gledati kako onog plemića iznose u nepovrat iz njegove kuće i drugi zauzimlju njegovo imanje? Sluge ga ostave u grobnici jedva s jednom haljinom, samo da mu tijelo pokrije; više nikog nema, koji bi ga štovao i ulagivao mu se; niti se itko obazire na njegove ostavljene naredbe. Saladin kralj, koji je osvojio mnoge kraljevine u Aziji, umirući naredi, kad mu tijelo ponesu u grob da jedan ide naprijed s njegovom košuljom izvješrenom o štapu i više:» Ovo je sve što Saladin nosi sa sobom u grob!»

Položi se mrtvo tijelo onog plemića, meso se raspadne i više se ne raspoznaju njegove kosti od drugih. *Pogledaj grobnice!* Kaže sv. Bazilije, *i pogledaj tko je bio sluga, tko li gospodar.* Aleksandar Veliki jednog dana gledaše gdje Diogenes pomnjivo nešto tražao među kostima mrtvih. – Što tražiš? Iz znatiželje upita Aleksandar. – Evo tražim lubanju Philipa kralja, tvoga oca, odgovori mu, i ne mogu nikako da ju razaberem; ako ju ti možeš naći i raspoznati, dođi i pokaži mi ju. Ljudi nejednako se rađaju na ovome svijetu, ali se izjednačuju poslije smrti. Veli Oracij: »*Smrt izjednačuje žezla s motikama.*»

Jednom riječju, kad smrt dođe sve prestane, sve se ostavi i nikakva stvar ovog svijeta ne nosi se u grob sa sobom.

Uzdasi i molitve

Gospodine moj, kad me već rasvjetljuješ, da upoznam ono što svijet cijeni, naime da je sve dim i ludorija, pomози mi da ih se otresem prije nego me smrt s njima rastavi. Nevoljna i

tužna mene, koliko sam puta radi nevoljnih i ništetnih naslada, te svjetskih dobara uvrijedio i izgubio tebe, o neizmijerna dobroto! O Isuse moj, liječniče nebeski, svrni milostivi pogled na moju nevoljnu dušu, pogledaj tolike rane, koje sam sebi zadao, i smiluj mi se. Znam da možeš a i hoćeš ozdraviti me, ali prije svega hoćeš da se pokajem za uvrede koje sam ti nanio, da, od sveg se srca kajem; izliječi me dakle sad kad možeš: « Izliječi dušu moju, jer sam sagriješio.» (Ps. 40, 5.). Bio sam te zaboravio ali nisi ti mene, sad mi opet poručuješ, da ćeš zaboraviti i uvrede kojim sam te toliko puta pogrdio, samo ako ih zamrzim. *Ako zločinac učini pokoru... zaboravit ću njegove zloće (Ez. 18,21.).* Evo ja ih mrzim i prezirem više nego ikakvo drugo zlo; zaboravi dakle, Otkupitelju moj, sve uvrede kojim sam te ogorčavao. Ubuduće radije ću izgubiti i svoj život i sve drugo prije nego li Tvoju milost. Što bi mi sva dobra ovog svijeta bez tebe i tvoje milosti? Ah, pomoz mi, znaš koliko sam slab. Pakao neće me propustiti bez napasti: ta već mi pripravlja tisuće uzica, da me opet ulovi zaslužni. Ne, Isuse moj, ne zapusti me. Od sad u naprijed bit ću sužanj tvoje ljubavi. Ti si jedini moj Gospodin, ti si me stvorio, ti otkupio; ti si onaj, koji si me ljubio više nego itko; ti si jedini, koji zaslužuješ da budeš ljubljen i tebe samog ću ljubiti.

Točka druga

Philip drugi, kralj španjolski, pred smrt zovnu k sebi sina i bacivši sa sebe kraljevski plašt kojim se bijaše prigruo, pokaže mu prsa rastočena od crvi, te reče:»*Vojvodo , gledaj kako se umire, te kako završavaju veličanstva ovog svijeta.*» Dobro je rekao Teodoret:» *Smrt se ne boji bogatstva, ni vojske, ni grimiza,*» nego kako iz sluge tako i iz plemića gnjojuština i smrad teče. Tako svak, tko god umre, bio on sto puta plemić, u grob sa sobom ništa ne nosi, svu svoju slavu i čast ostavlja na krevetu, gdje: *Kad umre, neće ga svega sa sobom ponijeti, niti će s njim počiti njegova slava (Ps. 48, 18).* Pripovijeda sv. Antonin, na smrti Aleksandra velikog, da je jedan mudrac uskliknuo i rekao:»*Evo onog, koji je sve do jučer zemlju gazio, sad njega zemlja pokriva i tišti. Jučer ne bi mu sva zemlja dostatna bila, a sada je sa sedam pedlji iste zadovoljan. Jučer po zemlji vođaše vojsku, a sada ga evo nekoliko prostih slugu nosi u zemlju.* Ali, bolje poslušajmo što veli Bog: *«Zašto se uzvisuješ zemljo i pepelu?»* (Crk.10, 9). Čovječe, zar ne vidiš da si prah i pepeo, zašto se uzvisuješ? Zašto troliš svoje misli i godine tražeći da postaneš velik na ovom svijetu? Doći će smrt i s njom će svršiti sve tvoje velikoće i sve tvoje svjetske osnove. Oh, koliko je sretnija smrt sv. Antuna pustinjaka, koji je šezdeset godina proživio sam u pustinji, od smrti Neronove, koji je carevao u Rimu! Koliko sretnija smrt sv. Srećka, kapucinskog laika, od smrti Henrika VIII., koji je živio u kraljevskom raskošju , a kao neprijatelj Božji! No, najprije treba znati da su sveti, da tako sretno umru, ostavili domovinu, naslade i sve nade koje im je svijet pružao, te zagrlili siromašni i prezirni život. Ovdje se živi zakopaše, da nakon smrti ne budu zakopani u paklu. No, svjetski ljudi, živeći u neprekidnim grijesima, zemaljskim nasladama i među **svedjernim??** pogibeljnim prigodama, kako se igđa mogu nadati, da će sretno umrijeti? Bog grešnicima prijeti, *da će ga na smrt tražiti, ali da ga neće naći (Jer.13).* Veli, da onda neće biti vrijeme pokore i milosrđa, nego vrijeme osvete. A to nam i sami zdrav razum svjedoči, jer onda na smrti svjetski čovjek naći će se u slaboj pameti, zaslijepljena i otvrdnuta srca iz pokvarenog življenja i zločestih običaja; napasti će se pojačati; koji je u životu uvijek popuštao i davao se svladavati, kako će se na smrti moć održati? U onaj čas trebala bi milost Božja jača, da mu iskvareno srce promijeni; ali ovu milost valjda nam je Bog dužan dati? Možda ju je onaj zaslužio svojim vanrednim i pokvarenim življenjem? Ipak, u onaj čas radi se ili o njegovoj vječnoj sreći ili o vječnoj propasti. Kako je moguće, misleći na to, da onaj, koji vjeruje u istine naše svete vjere, sve ne ostavi i sav se Bogu ne posveti, koji će nas po našim djelima suditi?

Uzdasi i molitve

Ah, ljubazni moj Gospodine, koliko sam noći prespavao u tvojoj nemilosti? Ah, Bože! U kakvom nevoljnom stanju nalaziše se tad duša moja. Ti si ju prezirao, a i sama je tražila tvoj prezir. Već sam bio osuđen u pakao: jedino još se osuda nije bila izvršila. Ali ti, moj Bože, nisi propustio doći mi u susret i pozvati me na pokoru. Ali, tko mi jamči jesi li mi još i oprostio? Hoću li, Isuse moj, u ovom strahu živjeti sve dotle dok me zbilja ne osudiš? No, žalost koju osjećam što sam te vrijeđao, želja, koja se u meni pobudila, da te ljubim, te više tvoja pregorka muka, ljubazni moj Otkupitelju, tješe me, da sam u tvojoj milosti. Kajem se što sam te vrijeđao, najveće dobro, i ljubim te povrh svake stvari. Spreman sam izgubiti sve, prije nego izgubim tvoju milost i tvoju svetu ljubav. Hoćeš da se veseli srce koje te traži: *«Veselit će se srce tražeći Gospodina»* (Par.15, 60). Gospodine, mrzim sve uvrede koje sam ti nanio, udijeli mi hrabrost i pouzdanje, ne kori me više mojom nezahvalnošću, dok ju sam priznajem i prezirem. Rekao si:» *Neću smrti grešnika, nego hoću da se obrati i žive»* (Ez.3, 21). Da, moj Bože, ostavljam sve i k tebi se obraćam, tražim te, hoću te i ljubim te povrh svake stvar: Samo mi daruj svoju ljubav, a drugo i ne pitam. O, Marijo, ti si moje uzdanje, isprosi mi svetu ustrajnost.

Točka treća

David kralj reče: Sreća sadašnjeg ljudskog života jest kao čovječji san, kad se probudi. Dobra ovog svijeta ukazuju se velika, ali su napokon jedno ništa, i za malo traju, kao što za malo traje san, iza kojeg sve iščezne. Misao, da će sa smrću sve svršiti, prisili sv. Franu Borgia, da se vas Bogu posveti. Ovaj svetac u Granadi imaše pratiti mrtvo tijelo kraljice Izabele. Kad otvoriše sanduk, od smrada svi pobjegoše, ali sv. Frano, praćen božanskom svjetlošću, stade razmatrati ono mrtvo tijelo, i promotriv ga, reče: *«Ti si dakle ona moja kraljica? Ti si ona kojoj su se toliki velikaši iz počasti klanjali? O, ženo Izabela, kuda je otišlo ono tvoje veličanstvo, tvoja ljepota?»* Tako dakle (sam u sebi zaključio) prestaju velike i krune ovog svijeta? Od sada unaprijed služiti ću onom gospodaru koji mi nigda neće moć umrijeti. I tako od onog časa vas se posveti ljubav Razapetog, i zavjetova, da će stupiti u redovnički stalež, ako bi mu žena prije njegovog umiranja, što se i dogodilo, te stupa u Isusovačku družbu.

Dobro dakle pišaše neki razočarani čovjek o truplu mrtvog čovjeka ove riječi: *«Tko ozbiljno promatra smrt, dobra svjetska ne može ljubiti.»* A onda, zašto je toliko mnoštvo ljubitelja ovoga svijeta? Zato, jer ne misle na smrt. Nevoljni Adamovi sinovi, opominje nas Duh sveti, zašto iz vaših srdaca ne izbacite tolike požude za zemaljskim dobrim, koje vas sile, da ljubite ispraznosti i laži? Što se je god dogodilo vašim prethodnicima, to će se na kraju dogoditi i vama; oni su u ovoj istoj kući nekoć stanovali, na ovom istom krevetu spavali, a sad ih više nema; na isti način i s tobom će se dogoditi.

Dakle, brate moj, brzo se podaj Bogu, dok smrt nije došla po te. Što danas možeš urediti, ne ostavljaj za sutra, jer ovo danas brzo prolazi i više se ne vraća; a sutra mogla bi smrt nahrupiti, koja te neće pustiti, da što više uradiš. Brzo se otresi svega onog što te dijeli ili bi te moglo dijeliti od tvog dragoga Boga. Živom željom ostavimo dobra ovog svijeta, prije nego nas smrt od njih otrgne. Blaženi umirući, koji su davno umrli svjetskim požudama. Ti se smrti ne straše, nego ju s veseljem iščekuju i grle, jer onda umjesto da ih rastavi s dobrom, koje ljube, sastavit će ih s najvećim dobrom, koje su jedino ovdje ljubili, te koje će ih uvijek usrećiti vječnim blaženstvom.

Uzdasi i molitve

Dragi moj Otkupitelju, zahvaljujem ti da si me toliko čekao. Što bi od mene bilo da si me u smrt poslao dok sam živio odijeljen od tebe? Uvijek budi blagoslovljeno tvoje sveto milosrđe i strpljenje, koje si imao sa mnom. Zahvaljujem ti na svjetlosti i milosti kojom me sad potpomažeš. Do sada te nisam ljubio, niti se brinuo da stečem tvoju ljubav. Sad te svim srcem najviše žalim, da sam toliko puta ozlovoljio mog tako dobrog Boga. Ova me žalost muči, ali je slatka, jer me tješi da si mi već oprostio. Slatki moj Spasitelju, kamo sreća, da sam već tisuću puta prije umro, nego da sam te igda uvrijedio! Bojim se da se opet ne povratim na prijašnje moje zloće. Ali, daj da prije umrem najtežom smrću, što može biti, nego da nanovo izgubim tvoju svetu milost. Jedno vrijeme bijah sužanj pakla, ali sam sad tvoj sluga, o Bože duše moje. Rekao si da ljubiš onog tko tebe ljubi.

Ljubim te; dakle si moj, a ja sam tvoj. Mogao bih te po kojoj nesreći opet izgubiti, te stoga tu milost prosim, da me prije s ovoga svijeta dignješ, nego da te nanovo izgubim.

Toliko si mi milosti udijelio, kojih od tebe nisam ni tražio, ne dvojim, da ćeš mi uskratiti ovu milost koju sad od tebe tražim. Ne daj, da te igda više izgubim, pokloni mi svoju svetu ljubav, a drugo i ne želim. Marijo, ufanje moje, moli Isusa za me.

Promišljanje treće

O kratkoći našeg života.

«Što je naš život, para, koja za malo traje». (Jak. 4, 14)

Točka prva

Što je tvoj život? Ništa drugo nego para, koja malim vjetrom isčezne, i tako se raspline. Svi znaju da će jednom umrijeti, ali se mnogi varaju u tom što misle da im je smrt tako daleko, kao da nikad neće doći. Na to nas opominje Job, veleć, da je ljudski život kratak, koji kao cvijet dolazi i prolazi. Ovo isto preporuča Gospodin Izaiji proroku da pripovijeda: «*Viči, reče mu, da je čovječji život kao život jedne slamke, smrt dođe, slamka se osuši, i tako isto život svrši, i svih velikoća i svjetskih dobara cvijet otpadne.*» Veli Job da nam: «*Smrt trče u susret brže od ikakva glasnika, a mi joj opet neprestano letimo u susret.*» Svakim korakom, svakom izdisajem k njoj se približavamo. Govoraše sv. Jerko:» *Kroz ovo vrijeme, u kojem pišem sve to brže k smrti se približajem. Pogledaj onamo, kako onaj potočić teče k moru, i one vode, koje lete više se ne vraćaju.*» Isto tako, brate moj, i tvoji dani prolaze, i ti se k smrti približavaš; prolaze naslade, šetnje gizdavosti, hvale i povlađivanja, a napokon što ostaje? Ništa drugo nego:» *Jedini grob mi preostaje*» (Job 17,1). Strpat će nas u kakvu jamu, i ondje ćemo goli sagnjiti.

Na smrti spomen svih naslada koje smo uživali za života, svih zadobivenih časti i odličnih mjesta neće koristiti, nego će nam povećati višu muku i zdvojnost u postignuću vječnog spasa. Dakle, reći će onda ljubitelj i uživatelj ovog svijeta, moja kuća, moje bašče, moji perivoji, ona krasna pokućstva, one slikarije, ona odijela, još malo pak ću ih morati ostaviti. I zar nikad više neće biti moja?

Tko je ovdje na zemlji strastveno ljubio dobra ovog svijeta, na čas svoje smrti teškom mukom gledati i ova muka staviti će u još veću pogibelj spas njegove duše: a to nam i samo iskustvo potvrđuje, da osobe vezane za dobra ovoga svijeta, na smrti o drugom neće govoriti,

osim o njihovoj bolesti, liječnicima koji bi se imali pozvati, te o lijekovima koji bi im bolje koristili: a kad im se progovori o duši, odmah im dosadi te stanu govoriti da se puste otpočiniti, jer da ih glava boli, pak ne mogu slušati govora. A, i ako kad odgovore, smetu se, pak ne znaju što bi odgovorili i tako često im ispovjednik daje samo odrješenje; ali ne stog što ih smatra pripravnim, nego stoga što nema više vremena. Tako umiru svi oni koji malo ili nimalo ne misle na smrt.

Uzdasi i molitve

Ah, moj Bože, o, Gospodine neizmjernog veličanstva, sramim se izaći preda te? Koliko sam te puta pogrdio zapostavljajući tvoju milost jednoj gadnoj nasladi, jednom prkosu, jednom dimu? Klanjam se i ljubim, o moj Otkupitelju tvoje svete rane koje sam ti mojim grijesima povrijedio, ali po istim nadam se zadobiti oprost i vječni spas. Pokaži mi, Isuse moj, veliku krivnju kojom sam te uvrijedio ostavljajući tebe, izvor svakog dobra, a da se napijem otrovne i smrdljive vode. Što nalazim u tolikim uvredama koje sam ti nanio, ako ne tuge, grizodušja i zasluge za pakao? *Oče, nisam vrijedan nazvati se tvojim sinom.* Oče moj, ne odbij me od sebe. Istina, da ne zaslužujem više tvoje milosti kojom bih opet postao tvojim sinom; ali si umro da mi oprostiš. Ti si rekao: « *Obratite se vi k meni, i ja ću onda k vama.* » (Zak.1.1.3). Puštam sva svoja zadovoljstva, odričem se svih naslada koje mi ovaj svijet može dati i k tebi se obraćam dušom i tijelom. Radi one krvi koju si za me prolio, oprosti mi dočim se kajem iz sveg srca od svih uvreda koje sam ti nanio. Kajem se i ljubim te više nego ikakvu drugu stvar. Ja nisam vrijedan da te ljubim, ali ti si zaslužio da budeš ljubljen, primi me da te ljubim; ne ljuti se na ono srce koje te je jednoč toliko pogrđivalo. Hotimice nisi dao da umrem onda dok sam još bio u grijehu, nego si me ostavio da te počmem ljubiti; da, ljubiti ću te kroz ovo života što mi preostaje, i drugo neću ljubiti osim tebe samog. Pomozi me, daruj mi svetu ustrajnost, i tvoju svetu ljubav. Marijo, ufanje moje, preporuč mi slatkom Isusu.

Točka druga

Plakaše kralj Ezekija prilikujući svoj život platnu koje tkalja prereže prije nego ga dovrši. Ah! Kolikim u najljepše vrijeme, tkajući platno, to jest smijući se i izvršavajući svoje svjetske osnove, tolikom pomnjom izmjerene, smrt dođe i prekine sve! Svjetlošću one najposljednje svijeće iščezne svaka stvar ovoga svijeta, povlađivanja, zabave, gizdavosti i velikoće. Smrt je velika tajna; ona nam predoči ono što ljubitelji ovog svijeta ne vide. Najzavidnije sreće, najslavnije pobjede izgube sav svoj sjaj i ljepotu kad se sa smrtne postelje motre. Misli oni lažljivih sreća koje smo imali, onda se mijenjaju u prezir protiv vlastite ludorije. Prava i strahovita sjena smrti zastre i potamni sva i najveća dostojanstva.

Sad nam strasti ukazuju dobra ovog svijeta u posve drugom obliku nego su; smrt ih otkriva i prikazuje nam ih onakva kakva su uistinu, dim blato, taštine i nevolje. Ah, Bože! Čemu nam služe bogatstva, plemstva i kraljevstva na smrti kad nas onda drugo neće zapasti, osim jedna drvena kućica i jedna prosta i toliko duga haljina samo kako nam tijelo može pokriti? Čemu služe časti, kad nas onda drugo ne sljeduje, osim žalobnog sprovoda i sjajne zadušnice, koje duši neće ništa pomoći ako se je izgubila? Čemu služi ljepota tijela, kad onda drugo ne ostaje osim crvi smrada i grozota još prije smrti, a nakon smrti nešto malo smrdljivog praha?

Umre onaj bogataš, onaj ministar, onaj kapetan, o njegovoj smrti svukud će govoriti; te ako je zlo živio, onda će biti svjetska bajka i kao primjer svjetske ništetnosti i božanske

pravde služiti će drugim na poboljšanje. U grobnici, pak, pomiješati će se sa tjelesima siromaha.

Što mu je vrijedio onaj njegov dobro uređeni stas, kad danas od njega drugo ne ima osim gomilu crva? Čemu ona njegova vlast i moć koju je imao, ako su tijelo sad zakopali, a duša mu otišla u pakao? Velika je to nevolja i nesreća drugom služiti za razmatranje ovih stvari, a za svoju korist od tog ništa nije učinio. Uvjerimo se dakle, da uređivanje društvenih nereda nije vrijeme časa smrti, nego dok smo živi. Požurimo se dakle i radimo ono sad, što onda na smrti nećemo moći. Vrijeme brzo prolazi i prestaje: zato nastojmo da nam sve posluži za postignuće vječnog spasa.

Uzdasi i molitve

O, Bože duše moje, o neizmjerena dobroto: smiluj mi se, koji sam te toliko vrijedio. Već sam griješeći znao da ću izgubiti tvoju milost i htio sam ju izgubiti. Reci mi, što imam raditi da ju opet zadobijem! Ako želiš da se za grijeha pokajem, da , kajem se iz svega srca i rado bih od žalosti umrijeti. Ako hoćeš, da se nadam, da ćeš mi grijeha oprostiti, da, ufam se da ćeš mi ih oprostiti i to po zaslugama Isukrstove krvi. Ako želiš, da te budem ljubiti vrhu svake stvari, puštam sve, odričem se svih dobara i naslada, što mi svijet može dati i ljubim te više nego ikakvo drugo dobro, o ljubazni moj Spasitelju. Po tom ako želiš da od tebe pitam milosti, samo dvije prosim: ne dopusti da te više vrijeđam i daj da te uvijek ljubim, i tada postupaj sa mnom kako znaš i hoćeš. Marijo, ufanje moje, ti mi isprosi ove dvije milosti; od tebe ih očekujem.

Točka treća

Nije li velika ludorija radi kukavnih i časovitih naslada ovog tako kratkog života staviti se u taku pogibelj, u kojoj bi mogli lako zlom smrću umrijeti i s njom otpočeti nesretnu vječnost? Ah, koliko nosi onaj posljednji čas, onaj posljednji otvor usta? Nosi vječnost svih zadovoljstava i sreće ili vječnost svih muka i nevolja.

Pomislimo da je Isukrst odabrao gorku i prezirnu smrt, da nama ishodi dobru smrt. U tu svrhu nas i zove, rasvjetljuje i opominje tolikim prijetnjama da nas skloni na pokoru i tako onaj najposljednji čas da dovršimo u milosti Božjoj.

I poganin Antisten na pitanje kakva je najbolja sreća na ovom svijetu, odgovori: »Dobra smrt«. A što će reći kršćanin, kojeg vjera uči, da onog časa počima vječnost, tako da će se u onaj čas uhvatiti jednog od dvaju kola, koje sobom vuče vječno uživanje ili vječne muke. Da su u jednoj **ćesici** dvije karte, i da je na jednoj upisan pakao, a na drugoj raj, i od tih jedna da te mora zapasti; zar ne bi svu pomniju stavio, ne bi li se namjerio i izvadio onu od raja? Oni nevoljnici koji su osuđeni da na kocke izigraju svoj život, ah Bože, kako dršću, pružajući ruke, da bace kocke o kojima ovisi njihov život ili smrt!

Kakav će te strah obuzeti kad se nađeš blizu onog najposljednjeg časa, kada ćeš morati reći: »O ovom času, kojem sam blizu, ovisi moj život ili moja vječna smrt. Sad će se vidjeti, ili ću za uvijek biti blažen u raju ili na vijeke očajan u paklu. Pripovijeda sv. Bernardin sijenski o nekom vojvodi koji umirući sav prestrašen govoraše: «Evo, ja imam toliko zemalja, toliko kuća na ovome svijetu, ali ako noćas umrem, ne znam koji će me stan zapasti.

Brate, ako vjeruješ da ćeš umrijeti, te da ima vječnost i da se samo jedanput umire, tako ako se onda izgubiš, da ćeš se izgubiti za vijeke, bez ikakve više nade od popravka i spasenja, kako se ne odlučiš i odmah ne počneš od ovoga časa, u kom ovo čitaš, raditi koliko možeš da se osiguraš i sretnom smrću umreš? Drhtaše sv. Andrija Avelinski, govoreći: »Tko

zna kakva će me sreća zapasti na drugom svijetu? Ili ću se spasiti ili izgubiti.« Drhtaše još i sv. Vjekoslav Beltrando tako, da po noći nije mogao zaspati kad bi pomislio:»Tko zna hoću li se spasiti?« A ti, koji se nalaziš u tolikim grijesima, ne dršćeš! Brzo, popravi se dok si još na vrijeme, odluči da ćeš se uistinu posvetiti Bogu; i barem od ovog časa počni takov život, koji te neće smutiti, nego razveseliti na smrti. Daj se na molitvu, često primaj sveta otajstva, pusti grešne prigode, i ako je potreba ostavi i svijet, osiguraj vječni spas i pamti, da za osiguranje vječnog spasa nema dostatne jamčevine.

Uzdasi i molitve

O, dragi moj Spasitelju, koliko sam ti zadužen! I kako si igda toliku milost mogao dati jednom nezahvalniku, jednoj izdajici, kao što sam je bio prema tebi? Stvorio si me, i stvarajući me već si unaprijed gledao uvrede koje sam ti imao učiniti: Otkupio si me umirući za me, i već si od onda gledao sve one grdne nezahvalnosti, koje sam ti imao nanijeti. Poslije tog čina stupio sam na ovaj svijet, odmah sam ti leđa okrenuo i tim sam bio umro, postao smrdljiva lešina, a ti si mi svojom milošću opet život povratio. Bio sam zaslijepljen, a ti si mi svojom milošću opet život povratio. Bio sam zaslijepljen, a ti si me rasvijetlio. Bio sam te izgubio, a ti si radio da te nađem. O, Bože milosrđa, daj da upoznam svoje dužnosti, koje ti dugujem i dopusti, da oplačem sve uvrede kojim sam te uvrijedio! Ah, osveti mi se, udijelivši mi veliku žalost mojih grijeha! Ne kazni me uskraćivanjem tvoje milosti i ljubavi.

O, vječni Oče, prezirem sve nanesene ti uvrede više nego ikakvo drugo zlo. Radi Isukrstove ljubavi smiluj mi se. Pogledaj onog svog Sina koji je umro na križu:»Krv njegova vrhu nas«. Neka siđe ova božanska krv i nek opere dušu moju. O, kralju mog srca, *dođi kraljevstvo tvoje*. Spreman sam odbaciti svaku želju koja nije za te. Ljubim te povrh svake stvari, dođi i ti sam vladaj mojom dušom; daj da samog tebe budem ljubio i ništa drugo. Želim ti udovoljavati i tvojoj svetoj volji ugađati kroz ovo života, što mi preostaje živjeti. Blagoslovi, o Oče, ovu moju želju i daruj mi milost, da se nigda više od tebe ne odijelim. Sve moje želje tebi posvećujem i od danas unaprijed ničiji neću biti, samo tvoj, moje blago, moj miru, moje ufanje, moja ljubavi, moje sve i nadam se da ću ovo sve od tebe dobiti po zaslugama tvog Sina. Kraljice i majko moja, Marijo, potpomozi me svojim zagovorom. Majko Božja moli za me.

Promišljanje četvrto

Istinitost smrti

Određeno je ljudima, da će jednoć umrijeti. (Žid. 9, 27)

Točka prva

Napisana je smrtna osuda svim ljudima; čovjek si i umrijet ćeš. Govoraše sv. Augustin: «*Sva druga naša dobra i zla jesu neistinita, jedina je smrt istinita.*» Ne zna se da li će ono dijete tek rođeno biti bogato ili siromašno, dali će imati dobro ili loše zdravlje, ili će umrijeti staro ili mlado, to je sve relativno, ali da će umrijeti, to je jedino istinito. Svakog plemića, vladara, siromaha smrt će pokositi. A kad smrt dođe, nema te sile koja bi ju mogla

zaustaviti; može se spriječiti voda, vatra, željezo; odupire se sili vojvoda, ali smrti se nemoguće oduprijeti. Pripovijeda Belluacense, kako je neki francuski kralj, došavši kraju svog života, rekao:» *Evo ja svom svojom silom i moću ne mogu suzbiti smrt i da me pričekaj još makar jedan sat da više živim.*» Kad smrt dođe, ne odgađa ni za jedan trenutak.

Da poživiš, čitatelju moj, sve one godine kojima se nadaš, opet će doći jedan dan i onog dana jedan sat, koji će za tebe biti zadnji. Za mene, koji ovo sada pišem, za tebe koji ovo sada čitaš, već stoji određen dan i čas u kojem niti ću ja više pisati, niti ćeš ti više čitati. *Tko je taj čovjek, koji živi i ne vidi svoje smrti (Ps. 89,49).*

Osuda je već izrečena, do sada nikakva čovjeka nije bilo da je sam sebe opsjenjivao i zavaravao, da neće nikad umrijeti. Što se dogodilo tvojim predšasnicima, dogoditi će se i tebi. Koliko ih je na početku prošlog vijeka živjelo u tvojoj domovini, a evo danas nema ni jednog od njih. Još i vojvode i vladaoći promijenili su svoju postojbinu; od njih ovdje nije ništa ostalo osim grobne mramorne ploče s krasnim natpisom, koja nam pokazuje, da od svjetskih velikaša ovdje drugo ne ostaje, osim nešto pepela zatvorena među četiri zidića.

Pita sv. Bernardo:» *Reci mi, gdje su ljubitelji ovog svijeta?*» I odgovara:» *Od njih nije ostalo ništa drugo, osim pepela i crvi.*» Za to nam se valja truditi da pribavimo sreću i to ne onu koja prestaje, nego onu koja nikad prestat neće, kad su nam i duše vječne. A što bi ti služilo da si sretan(ako se može dati prava sreća u duši bez milosti Božje), ako bi kasnije zauvijek ostao nesretan.

Sazidao si onu kuću, koja ti je posve mila i draga; ali pomisli, da ćeš je brzo ostaviti i otići gnjiti u jednoj jami. Postigao si takvo dostojanstvo, da si stariji od drugih, ali će doći smrt, koja će te izjednačiti sa najprostijim seljakom na zemlji.

Uzdasi i molitve

Tužna i nevoljna mene kroz toliko godina nisam na drugo mislio nego kako ću te vrijeđati, o Bože duše moje! Ove su godine već prošle, moguće da mi je smrt već blizu, a što drugo imam osim tuge i nemira u duši? Ah, kamo sreće da sam te uvijek ljubio, o moj Gospodine! Budalast ti sam bio, toliko sam godina živio na ovom mjestu i umjesto da sam radio što sam trebao, da zaslužim drugi svijet, opteretio sam se tolikim dugovima božanskoj pravdi. Dragi moj Otkupitelju rasvijetli me i ojačaj me da sada sredim svoje račune. Moguće, da mi smrt nije daleko. Pripraviti ću se za onaj veliki i odlučujući čas moje sreće ili vječne nesreće. Hvala ti što si me do sada čekao. Kad mi već daješ vremena, da popravim svoje zloće, evo me, Bože moj, što mi je za tebe raditi. Hoćeš li, da se kajem za uvrede, koje sam ti nanio? Kajem se i iz sveg srca se žalostim. Hoćeš li, da ovo godina i dana potrošim ljubeći tebe? Da to ću činiti. Ah, Bože moj, to sam i do sada više puta obećavao, ali sva ta moja obećanja pretvorila su se u izdajstva! Ne, Isuse moj, neću više biti nezahvalan na tolikim milostima, koje si mi udijelio. Ako barem sada ne promijenim svoje življenje, onda kako ću se na smrti moći nadati, da ćeš mi oprostiti i raj udijeliti? Evo sad tvrdo i ozbiljno odlučujem, da ću u naprijed u istinu samo tebi služiti, ali ojačaj me i ne zapusti me. Kad me nisi zapustio dok sam te vrijeđao, ne zapusti me ni sada; tim više što se sada uzdam u tvoju pomoć, kad obećavam, da ću sve ostaviti, samo da tebi ugodim. Primi me dakle da te ljubim, o Bože vrijedan neizmjerne ljubavi. Primi onog izdajicu, koji se sad skrušen baca pod tvoje noge, ljubi te i traži milost. Ljubim te, Isuse moj, svim srcem, više nego samog sebe. Evo tvoj sam. Raspolaži sa mnom i svim mojim stvarima kako hoćeš, daj mi ustrajnost, da ti ostanem vjeran u posluhu; udjeli mi tvoju ljubav i tada radi od mene što hoćeš. Marijo, majko, ufanje, utočište moje, tebi se preporučujem, tebi izručujem dušu moju, čuvaj ju i moli za mene.

Točka druga

Istina je dakle da smo svi osuđeni na smrt. Svi se rađamo, kaže sv. Ciprian, sa očcem oko vrata, te koliko puta zakoračimo, toliko se smrti približimo. Brate moj, kako si jednog dana bio upisan u knjigu rođenih, isto tako jednog ćeš dana biti upisan u knjigu mrtvih. Kao što ti brojiš satove svojih predšasnika, govoriš moj pokojni otac, moj pokojni stric, moj brat, tako će isto i nasljednici o tebi govoriti. Kako si mnogo puta čuo mrtvačka zvona za drugog, tako će i drugi slušati ta ista zvona kad se tebi bude zvonilo.

Što bi rekao, da gledaš osuđenika na smrt, gdje ide na vješala, šaleći se, smijući se, prevrćući očima amo tamo, misleći na igre, svečanosti i šetnje? A ti zar sad ne ideš na smrt? I na što misliš sad? Pogledaj onamo u onoj jami, one tvoje prijatelje, rodbinu kojima je osuda već izrečena i izvršena. Koliki strah obuzima osuđenike, motreći svoje drugove obješene i mrtve? Pogledaj ona mrtva tijela i svako će reći:» *Jučer meni, sutra tebi (Ez. 38, 23.)*. Isto ti govore i slike tvojih pokojnih roditelja, njihove spomen knjige, kuće, postelje i haljine od njih ostale.

Kakva bi se više ludorija mogla dati znajući, da se mora mrijeti, da nas poslije smrti čeka ili vječnost uživanja ili vječnost muka i patnja; znati, da o onom času ovisi ili naša vječna sreća ili naša vječna nesreća, a ne misliti kako ćemo naše račune urediti, te što nam je činiti da sveto umremo? Mi sažalijevamo sve one, koji iznenadno umru, jer se nisu mogli pripremiti za smrt, a zašto onda mi ne nastojimo da budemo pripravnici, budući da se to isto i nama može posve lako dogoditi? Prije ili kasnije, bilo s obavijesti, bilo iznenada, mislili ili ne mislili, zauvijek ćemo umrijeti, svakog sata, svakog časa se približavamo k našim vješalima, ta vješala za nas biti će upravo ona posljednja bolest, koja će nas protjerati s ovog svijeta.

Svakog vijeka, kuće, trgovi i gradovi napučuju se novim naraštajem i narodom, a prvi je naraštaj već strpan i zatvoren u grobnice. Kao što su dani njihovog života svršili, tako će doći vrijeme, kad ni mene ni tebe niti ikog živa neće biti na ovoj zemlji. Tad ćemo se naći svi u vječnosti, koja će za nas biti ili vječni dan veselja ili vječna noć patnja. Nije kud kamo: istina je, a vjera nas uči, da će nas od tih dviju sreća, jedna ili druga zapasti.

Uzdasi i molitve

Ljubazni moj Otkupitelju, ne bi se smio usudit i stupiti pred tebe, da te nisam gledao kako visiš na onom križu, te razderana i obrušena kako umireš za mene. Velika je bila moja nezahvalnost, ali je više tvoje milosrđe. Bili su mnogi moji grijesi, ali su veće tvoje zasluge. Tvoje rane, tvoja krv, tvoja smrt su moje uzdanje. Prvim mojim grijehom zaslužio sam pakao; poslije sam se toliko puta povraćao na isti put, a ti ne samo da si me uzdržao u životu, nego si mi još milosrdno i tolikom ljubaznošću ponudio pomirenje. Kako bih se mogao bojati, da ćeš me sad od sebe otjerati, kad te ljubim, a drugo ne želim osim tvoje milosti? Da ljubim te svim srcem, dragi moj gospodine, a drugo i ne želim, osim da te ljubim. Ljubim te i žalim što sam vrijeđao, ne toliko zbog tog što sam zaslužio pakao, koliko zbog tog, što sam tebe pogrdio, o Bože moj, koji si me toliko ljubo. No Isuse moj, otvori mi **rsi** svoje ljubavi i dobrote, te nadodaj milosrđe povrh milosrđa. Daj da ti više ne budem nezahvalan i u svem promjeni mi srce. Daj da ovo moje srce, koje do sada nije cijnilo tvoje ljubavi i zamjenjivalo ju nevoljnim nasladama ovog svijeta, sad da bude posve tvoje, te da uvijek plamti za tebe, uzdam se da ću doći u raj, da te zauvijek ljubim; znam ondje me neće moć zapasti mjesto među nevinim, nego će mi trebat stati među pokornicima ljubiti ću te više nego nevini. Za slavu tvog milosrđa, nek vidi raj, gdje jedan grešnik plamti velikom ljubavlju, koji te je toliko puta uvrijedio. Od sada naprijed čvrsto obećavam, da ću zauvijek tvoj; na drugo neću misliti, nego na samog tebe. Potpomozmi me svojom svjetlošću i milošću, nek me okrijepi da uzmognem ispuniti ovu moju

želju, koju mi sam svojom dobrotom pružaš. O Marijo, ti koji si mati ustrajnosti, isprosi mi, da ostanem vjeran ovom mom obećanju.

Točka treća

Smrt je istinita. Ali, o Bože! Kad to kršćani znaju, vjeruju i vide, kako tako mnogi žive, da ni malo ne misle na smrt, kao da nikad neće umrijeti? Da poslije ovog života nema ni raja ni pakla, bili mogli manje misliti na svoju smrt nego što misle danas? Zato žive zlo. Brate moj, ako želiš dobro živjeti, nastoj da počneš živjeti još danas, kao da je sama smrt pred tobom! Misleći na smrt izgubi se sva želja za zemaljskim stvarima. Sva dobra ovog svijeta odnose se na tjelesne naslade, stvari i časti, ali to sve prezire onaj, koji promišlja da će ga zakopati u zemlju i dati za hranu crvima. Doista, držeći svaki dan pred sobom smrt sveti su zamrzili sva dobra ovog svijeta. Zato je sv. Dragutin Boromero na svom stolu uvijek držao jednu ljudsku glavu, da ju može svaki dan gledati. Stožernik Boronio na prstenuje imao upisano:» *Spomeni se da ćeš umrijeti.*» Štovani Gjovental Ancina, biskup, na glavi jednog mrtvog držao je ovo:» *Što si sad ti bio sam i ja, a što sam sad ja bit ćeš i ti.*»

Jedan drugi sveti pustinjač, upitan na samrti, zašto je onako veseo, odgovorio je:» *Često sam držao smrt pred očima, zato sad kad je došla nije za mene nikakva nova stvar.*»

Kolika bi ludost bila onog putnika, koji bi putujući po svijetu, mislio kako bi postao velikim i bogatim u onom mjestu, u kome se nalazio u prolazu za nekoliko dana, a ne bi se brinuo, da ne bi kasnije pao u veliko siromaštvo kad dođe u ono mjesto, gdje misli ostati preko cijelog svog života? Zar nije lud onaj koji traži da se usreći na ovom svijetu, na kojem će ostati još nekoliko dana i staviti se u pogibelj da na drugom svijetu se posve unesreći, gdje će morati ostati zauvijek? Tko uzme u najam kakvu tuđu stvar, slabo je cijeni, jer zna da nije njegova i da će je morati brzo povratiti; dobra ovog svijeta sva su nam pozajmljena, zato je velika ludorija zaljubljevati se u njih, kad ćemo ih morati brzo vratiti. Smrt će nas posve ogoliti i oduzeti nam sve što imamo. Sva dobit i sreća ovog svijeta završit će jednim otvorom usta, jednim sprovodom i jednim pokopom u crnu zemlju. Kuću, koju si nedavno sagradio do malo morat ćeš je drugome ustupiti, grob će biti svojbina tvom tijelu do sudnjeg dana i odanle će se preseliti ili u raj ili u pakao, gdje je prije duša otišla.

Uzdasi i molitve

Dakle na smrti za mene sve će svršiti! Tada drugo neću naći, o moj Bože, osim ono malo dobra, koje sam za ljubav tvoju činio, a što očekujem? Čekam dok smrt dođe i nađe me ovako nevoljna i grijesima uprljana, kao što sam sad. Da sad umrem, umro bih posve nemirni nezadovoljan s mojim prošlim življenjem. Ne Isuse u toj nezadovoljštini neću umrijeti. Zahvaljujem ti što mi daješ vremena da oplačem svoje grijeha i da te počnem ljubiti; od ovog časa ću početi. Kajem se nadasve što sam te vrijeđao, moje najveće dobro i ljubim te više nego ikakvu drugu stvar, više nego sama sebe, sav ti se predajem. Isuse moj, od sada te grlim, prijanjam te svom srcu i od ovog časa darivam ti svoju dušu. Ne neću čekati da ti je dadnem onda, kad mi se navijesti onim:»*Pođi dušo kršćanska*» polazak s ovog svijeta. Ne, neću čekati da te onda zamolim za oprost da me spasiš. Spasitelju moj, spasi me sad oprostom i darom tvoje svete ljubavi. Tko zna da ovo promišljanje, koje sam danas čitao, nije najzadnji glas, kojim me zoveš na pokoru i obraćenje, te najzadnje milosrđe, koje mi pružaš? Pruži ruku, moja ljubavi i izvedi me iz blata moje lijenosti. Daruj mi veliku gorljivost, daj da te poslušam velikom ljubavlju u svemu, što je tebi mило i što od mene iziskuješ. Vječni Oče, radi Isusove ljubavi pokloni mi svetu ustrajnost i milost, da te ljubim i to da te mnogo budem ljubio kroz

ovo malo života, što mi preostaje. O Marijo, majko moja, majko milosrđa, iz ljubavi, koju nosiš prema tvom Isusu, isprosi mi ove dvije milosti: ustrajnost i ljubav.

Promišljanje peto

Ne znamo u koji čas ćemo umrijeti

Budite pripravni, jer će Sin čovječji iznenada doći (Lk. 12, 40).

Točka prva

Istina je da ćemo svi umrijeti, a kada, to ne znamo. Brate moj, već je određena godina, mjesec, dan, sat i čas u kojem ćemo ja i ti ostaviti ovu zemlju i stupiti u neprekidnu vječnost; ali ovo vrijeme nama nije poznato. Isus nam kaže, da se svakog časa nađemo pripravni, da će smrt doći kao lupež po noći i kriomice. Opet nas opominje, da stojimo budni oprezni, jer kad se ni najmanje ne budemo nadali, da će on doći, da nam sudi. Kaže sv. Grgur, da Bog za naše dobro krije čas naše smrti, a to da se u svako doba nađemo pripravni za umrijeti. Kad nam dakle smrt može u svako doba i na svakom mjestu uzeti ovaj život, onda ako želimo dobro umrijeti i spasiti se, treba (kaže sveti Bernardo) da je u svako doba i na svakom mjestu čekamo. Svi znaju da će umrijeti, ali je veliko zlo, što mnogi misle, da im je smrt još daleko. Još starci **?kraču?**, bolesni i oni se time zamamljuju da će živjeti još tri ili četiri godine. Naprotiv, kažem vam ja, koliko ih danas mi poznamo što u umrli na silu, netko sjedeći, netko hodajući, a netko i spavajući mirno na svom krevetu? Istina je da ni jedan od tih nije držao, da će nenadano umrijeti i to baš u onaj čas, kad ga je smrt pokosila. Dalje vam kažem, koliko ih je god ove godine otišlo na drugi svijet, umirući na svom krevetu, ni jedan od njih nije mislio, ove godine svoje dane izbrojiti. Rijetke su smrti, koje nenadano ne dolaze.

Dakle, kršćanine moj, kad te vrag stane napastovati, da sagriješiš govoreć ti, da ćeš se sutra ispovjediti, odgovori mu: a što ja znam, da ovaj dan nije posljednji za mene? Ako ovaj sat, ovaj čas, u kojem sam sagriješio i Boga uvrijedio, bude posljednji za mene, tako da za mene ne bude više vremena, da se popravim, što bi onda za uvijek od mene bilo? Koliko je nevoljnih grešnika u onaj isti čas, kad su se hranili kakvim otrovnim nasladama, dignuto sa ovog svijeta i bačeno u pakao? *Kao što se ribe hvataju za udicu, tako se i ljudi love u zlu času (Crkv. 9, 12).* Zločesti čas je upravo onaj u kojem grešnik Boga vrijeđa. Reći će ti vrag, ta nesreća neće ti se dogoditi, a ti mu odgovori: ako mi se dogodi, što će onda od mene biti kroz sve vijeke?

Uzdasi i molitve

Gospodine, mjesto gdje bi u ovaj čas imao biti, ne bi imalo ovo, gdje se sad nahodim, nego pakao, koji sam svojim grijesima, toliko puta zaslužio. No podsjeća me sv. Petar: »*Bog je strpljiv s vama, neće da se tko izgubi, nego hoće da se svak povrati na pokoru (2Ptr 3, 9).* zato si me dakle tolikom strpljivošću čekao, da se vratim na pokoru. Da, moj Bože, vraćam ti se, padam pred tvoje noge i tražim oprost: *Smiluj mi se Bože, po milosrđu svome.* Gospodine, za oprostiti meni se traži veliko i izvanredno milosrđe, jer sam te prosvijetljen uvrijedio. I drugi su te grešnici vrijeđali, ali nisu bili prosvijetljeni kao što sam bio ja. Sa svima njima zoveš mene da se pokajem za grijeha i da se nadam oproštenju. Da, moj Otkupitelju, od sveg

se srca kajem, što sam te vrijeđao i ufam se, da ću po zaslugama tvoje preteške muke dobiti oprostjenje. Ti, Isuse moj, budući nevin, htio si umrijeti kao krivac na križu i svoju krv proliti, da me od grijeha očistiš. O vječni Oče, radi Isusove ljubavi oprosti mi; uslišaj njegove molitve, sad ti se on za mene moli kao moj odvjetnik. Ali za mene nije dosta, da mi oprostiš, o Bože dostojan neizmjerne ljubavi, nego želim, da mi još dadneš tu milost, da te ljubim kroz cijeli moj život. Ljubim te, o najveće dobro i od sad u naprijed čuvati ću se ne samo od teških nego i od malih grijeha. Uklanjat ću ti se od svake zločeste prigode. Najprije me oslobodi od grijeha i onda me kazni kako hoćeš. Primam sve bolesti, patnje, gubitke, koje mi budeš poslao; za mene je dosta da ne izgubim tvoju milost i tvoju ljubav. Obećao si, da ćeš davati što se bude od tebe tražilo. Ove dvije milosti molim, naime svetu ustrajnost i milost, da te ljubim. O Majko milosrđa, moli Isusa za mene, u tebe se uzdam.

Točka druga

Gospodin neće da se izgubimo, zato prijeteći kaznama opominje nas, da promijenimo življenje: *Ako se ne obratite, naperit ću mač svoj (Ps. 7)*. Gledajte, kaže vam na drugom mjestu, koliko ih je nenadano smrt pokosila, koji se ni najmanje nisu nadali, da će tako brzo umrijeti, zbog čega nisu htjeli prekinuti svoje zloće i obratiti se. Na drugom mjestu opet govori: *Ako ne budete činili pokoru, svi ćete se jednako izgubiti*. Zašto tolike prijetnje i opomene, prije nego nas kazni? Zato jer hoće, da se popravimo i tako izbjegnemo zlu smrt. Tko više: *Pazi se!* Taj nema namjere da te ubije, kaže sv. Augustin. Potrebno je dakle da sredimo račune prije nego li dođe onaj dan od polaganja računa. Kršćanine moj, da bi danas još prije mraka imao umrijeti i onog istog časa da bi se izrekla o tvom vječnom životu, što ti se čini, bi li se s pripravnim računima našao? Ili koliko bi platio da ti Bog produlji još jednu godinu, mjesec ili najmanje jedna dan vremena? A zašto sad kad ti Bog daje ovo vremena? Zar se ne bi moglo učiniti, da ovaj dan a tebe bude posljednji? Da se spasiš treba, brate moj, da ostaviš grijeha; kad ćeš ga već jednom morati ostaviti, onda, zašto ga odmah ne ostaviš? Valjda čekaš dok smrt dođe? Ali za nj da vrijeme smrti za otvrdnute nije vrijeme oprosta i milosti, nego osvete.

Da kome pozajmiš veliku svotu novaca, tražio bi što prije, da pismeno novac osiguraš, govoreći: Tko zna, što se može dogoditi? A zašto tako oprezno ne postupaš i s svojom dušom, koja je mnogo vrednija od te svote novaca? Zašto isto ne kažeš: tko zna što se može dogoditi? Ako izgubiš onu svotu, opet sve nećeš izgubiti: i sve kad bi sa onom svotom izgubio sav svoj imetak, ipak bi ti ostala nada, da ćeš ga svojim trudom i marom opet moći zadobiti; ali ako smrću izgubiš svoju dušu, onda ćeš u istinu sve izgubiti, niti ćeš imati ikakve nade, da ćeš je moći izbaviti ikad više. Kako brižno bilježiš svoja dobra zemaljska, bojeći se da ti ne propadnu, ako bi slučajno nenadano umro, ali da te slučajno iznenada smrt pokosi u nemilosti Božjoj, što bi onda bilo od tvoje duše preko svih vjekova?

Uzdasi i molitve

Ah, moj Otkupitelju, svu si krv prolio, svoj si život dao za spas moje duše, a ja sam je toliko puta izgubio uzdajući se u tvoje milosrđe! Dakle ja sam se u toliko puta poslužio tvojom dobrotom, da te vrijeđam? Za ovo isto zaslužio sam da me odmah usmretiš i baciš u pakao. Jednom riječju, s tobom sam se natjecao: ti dijeleći mi milosti, a ja vrijeđajući te. Ti dolazeći mi u susret, a ja bježeći od Tebe. Ti darivajući mi vrijeme da se popravim, a ja njime se služeći umnožavao sam grijeh povrh grijeha. Gospodine, daj da upoznam veliku krivicu, koju sam ti nanio i dužnost kojom te imam ljubiti. Ah, Isuse moj, kako sam ti mogao biti tako

drag, da si m pošao toliko puta u susret, a koliko puta sam ja od tebe pobjegao? Kako si mogao dijeliti tolike milosti onom, koji te je toliko ožalošćivao? Iz svega toga uviđam, koliko nastojiš i želiš da se ne izgubim, nego da se spasim. Svim se srcem kajem, što sam te toliko vrijeđao, neizmijerna dobroto. Ah! Primi ovu nezahvalnu ovčicu, koja se skrušeno tebi vraća; primi je i pričvrsti je na svoja ramena tako, da više od tebe ne pobjegne. Ne, neću više od tebe bježati, Isuse moj, ljubiti ću te svim srcem i biti cijeli tvoj; i samo neka vidim, da sam tvoj, tad ću se zadovoljiti sa svakom patnjom. A kakvu bi višu muku mogao imati, nego da poživim bez tvoje milosti, odijeljen od tebe, koji si moj Bog, koji si me stvorio, te si za mene umro?! Prokleti grijesi, što ste uradili! Učinili ste da ožalostim svog Spasitelja, koji me je toliko ljubio. Ah! Isuse moj, kao što si ti za mene umro, želio bih da i ja za tebe umrem; ti iz ljubavi, ja iz žalosti, što sam te pogrđivao. Smrt ću primiti onakvu kakvu mi pošalješ; ali do sada sam te posve malo ili nimalo ljubio; ovako neću umrijeti. Ah! Produlji mi ovaj život, da te ljubim prije nego umrem; zato izmjeni moje nezahvalno srce, rani ga i raspali svojom svetom ljubavi, koja te je natjerala da za mene umreš. Ljubim te svom svojom dušom; moja se duša u tebe zaljubila. Ne dopusti, da te ikad više izgubi. Pokloni mi svetu ustrajnost, udjeli mi svoju ljubav. Marijo presveta, utočište i mati moja, budi mi odvjetnicom.

Točka treća

Budite pripravnici. Ne veli Gospodin, da se pripravimo onda kad smrt dođe, nego da se pripravni nađemo. Kada smrt dođe, onda će gotovo nemoguće biti u onoj burnoj pometnji urediti zamršenu duševnost, što i sami zdrav razum potvrđuje. Tako nam Bog prijete, veleći, da on onda neće doći, da oprašta, nego da osveti svoje pogrđene milosti i dobročinstva. «*Biti će to zaslužena kazna*, veli sv. Augustin, *za onog, koji se je mogao spasiti, a nije htio, što neće moć onda, kad htio bude.*» Reći će mi tko: «*Tko zna? Moglo bi biti da ću se ja onda ipak obratiti i tako se spasiti.*» no bi li itko tako drzak bio, te skočio u bunar govoreći: Tko zna, moglo bi se dati, kad živ skočim, da ću živ ostati i spasiti se? Oh, Bože, kako nesretni grijeh zasljepljuje grešnika, da se i zdrav razum izgubi! Ljudi, kad se tiče tijela, govore kako najpametniji, a kad se govori o duši, onda govore kao luđaci.

Brate moj, tko zna da ova točka, koju sada čitaš, nije najzadnja opomena, koju ti Bog šalje? Brzo se pripravimo na smrt, da nas iznenada ne spopadne. Kaže sv. Augustin, da Bog zato krije zadnji čas našeg života, da svaki dan stojimo pripravni za umrijeti. Opominje nas sv. Pavao, da nam treba nastojati, da se spasimo ne samo strahom, nego i drhtanjem. Pripovijedao je sv. Antonin, kako je neki sicilijanski kralj, da pokaže jednom svom prijatelju strah, s kojim je sijedio na svom prijestolju, sjeo pod mačem koji je visio nad njegovom glavom o tankom končiću i tako on od straha nije mogao ništa okusiti. Svi mi živimo u istoj pogibelji, dok svakog časa smrtni mač može na nas pasti, o kojem visi naš vječni spas ili vječne muke u paklu.

Radi se o vječnosti. Ako se nađemo u milosti Božjoj, kad smrt dođe, ah. Koliko će se naša duša onda veseliti! Jer će moći reći: sve sam osigurala, mog Boga više neću moć izgubiti, bit ću sretna za uvijek! Ali ako smrt nađe dušu u grijehu, kolikom će očajnošću zavikati: Dakle falila sam? Ovu moju falingu, zar neću moć ispraviti, preko vječnosti? Ovaj strah je govorio o opatu Avila španjolskom apostolu, kad je doznao za svoju smrt: *Ah! Da mi je još malo vremena i da se bolje pripravim na smrt!* Ovo je isto govorio opatu Agatonu, sa svim tim, što je umirao nakon toliko godina pokorničkoga života: «*Što će biti od mene?! Tko znade Božje sudove?!*» Sveti Arsenije također drhtaše na smrti, i upitan od svojih učenika, za što drhtaše, odgovori: «*Sinci, ovaj strah za me nije štogod nova, strahovao sam preko cijelog svog života. Nadasve drhtaše Job, govoreći: Što ću tad učiniti kad Bog stane suditi; i na pitanja što ću mu odgovoriti?*»

Uzdasi i molitve

Ah, moj Bože, gdje sam ja igda ikog imao, da me je ljubio više od tebe? O, krvi neprocijenjena, o rane Isusove, vi ste moje pouzdanje. Vječni Oče, ne gledaj na moje grijehe, nego pogledaj na one rane Isukrstove, pogledaj svog ljubaznog Sina, koji od muke za me umire i moli te da mi oprostiš. Kajem se, o moj Stvoritelju, što sam te vrijeđao, te žalim više nego ikakvo drugo zlo. Ti si me stvorio, da te ljubim, a ja sam živio tako, kao da si me stvorio da te vrijeđam. Radi Isukrstove ljubavi oprosti mi i udijeli mi milost, da te budem ljubiti. Prije sam se opirao tvojoj volji, ali od sad u naprijed neću se više opirati, nego ću raditi sve što mi zapovijedaš. Naređuješ, da zamrzim uvrede koje sam ti počinio; evo ja ih iz sveg srca mrzim. Iziskuješ da tvrdo odlučim ne vraćati se više na nje; evo čvrsto odlučujem da ću tisuću puta prije svoj život izgubiti, negoli tvoju milost. Zapovijedaš da te svim srcem ljubim, da, ljubim te iz dna duše moje i drugo ljubiti neću, osim tebe: od sad unaprijed ti ćeš mi biti jedini ljubimac, jedina moja ljubav. Tebe samog pitam, i uzdam se, da ćeš mi darovati svetu ustrajnost. Radi Isukrstove ljubavi daj da ti ostanem vjeran i da uvijek budem govoriti sa sv. Bonom:»*Jedan je moj ljubimac, jedna je moja ljubav.*» Ne, neću te više mojim pokvarenim življenjem vrijeđati ni žalostiti, od sada nek mi služi za oplakivanje uvreda koje sam ti nanio, za tebe samog živući i tebe samog ljubeći. Marijo, majko moja, ti se moliš za sve koji se tebi utječu, moli još Isusa i za me.

Promišljanje šesto

Smrt grešnika

*Kad ih snađe nevolja zatražit će mir,
Ali ga neće naći; nego će onda nastati
pometnja vrhu pometnje. (Ez.7,5)*

Točka prva

Sad grešnici od sebe odgone misao smrti, i tako traže mir (**akoprem??** ga nigda ne nalaze) u grešnom življenju; ali kad se nađu u smrtnoj stisci, kad se nađu u smrtnoj stisci, kad se nađu blizu svoje vječnosti, tad neće moć izbjeći muke grizodušja; tražiti će mir, ali kakav mir može naći ona duša, koja se nalazi u grijesima, koji ju kao zmije ljutice grizu? Kakav mir, kad pomisli da će do koji čas stupiti pred Isukrsta svog sudca, kojeg je zakon i prijateljstvo sve do onog časa prezirao?

Vijest od smrti već primljena, misao da će se brzo morat rastaviti sa svim stvorovima na ovom svijetu, nemiri u duši, vrijeme izgubljeno, nestašica vremena, strogost božanskog Sudca, vječna nesreća koja grešnike čeka, ovo će sve prouzročiti strahoviti nemir, to će sve grešnikovu pamet pomutiti i zdvojnost povećati; i tako pun pometnje i nepouzdanja umirući prijeći na drugi život.

Abraham velikom zaslugom pouzda se u Boga proti ljudskom uzdanju, vjerujući u božansko obećanje. «*On vjerova u nadu, kad nije bilo nade.*» (Rim.4,18). A grešnici na veliku svoju štetu i krivo na njihovu propast ufaju se ne samo protiv ufanja, nego i protiv vjere, dok preziru i prijetnje kojima se Bog grozi grešnicima. Straše se zle smrti, ali se ništa ne boje što zlo žive. No tko im jamči da neće naglom smrću umrijeti, od groma, kapi ili od zagušenja krvi? I sve kad bi na smrti i imali vremena, da se obrate, tko im jamči da će se

uistinu obratiti? Sv. Augustin kroz dvanaest godina imao se boriti da svlada zločeste običaje; onda kako će moć onaj umirući, koji je uvijek živio u zamršenosti svoje duše, među bolima, u nesvjestici i glavobolji, te u smrtnoj pometnji potpuno se obratiti? Vele *potpuno*, jer onda neće zadosti biti jezikom reći i obećati. Ah, Bože, kakav će strah i pometnja onda obuzeti onog tužnog i nevoljnog bolesnika koji je **svedjer**? Živio u nemarnosti svoje duše, kad opazi da je opterećen grijesima, strahom suda, pakla i vječnosti! U kakvu će ga pometnju strovaliti ove misli, kad mu glava iznemogne, pamet se pomuti, te kad ga već smrtno boli spopadnu! Ispovjedit će se, obećati će, plakati će, tražiti će milosrđe Boga, ali neće potpuno znati što radi; i u ovoj burnoj trzavici, grizodušju, žalosti i strahu otići će na drugi svijet. Dobro reče jedan, da su molitve, plač i obećanja umirućeg grešnika upravo kao plač i obećanja onog kojeg je neprijatelj uhvatio i nož mu pod grkljan stavio, da mu život uzme. Nevoljan ti je onaj koji u večer u krevet legne spavati u nemilosti Božjoj i odanle pođe u vječnost!

Uzdasi i molitve

O rane Isusove, vi ste moje uzdanje. Ja bih već do sada izgubio svako ufanje u oprost mojih grijeha i mog vječnog spasa, da ne gledam u sva djela milosrđa i milosti, kroz koje je Bog svu svoju krv prolio, da opere moju dušu od tolikih učinjenih grijeha. Klanjam vam se, o, svete rane, i u vas se uzdam. Po tisuću puta mrzim i proklinjem one neištetne naslade kojim sam ožalostio mog Otkupitelja i tužno izgubio njegovu milost. Gledajući dakle u vas, podižem moja pouzdanja, prema vama uzdižem moja nagnuća. Dragi moj Isuse, ti si zaslužio da te svi ljudi ljube i da te svim svojim srcem ljube; a ja sam te toliko vrijeđao, mrzio sam tvoju ljubav, a ti si me nakon svega toga trpio i tolikom ljubaznošću mi oprostio. Ah, moj Spasitelju, ne dopusti da te više vrijeđam i ne daj da se izgubim! Koliko bi morao trpjeti u paklu gledajući tvoju krv, i tolika milosrđa od tebe primljena! Ljubim te i za vijeke ću te ljubiti. Daruj mi svetu ustrajnost. Otrgni moje srce od svake ljubavi koja se tebi protivi i ulij u mene pravu želju i tvrdnu odluku da od sad unaprijed samog tebe budem ljubiti, moje najveće dobro. Marijo, majko moja, pritegni me k Bogu i daj da budem sav njegov, prije nego umrem.

Točka druga

Ne jedna, nego više i mnoge će biti nevolje tužnog umirućeg grešnika. S jedne strane mučit će ga vrzi. Na smrti ovi strahoviti neprijatelji ulažu sve svoje sile da upropaste onu dušu, koja stoji na polasku s ovog svijeta; znaju da nemaju puno vremena, da ju svladaju i k sebi privuku, i ako ju u onaj čas izgube, da će ju izgubiti zauvijek. I onda neće biti samo jedan vrag, koji će napastovati, nego će njih mnoštvo umirućeg opkoliti, da ga upropasti. Jedan će mu reći: « Ne boj se, ozdraviti ćeš». Drugi će **priuzeti**:» Kako? Ti si kroz toliko godina ostao gluh Božjemu glasu, pa zar da ti se sad smiluje?» Drugi:»Kako ćeš sad moć popraviti tolike pogreške koje si počinio?» Ona ozloglašenja?» Treći: «Kad su ti dosadašnje ispovijedi bile nevaljale i bez prave odluke pravog pokajanja, kako ćeš ih sad moć ponoviti?»

S druge strane grešnika će opkoliti njegovi vlastiti grijesi. Ovi grijesi kao toliki oružanici, veli sv. Bernardo, držati će ga u okovima, govoreći mu: «Djela smo tvoja, nećemo te ostaviti; pratiti ćemo te na drugi svijet, te ćemo se zajedno pokazati vječnom sudcu. U onaj čas umirući želio bi se otresti tih neprijatelja, ali da ih se oslobodi trebalo bi da ih zamrzi, te svim srcem i svom dušom Bogu se obrati; ali je pamet zamračena, a srce otvrdnulo. Veli sv. Bernardo, da će srce, koje je tvrdokorno živjelo u zloćama na ovome svijetu nastojati da se spasi i izbjegne svoju predstojeću vječnu propast, ali neće biti na vrijeme, te će pod teretom svojih zloća nevoljno svoj život svršiti. Dok je on sve do onog časa ljubio grijeh, u isto

vrijeme ljubio je i pogibelj svog izgubljenja; pravedno će, dakle, Bog dopustiti, da tad pogine u onoj pogibelji, u kojoj je htio živjeti sve do svoje smrti. Veli sv. Augustin, da onaj koga je zloća ostavila prije nego je on zloću; teško da istu na smrti zamrzi kako treba, jer što onda bolesnik htjedne raditi, to će sve silom bivati.

Nevoljan je, dakle, onaj grešnik koji je tvrdoglav i opire se Božjemu glasu! Onaj nezahvalnik mjesto da se preda i ponizi pred Božjim glasom, on to većma drveni i otvrđuje, kao što se nakovanj stvrđuje pod lupetanjem čekića. Za kaznu takvi će biti i na smrti, **akoprem** će onda stati na prijelazu u vječnost.

Grešnici, veli Gospodin, okrenuše mi leđa iz ljubavi prema stvorovima i kad ih stigne tuga i nevolja, reći će mi:» Ustani i oslobodi nas». «A gdje su oni tvoji dani koje si za se pravio?» «Nek sada ustanu i izbave te iz te nevolje?» Nevoljnici kad se nađu u nevolji vapiti će i pitati Boga pomoć, ali će im odgovoriti: «Zar sad k meni dolazite? Zovite stvorove neka vas oni pomognu, kad ste se njima klanjali i njih obožavali». Ovako će im Gospodin odgovoriti, jer će k njemu uteći, ali bez pravog pokajanja i čiste odluke, da će se obratiti i življenje popraviti.

Sveti Jerko nas uvjerava po vlastitom iskustvu, da nitko dobrom smrti neće umrijeti, koji je sve do smrti opako živio.

Uzdasi i molitve

Dragi moj Spasitelju, pomози mi, ne zapusti me; vidim da mi je sva duša od grijeha nemilo izranjena, strasti me vuku, zli običaji me muče; padam pred tvoje noge i smiluj mi se, izbavi me iz tolikih zloća. Ne prepusti da se izgubi duša koja se u te uzda.

U tebe sam se, Gospodine, uzdao i za uvijek neću se smutiti. Kajem se što sam te vrijeđao, neizmijerna dobroto: veliko sam zlo počinio, to priznajem; ali ću se na svaki način popraviti: no ako mi ti svojom milošću ne pomogneš, ja sam izgubljen. Primi, Isuse moj, ovog nesretnog odmetnika, koji te je toliko pogrdio. Pomisli da sam te zapao krvi i života. Po zaslugama dakle tvoje muke i smrti primi me u svoje ruke, udijeli mi svetu ustrajnost. Bio sam već izgubljen, pak si me ti podigao i pozvao; evo neću se više opirati tvom ljubljenom glasu, tebi se posvećujem; sveži me tvojom ljubavlju i ne daj da se više izgubim, ponovno gubeći tvoju milost. Isuse moj, ne dopusti, kraljice moja majko, ne daj; prije mi isprosi smrt i tisuću smrti, nego da se opet vratim na svoje zloće i izgubim milost tvog Sina.

Točka treća

Velika i čudna stvar! Bog grešnicima **svedjer** prijeti, da će zlom smrću svršiti: «*Onda će me zvati, ali ih neću uslišati. (Pr.1,19). Ili će Bog uslišati njegov vapaj, kad ga spopadnu muke i nevolje? (Job 27). Na vašoj propasti smijati ću se i rugati ću vam se. (Prov.1,26). Veli sv. Grgur: Kad se Bogu podrugivamo onda ne dijeli milosti ni milosrđa. Moja je osveta i učiniti ću na vrijeme, da mu noga posklizne.*» (Deuh.32,35). I na drugim mnogim mjestima u sv. Pismu sličnim načinom Bog grešnicima prijeti, a oni žive mirno i bez brige, kao da im je Bog obećao dati oprostjenje i raj na smrti. Istina, Bog je obećao u svaki čas, kad se grešnik k njemu obrati, oprostiti mu; ali nije kazao da će se grešnik na smrti obratiti; dapače, više je puta jasno rečeno, tko živi u grijehu, da će u grijehu i umrijeti. «*Umrijeti ćete u vašim grijesima.*» (Iv.8,21). Na drugom mjestu opet je izrično kazao:» *Tražiti ćete me, ali me nećete naći. (Iv.7,34.) Boga treba tražiti onda, kad se može naći.*»(Iz. 54,6). Da, jer će doći vrijeme u kojem se neće moć naći. Nevoljni grešnici, tužni slijepci, koji svoje obraćenje odgađaju do

smrti! Kad već neće više biti vremena obraćenju! Veli sv. Oleastro: *«Zločesti nigdje ne čine dobro, van kad za to ne bude vremena.»* Bog želi da se svak spasi, ali tvrdokorne kazni.

Stavimo da slučajno kakva jadnika nahodećeg se u grijehu udari kaplja i ostavi ga u takvom stanju da ne zna za se, zar ga ne bi svak sažaljevaao gledajući gdje umire bez svetih sakramenata i bez ikakvog **zdvoranjeg** znaka od pokajanja; i kako bi se naprotiv svak obradovao, kad bi isti kasnije došao k sebi i zapitao odrješenje, te stao moliti djela pokajanja? Zar pako nije lud onaj, koji ima vremena da dobro čini, a neće, nego slijedi i žive u grijesima i nevaljalštinama? Ili, koji se povraća na grijehe i stavlja na pogibelj, da ga smrt pokosi baš u ono njezino vrijeme, kad ne zna hoće li se moć obratiti ili ne. Svak se straši nenadane smrti, a toliki se izlažu pogibelji da zaglave u grijehu smrtnom bez ikakvog pokajanja i obraćenja!

Bog mjeri težinu naših zloća. Mi ne držimo računa od milosti, koje nam Bog dijeli, ali ih Bog vrlo dobro čuva i broji: i kad vidi kroz neko vrijeme, gdje se pogrđuju, onda ostavi grešnika u njegovoj zloći i tako umre. Tužan je i nevoljan svaki koji svoju pokoru odgađa do smrti! Veli sv. Augustin:» *Pokora, koju bolesnik čini, slaba je»*. Nastavlja sv. Jerko:» *Od sto tisuća grešnika, koji do smrti žive u grijehu, jedva da će se jedan na smrti spasiti.»* Isto tvrdi i sv. Vinko Ferreri, da bi više čudo bilo, da se jedan od tih spasi, nego li mrtvog uskrisiti. Kakvu žalost, kakvo li pokajanje hoćeš da u sebi probudi onaj, koji je sve do onog časa grešno živio? Pripovijeda Bellarmin, kako je on jednoć bio otišao, da opremi jednog bolesnika, i opomenuvši ga, da se pokaje, ovaj mu odgovori, da on ne zna što je to pokajanje. Bellarmin mu stao tumačiti, a on mu odgovori:»*Oče, ja te ne razumijem, ja toga ne mogu shvatiti»*. I tako taj nevoljnik umre, koji za sobom ostavi dosta jasan znak svog izgubljenja, kako to piše Bellarmin.

Pravedno i zasluženno pokajanje, veli sv. Augustin, bit će onom grešniku, da na smrti bude zaboravljen, koji je za života Boga zaboravljao. *«Ne varajte se (opominje nas Apostol), Bog se ne može ismijati, te što čovjek posije, da će to i požeti»*. Živjeti prezirući zakone Božje, te pitati plaću i slavu vječnu na smrti, to je podrugivati se Bogu, ali:»*Bog se ne može ismijati.»* Što se posije ovdje za života, to se nakon smrti kupi i uživa tamo na drugom svijetu. Tko sije zabranjene tjelesne naslade, taj drugo ne može ni dobiti, osim pokvarenosti i nevolje, te napokon vječnu smrt.

Kršćanine moj, što se drugima govori, to se isto i tebi kaziva. Reci mi, da se već nahodiš na smrtnom času, od liječnika odbačen, izgubio ćutilla i već došao do končanja, koliko bi molio Boga da ti produlji život još za jedan mjesec, jednu sedmicu, a to da urediš račune svoje duševnosti?

I uprav sad ti Bog daje to vrijeme. Zahvali mu i brzo se popravi, i poduzmi sva moguća sredstva, da se nađeš u milosti onaj čas, kad smrt hrupi na vrata, jer onda neće biti vremena popravljanju.

Uzdasi i molitve

Ah, moj Bože, a tko bi imao toliko strpljenja sa mnom, kao što si ga ti imao? Da tvoja dobrota nije neizmjerana, već bi bio izgubio svaku nadu u oprost. Ali, govori s Bogom, koji je umro da mi oprost i spasi me. Naređuješ mi da se ufam, i ja ću se ufati. Ako me moji grijesi straše i osuđuju, hrabre me tvoje zasluge i obećanja. Obećao si da ćeš dati život tvoje milost onomu, koji ti se povraća:»*Povratite se i živiti ćete»*.(Ez.18,32). Obećao si zagrliti, tko se tebi obrati:»*Obratite se k meni, a ja ću k vama.»*(Zak.1,3). Kazao si, da ne znaš zamržit onoga, koji se ponizi i pokaje:»*Srce skrušeno i poniženo, Bože, nećeš odbaciti.»*(Ps.50). Evo me, Gospodine, k tebi se vraćam, k tebi se obraćam; priznajem, da sam zaslužio sto pakala, i kajem se, što sam te vrijeđao. Tvrdo obećavam da te neću više vrijeđati, nego da ću te **svedjer** ljubiti. Ah, ne daj da se igda više pokažem nezahvalan prema tvojoj dobroti!

Vječni Oče, po zaslugama Isukrstovog posluha, radi kojeg je umro, daj da do smrti ostanem poslušan tvojoj svetoj volji. Ljubim te, moje najveće dobro, i radi te ljubavi slušati ću te vjerno u svačem. Daruj mi svetu ustrajnost, pokloni mi svoju ljubav, a drugo i ne pitam. Marijo, majko moja, moli za me.

Promišljanje sedmo

Osjećaji umirućeg zapušćenika, koji je za života malo mislio na smrt.

*Upravi kućom svojom, jer
ćeš umrijeti i nećeš više
živjeti. (Iza.38,1).*

Točka prva

Zamisli da se u ovaj čas nahodiš pokraj kojeg bolesnika koji će kroz koji sat morati umrijeti. Bijedan bolesnik, gledaj koliko ga muči bolest, nesvjestica, zadušivanje u prsima, teško disanje, ledeni znoj, slabost u glavi, malo čuje, slabo vidi i razumije, te jedva da što god može govoriti. Između svih njegovih nevolja najgora je ta, što je blizu smrti, mjesto da misli na dušu i pripravlja račune za vječnost, on jedino misli na liječnike i lijekove, te kako bi brže i lakše ozdravio, i oslobodio se onih muka, koje ga uništavaju. «*Drugo ništa ne mogu nego jedino o sebi misliti*, veli Lovro Justinijan, govoreći o onim, koji tako umiru. Barem da ga njegovi roditelji i prijatelji, ako ne drugi, upozore na pogibeljno stanje, u kom se nahodi; ali ne, nema među svom njegovom rodbinom i prijateljima, nekog tko bi imao snage upozoriti ga na njegovu blizu smrt, te ljubazno kršćanski opomenuti, da primi svete sakramente; svaki se od tog ustručava, tobože da ga ne smuti. (Oh, Bože, odmah sad ti zahvaljujem, što ćeš dopustiti, da će me braća moje zadruga na smrti dvoriti, koji se onda drugim neće brinuti osim mojim spasom, i svi me potpomagati, da sretno umrem!)

No, međutim, ako se o smrti ništa ne govori, ipak bolesnik, gledajući obitelj pobunjenu, dogovore i šaptanje liječnika, opetovani i česti lijekovi, nevoljni bolesnik stoji u strahu i pometnji, grizodušju, slabom ufanju, govoreći sam sobom:»*Ajme, tko zna jesu li se izbrojili moji dani?*» Sad kako će se bolesnika dojmiti, kakvi li će osjećaji njim zavladati kad sazna da mu je smrt blizu:»*Uredi kuću svoju jer ćeš umrijeti, i nećeš živjeti?*» kakav će ga strah obuzeti kad čuje: «*Čuješ, tvoja je bolest neizlječiva, valja da primiš svete sakramente, da se s bogom sjediniš i sa svijetom oprostiš. – Sa svijetom oprostim? Kako? Zar moram sve ostaviti? Onu kuću, ovaj dvorac, rodbinu, prijatelje, zabave i šetnje? Da, sve, već je bilježnik došao i piše ovu ostavštinu i oprostaj: «Ostavljam ovo onom, ostavljam to drugom, ostavljam sve.»* A sobom što se nosi? Ništa drugo osim komada krpetine, koja će do malo s njim zajedno sagnjiti u jami. Ah! Kako će se smutiti i pomesti, kad umirući opazi gdje ukućani plaču, gdje prijatelji uza nj šute, a ne usuđuju se govoriti? Ali će mu višu muku zadati onaj pakleni nemir u duši, radi neurednog i raspuštenog življenja, koje je sve do onog časa provodio usprkos tolikim opomenama i božanskim rasvjetama; nakon svjetovanja duhovnih otaca, te nakon tolikih obećanja, koja ih nije nigda ispunjao, ili ih je kasnije zanemario. Tad će reći: Tužna i nevoljna mene, toliko me je Bog rasvjetljivao; dao mi toliko vremena da uredim svoju duševnost, pak nisam ništa činio; a evo me sad na kraju života!

Što bi me stajalo da sam izbjegao onu grešnu prigodu, da sam prekinuo ono prijateljstvo, da sam se svake sedmice ispovijedao! Sve da me je to moralo i mnogo zapasti, imao sam sve činiti da dušu spasim što je najpotrebitije. Ah! Da sam izvršio onu odluku, koju sam bio učinio da sam proslijedio, kao što sam bio počeo, koliko bih sad bio zadovoljan i sretan. Ali po mojoj nesreći tog nisam izvršio, a sad već više nema vremena da to učinim.

Čuvstva i osjećaji tako umirućih, koji su za života stali zanemarene duševnosti, slični su onim osuđenim koji se već u paklu žaloste i jadikuju što su radi svojih grijeha zapali u muke paklene, ali bez koristi, i bez ikakve nade da će se igda više moć popraviti, i onih muka izbaviti.

Uzdasi i molitve

Gospodine, da mi u ovaj čas javiš da ću brzo umrijeti, odmah bi oćutio golemu žalost, koja bi me zapala. Zahvaljujem ti što me rasvjetljuješ i daješ mi vremena da se osvijestim i obratim. Ne, Isuse moj, neću više od tebe bježati. Dosta je što si mi do sada išao u susret i nisi me odbacio. Posve pravedno i s razlogom se moram bojati, ako ti se sad ne predam i ne obratim, da ćeš me zauvijek odbaciti od sebe. Dao si mi srce, da te ljubim, a ja sam ga zloupotrijebio; ljubio sam stvorove, tebe sam zanemario, moj stvoritelju, moj Otkupitelju, koji si za mene svoj život dao. Umjesto da sam te ljubio, ja sam te toliko put vrijeđao i pogrdio! Znao sam da ću te onim grijehom uvrijediti, ipak sam ga učinio, Isuse moj, kajem se i iz sveg srca se žalostim, što sam te toliko put ožalostio; promijenit ću svoj život. Odričem se svih slasti ovog svijeta, a to da tebe ljubim, tebi udovoljim, Bože moje duše. Pokazao si tolikim znakovima da me ljubiš, htio bih još i ja, prije nego umrem da ti pokažem kakav znak moje ljubavi. Od sad primam sve bolesti, sve patnje koje ću od ljudi primiti, jedino me snaži da ih strpljivo podnesem za tvoju ljubav. Ljubim te neizmijerna dobroto, ljubim te više nego ikakvo dobro ovog svijeta, udijeli mi ljubav i daruj mi svetu ustrajnost. Marijo ufanje moje, moli Isusa za mene.

Točka druga

Ah kako se na smrtnom času poznaju vjerske istine! Ali za veću muku umirućeg, koji je zlo živio, osobito ako je osoba bila Bogu posvećena, budući da joj je Bogu bilo lakše služiti, imajući više vremena, više izgleda, više božanskih nadahnuća. Oh, Bože kakve će ga muke obuzeti kad promisli i rekne: Druge sam savjetovao i na dobro opominjao, a ja sam mnogo gori od njih bio! Bio sam ostavio svijet, pa sam opet ljubio naslase, ispraznosti i svjetske ugodnosti. Koliko će ga gristi kad pomisli s onim božanskim nadahnućima koje je primio od Boga da bi se posvetio i jedan poganin, a ne kamo li ne bi jedan službenik božji. Koliko će ga mučiti savjest kad se sjeti da je tuđe krijeposti prezirao kao kakve slabosti duha; te što je hvalio nekakva svjetska načela, vlastite koristi i samoljublja, da drugom nije dao pred sebe, da nije patio, da se je svakom prilikom po volji zabavljao!

Želja grešnika poginut će (Ps. 11, 10.). Koliko će na samrti željeti ono vrijeme koje je za života izgubio! Pripovijeda sv. Grgur u svojim razgovorima kako je bio neki Krizancij, čovjek bogat, ali zlog života, koji je došavši na samrt vikao na vragove, koji mu se očividno bijahu ukazali i došli da ga nose: *Dajte mi vremena, pustite me do jutra.* Ludo jedna tražiš sad vremena? Pa imao si ga dosta, ipak si ga izgubio i potrošio na zloćama. Nesretnik je cijelo vrijeme vikao tržeći pomoći. Pokraj njega stajao je njegov sin redovnik imenom Maksim i umirući sinu govoraše: *Sinko moj, pomози mi, Maksime moj, pomози mi!* Međutim on je vičući i mučeći se ispustio svoju dušu.

Kako ovi luđaci za svog života ljube ludorije, a poslije na samrti otvore oči i priznaju da su bili mahniti, ali im to ništa ne pomaže, van što to većma gube svako ufanje da će se ikad više moći popraviti i tako umirući za sobom ostavljaju veliku sumnju o njihovom vječnom spasenju. Brate moj, sad kad čitaš ovu točku, mislim da i ti govoriš da je tako. Ali ako je to tako, onda bi bila još veća tvoja ludost i nesreća, poznajući za života ove istine, da se na vrijeme ne popraviš. Ovo što si sad čitao, na samrti bilo bi jedan mač žalosti. No kad još imaš

vremena izbjegnut tako žalosnu smrt popravi se brzo; ne čekaj onog časa, kad ne će više biti moguće obratiti se. Ne čekaj drugog mjeseca, druge nedjelje. Tko zna, da ovo svjetlo, kojim te sad Bog rasvjetljuje po svom milosrđu, ne bude posljednja opomena i poziv za tebe. Velika ludost je ne misliti na smrt, koja je istina i o kojoj ovisi vječnost, još veća je misliti o smrti, a ne pripraviti se za nju. Sad promišljaj, sad izvršuj one odluke koje bi onda učinio; sad sa koristi, a onda će biti bez koristi, sad s pouzdanjem, da ćeš se spasiti, a onda s velikim ne pouzdanjem u vječni spas.

Neki plemić odlazeći iz kraljevskog dvora Karla V. da samom Bogu služi, bio je upitan od kralja zašto stavlja kraljevski dvor. Odgovori: potrebno je za spasenje, da između neurednog življenja i smrti, pokora zauzme mjesto.

Uzdasi i molitve

Ne, Bože moj, ne ću se više na zlo služiti tvojim milosrđem. Zahvaljujem ti na svjetlosti, kojom me rasvjetljuješ i obećavam da ću svoj život promijeniti. Vidio sam da me već ne možeš trpjeti. Zar ću čekati da me baš u pakao pošalješ ili da me zapustiš, da provodim izgubljeni život, što bi za mene teža kazna bila nego li sama smrt? Evo padam pred tvoje noge, primi me u svoju milost. Istina, da tog ne zaslužujem, ali ti si rekao: *zloća grešnika neće mu škoditi, u koji god dan se obrati (Ez 33, 12.)*. ako sam te kroz prošlo vrijeme, Isuse moj, vrijeđao, sad se kajem iz sveg srca i ufam se da ćeš mi oprostiti. Reći ću ti sa sv. Anselmom: ne daj da se moja duša izgubi zbog svojih grijeha, kad si je svojom krvlju otkupio. Ne gledaj na moju nezahvalnost, nego pogledaj na onu ljubav koja te nagnala, da za mene umreš. Ako sam ja izgubio tvoju milost, nisi ti izgubio svoje moći, da mi je ne možeš povratiti. Smiluj mi se, moj Otkupitelju. Oprosti mi i udjeli mi milost, da te ljubim; čim od sad obećam u naprijed da drugo osim tebe ne ću ljubiti. Između tolikih mogućih stvorova odabrao si mene da me ljubiš, odabirem i ja tebe, najveće dobro, da te ljubim više nego ikakvo drugo dobro. Ti ideš preda mnom sa križem, a ja ću te vjreno slijediti s onakvim križem, kakvog mi pošalješ da ga nosim. Dragovoljno od tebe primam svaku trapnju i muku. Dosta je da me ne ostaviš bez tvoje milosti i zadovoljan sam. Marijo, ufanje moje, isprosi mi od Boga ustrajnost i milost da ga ljubim, a drugo i ne pitam.

Točka treća

Umirućem, koji se za svog života nije brinuo dobrom svoje duše, sve što mu se prikaže za nj će biti trnje; trnje uspomena njegovih šetnja; trnje uspomena onih riješenih doskočica i gizdavosti; trnje njegovi prijatelji, te svaka stvar koja mu se bude spominjati; trnje svećenici, koji će ga naizmjenice dvoriti; trnje sakramenti; trnje će za nj biti i samo propeće, koje će postaviti pokraj njega, čitajući u onoj slici, da se je zlo odazivao ljubavi Boga, koji je svojevolumno umro na križu da ga spasi.

Lud ti bijah, reći će tad onaj bolesnik! Mogao sam se lijepo posvetiti onim darovima i zgodama, koje mi je Bog davao; mogao sam sretno živjeti u milosti Božjoj; a sad što imam od tolikih godina što sam živio van muke, neuzdanja, straha, grizodušja i strogih računa, koje imam Bogu davati? A sada strahujem i bojim se da se neću spasiti. A kad će to umirući izreći? Onda kad počne nestajati ulja u svjetiljci i pri kraju njegova života; onda kad se nađe na pogled dviju vječnosti, sretne i nesretne, te kad se približi k onom posljednjem otvoru usta o kom ovisi ili vječno blaženstvo ili vječno prokletstvo. Koliko bi on tad platio, da mu dadu još jednu godinu, mjesec ili sedmicu vremena sa zdravom pameti; jer onda stojeći u onoj zagluhi u glavi, zadušivanju u prsima, slabom disanju ne može promišljati, ne može sabrati svoju pamet ne bi li što dobra učinio; nahodi se kao u jednoj mračnoj jami od svakovrsnih pomjetnja,

gdje drugo ne raspoznaje, osim svoju propast, koja mu nad glavom visi, koju već više ne može izbjeći.

Željati će onda i vapiti da mu se dadne vremena, ali će mu se odgovoriti: «*Pođi, brzo, kroz ono malo časa uredi svoje račune što možeš bolje i putuj, zar ne znaš da smrt ne čeka, niti koga poštuje?*» «*Ah, kakav će ga strah obuzeti kad pomisli i rekne: «Jutros sam živ, a večeras moguće da ću biti mrtav! Danas ležim u svojoj sobi, na svom krevetu, a sutra ću stajati u jednoj jami!*» A duša gdje će onda biti? Koliki strah kad opazi gdje se svijeća pripravlja! Kad osjeti da ga smrtni znoj već spopada! Kad čuje gdje se rodbini naređuje da iz sobe izađu i da više u nju ne ulaze! Kad mu počnu oči tamniti i vid malaksavati! Koliki napokon strah kad se svijeća užeže, jer je smrt već blizu! O svijećo, svijećo, koliko ćeš tad istina otkriti! O kako ćeš onda u posve drugom obliku stvari ukazati, nego što se sad ukazuju! Onda ćeš lijepo pokazati da su dobra ovog svijeta ludorije, ispraznosti i pravde! Ali što će vrijediti, što će se u onaj čas ove istine upoznati, kad već više neće biti vremena obraćenju.

Uzdasi i molitve

Ah, moj Bože, ti nećeš da ja umrem, nego želiš da se obratim i živim! Hvala ti što si me do ovog časa čekao i zahvaljujem ti što me sad rasvjetljuješ! Priznajem moju krivicu da sam zapostavljao tvoje prijateljstvo ispraznim i ništetnim dobrim kojim sam te pogrđivao. Kajem se i iz sveg srca žalim što sam ti tolike uvrede nanio. Ah, kroz ovo života što mi preostaje, ne zaboravi me potpomoći svojom milošću i prosvjetljenjem, da upoznam i radim ono što mi treba, da življenje popravim! Kakva će mi korist biti što ću ovu istinu upoznati onda, kad ne imadnem više vremena da se popravim. *Ne daj živinam duše koje vjeruju u te.* Kad me vrag stane napastovati da te ponovno uvrijedim, ah, molim te, Isuse moj, po zaslugam tvoje pregorke muke, pruži mi ruku, i ne daj, da padnem u grijeh, te da me vrag opet ne zaslužnji. Daj da u svakoj napasti tebe budem zazivati u pomoć sve dokle napast traje. Tvoja krv jest moje ufanje i tvoja dobrota jest moja ljubav. Ljubim te, Bože moj, vrijedan neizmjerne ljubavi; daj da te uvijek ljubim. Pokaži mi pogubne stvari kojih se moram otresti, da budem sav tvoj, a to ću učiniti; a i ti me okrijepi, da to sve uzmognem ispuniti. O, kraljice nebeska, o majko Božja, moli za me grešnika. Daj, da se u svakoj napasti budem uticati k Isusu i k tebi koja svojim mogućim zagovorom izbavljaš iz propasti, koji se utiču pod tvoju zaštitu i tvoje materinsko okrilje.

Promišljanje osmo

O smrti pravednih

*Dragocjena je smrt svetih
Pred licem gospodnjim. (Ps.115, 15).*

Točka prva

Ako smrt promotrimo našim tjelesnim osjetilima, ona nas straši i nje se bojimo; s vjerskog, pak, gledišta ona nas tješi i želimo ju. Grešnicima se prikazuje strahovita, a svetim ljubazna i dragocjena. *Dragocijenjena*, veli sv. Bernardo, jer je ona kraj svih naših muka i patnja, pobjeda borbe, vrata sretnog života. Job veli da je ljudski život kratak i pun svakakvih nevolja, bolesti, straha i strasti. Ljubitelji ovog svijeta koji žele dug život, što drugo traže, veli Seneka, nego produljenje muka? *Što je više živjeti*, veli sv. Augustin, *ako ne više se mučiti.* Tako je, jer veli sv. Ambrozij, *sadašnji život nije nam dat da otpočivamo, nego da se trudimo*

i trudom da zaslužimo vječni život. Od tud dobro veli Tertulijan: *Kada komu Bog skрати život, skraćuje mu muku.* Ako je smrt čovjeku data za kaznu grijeha, ipak su tolike nevolje ovog života, piše sv. Ambrozij, rek bi, da nam smrt dolazi na olakšanje muka, a ne za kaznu. Bog zove blaženim one koji umiru u njegovoj milosti, jer smrću prestaju njihove muke i polaze na počinak.

Muke, koje grešnika ožalostuju na smrti, svete ne žaloste. Svete ne straši ono: »Pođi«, kao što plaši svjetske ljude. Sveti se ne žaloste što ostavljaju dobra ovog svijeta, jer ih nigda nisu ljubili. Uvijek su išli govoreći: »*Blago mog srca jest Bog i vječni moj diel jest sami Bog.*« Blaženi ste, pišaše Apostol svojim učenicima, koji ste radi Isukrsta bili orobljeni u vašim dobrim. Ne rastužuju se ostavljajući časti, jer su ih prije prezirali i za ništa držali, jedino su cijenili i za čast držali ljubiti Boga i od njega biti ljubljani. Ne žaloste se što ostavljaju rodbinu, jer su ih ovdje samo u Bogu ljubili; umirući preporučite ih nebeskom Ocu koji ih ljubi više nego oni i nadajući se vječnom spasenju, misle da će ih odozgor iz raja moć bolje potpomagati nego li ovdje na zemlji. Jednom riječju, ono što su uvijek ovdje govorili: *Bog moj i sve*, to će višim veseljem i radošću ponavljati na smrti.

Tko umre ljubeći Boga, tog ne uznemiruju boli smrti, nego se njima naslađuje, misleći da mu život svršava i da više neće imati vremena, da još što god trpi za ljubav Božju, ni drugim znacima iskazivati mu ljubav; za to velikom ljubaznošću i blagoćom posvećuje mu one najposljednje ostanke svog života i tješi se, što će žrtvu svoje smrti sjединiti sa žrtvom, koju jednoč Isukrst svom nebeskom Ocu za nj prikaza na križu. I tako sretan i blažen umire govoreći: *«U miru ću umrijeti i u Bogu otpočiniti.»* O, koliki je to mir i blaženstvo umrijeti otpočivajući na rukama Isukrstovim, koji nas je do smrti ljubio, te odabrao gorku smrt, da nama isposluje blaženu, slatku i utješljivu smrt!

Uzdasi i molitve

O ljubazni moj Isuse, koji meni, da možeš dati blaženu smrt, htio si gorkom smrću umrijeti na Kalvariji, kada ću te vidjeti? Prvi put kad te ugledam, ugledat ću te kao mog sudca na onom istom mjestu, gdje ću izdahnuti.

Što ću ti onda reći? Što li ćeš ti meni reći? Neću čekati, da se onda mislim, nego ću sad dobro promisliti. Reći ću ti: Dragi moj Otkupitelju, ti si dakle onaj, koji je za mene umro? Nekog vremena dosta sam te vrijeđao, bio sam ti nezahvalan i nisam zasluživao da mi oprostiš; ali kasnije okrijepljen tvojom milošću osvijestio sam se i kroz ono života što mi je bilo preostalo, oplakivao sam svoje grijeha i ti si mi oprostio. Oprosti mi sad kad stojim pred tvojim nogama i ti mi daj opće odrešenje od svih mojih grijeha. Više nisam zasluživao da te ljubim, s tog što sam pogrdio tvoju ljubav, ali po svom milosrđu povukao si moje srce, koje iako te nije ljubilo, kao što si zasluživao, barem te je ljubilo više nego ikakvu drugu stvar, ostaviv sve jedino da tebi ugodi. Sad što mi kažeš? Vidio sam raj i tebe kako uživaš u tom kraljevstvu to bi bilo za mene odveć veliko dobro; ali svakako se ne usuđujem daleko od tebe stati, osobito sad, kad si mi pokazao svoje krasno i ljubazno lice. Tražim raj, ne da više uživam, nego da te bolje ljubim. Pošalji me u čistilište za onoliko dugo, koliko ti je drago.

Ne želim ni doći u onu domovinu čistoće i pokazati se onim čistim dušama ovakav pun ljage i nečist, kao što sam sad. Opremi me, da se najprije očistim u čistilištu, ali me za uvijek ne odgoni od svog lica; samo jednog dana zovni me gore u raj, da na vijeke pjevam tvoja milosrđa.

Za sad, dragi moj sudče, digni ruku i blagoslovi me i reci mi da sam tvoj, te da si ti i da ćeš zauvijek biti moj. Kroz sve vijeke ljubiti ću te, a ti ćeš mene. Evo sad odlazim daleko od tebe, idem u vatru; zadovoljan polazim, jer idem da te ljubim, moj Otkupitelju, moj Bože, moje sve! Dragovoljno polazim, ali znaj, da će mi kroz ovo vrijeme jedna od najtežih muka

biti, što ću morati biti daleko od tebe. Idem Gospodine, brojat ću sate, dok me opet ne zovneš. Smiluj se mojoj duši, koja svom svojom snagom želi da te vidi i bolje uzljubi. Ufam se, Isuse moj, da ću ti ovako reći u onaj čas. Međutim, daruj mi milost da uzaživim na onaj način kako ću ti onda moć reći ovo što sam sad smislio. Daj mi svetu ustrajnost, pokloni mi svoju ljubav. Potpomozmi me i ti, o Majko Božja, Marijo, moli Isusa za me.

Točka druga

«*Bog će otrati njihove suze i smrti neće biti više.*» (Ap.21,4). Dakle, na smrti otrati će Gospodin suze s očiju svojih sluga, koje su prolili na ovom svijetu živeći u patnjama, strahu, pogibeljima i u borbama sa paklom. To će najviše utješiti onu dušu koja je ljubila Boga, kad čuje glas svoje smrti, misleći da će se brzo osloboditi pogibelji ovoga svijeta u kojima se Bog vrijeđa, od tolikih duševnih tuga, te od tolikih vražjih napasti. Sadašnji život jest stalna borba s paklom u kojoj uvijek stojimo na pogibelji da dušu ne izgubimo i ljubljenog Boga. Sveti Ambrozije veli, da na ovom svijetu uvijek hodimo između neprijateljskih tulaca, kojim traže, da nam ugrabe život milosti. Ova pogibelj govoraše svetom Petru alkantarenskom, kad je umirao: brate moj, odmakni se, (taj je bio jedan redovnik, koji ga je doticao dvoreći ga), odmakni se, jer sam još u životu i u pogibelji, te bi se mogao izgubiti. Ova pogibelj također tjeraše sv. Tereziju, svaki put kad bi čula gdje sat tuče, veselila bi se što je još jedan sat prošao, govoreći: «U svakom času mogu sagriješiti i mog Boga izgubiti». S toga sveti se vesele na vijest njihove smrti, promišljajući, da će brzo svršiti borbe i pogibelji, te što su blizu onog časa, u kom će osigurati tu sreću, da nikad više neće moći izgubiti svog Boga.

Pripovijeda se u životopisima otaca, kako je jedan stari otac umirući u Sciziji, dok su drugi plakali oko njega, smijao se. Upitan, zašto se smije, odgovori: *A zašto vi plačete, kad znate, da idem na počinak?* Isto sv. Kata sienska umirući reče: *Veselite se sa mnom, što ostavljam ovu zemlju punu patnja, a polazim u mjesto mira i pokoja.* Da tkogod stanuje u kakvoj kući čiji će se zidovi gotovo srušiti, tavan i pokrov, tako da se svakog časa očekuje, kad će se sve srušiti; koliko bi taj želio, da mogne iz nje čim prije izaći? Na ovom svijetu sve prijeti duši za njenu propast, svijet, pakao, strasti i naša odmetnička osjetila; to nas sve mami na grijeh i u vječnu propast nas strovaljuje. Kakvo će veselje obuzeti dušu kad bude čula gdje joj se govori: *Dodi zaručnice, izađi iz mjesta od plača i lavljeg legla, koji traže da te proždru i da izgubiš božansku milost.* S tog sv. Pavao, želeći smrt, govorio je kako je Isus jedini njegov život i radi toga je cijenio svoju smrt, kao najveću dobit, jer smrću dobiva onaj život koji nikad više neće umrijeti.

Veliki je to dar, koji Bog daje jednoj duši, kad ju diže s ovog svijeta, dok je u milosti, gdje bi se mogla pokvariti i njegovo prijateljstvo izgubiti. Presretan je onaj, koji za života stoji sjedinjen s Bogom; kad god brodar nije siguran, dokle god ne iziđe iz oluje i kraju ne dođe, isto tako ne može reći, da je i jedna duša potpuno sretna, dok ne umre u milosti Božjoj. Sad kad se toliko brodar veseli, kad se nakon tolikih pogibelji približio kraju, koliko će se više jedna duša veseliti, koja je blizu da osigura svoj vječni spas?

Dalje, na ovom svijetu ne može se živjeti bez grijeh makar malih. Tko umre taj Boga više ne vrijeđa: *što je smrt,* kaže sv. Ambrozije, *ako ne sagriješi barem malo?* I to je ono radi čega ljubitelji Boga smrt željno čekaju. Time se tješio Vinko Karafa, kad je govorio: *Svršujući svoj život, prestajem vrijeđati Boga.* I spomenuti sv. Ambrozije je govorio: *A zašto ovaj život želimo, kada tko više živi taj se više bremenom grijeha opterećuje?* Tko umre u milosti Božjoj, taj dođe u takav položaj, da nije više kadar Boga vrijeđati: »Mrtav ne zna griješiti» govorio je svetac. Zato: *Bog više hvali mrtve, nego li žive, makar i sveto živjeli* (Crk. 4, 2.). Neki dobri čovjek naredi, tko mu prvi donese vijest o smrti, neka mu rekne; veseli se jer je došlo vrijeme, kada više nećeš moći Boga vrijeđati.

Uzdasi i molitve

U tvoje ruke izručujem dušu svoju, otkupio si me Gospodine Bože istine. Moj slatki Otkupitelju, što bi od mene bilo, da si mi smrt poslao, dok sam još bio u grijehu i daleko od tebe? Već bi sad bio u paklu, gdje te ne bih mogao ljubiti. Zahvaljujem ti što me nisi zapustio, te što si mi toliku milost dao, da te moje srce opet zadobije. Kajem se što sam te vrijeđao. Ljubim te povrh svake stvari. Molim te daj da bolje upoznam moje zloće, kojim sam te pogrđivao i ljubav koju tvoja neizmjerena dobrota zaslužuje. Ljubim te i želim da što prije umrem, ako je tebi po volji, a to da se oslobodim one pogibelji, kojom bi ponovno mogao izgubiti tvoju svetu milost, te da se osiguram da ću te zauvijek ljubiti. Kroz ovo godina, što mi preostaje živjeti, ljubazni moja Isuse, ojačaj me da nešto činim za tebe prije nego umrem! Okrijepi me da svladam napasti strasti, osobito one strasti koje su me do sada najviše vukle u zloće. Daj da budem strpljiv u bolestima i uvrjedama, koje ću od ljudi primiti. Ja pak od moje strane od ljubavi prema tebi opraštam svakom koji me je u bilo čemu uvrijedio i molim te podaj mu one milosti koje želi. Pomozi me da od sada budem pažljiviji za izbjegavanje malih grijeha u čemu sam do sada bio nepojmljiv. Moj Stvoritelju, pomozi me, nadam se da ću to sve dobiti po tvojim zaslugama, uzdam se u tvoj zagovor, o majko i ufanje moje, Marijo.

Točka treća

Smrt nije samo konac patnja, nego još i vrata vječnog života, kako govori sv. Bernardo. Tko želi Boga vidjeti valja da kroz ova vrata prođe. Sv. Jerko moljaše smrt: *«Otvori mi sestro moja»*. Smrti, sestro moja, dok mi ti vrata ne otvoriš, ne mogu poći da uživam mog Gospodina. Sv. Dragutin Boromeo, ugledavši jednu sliku u svojoj kući na kojoj bijaše naslikana smrt s kosom u ruci, zovnu nekog slikara i naredi mu da izbriše onu kosu, a mjesto nje da naslika zlatni ključ; tim je htio da mu se sve to većma želja pobuđuje za smrt, jer nam smrt otvara vrata rajska, gdje ćemo Boga gledati licem u lice.

Veli sv. Ivan Zlatousti, da bi koji kralj kakvu čovjeku stao pripravljeni stan u njegovoj kraljevskoj kući, a kroz to vrijeme da tog čovjeka namjesti u koji ovčji tor, koliko bi taj čovjek želio, da što prije iz tora pređe u kraljevski dvor? Na ovom svijetu duša stoji u tijelu kao u zatvoru i kad odatle izađe, onda ide u nebeske dvore, zato David moljaše: *«Izbavi mi dušu iz okova»*. I sveti starac Šimun primivši u ruke Isusa, drugo ne znade od njega zapitati, nego smrt, a to da se oslobodi tamnice ovog života: *«Sad otpusti svog slugu, Gospodine.»* Istu je milost želio i sveti Pavao apostol, kad je rekao: *«Želim umrijeti i s Isukrstom biti. (Pil. 1, 33).* Kakvo veselje obuze slugu Faraunova, kad mu reče Josip, da će brzo izaći iz zatvora, te da će opet zauzeti svoje prvašnje mjesto! A duša, koja je Boga ljubila i ljubi, zar se neće poveseliti, kad čuti bude da će se brzo osloboditi zatvora ovog svijeta i da će poći u život vječni gdje će uživati Boga? Dokle nam je god duša sjedinjena s tijelom, dotle smo daleko od Boga i stojimo kao u tuđoj zemlji, te izvan svoje domovine, i za to Brunon reče, da se naša smrt ne bi imala zvat smrt, nego život. S tog smrt svetih zove se rođendan njihov; zaista, jer svojom smrću rađaju se na drugi život, koji nigda ne umire niti prestaje. Veli sv. Atanasij da pravedni ne umiru, nego prelaze. *«O ljubezna smrti! Govoraše sv. Augustin, a tko je taj, koji te ne želi, kad si ti kraj patnja, truda i početak vječnog otpočinka?»*

Ima pravo, veli sveti Ciprijan, što se grešnik straši smrti, jer iz vremenitog života prelazi u vječnu smrt. Ali je se ne straši onaj, koji je u milosti Božjoj, jer sa smrti nada se da će prijeći na život.

U životu sv. Ivana Milostinjaka pripovijeda se kako je neki bogati čovjek bio preporučio svog sina jedinca ovom svetom uz to i dao mu obilatu milostinju, da njegovom jedincu isprosi od Boga dug život, ali do malo vremena onaj sin umre. Tužeći se pako otac, da

mu je sin jedinac umro, Bog mu poslao Anđela, koji mu reče:»Ti si tražio dug život za svog sina, znaj, da ga on sada na vijeke uživa na nebu. Ovo je ona milost koju nam Isukrst pribavi, kao što nam bi obećano po Oseu:»*Biti ću tvoja smrt, o smrti.*» (Ose.13,14). Isukrst umirući za nas učini, da nam se smrt preokrene u život. Pionio mučenik, dok ga vođahu na vješala bi upitan kako može onako veselo ići u smrt, odgovori:»Varate se, ja ne idem u smrt, nego u život.» Isto tako hrabriše majka svog sina Sinforiana, dječaka, kad su ga vodili u smrt:»*Sinko, tebi se život ne oduzima, nego u bolji mijenja.*»

Uzdasi i molitve

O, Bože duše moje, ja sam te kroz prošasto vrijeme puno pogrđivao, okrećući ti leđa; ali te je štovao tvoj Sin žrtvujući ti svoj život na križu; radi one časti koju ti je iskazao tvoj ljubazni Sin, oprosti mi uvrede, koje sam ti nanio. Kajem se, o najveće dobro, što sam te vrijeđao i čvrsto obećavam da ću od sad unaprijed samog tebe ljubiti i ništa drugo. Od tebe se uzdam mom spasu. Ona dobra, što sad imam jest sve tvoja milost, priznajem, da sam sve od tebe primio. Ako sam te do sad vrijeđao, uzdam se, da ću te na vijeka štovati, blagoslivljajući tvoje milosrđe. Puno te želim ljubiti; to mi ti daješ i zahvaljujem ti, moja ljubavi. Potpomaži me i unaprijed, kao što si počeo, a nadam se da ću od sad u buduće biti sav tvoj. Odričem se svih svjetskih naslada. A kakvu bi mogao imati višu nasladu, nego ugađati tebi, moj ljubazni Bože, koji si me toliko ljubio? Jedinu ljubav tražim, o moj Bože, ljubav, ljubav i ništa drugo i ufam se da ću ovu ljubav tražiti sve dotle dok ne umrem u tvojoj ljubavi i ne stignem u kraljevstvo ljubavi, te preko svih vjekova neprestano te svom jakošću ljubiti. Marijo, majko moja, ti koja toliko ljubiš svoga Boga i toliko želiš da bude ljubljen, daj da ga i ja ovdje na zemlji budem puno ljubio i da ga opet puno uzmognem ljubiti na drugom svijetu za sve vijeke.

Primišljanje deveto

Mir pravedno umirućih

*Duše pravednih jesu u rukama Božjim,
ne će ih taknuti muke zloće;
luđaci drže da su pomrli...a oni su
pako u miru. (Mudr. 4,3)*

Točka prva

Ako Bog čvrsto drži u svojim rukama duše pravednih, onda tko će mu ih moći oteti? Istina je da vrag ne prestaje napastovati, te nasrtati i na svete, kad počmu umirati; ali ih Bog čuva i svojim vjericima povećava pripomoć, gdje je viša pogibelj, veli sv. Ambrozije. Kadno Elizeov sluga opazi grad opkoljen od neprijatelja, silno se prestraši. No, svetac ga ohrabri, veleć mu:»*Ne boj se, s nama ih je više nego s njima.*» I tad mu pokaza veliku četu anđela koje Bog poslao na njihovu obranu. Istina, doći će vrag da napastuje, ali će doći i anđeo čuvar, da tješi bolesnika; doći će sveti odvjetnici; doći će sv. Mihovil kog je Bog odredio da brani vjerne sluge u posljednjoj borbi s paklom; doći će božanska majka da potjera neprijatelje, stavljajuć svog štovatelja pod svoj plašt, a nakon svih doći će sam Isukrst, da od napasti obrani svoju ovčicu nevinu ili pokorničku, za koju je dao svoj život da ju spasi. On će joj dati

pouzdanje i snagu koja će joj trebati u toj borbi i onda će ona svom odvažnošću reći:»*Bog mi je priskočio u pomoć* (Ps.25,1) . Origen veli, da se «*Bog više brine našim spasom, nego li vrag našim izgubljenjem, jer nas Bog više ljubi, nego li nas vrag mrzi*».

Bog je vjeran, veli apostol, te ne dopušta da budemo napastovani preko naših sila. Možda ćeš mi reći da su mnogi sveti umrli s velikim strahom njihovog vječnog spasa. Odgovaram: malo je primjera da se čitaju o onima koji su ovdje sveto živjeli, a da su sa ovakvim strahom umrli. Veli Belluacense, da to Gospodin dopušta kod nekih, da ih na smrti očisti od kakvog njihovog pomanjkanja. Od ostalog skoro sve sluge Božje umiru sa podsmjehom na usnama. Na smrti božanski sud svakog straši, no gdje grješnici sa straha prelaze u zdvojnost, ondje sveti iz straha prelaze na pouzdanje. Strahovaše sv. Bernardo bolujući, kako propovijeda sv. Antonin, jer je bio napastovan, da je za njegov već izgubljeno svako ufanje, da će se spasiti; no promišljajući na Isukrstove zasluge, odagna od sebe te napasti govoreći:»*Tvoje rane, Isuse moj, moje zasluge*.» Strahovaše sv. Ilarijon, ali veseo reče:»*Izađi , dušo moja, čega se bojiš?*» Ima blizu sedamdeset godina da služiš svom Isukrstu, pak se smrti bojiš? O. Josip Skamaka, Isusovac, upitan umire li s potpunim pouzdanjem, odgovori:» *Što? Ta nisam Muhamedu služio, pak da posumnjam o dobroti mog Boga i da me neće sad spasiti?*»

Ako bi nas počem na smrti stala mučiti kakva misao što smo negda Boga vrijeđali, znamo, kako je Bog izjavio, da će zaboraviti grijeh pokornika. No, može tko reći:»kako ćemo se osigurati da nam je Bog oprostio? To isto pita i sv. Bazilije: «*Kako tko može za stalno znati da mu je Bog grijeh oprostio? I sam odgovara:» Za stalno mu ih je oprostio ako mogne reći da je grijeh mrzio*». Tko mrzi grijeh može siguran biti da mu ih je Bog oprostio. Čovječje srce ne može biti bez ljubavi, ili ljubi Boga ili stvorove; ako ne ljubi stvorove, onda ljubi Boga. A tko Boga ljubi? Onaj tko izvršava njegove zapovijedi. Tko dakle, umire u izvršavanju zapovijedi, umire ljubeći Boga; a tko Boga ljubi, taj se ničega ne boji.

Uzdasi i molitve

O, Isuse moj, kad ću ti moć reći u lice: moj Bože, sad te više neću moć izgubiti. Kad će to biti, da ću te moć gledati licem u lice i osigurati se, da ću te svom snagom ljubiti preko svih vjekova? Ah, moje najveće dobro, jedina moja ljubavi, zar ću uvijek, dok sam živ, stati u pogibelji, da te ne uvrijedim i ne izgubim tvoju svetu milost? Nekad je bilo nesretno vrijeme, u kojem te nisam ljubio i suviše tvoju ljubav prezirao; a sad se od sveg srca kajem, i ufam se , da si mi već oprostio; sad te svim srcem ljubim i nastojat ću, da te i unaprijed budem ljubio i tvojoj svetoj volji udovoljavao. Ali, Isuse moj, moj živote, moje blago, ne dopusti da se to igda više dogodi. Ako bih ikad više u ovu nesreću upao, digni me u ovaj čas s ovog svijeta najtežom smrću, kako ti hoćeš, ja ću biti zadovoljan. Vječni Oče, radi Isukrstove ljubavi ne dopusti da propadnem u toliku nesreću. Kazni me, kako hoćeš, jer sam zaslužio i dragovoljno ću ju primiti, ali ne daj da se igda nađem bez tvoje milosti i ljubavi. Isuse moj, preporuč mi svom Ocu. Marijo, majko moja, preporuč mi svom milom Sinu; isprosi mi tu milost da ustrajan ostanem u njegovom prijateljstvu i ljubavi, a nakon toga neka radi od mene što hoće.

Točka druga

«*Duše pravednih jesu u rukama Božjim, njih zloća neće mučiti; bedasti misle da su umrli...oni pako uživaju mir*» (Mudr.4,3). Luđacima se pričinja da sluge Božje umiru ožalošćeni i zlovoljni, kao što umiru ljudi ovog svijeta; ali ne, Bog zna svoje sinove utješiti na njihovoj smrti; i još među smrtnim bolovima pruža im neke sladosti, da kušaju kao ogled raja

koji će im brzo dati. kao što oni, koji u grijehu umiru , još u svom krevetu okušaju pakao, grizodušje, očaj, strašila, tako naprotiv sveti svojim djelima od ljubavi, koju onda češće upravljaju k Bogu, živom željom i čvrstim ufanjem da će ga brzo početi uživati, već prije nego umru stanu osjećati onaj mir koji će potpuno uživati na nebu. Smrt svetih nije nikakva kazna, nego plaća. Smrt onog, koji Boga ljubi, ne zove se smrt, nego san; i tako će on u onaj čas moći reći:»U miru i u njem samom zaspati ću i otpočinuti.« O. Suarez tako mirno umre, da je umirući rekao:»*Nigda nisam mislio da je tako slatko umrijeti.*« Stožernik Boronio, opomenut od liječnika, da ne misli toliko na smrt, odgovori: «*A zašto? Zar je se bojim? Ja se nje ne strašim, nego ju dapače ljubim.*« Stožernik Ruffense, kako pripovijeda Santer, kad je pošao da pogine za vjeru, bio se obukao što je ljepše mogao, govoreći da ide na pir. Kad je, pak, opazio stratište gdje je imao poginuti, bacio je štap i progovorio:»*Idite, noge, nismo daleko od raja!*« I, prije nego je izdahnuo, zapjevao je: *Tebe Boga hvalimo*, u znak zahvalnosti prema Bogu što mu je dao da za njegovu svetu vjeru mučenički umre; i tako pun veselja slegne glavu pod sjekiru. Sv. Franjo asiški umirući pjevaše i druge pozivaše da se s njim vesele i pjevaju. «*Oče, reče mu fra Ilija, na smrti treba plakati, a ne pjevati. Ali je ne mogu ne pjevati*, odgovori mu svetac, *videć, da polazim u raj gdje ću svog Boga uživati.*« Jedna redovnica terezijanka umirući reče okolo stojećim svojim drugim sestrama:»*Ah, Bože, zašto plačete? Ja polazim da nađem svog Isusa; stog mi se radujte, ako me ljubite.*«

Pripovijeda o. Granata, kako je nekakav lovac bio našao jednog gubavog pustinjaka gdje umire i pjeva. «*Kako možeš pjevati*, reče mu lovac, *kad si tako tužan i jadan?* Odgovori mu pustinjak:»*Brate dragi, između mene i Boga što nas dijeli, nema ništa drugo, osim zid ovog tijela; sad vidim da od njega komadi otpadaju i tamnica se ruši, te polazim da vidim Boga , što me puno tješi, te stog pjevam od veselja i radosti.* Ova želja za vidjeti Boga nagnala je i sv. Vatroslava mučenika, da zvijeri nisu bile došle da ga usmrte, on bi ih sam podražio, da ga razdru.

Sveta Kata genoveška nikako nije mogla trpjeti što su mnogi smrt držali za kakvu nesreću, te je stog govorila:»*O, ljubazna smrti, koliko te zlo gledaju! A zašto ne dođeš po mene, koja te dan i noć zovem?*«

I sv. Terezija toliko je željela svoju smrt da je govorila da smrt ne mori; i takovim čuvstvom opijena spjeva onu glasovitu pjesmicu:»Umirem, jer ne umirem.« Braćo draga, tako sveti umiru.

Uzdasi i molitve

Ah, moje najveće dobro, moj Bože, ako te do sad nisam ljubio, sad se sav k tebi obraćam. Sve zemaljske stvorove ostavljam i tebe ću samog ljubiti, moj ljubazni Gospodine. reci mi što želiš od mene, ja ću izvršiti. Dosta je što sam te do sada vrijeđao. Ovo života, što mi preostaje, svega ću uložiti ugađajući tebi. Od toliko već godina zaslužujem gorjeti u paklu, a ti si mi došao u susret i već si me k sebi privukao; daj da sad plamtim tvojom svetom ljubavlju. ljubim te, neizmijerna dobroto, i pravo je, jer si me ti ljubio više nego itko drugi; ti jedini zaslužuješ da budeš ljubljen i tebe ću samog ljubiti. raditi ću koliko mogu, da ti udovoljim. radi od mene što hoćeš. Za me je dosta, da te ljubim, a ti Marijo, majko moja, pomoz mi i moli Isusa za me.

Točka treća

A i kako bi se mogao strašiti smrti onaj koji se ufa da će poslije smrti doći u raj? Kako se može strašiti smrti, koji znade, ako umre u milosti Božjoj, da će postati neumrlim? Tko ljubi Boga i želi k njemu doći, muke i patnje na ovom svijetu srži za život, a smrt za veselje,

veli sv. Augustin. I sv Toma iz Villanove govori:»smrt, ako nađe čovjeka gdje spava dolazi kao lupež, uzme ga, ubije i baci u paklenu jamu; ali ako ga nađe budna, onda ga kao Božja poslanica pozdravi, veleć mu: Gospodin te zove na pir, pođi i ja ću te dovesti u kraljevstvo nebesko koje želiš. Oh! Kakvim veseljem očekuje smrt onaj koji se nalazi u milosti Božjoj, ufajući se da će brzo ugledati svog Isukrsta, te da će mu reći:»*Veseli se slugo dobra i vjerna, jer si u malim bio vjeran, nad mnoga ću te postaviti*».(Mat. 25,21). Ah, kako će nas onda obveseliti pokore, molitve, odcjepljenje od zemaljskih stvari i sve ono što smo činili za ljubav Božju. Tko je ljubio Boga tad će okušati plod svih svojih dobrih djela. Za to o. Ipolit Durako , Isusovac, na smrti njegovog jednog prijatelja, koji umiraše sa znakom vječnog spasa, nije plakao, nego se od srca veselio.» *Velika je ludorija, veli Ivan Zlatousti, vjerovati u raj, a oplakivati one, koji u nj polaze*». Koliko će nas u onaj čas obradovati, kad se sjetimo onih učinjenih počasti majci Božjoj, onih krunica, onih postova u subotu, onih posjeta, te što smo češće posjećivali njene družbe. Marija se zove: Djevica vjerna. Ah, kolikom pažnjom i vjernošću ona tješi na smrti svoje vjerne sluge. Neki njezin štovatelj umirući reče o. Binetti-u:»*Oče, ne možeš vjerovati koliko veselje i radost obuzima čovjeka na smrti, kad se promisli, da je blaženu Gospu štovao i služio. Oh, oče moj, da znaš koliko sam veseo što sam štovao ovu svoju majku! To ne mogu iskazati*».

A koliko će se, pak, veseliti onaj koji je uvijek ljubio svog Isukrsta, te koji ga je posjećivao u svetom sakramentu i češće primao u svetoj pričesti, kad ugleda gdje mu Gospodin ulazi u sobu u svetoj popudbini, dolazeći da ga otprati s ovog svijeta na drugi! Sretan je onaj koji onda uzmogne reći sa sv. Pilipom Neriem:»*Evo moja ljubav, evo moje ljubavi*».

Ali tko zna, može tko reći, kakva će me sreća zapasti! Tko zna hoću li na kraju zlo umrijeti! No tebe, koji ovako govoriš, ja pitam: *Što prouzročava zločestu smrt?* Jedini grijeh; dakle bojimo se samog grijeha, a ne smrti.

Ako želiš da se smrti ne plašiš, živi sveto.

Govoraše o. Kolombiere, da je nemoguće zlom smrću umrijeti ako se za života vjerno Bogu služi. A to je i prije sv. Augustin kazao: *Ne može zlom smrću umrijeti, tko sveto žive*. Tko uvijek stoji pripravan na smrt, taj se nikakve smrti ne straši, makar ona i nenadano došla.

Kad već na drugi način ne možemo doći u raj i ondje uživati svog Boga, nego po smrti, stog nas opominje Ivan Zlatousti da:»Bogu posvetimo sve što mu dugujemo. Razumijemo da onaj koji posvećuje Bogu svoju smrt čini najsavršenije djelo ljubavi koje može učiniti prema Bogu; jer dragovoljno primajući onu smrt, kakvu nam Bog pošalje u svako vrijeme i način kad i kako Bog hoće, uspoređuje se s mučenicima. Tko Boga ljubi, taj valja da smrt želi; jer nas smrt na vijeke s Bogom sjedinjuje i diže nam svaku pogibelj da ćemo ga igda više moć izgubiti. Znak je male ljubavi prema Bogu, tko ne želi da što prije Boga vidi i osigura se da ga nigda više ne mogne izgubiti. Međutim, dok smo živi ljubimo ga koliko je moguće više. I za ovo samo ima nam život služiti, da napredujemo u ljubavi; s onom istom mjerom naše ljubavi u kojoj nas smrt zateče, ljubiti ćemo Boga i u vječnom blaženstvu na nebu.

Uzdasi i molitve

Sveži me, Isuse moj, uza se, da se više od tebe ne odijelim. Daj da budem sav tvoj prije nego umrem i da te prvi put ugledam mirna i blaga, o moj Otkupitelju, u onaj čas kad stupim preda te i opazim tvoje lice. Tražio si me kad sam od tebe bježao; ah ne odbij me sad kad te tražim. Oprosti mi sve uvrede kojim sam te žalostio. Od sad unaprijed na drugo neću misliti, nego kako ću tebi samom služiti i samog tebe ljubiti. mnogo si me zadužio, nisi oprostio ni svojoj krvi, nego si ju za me prolio. Želio bih vas se uništiti za te, Isuse moj, kao

što si ti za me. O, Bože duše moje, mnogo ću te ljubiti ovdje na zemlji, da te uzmognem mnogo ljubiti za uvijeke na drugom svijetu. Ah, vječni Oče, sasvim pritegni moje srce k sebi, otrgni ga od zemaljskih stvari, rani ga; raspali ga svega svojom ljubavi. Po Isukrstovim zaslugama usliši me. Udijeli mi svetu ustrajnost i daruj mi milost da ja uvijek budem tražio. Marijo, majko moja, pomози mi i isprosi mi ovu milost, da uvijek od tvog Sina budem molio svetu ustrajnost.

Kako se trebamo pripraviti na smrt

Promišljanje deseto

*Spomeni se najposljednjih tvojih
i nigda nećeš sagriješiti. (Crk. 7,40).*

Točka prva

Svako priznaje da se mora umrijeti, i to samo jedan put i da nema gore stvari, kao što je smrt, jer o smrtnom času zavisi ili vječno blaženstvo ili vječna propast. Po tom svi znaju, da tko dobro živi da će dobro i umrijeti, a tko zlo živi da će zločestom smrću i svršiti. Onda kako to da višim dijelom kršćani tako bezbrižno žive, kao da nikad neće umrijeti, ili im nije stalo umrijeti zlo ili dobrom smrću? Zlo žive jer ne misle na smrt. Valja nam se uvjeriti, da, kad smrt dođe, nije onda vrijeme uređivati račune duše svoje i osiguravati najveći i najvažniji posao: vječni spas.

Svjetski pametnjaci u njihovim poslovima i radnjama ovog svijeta na vrijeme se pripreme i mudro razmišljaju kako bi došli do one dobiti, onog važnog i odličnog mjesta, te one ženidbe, za tjelesno zdravlje ne odmiču uzimati lijekove potrebite. Što bi rekao o onom, koji bi morao ići na dvoboj i sa sabljom dijeliti među i upravo u ono vrijeme, kad bi morao polaziti da se onda stane podučavati u mačevanju, ili onaj koji bi želio učiteljevati i pred sami ispit da se stane pripravljati za osposobljenje. Zar ne bi bio lud onaj vojskovođa, koji bi se u vrijeme opsade stao naoružavati i hranom opskrbljivati? Zar nije lud onaj brodar koji u vrijeme oluje priprema sidra? Isti je takav i onaj kršćanin koji od dana do dana odgađa uređenje svoje duševnosti, ili čeka dok smrt ne stigne. Čas od smrti je vrijeme od oluje i pometnje, onda grješnici zazivaju Boga u pomoć, ali jedino stoga što se pakla straše, kojemu su se približavali bez pravog obraćenja, i zato ih Bog ne uslišava.

Posve je i pravedno što ti onda neće drugo okusiti, osim ploda njihovog zločestog življenja. Ah! Onda neće biti dosta samo primiti sveta otajstva umirućih: treba umrijeti mrzeći grijeh i zloće, i ljubeći Boga povrh svake stvari. Ali, kako će onaj moć zamrziti one zabranjene naslade, koji ih je sve do onog časa ljubio? Kako će onda ljubiti Boga povrh svake stvari, tko je sve do onog vremena ljubio stvorove više nego li Boga?

Bog nazva bedastim one djevice (a i bile su), koje počеше priređivati svoje svijeće pri dolasku zaručnikovu. Svako se nenadane smrću straši, jer onda nema vremena da se računi urede. Svako priznaje da su sveti bili pametni što su svoje račune držali u redu, prije nego im je smrt došla. A što mi radimo? Zar ćemo se staviti u tu pogibelj, da ćemo se pripraviti na smrt, kad nam se ona približi? Valja, dakle, da sad radimo sve ono što bi na smrću poželjeli da smo već bili učinili. Ah! Kakav će nas strah spopasti kad se sjetimo onog izgubljenog vremena, osobito koje smo u zlo potrošili mjesto da zaslužimo raj, za što nam ga je Bog i dao! Ali vrijeme prošlo više se ne vraća. Kakva će nas tad tuga obuzeti kad nam se rekne: Nema više vremena da se pokora čini, da se sveta otajstva primaju, propovijedi slušaju, Isus Krist u crkvama posjećuje, ni da se moli. Što je učinjeno, učinjeno je. U onaj čas trebala bi pamet

malo sabranija, mirnije vrijeme da se čisto zapovijedi i teže stvari što bolje riješe, i tim da se umirućeg duševnost umiri; ali za tog posla neće biti više vremena.

Uzdasi i molitve

Ah, moj Bože, da sam, znaš, one noći umro, gdje bih ja sad bio? Zahvaljujem ti što si me do sada čekao i zahvaljujem ti na svim trenutcima u kojima sam imao stati u paklu od onog prvog časa, u kom sam te prvi put uvrijedio.

Ah, rasvijetli me, da upoznam velike uvrede koje sam ti nanio hotimice, gubeći tvoju svetu milost koju si mi zaslužio žrtvujući se za me na križu! Ah, Isuse moj, oprosti mi sad kad se iz sveg srca kajem više nego radi ikakvog drugog zla, što sam grdio tebe, neizmjernu dobrotu! ufam se da si mi već oprostio. pomози mi o moj Spasitelju i daj da te nikad više ne izgubim. O moj Spasitelju i daj da te nikad više ne izgubim. O moj Bože, da se nakon tolikih tvojih milosti opet vratim opet vratim na prijašnje grijehе, zar ne bi osobiti pakao za sebe zaslužio? Ne daj radi one krvi, koju si prolio iz ljubavi prema meni. Udjeli mi svetu ustrajnost i daruj mi svoju ljubav. Ljubim te, o najveće dobro, ljubiti ću te sve do svoje smrti. Bože moj, radi Isusove ljubavi smiluj mi se. Smiluj mi se još i ti, o ufanje moje, Marijo, preporuči me Bogu, koji te toliko ljubi.

Točka druga

Brzo dakle, ljubazni brate, kad si već istinit, da ćeš jednom umrijet, prostri se pred Isusom razapetim i zahvali mu se na vremenu, koje ti je po svom milosrđu pruža, da urediš svoju duhovnost, te iza tog pretresi sve neurednosti svog života, imenito svoje mladosti. Pogledaj božje zapovijedi, promotri dužnosti, koje si obavljao, zabave, koje si posjećivao, te pismeno zabilježi sve svoje pogreške i učini opću ispovijed svih grijehа cijelog života, ako je do sada nisi učinio.

Koliko samo vrijedi opća ispovijed za staviti u red življenje jednog kršćanina! Promisli, da su računi vječnosti i za to ih uredi tako, kao da ćeš ih u ovaj čas polagati Isusu, svom sudcu. Istrijebi iz svog srca svaku zločestu želju i svaku mržnju; sad popravi i najmanji drugom učinjeni kvar, ozloglašenja, te zle izgledе, koje si svojim zločestim življenjem drugima dao i tvrdo odluči da ćeš izbjegavati svaku grešnu prigodu, u kojoj bi mogao izgubiti Boga. Promisli još i to da će ti se ono, što ti se sad čini da je teško na samrti činiti nemogućim. To što je najvažnije, da ćeš svim silama nastojati da se uzdržiš u milosti Boga. A to je svaki dan po mogućnosti, slušati svetu misu, razmišljati vječne istine, često se ispovijedati i pričješćivati, najmanje svakih osam dana, svaki dan posjećivati presveti oltarski sakrament i blaženu Djevicu Mariju, čitati duhovne knjige, svaku večer ispitivati svoju savjest, te kakvu god pobožnost činiti prema Djevici Mariji i na njezinu čast subotom postiti, a povrh svega često se preporučivati Bogu i blaženoj Djevici Mariji, te često zazivati pomoć u napastima, presveta imena Isusa i Marije.

Ovo su sredstva po kojima se može postignuti dobra smrt i vječno blaženstvo. Što se pak tiče prošlog života, ufaj se u krv onoga koji te sad rasvjetljuje, jer hoće da se spasiš i uzdaj se u moguću zagovor blažene Djevice Marije, koja ti ove milosti pribavlja. Takvim životom i pouzdanjem u Isusa i Mariju, o kako Bog pomaže i kakvu snagu duša dobiva! Brzo dakle, čitatelju moj, sav se podaj Bogu, koji te zove i počni uživati onaj sklad i mir bez kojeg si svojom krivnjom do sada živio. A kakav bi drugi veći mir mogla imati duša od onog, kad u večer pošavši spavati može slobodno reći: Ako noćas smrt dođe, nadam se da ću umrijeti u

milosti Božjoj! Kolika je to utjeha slušati tutanj i jeku grmljavine, zemljotrese i mirno očekivati smrt, ako Bog odredi.

Uzdasi i molitve

Moj Bože, koliko sam ti zahvalan, što me tako očinski rasvjetljuješ. Toliko sam te puta ostavio i okrenuo ti leđa, a ti me nisi zapusti; da si me zapustio, bio bih zasljepljen, kao što sam bio do sada; otvrdnuo bih u grijesima, onda ih pak ne bi imao volje ostaviti, niti tebe ljubiti. Mnogo mi je žao što sam te vrijeđao i želim biti u tvojoj milosti; mrzim one proklete naslade, kojim sam izgubio tvoje povjerenje i prijateljstvo; sve su milosti, kojim se nadam da ćeš mi oprostiti i da ću se spasiti. Kad me već nisi radi tolikih grijeha odbacio, te hoćeš da me spasiš; evo me Gospodine, sav ti se predajem i žalim više nego ikakvo drugo zlo, da sam te vrijeđao i obećavam da ću tisuću puta prije umrijeti, nego li tvoju milost izgubiti. Ljubim te moje najveće dobro, ljubim te, Isuse moj, koji si za mene umro i ufam se u tvoju krv, da ne ćeš pustiti da se ikad više od tebe odijelim. Ne Isuse, neću te više izgubiti. Ljubit ću te preko cijelog mog života, ljubiti ću te na samrti, ljubiti ću te preko svih vjekova. Uzdrži me dakle za uvijek i povećaj mi ljubav prema tebi i to pitam da mi dadneš po tvojim zaslugama. Marijo, ufanje moje, moli Isusa za mene.

Točka treća

Dalje valja nastojati, da se svakog časa nađemo onakvi kakvi bi smo željeli da se nađemo na času naše smrti: Blaženi koji u Gospodinu umiru. Kaže sv. Ambrozije, da oni blaženo umiru, koji se na samrti nađu već umrli u ovom svijetu, to jest odcjepljeni od onih dobara, s kojima će nas smrt rastaviti. Treba nam se dakle sad odreći svih dobara, ostaviti rodbinu i sve stvari ovog svijeta; to ako svojevolumno ne učinimo za života, na samrti učiniti ćemo to silom; ali onda s velikom žalosti i pogibelji vječnog spasa. I zato nas opominje sv. Augustin, za mirnije umrijeti da mnogo vrijedi kad se za života svjetske stvari uredi i dobra, koja će se ostaviti, da se odmah razrede, a to zato da se čovjek na samrti uzmogne baviti samo svojom dušom i kako će se s Bogom sjединiti. U onaj strahoviti čas dobro je govoriti o Bogu i raj. Zadnji časovi našeg života su neprocjenjivi i zato ih je šteta trošiti oko ovog svijeta. Na samrti se dovršuje kruna odabranih i u onaj čas valjda se i najviše zasluži, ako se bolesti strpljivo i smrt poslana od Boga mirno i dragovoljno isčekiva i prima. No ovako dobrih i svetih čuvstava neće moći imati onaj koji ih za života nije imao. U tu svrhu mnogi pobožnici s velikom njihovom koristi svakog bi mjeseca postili, nego bi se ispovjedili i pričestili, kršćanskim djelima zazivali bi smrt i stavljali bi se tako u stanje, kao da će u onaj čas umrijeti. Ono što se za života ne radi na samrti je teško učiniti. Velika službenica Božja Kata, sestra sv. Alberta terezijanka, umirući uzdisaše govoreći: *«Sestre ne uzdišem, kao da se smrti bojim, jer je već 25 godina da je očekujem, nego uzdišem gledajući mnoge, gdje zavarani sljepilom, grešno žive i takvo izmirenje s Bogom odgajaju do smrti, kad evo ja jedva da mogu zazvati Isusa na pomoć.*

Promotri dakle, brate moj, je li ti srce sad zaljubljeno u kakvu stvar, u kakvu osobu, čast, kuću, novac, zabave i šetnje, te pomisli da nisi zauvijek ovdje na Zemlji. Jednog dana morat ćeš ostaviti sve i to vjerojatno vrlo brzo; onda zašto bi ih ljubio, stavljajući u pogibelj svoj vječni spas? Sad sve prikaži Bogu i u svaka doba budi spreman za ostaviti sva ova dobra, kad Bog bude htio. Ako hoćeš mirno umrijeti, valja svaku protivštinu i nepogodnosti, koje bi te mogle snaći, dragovoljno primiš i svaku ljubav za zemaljskim stvarima u svom srcu utrneš.

Stavi pred oči onaj trenutak svoje smrti i sve zamrzi. Kaže sv. Jerko: " *Glasno sve zamrzi onaj, koji uvijek misli na svoju smrt.* "

Ako još nisi odabrao stališ svog života, odaberi onaj, koji bi na smrti želio da si ga bio odabrao i u kojem ćeš zadovoljnije umrijeti. Ako si ga, pak, odabrao, onda sad radi sve ono što bi na smrti želio da si bio učinio. Svaki dan radi tako kao da ti je posljednji u tvom životu i svako djelo koje radiš, misli da ti je posljednje; posljednja molitva, posljednja ispovijed, posljednja pričest. Svakog časa misli da se nalaziš na smrti, pružen u krevetu, te da čuješ gdje ti se govori ona molitva: "*Pođi dušo kršćanska s ovoga svijeta.*" Ove misli koliko će ti koristiti za dobro ponašanje i odjeljenje od svijeta! Tko svakog sata očekuje smrt, makar i nenadano umro, dobro će umrijeti.

Uzdasi i molitve

Svaki kršćanin valja da stoji pripravan, da u onaj čas uzmogne reći kad mu se bliza smrt navijesti. Dakle, Bože moj, još mi samo nekoliko sata ostaje za živjeti; i kroz ovo života što mi preostaje ljubiti ću te ovdje da te na drugom svijetu uzmognem više ljubiti. Mala je žrtva života prema žrtvi, koju ti je za me Isukrst prikazao na križu. Gospodine, patnje, koje trpim, malene su i lake prema onim koje sam zaslužio; kakve su da su, primam ih dragovoljno u znak ljubavi koju ti nosim. Podlažem se svim kaznama kojim ćeš me kazniti na ovom ili na drugom svijetu; samo daj, da te ljubim zauvijek, pak me kazni kako hoćeš, samo ne uskrati mi svoju ljubav. Priznajem da više ne zaslužujem da te ljubim, pošto sam toliko puta pogrdio tvoju ljubav; ali ti ne znaš od sebe odbiti pokornu dušu. Kajem se, o najveće dobro, što sam te vrijeđao. Svim te srcem ljubim i u tebe se samog uzdam. Tvoja smrt, moj mili Otkupitelju, jest moje ufanje. U tvoje izranjene ruke stavljam dušu moju. O, Isuse moj, svoju si krv dao da me spasiš, ne dopusti da se igda više od tebe odijelim. Ljubim te, o vječni Oče i uzdam se da ću te za uvijek ljubiti. Marijo, majko moja, pomози mi u onaj veliki čas. Sad ti izručujem moju dušu; reci svom Sinu neka mi se smiluje. Tebi se preporučujem da me oslobodiš pakla.

Promišljanje jedanaesto

O vrijednosti vremena

Sinko, čuvaj vrijeme. (Crk. 4,25)

Točka prva

Sinko, veli Duh sveti, pazi i čuvaj vrijeme koje je najdragocjenija stvar i najveći dar koji Bog može dati živućem čovjeku. I pogani su poznavali vrijednost vremena. Seneka govoraše, *da ne ima cijene, koja bi se usporedila sa vrijednošću vremena.* No, sveti su još više cijenili vrijeme. Reče sv. Bernardin sienski: "*Toliko vrijedi samo jedan čas vremena, koliko vrijedi sami Bog; jer svakog časa s jednim skrušenim pokajanjem i djelom od ljubavi čovjek može Boga steći i vječnu slavu zadobiti.*"

Vrijeme je tako blago, koje se samo ovdje na zemlji steći može, a na drugom svijetu ne ima ga, ni na nebu, ni u paklu. U paklu je vrijeme od plakanja i jaukanja za osuđene. Sve bi dali za samo jedan sat vremena, da se poprave i iz propasti izbave, ali ovog sata ikad neće moć imati. Na nebu se ne plače, no kad bi blaženi na nebu mogli plakati, jedino bi oplakivali

izgubljeno vrijeme na ovom svijetu, u kom su mogli zaslužiti višu slavu, te što ovog vremena više ne mogu imati. Jedna redovnica benediktinka, nakon smrti ukaza se slavna jednoj osobi, rekavši joj: " *U raji sam potpuno zadovoljna; ali da se može išta tamo poželjeti, zaželjela bih se opet povratiti na ovaj svijet, da patnjama i pokorama višu slavu zaslužim*"; i nadoda, da bi se zadovoljila trpiti onu bolest, koju je do smrti imala, sve do općenitog suda, samo da zadobije onu slavu koja odgovara zasluži samo jedne *Zdravo Marije*.

A ti, brate moj, u što trošiš vrijeme? Za što odgađaš od danas do sutra ono, što možeš danas učiniti? Znaš, da ono vrijeme, koje je već prošlo, nije više tvoje, budući da nije u tvojoj vlasti, jedino sadašnje vrijeme stoji na tvoje raspolaganje i možeš dobro činiti. Opominje nas sveti Bernardo: "*Nevoljniče, što se u budućnost uzdaš, kao da je Bog vrijeme pod tvoju vlast stavio?*" Veli sv. Augustin: "*Kako možeš sam sebi obećati sutrašnji dan, kad ne znaš hoćeš li još sat živjeti?*" Dakle, zaključuje sveta Terezija, *ako danas nisi pripravan za umrijeti, boj se, da zlo ne umreš.*

Uzdasi i molitve

O, moj Bože, zahvaljujem ti na ovom vremenu koje mi daješ, da ispravim nered mog življenja. Da u ovaj čas trebam umrijeti najviše bi me mučilo izgubljeno vrijeme. Ah, moj Bože, dao si mi vrijeme, da te ljubim i vjerno ti služim, a ja sam ga trošio vrijeđajući tebe! Bio sam zaslužio da si me u onaj isti čas poslao u pakao, dok sam te prvim grijehom ožalostio, ali koliko sam se puta povratio na grijehe, a ti si mi nanovo oprostio!

Na vijek neka bude blagoslovljeno tvoje milosrđe. Zaista, da tvoje milosrđe nije bilo neizmjereno, kako bi me drugačije mogao trpjeti? Tko bi igda mogao imati toliko strpljenja sa mnom, koliko si ga ti imao? Ah, koliko mi je žao da sam vrijeđao toliko dobrog Boga!

Dragi moj Spasitelju, samo strpljenje koje si sa mnom imao, imalo bi me u te zaljubiti i uza te čvrsto privezati. Ah, ne daj, da ostanem nezahvalan tvojoj ljubavi kojom si me toliko ljubio! Otrgni me od svega, i svega me privij k svojoj ljubavi. Ne, moj Bože, ne ću više trošiti uzalud vrijeme, koje mi pružaš, da se popravim, nego ću ga uložiti služeći tebi i tebe samog ljubiti. Ojačaj me i udijeli mi svetu ustrajnost. Ljubim te, neizmjerena dobroto i ufam se da ću te zauvijek ljubiti. Zahvaljujem ti, o Marijo, ti si bila moja odvjetnica, koja si mi isprosila ovo vrijeme mog života; potpomozmi me i sad, i daj da ga svega potrošim ljubeći tvoga Sina, a mog Otkupitelja, i tebe kraljice i majko moja.

Točka druga

Ne ima dragocjenije stvari od vremena, a da se manje cijeni i više prezire od svjetskih ljudi. Ovo je ono što sveti Bernardo oplakuje: "*Ne ima ništa dragocjenijeg od vremena, a opet ne ima stvari da se slabije cijeni*". I opet nastavlja: "*Prolaze dnevni spasa, a nitko ne razmišlja da dane gubi, koji se više ne vraćaju*". Vidjeti ćeš onog igrača, gdje dan i noć vrijeme troši u igre, ako ga upitaš što radi, odgovara: *Prolazim vrijeme*. Vidjeti ćeš onog drugog hodavca gdje po čitave sate stoji na ulici i gleda tko prolazi i razgovara o besposlicama i nepristojnim stvarima; ako ga upitaš što radi, odgovara: *Prolazim vrijeme*. Nevoljni zaslijepljeni, koji gube tolike dane, koji se više ne vraćaju!

Izgubljeno vrijeme najviše će se na smrti željeti. Onda će željeti da im se dade vremena jednu godinu, jedan mjesec, ili makar jedan dan, ali tog neće dobiti, reći će im se: *Ne ima više vremena*. Koliko bi tad svaki platio da može imati samo još jednu sedmicu ili samo jedan dan vremena da bolje uredi svoju duševnost! Za samo jedan sat, veli sv. Lovro

Justinjanin, dao bi sva svoja dobra; ali ovog sata ne će dobiti; brzo, reći će mu dvoreći ga svećenik, brzo pođi s ovog svijeta, jer za te ne ima više vremena.

Međutim, ljubazno nas opominje da se Boga spomenemo i njegovu milost pribavimo, dok imamo svjetla. Što gorega može snaći jednog putnika nego kad u noćnoj pomrčini spazi da je zašao s pravog puta, a nema mjesečine da izađe na pravi put. Ovo će isto mučiti i onog na času njegove smrti, koji je mnogo godina živio na svijetu, a nije ih trošio služeći Bogu. Onda će smrt za njega biti prava noć u kojoj već neće moći ništa raditi. Savjest će ga sjetiti na vrijeme koje je imao i potrošio ga na propast svoje duše; koliko je milosti primio od Boga da se obrati i posveti, pak se nije htio okoristiti, nakon čega će sa svih strana ugledati zatvoren put i uvidjet će da nije moguće više ikakvo dobro učiniti. Zatim će plačući reći: "Oh, koliko sam budalast bio! Oh, izgubljeno vrijeme! Oh, izgubljeni moj živote! Oh, izgubljene moje godine, u kojim sam se mogao posvetiti; ali, na vječnu moju propast, tog nisam učinio, a sad više za tog nema vremena! Ali, što će onda koristiti uzdasi i plač, kad već sve svršava, svjetiljka se trne, a umirući je već blizu onog strašnog časa o kojem vječnost visi.

Uzdasi i molitve

Ah, Isuse moj, ti si sav svoj život dao da mi dušu spasiš; nije bilo časa u tvom životu u kom se nisi za me svom vječnom Ocu žrtvovao, da mi zadobiješ oprost grijeha i vječni spas; a ja sam toliko godina živio na svijetu i koliko sam ih do sad potrošio? Ah, kad se spomenem svega što sam radio, sve me u duši muči. Zla je mnogo bilo, a dobra posve malo i to puno nepotpunosti, mlitavosti, samoljublja i rastresenosti. Ah, moj Otkupitelju, sve je to tako bilo jer sam se ja bio zaboravio onog svega što si ti za me učinio. Bio sam te zaboravio, a ti mene nisi; došao si mi u susret kad sam bio od tebe pobjegao i toliko si me puta pozvao da te ljubim. Evo me, Isuse moj, neću se više opirati tvom glasu, zar ću čekati dok me baš sasvim od sebe ne odbaciš? Kajem se, o moje najveće dobro da sam se od tebe s grijehom odijelio. Ljubim te, neizmjerana dobroto, vrijedan neizmjerne ljubavi.

Ah, ne daj da više gubim vrijeme koje mi daješ po svom milosrđu! Ah, uvijek me sjećaj, ljubazni moj Spasitelju na onu tvoju ljubav kojom si me toliko ljubio i na one muke koje si za me pretrpio! Daj, da se svega prođem i sve zaboravim i da kroz ovo života, što mi ostaje, da na drugo ne mislim, osim kako ću te ljubiti i tvojoj svetoj volji udovoljavati. Ljubim te, Isuse moj, moja ljubavi, moje sve. Obećavam da ću uvijek, kad se god sjetim, govoriti i činiti djelo ljubavi. Udijeli mi svetu ustrajnost. Sav se uzdam u zasluge tvoje krvi i ufam se u tvoj zagovor, o draga moja majko Marijo.

Točka treća

"Putujte dok se vidi". (Iv. 12,35). Valja da sad za života stupamo putem Gospodnjim, sad dok imamo svjetla, jer će se ova svjetlost na smrti izgubiti. Onda nije vrijeme da se pripravljamo na smrt, nego da se u onaj čas pripravnima nađemo. Na smrti se ne može ništa raditi, do onog časa što se učini da učini. Oh, Bože, da tko primi žalosnu vijest, da se sudbeno istraga vodi o njegovom životu ili o njegovom cijelom imetku, kako bi se taj pobrinuo da za se nađe najvaljalijeg odvjetnika da ga zastupa i brani, te način i sredstva potraži, kako bi opet milost dobio? A mi, što radimo? Znamo za stalno da će se brzo (i to svakog časa može biti) istraga povesti o najznamenitijoj našoj stvari koju možemo imati, a to je naše vječno spasenje, pak vrijeme gubimo?

Može tko reći: Ja sam mlad, kasnije ću se Bogu vratiti. Ali, čuj (odgovaram ja): Bog je prokleo ono smokvino stablo koje je bio našao bez ploda, iako nije bilo vrijeme da plod

dade, kao što primjećuje evanđelje: Već od sada za uvijek nitko s tebe ploda neće okusiti. Kako je god naš Otkupitelj rekao onom stablu, isto tako proklinje i onog kog zove a neće se odazvati njegovom očinskom glasu. Čudnovata stvar! Vrag cijelo vrijeme našeg života priznaje da je kratko, i zato ne planduje, nego nas stalno napastuje. Dakle, kad vrag ne dangubi radeći da nas upropasti; zar ćemo mi tako ludo gubiti vrijeme i ništa ne raditi o našem spasenju? Reći će onaj drugi: *Ali kakvo zlo ja činim*. O, Bože, a zar nije zlo gubiti vrijeme u igrama, u besposlenim sastancima i zabavama koje za dušu ništa ne koriste? Ne, veli Duh sv., nek ti ne prođe dan da u njem što dobra ne učiniš. Oni radnici, o kojim sv. Mato piše, nikakva zla ne činjahu, nego jedino gubljahu vrijeme stojeći besposleni i stog ih gospodar vinograda ukori: *Zašto stojite ovdje besposleni?* (Mat.20). Kad se nađemo na općem sudu, onda će Isukrst od nas tražiti račun za sve besposlene riječi koje su izašle iz naših usta. Svako vrijeme, koje nije potrošeno na slavu Božju, jest izgubljeno vrijeme. Stoga nas Gospodin opominje: *"Što god tvoje ruke sad mogu učiniti, radi odmah, jer onamo, kuda ideš, nećeš imati vremena, da ćeš moć išta raditi, niti ćeš se moć opravdati"*. (Crkv.9,10). Govoraše djevica i mučenica sv. Iva od presvetog Trojstva, terezijanka, da u životopisima svetih nema nigdje riječ *sutra*; ono sutra nalazi se samo u životu grešnika koji uvijek govore, kasnije, i tako ostanu do svoje smrti. Zove li te danas Bog da dobro radiš, čini ga odmah danas, jer moguće da sutra nećeš imati vremena, ili te Bog neće više zvati.

Ako si po svojoj nesreći do sada trošio vrijeme vrijeđajući Boga, nastoj da ga kroz to života što ti preostaje, oplačeš, kao što je obećao učiniti kralj Ezekija: *"U žalosti moje duše promotrit ću sve moje dane"* (Izai. 39,15). Bog ti život produljuje, da sad nadoknađiš izgubljeno vrijeme. O svetom Pavlu govori sv. Jerko: *"Ako je od Apostola najzadnji u redu, u zaslugama je prvi, jer se od svih više trudio"*. A sve da drugo i nije, promislimo da svakog časa možemo zaslužiti vječnih dobara. Da ti tko obeća toliko zemlje dati, koliko možeš za jedan dan obići, ili toliko novca, koliko ga možeš danas izbrojati, koliko bi se žurio da što više zemlje obiđeš ili novca prebrojiš? Ti pak svakog časa možeš zaslužiti vječnog blaga, pak gubiš vrijeme? Ono što možeš danas učiniti, nemoj ga za sutra ostavljati, jer je ovo danas za te već izgubljeno i više se ne vraća. Sv. Frano Borgija, kad bi se drugi razgovarali o svjetskim stvarima, tad bi sva svoja čuvstva okrenuo prama Bogu i kasnije upitan zašto to radi, nije znao što bi odgovorio i zato bi ukoren, ali on reče: *"Volim da me neznaicom i prostakom zovu, nego da uzalud vrijeme gubim."*

Uzdasi i molitve

Ne, moj Bože, neću više gubiti ovo vrijeme koje mi po svom milosrđu daješ. Sad bi je morao biti u paklu, gdje bih plakao vrijeme izgubljeno, ali bez koristi. Zahvaljujem ti što si me još uzdržao u životu; kroz ovo dana što mi još ostaje za živjeti, živjeti ću samo za te. Da sam u paklu plakao bih, ali očajno i bez koristi. Plakati ću uvrede koje sam ti nanio i plačući uvjeren sam da ćeš mi oprostiti. Da sam u paklu ne bih te mogao više ljubiti; a sad te ljubim i ufam se da ću te na vijeke ljubiti. Da sam u paklu ne bi mogao više od tebe tražiti milosti; ali sad čujem gdje govoriš: *"Tražite i dat će vam se."* Kad već još mogu tražiti, onda dvije milosti tražim, o Bože duše moje; naime daj da ustrajem u tvojoj milosti i pokloni mi svoju svetu ljubav, pak onda radi od mene što hoćeš. Daj da se svaki čas mog života budem tebi utjecao, Isuse moj, govoreći: *"Gospodine, pomози mi, Gospodine, smiluj mi se, ne daj da te više vrijeđam; pokloni mi svoju ljubav."*

Marijo, majko moja, isprosi mi tu milost da se uvijek budem preporučivao Bogu i od njega prosio svetu ustrajnost i njegovu svetu ljubav.

Promišljanje dvanaesto

Znamenitost našeg spasa

*Molim vas pak, braćo,
da poslušete. (Tes.4,10).*

Točka prva

Raditi za vječni spas jest najpotrebitija stvar, a kršćani ju najviše zanemaruju. Traži se dan i noć, dok ne postigne ono mjesto, da se dobije ona pravda, da se sklopi ona ženidba, koliko savjeta, koliko li se načina poduzima; dok se to ne svrši, niti se jede, ni spava. A za osigurati sebi vječni spas, što se radi? Kako se živi? Ne radi se upravo ništa, nego što se radi, sve se radi na propast; i mnogi nevoljni kršćani tako žive, kao da smrt, sud, pakao, raj, vječnost nisu istine naše vjere, nego bajke od pjesnika izmišljene. Ako se ovdje na zemlji izgubi jedna pravda, jedna žetva, kakve muke nas spopadaju i sve što se ne radi da se pretrpljena šteta na koji god način nadoknadi? Izgubi se konj, jedan pas, i kolikom se pomnjom istražuju dok se ne nađu? Izgubi se milost Božja, pak se mirno spava, šali i smije.

Čudnovato! Svak se srami kad se nazove lijenčinom u svjetskim poslovima, a mnogi se pak ne srame zanemarujući svoje vječno spasenje, koje je svakom najpotrebitija stvar. Svete zovu pametnim, jer su se samo brinuli kako će se spasiti; a oni se bave posve drugim svjetskim stvarima, a dušom ni malo? No, braćo moja, bavite se vašim spasom, što vam je najpotrebitije.

Uvjerimo se, dakle, da je vječno spasenje za nas najvažniji posao, posao jedini i posao nenadoknadivi, ako se jednoč izgubi.

Jest posao najvažniji, jer je uvijek stvar zamašitija i bolja dušu spasiti, nego li s njom zajedno sve izgubiti. Našu dušu moramo cijeniti kao najdragocjeniju stvar i više nego sva dobra ovog svijeta. Da to shvatimo, dosta nam je znati, da je sami Bog svog Sina dao na smrt, da spasi naše duše. A sin je pristao da ih svojom krvlju iskupi. Stoga govoraše jedan od svetih otaca: "Čini se da čovjek vrijedi koliko i sami Bog". Zatim reče Isukrst: "Što će čovjeku dati u zamjenu svoje duše?" (Hat.16,26)

Imaše dakle potpuno pravo sv. Philip Neri nazivajući budalastim sve one koji ne paze na spas svoje duše. Stavimo da na ovom svijetu ima ljudi umrlih i neumrlih; i da umrli gledaju gdje se neumrli bave prolaznim stvarima ovog svijeta, tražeći počasti, sakupljajući blago i zabavljajući se šetnjama, jamačno bi im rekli: "Oh, koliko ste budalasti!" Vi koji možete dobiti neumrta dobra, pak mislite na ove kukavne i prolazne stvari? Zbog ovako ništetnih i gnjilih stvari, sami sebe osuđujete na vječne muke drugog svijeta! Pustite da mi nesretnici mislimo na ovakve stvari za koje će na smrti sve svršiti. Ali, budući da smo mi svi neumrli, onda kako to da mnogi radi kukavnih naslada ovog svijeta izgube dušu? Kako to može biti, veli Salvijan, da kršćani, vjerujući da ima sud, pakao i vječnost, opet žive bez ikakva straha?

Uzdasi i molitve

Ah, moj Bože u što sam, potrošio tolike godine koje si mi dao, da zaslužim sebi vječno blaženstvo? Ti si, moj Otkupitelju, svojom krvlju moju dušu otkupio i potom si ju meni uručio da ju čuvam i spasim, a ja nevoljan njom se nisam brinuo, nego kako ću ju izgubiti, vrijeđajući tebe koji si me toliko ljubio. Hvala ti što mi daješ još vremena da se mogu popraviti i izgublenu milost povratiti. Izgubio sam dušu i tvoju svetu milost. Gospodine, kajem se i iz sveg srca žalim. Ah, oprost mi i od danas obećavam da ću prije sve izgubiti i

sami svoj život, nego li tvoje prijateljstvo. Ljubim te više nego ikakvo drugo dobro i obećavam da ću te uvijek ljubiti, o najveće dobro, vrijedan neizmjerne ljubavi. Pomozi mi, Isuse moj, da ova moja odluka ne bude slična prošastim, koje su bile tolika izdajstva i ništa drugo. Daj da prije umrem nego se na grijeha povratim. Marijo ufanje moje, spasi me i isprosi mi svetu ustrajnost.

Točka druga

Posao vječnog spasa nije samo najvažniji, nego i jedini posao koji možemo imati u našem životu. Sveti Bernardo oplakuje ljudske budalaštine, koje nazivaju ludorijama dječje ludorije, a poslovima svoje zemaljske radnje-. Ludorije velikih, velike su ludorije. A što nam koristi, veli Gospodin, da zadobijemo sav ovaj svijet, a dušu izgubimo? Ako se spasiš, brate moj, ne smeta što si se na ovom svijetu toliko žalostio i preziran bivao; spasio se, više nećeš ništa trpjeti, nego ćeš biti sretan preko svih vjekova. Ali, ako zabasaš i izgubiš se, što će ti u paklu služiti, da si se na svijetu uvijek šetao i po volji zabavljao, te da si bio najbogatiji i najčaćeniji? Izgubi li se duša, izgube se zabave, časti, bogatstva i sve se izgubi. Što ćeš odgovoriti svom isukrstu, kad mu budeš polagao račune? Da kakav kralj pošalje kojeg svog poslanika, da izvidi neke važne poslove u kojem gradu, a on umjesto da izviđa naređene mu poslove, dade se u gozbe, kazališta i druge zabave; i tom njegovom nemarnošću poslovi propadnu, kakav bi račun mogao predati svom kralju na povratku? Ali, oh, Bože, kakav će bolji račun moći položiti Gospodinu na sudnjem danu onaj koji stavljen na ovaj svijet, ne da se zabavlja, ne da se obogaćuje, ne da stiče časti, nego samo da dušu spasi; a on na sve drugo pazio, a na dušu gotovo ništa. Svjetski ljudi samo misle na danas, a na budućnost ništa. Sveti Philip Nero jednoč u Rimu razgovarajući se s nekim darovitim mladićem, imenom Frano Zazzera, koji se bavio samo ovim svijetom, reče mu: "*Sinko moj, ti ćeš se silno obogatiti, biti ćeš vrijedan odvjetnik, zatim ćeš se popeti do velikog dostojanstva, a možda i do stožerništva, a tko zna da na kraku i Papom ne postaneš? A onda? A onda?*" "*Idi, napokon mu reče, i razmišljaj ove posljednje riječi*". Frano otišao kući i češće promatrajući one posljednje dvije riječi. "*A onda? A onda?*" ostavi svjetske poslove, ukloni se s ovog svijeta i stupi u družbu sv. Filipa, i od onog vremena poče samom Bogu služiti. *Jedini* posao, jer nemamo nego jednu dušu. Blagoje XII bi zamoljen od nekog vojvode za jednu milost, koja mu se ne mogaše dati bez grijeha; Papa odgovori poslaniku: "Kaži svom vojvodi, kad bi imao dvije duše, tad bi mogao jednu za nj izgubiti, a drugu za se sačuvati; ali kako nemam nego samo jednu, ne mogu, niti hoću da ju izgubim. Govoraše dv. Frano Saverio, da na svijetu nema, nego samo jedno dobro i jedno samo zlo; jedino dobro jest spasiti se, a jedino zlo izgubiti se. To isto ponavljaše i sveta Terezija govoreći: "Sestre moje, jedna duša, jedna vječnost", htijući reći: *Jedna duša, izgubi li se ova, izgubljeno je sve; jedna vječnost, izgubi li se jednom duša, izgubila se je zauvijek. Stoga David moljaše: "Gospodine, jedinu stvar sam tražio i ovo tražim, da stanujem u kući Gospodinovoj."*(Ps.22,8) Gospodine od tebe ništa drugo ne tražim, nego samo da se spasim.

Sa strahom i trepetom ovaj spas izrađujte.(Fil.2,12). Tko se ne boji niti se straši da se ne izgubi, taj se neće spasiti, zato da se spasimo valja da se trudimo i silimo. Da postignemo vječno blaženstvo treba da na smrti naše življenje bude slično onom Isukrstovu. I stoga treba nam nastojati da izbjegnemo svaku grešnu prigodu, i s druge strane, da upotrijebimo sva moguća sredstva, da zadobijemo spas: "*Kraljevstvo nebesko nije za skitavca, veli sv. Bernardo, nego za onih koji se trude služeći Bogu*". Svi bi se htjeli spasiti bez truda. Čudnovata stvar! Veli sv. Augustin, vrag se toliko trudi, i ne spava, nego uvijek traži da nas upropasti; a ti radeći se o tvom vječnom dobru ili vječnom zlu, pak si tako nemaran? *Neprijatelj bdije, a ti spavaš?*

Uzdasi i molitve

Ah, moj Bože, zahvaljujem ti, što u ovaj čas stojim pred tvojim nogama, a ne u paklu, koji sam toliko puta bio zaslužio! Ali zašto bi mi ovaj nevoljni život u kom me držiš, da i u naprijed ostanem bez tvoje milosti? Ah, ne dopusti da se to ikad više dogodi! Bio sam ti okrenuo leđa i tebe izgubio, o moje najveće dobro! Od sveg srca žalim; kamo ta sreća da sam tisuću puta prije umro! Izgubio sam te, ali me tješe riječi tvog proroka, kojim mi kazuje da si posve dobar i da te tražeća duša posve lako nađe: "*Dobar je Gospodin u duši, koja ga traži.*" Ako sam do sada od tebe bježao, o kralju srca moga, sad te tražim i drugo ništa nego samog tebe. Svom te ljubavlju ljubim. Primi me i nemoj se srditi što ćete ljubiti ono srce koje te je do sad preziralo. Poduči me što imam raditi, da ti ugodim, a ja ću sve ispuniti. Ah, Isuse moj, spasi mi ovu dušu, za koju si svoju krv prilio i svoj život dao; i spasiv me, daj da te ljubim na ovom i na drugom svijetu. To se nadam, da ću dobiti po tvojim zaslugama; isto tako ufam se i po tvom zagovoru, o Marijo.

Točka treća

Posao *najvažniji*, posao jedini, posao nenadoknativi. Veli sv. Euzebije da nema više falinke od zanemarenja vječnog spasa. Svaki drugi nedostatak može se popraviti; izgubi se kakva stvar, može se opet drugim putem pribaviti; izgubi se mjesto, služba, to sve se opet može dobiti; a da tko i svoj život izgubi, a spasi se, sve je izliječio. Ali, tko se izgubi za nj više lijeka nema. Jednom se umire, i u onaj čas izgubi li se duša, izgubljena je zauvijek. Drugog lijeka nema, osim zauvijek plakati s ostalim nevoljnicima u paklu, gdje ih najviše muči to što je za njih sve svršilo i bez ikakve nade da će se ikad moći osloboditi onih muka. Upitaj sad one svjetske pametnjakoviće, koji sad jauču u onoj paklenoj vatri, kakve su im sada misli i jesu li zadovoljni što su na ovom svijetu samo blago skupljali, sad kad su zauvijek osuđeni na onu tamnicu? Poslušaj kako plaču i govore: "*Dakle smo pogriješili*". Ali što im sad koristi što priznaju svoju pogrešku, kad već za njih više nema lijeka kojim bi se izbacili iz vječnog osuđenja? Koliko bi se kajao kakav vlasnik na ovom svijetu, koji je malim troškom mogao spriječiti da mu se kuća ne sruši, a jednog dana nađe ju u ruševinama, i kad bi stao promatrati svoju nemarnost onda, kad već nema koristi?

Osuđenike najviše to muči, što su se svojom krivnjom izgubili. Veli sv. Terezija, da tko god svojom krivnjom izgubi prsten, haljinu ili kakvu drugu malenkost, on nema mira, niti jede, niti spava od tuge. Oh, Bože, kakve će muke obuzeti osuđenika kad uđe u pakao i nađe se zatvoren u onoj jami svakojakih muka, te stane razmišljati svoju nesreću, i vidi, da za nj nema spasa! Dakle, reći će: "*Izgubio sam dušu, raj i Boga; sve sam izgubio zauvijek, a tko mi je kriv? Nitko drugi, nego ja sam sebi.*"

Valjda će tko reći: "Ako sad grijешim, zašto bih se baš izgubio?" Zar se ne bi mogao još spasiti? Priznajem da bi se mogao spasiti još, ali bi se mogao vrlo lako i izgubiti. Dapače znaj, da ćeš se prije izgubiti, nego li spasiti, jer otvrdnutim grešnicima sveto pismo prijeti vječnim izgubljenjem, i to onakvim grešnicima, kao što si ti sad u ovaj čas. "*Jao odbjeglih sinovima, veli Gospodin. (Izai. 30, 1) . Jao njima, jer su izašli.*" (Oz.7.13). Ovim grijehom, koji sad činiš, zar ne stavljaš u veliku pogibelj ili barem u sumnju svoj vječni spas? I je li vrijedno, da svoj spas staviš u toliku pogibelj radi tog grijeha? Ovdje se ne radi o kakvoj kući, o kakvu dvorcu ili o kakvom mjestu, nego se radi, veli sv. Ivan Zlatousti, kako će se propasti u vječne muke i vječni raj izgubiti. I ovu stvar, koja je za te najpotrebitija, hoćeš izvrnuti pogibelji sa onim neizvjesnim može biti?

Veliš: tko zna, moguće da se neću izgubiti; uzdam se, da će mi Bog i unaprijed oprostiti. Ali međutim? Međutim ti sam sebe osuđuješ na pakao. Reci mi, bi li se ti bacio u

kakav bunar govoreći, tko zna, može biti da se neću utopiti? Za stalno to ne bi učinio pri zdravoj pameti. Onda kako možeš osloniti svoje vječno spasenje na tako slabo ufanje: na ono *tko zna*? Oh, koliko ih se je ovom nesretnom nadom izgubilo! Ili ne znaš, da ufanje otvrdnutih grešnika nije ufanje, nego slijepo varanje i preuzetnost, što potiče Boga ne na milosrđe, nego na srdžbu i osvetu!

Ako sad govoriš da nisi kadar od sebe odbiti onu napast i svladati onu strast koja tobom najviše vlada, kako ćeš moći poslije, kad ti malaksa snaga griješeći? Jer će tad duša s jedne strane biti više zaslijepljena i otvrdnuta od svoje zloće, a opet s druge strane neće imati božanske pripomoći. Valjda očekuješ da će ti Bog umnožavati rasvjete i milosti, kao što ćeš ti umnožavati svoje zloće?

Uzdasi i molitve

Ah, Isuse moj, uvijek se spominji one smrti koju si za me pretrpio i udijeli mi pouzdanje. Bojim se da me na smrti vrag ne baci u zdvojnost, kad se spomenem tolikih izdajstava, koja sam ti učinio. Koliko sam puta obećao da se više neću vraćati na grijeh, pak sam se opet vraćao i okrenuo ti leđa, ufajući se da ćeš mi ti oprostiti? Dakle jer me nisi kaznio, stoga sam te toliko pogrđivao? Jer si mi bio milosrdan i za to sam te vrijeđao? Otkupitelju moj, daj da gorko oplačem svoje grijeh, prije nego umrem. Kajem se, o najveće dobro, što sam te vrijeđao. Obećavam ti, da ću, od sad unaprijed, tisuću puta prije umrijeti, nego te više ostaviti. No, međutim, daj da čujem one riječi, koje si jednom Mandaleni rekao: *Otpuštaju ti se grijesi*; udijeli mi veliku žalost mojih grijeha prije nego me smrt pokosi; inače se bojim, da ne umrem nemirno i nesretno. U onaj zadnji čas, o Isuse moj propeti, ne budi mi strašilom. Ako onda umrem prije nego oplačem svoje zloće i prije nego te budem ljubio, tad će mi tvoje rane i tvoja krv prije zadavati strah, nego li pouzdanje; ne pitam dakle utjehu ni zemaljskih stvari kroz ovo života što mi preostaje, nego prosim žalost i ljubav. Uslišaj me, mili moj Spasitelju, radi one ljubavi, koja te nagna, da svoj život za me žrtvuješ na brdu Kalvariji. Marijo, majko moja, isprosi mi ove milosti sa svetom ustrajnošću do moje smrti.

Promišljanje trinaesto

Ispraznost svijeta

Što vrijedi čovjeku, da vas svijet zadobije, a svoju dušu izgubi? (Mat. 16,21)

Točka prva

Jedan od starih mudroznanaca imenom Aristipo, jednom putujući po moru, potone u vodu s lađom, kojom prilikom izgubi sve što je sobom nosio; no isplivavši na kraj, budući bio čovjek na glasu zbog svojih vrlina i učenosti, nabaviše mu prijatelji sve stvari koje bijaše izgubio. Iza tog on pisa svojim prijateljima, da se na njegov primjer opskrbe onim dobrima, koja ni potop ne može uništiti ni odnijeti. Sad upravo ovo isto i nama poručuje rodbina i prijatelji, koji su već u vječnosti, da se za života opskrbimo i providimo onim dobrom, koje se ni smrću ne gubi. Smrtni dan zove se : Dan izgubljenja. Zaista dan izgubljenja; jer ćemo onaj dan izgubiti sva dobra ovog svijeta, časti, bogatstva, naslade i sve što se ovdje može imati. Zato veli sv. Ambrozije: "*Nije ono naše, što nećemo moći sa sobom ponijeti na drugi svijet,*

jedino će nas krijepost tamo pratiti." Što koristi, dakle, veli Isukrst, da se sav svijet zadobije, kad na smrti, izgubivši dušu, izgubit ćemo sve? Ah, ova velika istina, koliko je mladića poslala da se zatvore među samostanske zidine; koliko mučenika, da svoj život dadnu za Isukrsta! Ovom istinom sv. Ignacij Lojola mnoge duše obrati k Bogu; a osobitim načinom lijepu dušu sv. Frane Saverija, koji stanovaše u Parizu baveći se samo svjetskim stvarima. "*Frano!*", reče mu jednog dana svetac, "*promisli da je ovaj svijet izdajica koji obećava, a ne ispunjava.*" Ali, sve kad i ispuni svijet sva svoja obećanja, to opet nikad tvoje srce neće moći zadovoljiti. Stavimo da će te zadovoljiti, ali za koliko će trajati to tvoje zadovoljstvo i sreća? Može li trajati dulje od tvog života? A napokon, što ćeš ponijeti u vječnost? Zar tamo ima tko bogat, da je sa sobom ponio novaca, ili slugu doveo za svoju laštinu? Ima li tamo i jedan kralj, da je sa sobom donio samo jedan končić grimiza za svoju čast? Na ove riječi sv. Frano ostavi svijet, ode za sv. Ignacijem i posveti se: *Ispraznost ispraznosti*, tako mudri Salomun nazva sva dobra ovog svijeta, poslije nego je okušao sve, što mu je srce zaželjeti moglo od zemaljskih dobara i naslada. Govoraše sestra Margarita, karmelićanka, kćer cara Rudolfa II: "*Čemu služe sva kraljevstva u onaj čas kad smrt dođe?*" Velika je to stvar, sveti dršču kad pomisle na čas njihovog vječnog spas; drhtaše o. Segneri, koji sav prestrašen pitaše svog ispovjednika: "*Što mislite, oče, hoću li se spasiti?*" Strepio sv. Andrija Avelinski i gorko plakao, govoreći: "*Tko zna hoću li se spasiti?!*" Ova misao isto mučila i sv. Vjekoslava Beltranda, koji od straha po noći skakaše s postelje, govoreći: "*A tko zna hoću li se izgubiti?*" A nevoljni grešnici žive već osuđeni, pa ipak mirno spavaju, šale se i smiju?

Uzdasi i molitve

Ah, Isuse, moj Otkupitelju, hvala ti što mi daješ tu vanrednu milost da upoznam svoju ludoriju i zlo koje sam učinio ostavljajući tebe, koji si za me krv prolio i svoj život dao. Ne, nisi zaslužio, da onako s tobom postupam, kao što sam postupao. Evo sad, da me smrt snađe, što bi drugo uza se našao, osim grijeha i nemilog grizodušja, koje bi mi pripravilo nemirnu smrt? Moj Spasitelju, priznajem da sam ljuto pogriješio što sam ostavio tebe, najveće dobro, radi nevoljnih naslada ovog svijeta, te se iz sveg srca kajem. Ah, radi one boli, koja te ne križu umori, daj mi veliku žalost da kroz ovo života što mi preostaje oplačem uvrede koje sam ti nanio. Isuse moj, oprosti mi; obećavam da te nikada više neću vrijeđati i da ću te uvijek ljubiti. Više nisam dostojan tvoje ljubavi, jer sam ju toliko do sada mrzio; ali si rekao, da ljubiš one, koji tebe ljube. Ljubim te, ljubi i ti mene. Nikad više neću biti bez tvoje milosti. Odričem se svih velikoća i svih naslada ovog svijeta, samo da me ti budeš ljubio. Bože moj, radi Isukrstove ljubavi, uslišaj me. On te moli da me od svog srca ne odbiješ. Sav ti se posvećujem, posvećujem ti život, tijelo, volju i moju slobodu. Primi me i ne odbij me od sebe, kao što sam ja toliko puta odbio tvoje prijateljstvo. Presveta Djevice, majko moja, Marijo, moli Isusa za me; uzdam se u tvoje utočište.

Točka druga

Bog će dobra mjeriti svojom pravom mjerom, a neće krivom ovog svijeta. Dobra ovog svijeta jesu posve slaba, te dušu ne zadovoljavaju, a i brzo prestaju. Prolaze i bježe dani našeg života, a od naslada i uživanja ovog svijeta, što ostaje? Prolaze kao lađa po vodi, koja za sobom ne ostavlja nikakva traga. Upitajmo tolike bogataše, tolike književnike, vojvode, careve, koji se sad nalaze u vječnosti, što imaju sa sobom od svojih raskoši, slasti, veličina, koje su uživali na ovoj zemlji? Svi odgovaraju: "*Ništa, ništa.*" *Pogledaj*, veli sv. Augustin, *čovjek što je ovdje imao, a opet pazi što sa sobom nosi na drugi svijet*. Tako pogledaj onog bogataša, koji je posjedovao silna dobra; sad kad umire, što sa sobom nosi, osim smrdljivo tijelo i komad platna, da s njime zajedno sagnjile u grobu? Velikaši čim umru, odmah se

zaboravljaju, i kroz kratko vrijeme o njima se neće ni govoriti, kao da nikad nisu ni bili ovdje na zemlji. Još ako odu u pakao, što tamo rade, što li govore? Plačući govore: *"Što mi je koristila ona moja oholost, ona bogatstva, kad je to sve sad prošlo kao dim?"* Ona raskoš i gizdavost neće mu ništa koristiti, nego će mu podvostručiti plač, muku, te vječnu očajnost. Čudnovato, koliko su ljudi mudri u svojim svjetskim stvarima! Koliko se trude da zadobiju ono mjesto, onu stvar! Kolikom pomnjom čuvaju zdravlje svog tijela! Najsigurnija sredstva, najvrsnije liječnike, najbolje lijekove i najbolji zrak izabiru. A za svoju dušu toliko su nemarni. K tomu živa je istina, da će zdravlje, odlično mjesto i sve stvari jednog dana prestati; ali duša nikad ne prestaje. *Promotrimo*, veli sv. Augustin, *koliko ljudi trpe za stvari, koje grešno ljube*. Što sve ne trpi onaj osvjetnik, onaj lupež, onaj bludnik, dok ne izvrši svoju zločestu namjeru? A za dušu neće ništa pretrpjeti. Oh, Bože, kako onda, kad se na smrti užee ona svijeca, onda u onaj čas istine svjetovnji ljudi upoznaju svoje ludorije. Onda svatko viče: *"Kamo sreće, da sam sve ostavio, a da sam sveto živio!"* Papa Lav XI umirući govoraše: *"Bolje bi bilo da sam bio vratarom u mom samostanu, nego Papom. Onorij III. Papa, i on umirući govoraše isto: "Bolje bi bilo da sam u mom samostanu u kuhinji suđe prao". Philip II. Kralj španjolski, umirući, pozva k sebi svog sina, i bacivši sa sebe kraljevski plašt, pokaza mu prsa rastočena od crvi i reče: "Vojvodo, gledaj kako se umire, te kako završavaju velikani ovoga svijeta". I iza tog uzdahnu, rekavši: "O kamo sreće da sam bio najniži brat koje redovničke zadruge, nego li vladar!"* U isto vrijeme naredi, da mu oko vrata svežu jedan konopčić s drvenim križem, i tako se pripravi na smrt, a napokon reče svom sinu: *"Htio sam, sinko moj, da prisustvuješ ovom činu, da vidiš kako na završetku i vladare svijet štuje"*. Tako je, dakle, njihova smrt slična onoj najvećih siromaha ovog svijeta. Jednom riječju, tko svetački živi, taj je kod Boga prihvaćen. Ovaj isti sin, koji kasnije bi Philip III. Umirući mlad u 43. godini svog života reče: *"Podanici moji, prigodom mojih zadužnica o drugom nemojte pripovijedati, osim o ovom prizoru, koji se sad pred vašim očima zbiva. Recite, da na smrti ništa ne vrijedi biti kraljem, osim za veću muku i pometnju, što je ikad bio. Izrekavši to uzdahnu: "O, da nikad nisam bio kralj, nego da sam u kakvoj pustinji živio služeći Bogu, jer bi sad s većim pouzdanjem i slobodnije išao pred njegov sud i ne bi sad bio u tolikoj pogibelji mog vječnog izgubljenja!"* No sve ove dobre želje što vrijede, kad smrt uhvati za vrat, osim za višu muku i očaj za onog koji za svog života nije ljubio Boga? Govoraše sv. Terezija: *"One stvari koje sa životom svršavaju, ne imaju se cijeliti; onaj pravo i mirno živi, koji tako živi, da se smrti ne boji."* Zato, ako želimo znati koliko vrijede dobra ovog svijeta, promotrimo ih sa smrtne postelje, te onda recimo: One časti, one šetnje, svi oni prihodi jednog dana će prestati; dakle valja paziti da se posvetimo i obogatimo onim dobrom koje će s nama poći, te koje će nas zadovoljavati preko svih vjekova.

Uzdasi i molitve

Ah, moj Otkupitelju, ti si iz ljubavi prema meni tolike muke i uvrede podnio, a ja sam toliko ljubio naslade ništavnosti ovog svijeta, da sam radi njih više puta pogazio tvoju milost. Ali, kad sam te pogrdivao, opet si mi išao u susret, stoga se sad ne mogu bojati, Isuse moj, da ćeš me sad odbiti kad te tražim, i svim te srcem ljubim, i više se žalostim što sam te vrijeđao, nego da sam sve druge nevolje pretrpio. O, Bože duše moje, od sad u naprijed neću te više žalostiti; daj da upoznam što ti nije drago i tog više neću činiti za sav ovaj svijet, te pokaži mi što imam raditi da ti udovoljim, a ja sam pripravan to sve izvršiti. Uistinu ljubiti ću te. Grlim, Gospodine, sve boli i nevolje koje ćeš mi poslati, pokloni mi potrebito strpljenje. Kazni me sad za života, da te ne drugom svijetu mogu zauvijek ljubiti. Marijo, majko moja, tebi se preporučujem; uvijek moli Isusa za mene.

Točka treća

"Vrijeme je kratko, koji se služe ovim svijetom, nek se služe, kao da se njime i ne služe, slika ovog svijeta prolazi. (Kor.7, 32)"

Što je drugo na svijetu naš život, nego jedna igra koja prolazi i brzo svršava? Svijet je, veli Kornelije a Lapide, kao jedan igrokaz; i jedan rod umire, a drugi se rađa. Kraljevi sa sobom ne nose grimiza. Reci mi, o dvoru, o kuću, koliko si gospodara do sada primila? Svrši se igra, svrši se i onaj prestane kraljem biti, koji je kralja predstavljao; gospodara, i nije više gospodar. Sad posjeduješ ovaj krasni dvorac, ovu lijepu kuću, doći će smrt, pak ćeš ih drugom ustupiti.

Strahoviti smrtni sat zaboravlja i uništava sve veličine, plemstva i ponositosti ovog svijeta. Kažimir, kralj poljski, jednog dana sjedeći za stolom s velikašima svog kraljevstva, noseći čašu k ustima da se napije, umre i tako njegova igra svrši. Celso, car, sedmi dan iza kako je bio izabran, bi ubijen, i tim Celsa svrši igru ovog svijeta. Ladislav, kralj češki, mladić od osamnaest godina, očekujući svoju zaručnicu, kćer francuskog kralja, upravo kad su se pripreme radile za veliku svečanost, jednog jutra spopade ga teška bol i umre, nakon čega odmah poslaše glasnike da obavijeste zaručnicu da se vrati u Francusku, jer da je Ladislav svoju ulogu izigrao. Ova misao svjetske ispraznosti posveti sv. Franu Borgija, koji, kako smo gore rekli, ugledavši kraljicu Izabelu umrlu u raskošima i u cvijetu svoje mladosti, odluči posvetiti se sav Bogu, veleći: *"Tako dakle svršavaju velikoće i krune ovog svijeta? Od sad unaprijed služit ću onom gospodaru koji mi neće moći nikad umrijeti."*

Nastojmo živjeti onako kako nam se neće na smrti reći, kao što je bilo rečeno onom evanđeoskom luđaku. *"Budalo, noćas će ti dušu zatražiti, a što si za nju pripradio, te čija će biti?"* (Luk.12,20) Potom zaključuje sv. Luka: *"Tako se događa svakom, koji skuplja blago, a u Bogu je siromašan."* Te nakon toga nastavlja: *"Obogatite se, ne stvarima ovog svijeta, nego u Bogu, krijepostima i zaslugama, što su dobra koja će zauvijek s vama na nebu ostati."* Zato na svaki način nastojmo da zadobijemo neprocijenjeno blago božanske ljubavi. Veli sv. Augustin: *"Bogataš što ima ako nema ljubavi? Siromah ako ima ljubav, onda a što nema?"* Doista, ako tko posjeduje veliko bogatstvo, a nema Boga, taj je najsiromašniji čovjek na svijetu? Ali, siromašak, koji ima Boga, on ima sve. A tko ima Boga? Onaj koji ga ljubi.

Uzdasi i molitve

Ah, moj Bože, neću da vrag više vlada mojom dušom; tebe samog hoću za gospodara, da njom vladaš. Sve ću ostaviti, samo da zadobijem tvoju milost. Više nju cijenim nego tisuću kruna, tisuću kraljevstva ovog svijeta. A koga ću ljubiti, ako ne tebe, ljubazna beskonačnosti, dobro neizmjereno, ljepoto, dobroto i neizmjerena ljubavi? Do sada sam te ostavljao radi stvorova i ovo je i biti će zauvijek velika moja žalost, koja će mi srce parati, što sam te vrijeđao kad si me ti toliko ljubio. Ali, kad si me već poslije tolikim milostima obasuo i zadužio, Bože moj, ne usuđujem se više ostati bez tvoje ljubavi. Uzmi moja ljubavi, svu moju volju i sve što imam, pak onda radi od mene što te volja. Ako sam do sada nestrpljiv bivao u nepogodnostima, molim oprostjenje. Neću se više tužiti, o Gospodine, na tvoje odredbe; jer znam da su svete i za moje dobro određene. Radi, Bože moj, što hoćeš, i obećavam ti da ću uvijek biti zadovoljan i prema tebi zahvalan, daj da te ljubim i drugo ne pitam. Kakva dobra, kakve časti, kakav svijet! Boga, Boga i samog Boga hoću. Blažena si ti, Marijo, koja na svijetu ništa drugo nisi ljubila osim samog Boga! Isprosi mi da te barem slijedim kroz ovo života što mi preostaje. U te se uzdam.

Promišljanje četrnaesto

Sadašnji život jest putovanje u vječnost

Čovjek će poći u kuću vječnosti. (Crk. 12,5).

Točka prva

Gledajući kako na ovom svijetu toliki zločesti ljudi žive u sreći i zadovoljstvu, a naprotiv toliki pravedni žive u patnjama i žalostima i sami pogani naravnom svjetlošću i razumom upознаše ovu istinu, budući da ima Bog i to Bog pravedan, da mora biti i drugi život u kom će biti zločesti kažnjeni, a dobri nadareni. Sad što su pogani samim svjetlom svog razuma upoznali, to mi kršćani i vjerom ispovijedamo: "*Nemamo ovdje stalnog prebivališta, nego buduće istražujemo.*" (Žid. 13,14) Ovaj svijet nije naša domovina, nego mjesto od prijelaza preko kojeg ćemo morati brzo prijeći u vječnost. Dakle, kuća u kojoj stanuješ nije tvoja, nego privremena staja, iz koje ćeš kroz kratko vrijeme, kad se ne budeš ni nadao, morati iseliti. Znaj, kad ti dođe smrtni čas da će te onda tvoji najmiliji iz kuće izbaciti. A kakva će tad biti tvoja prava kuća? Kuća za tvoje tijelo bit će jedna jama od sudnjeg dana, a duša će ti otići u vječnu kuću, u raj ili pakao. Zato te opominje sv. Augustin: "*Putnik si, pođi i vidi*". Bio bi lud onaj putnik koji bi na svom prolasku kroz kakvo seoce sav svoj imetak uložio u kupnju kakvog krasnog dvorca ili lijepe kuće, koju bi za malo dana iza toga morao ostaviti, nastavljajući dalje svoje putovanje. Promisli, veli svetac, da si na ovom svijetu samo u prolasku, ne zaljubljuj se u stvari koje gledaš; samo pogledaj i prođi, te svim silama nastoj da zadobiješ onu dobru kuću u kojoj ćeš moći ostati zauvijek.

Ako se spasiš, blažen si! Ah, kako je krasna kuća raj! Sve zgrade i najbogatiji kraljevski dvori jesu pojate prema rajskom gradu koji se jedini može nazvati: "*Grad savršenog ureda*". (Ez.23) Onamo nećeš moći ništa željeti, stojeći u društvu svetih, majke Božje i Isukrsta, bez ikakvog straha, da će te kakvo zlo snaći; jednom riječju, živjet ćeš u moru zadovoljstva i u stalnom veselju, koje će zauvijek trajati: "*Vječno veselje vrhu glava njihovih*" (Iz. 35,10). I ovo veselje biti će tako veliko da će preko svih vjekova svakog časa činiti nam se kao novo. Naprotiv, ako se izgubiš, onda nevoljna tebe! Biti ćeš okružen vatrom, mukama, očajan i od svakog odbačen i ostati ćeš bez Boga. A za koliko vremena? Kad prođe stotinu ili tisuću godina valjda ćeš se osloboditi onih muka? Što osloboditi? Proći će sto i tisuću miliona godina i vjekova, a pakao će uvijek za te počinjati. Što je tisuću godina prema vječnosti? Manje od jednog dana koji prolazi. Bi li rado znao kakva će ti kuća biti, koja će te zapasti u vječnosti? Biti će onakva, kakvu budeš zaslužio i koju sobom odabereš svojim djelima.

Uzdasi i molitve

Dakle, Gospodine, ovo je kuća koju sam svojim življenjem zaslužio: Pakao, ajme! Gdje sam još od prvog mog grijeha imao stati od tebe odbačen, bez ikakvog ufanja, da bi te igda više mogao ljubiti. Vazda budi blagoslovljeno tvoje milosrđe koje me je do sad čekalo i daje mi vremena da pravim učinjene pogreške. Budi blagoslovljena Isusova krv koja mi je isposlovala ovo milosrđe. Ne, moj Bože, neću se više na zlo posluživati tvojim strpljenjem. Kajem se što sam te vrijeđao, više nego radi ikakva drugog zla, ne toliko radi pakla, koji sam zaslužio, koliko stoga što sam pogrdio neizmjernu dobrotu. Nikad više, moj Bože, nikad više, prije ću umrijeti, nego ću te ikakvim grijehom više uvrijediti. Da sam sad u paklu, o moje

najveće dobro, ne bih te više mogao ljubiti, niti bi ti mene. Ljubiti ću te i želim da i ja od tebe budem ljubljen. Ne zaslužujem da i ja od tebe budem ljubljen. Ne zaslužujem ja toga, nego je zaslužio Isukrst, koji se je na križu tebi žrtvovao da mi uzmogneš oprostiti i ljubiti me. Vječni Oče, iz ljubavi, dakle, tvog Sina udijeli mi milost, da te uvijek ljubim, i to mnogo. Ljubim te, o Oče moj, koji si mi dao svog Sina. Ljubim te, o Isusova majko, koja si mi svojim zagovorom isprosila vrijeme pokore. Isprosi mi sad, Gospe moja, žalost mojih grijeha, ljubav Božju i svetu ustrajnost.

Točka druga

"Ako drvo padne prema podnevu ili prema sjeveru, gdje padne, tu će i ostati". (Crk.11,5). Gdje na smrti zapadne tvoja duša, ondje će zauvijek ostati. Nema drugog izlaza: ili zauvijek u raj u kraljevati, ili u paklu robovati, ili uvijek blažen u moru slasti, ili zauvijek očajan i izgubljen u jami patnja. Sveti Ivan Zlatousti promatrajući bogataša koji bijaše štovan na ovom svijetu radi svog bogatstva, ali kasnije bi osuđen na pakao; i naprotiv Lazara, kojega radi velikog siromaštva nevoljnim držahu i koji kasnije zadobi rajsku sreću, uzdahnu: "*O, nesretna sreća koja onog bogataša strovali u vječnu nesreću! O sretna nevoljo, koja siromaha dovede u vječnu sreću.*"

Što vrijedi tužiti se, kao što mnogi rade, govoreći : tko zna ili sam određen za izgubljenje ili za spasenje! Kad se kakvo stablo siječe, na koju stranu pada? Na onu, na koju je nagnuto. Na koju stranu si ti nagnut, brate moj? Kakav život provodiš? Nastoj da uvijek budeš nagnut prema podnevu, uzdrži se u milosti Božjoj, bježi od grijeha i tako ćeš se spasiti i biti ćeš predodređen za spasenje. A da izbjegneš grijehe uvijek imaj pred očima veliku misao o vječnosti, kao što ju sv. Augustin zove: Velika misao. Ova velika misao mnoge je mladiće natjerala da svijet ostave i u pustinjama žive, da se mogu jedino dušom brinuti; i tim su ju osigurali. Sad, kad su se spasili, uistinu su zadovoljni i biti će zadovoljni preko svih vjekova.

Neka žena koja življaše daleko od Boga bi obraćena od p. Mr. iz Avile, samo što joj je rekao: "*Gospodo, često promišljaj samo ove dvije riječi: Uvijek i nikad*". O. Pavao Segneri radi same jedne misli o vječnosti, koja mu jednog dana dođe na pamet, za više noći ne mogaše zaspati i od onog vremena počeo strože živjeti. Pripovijeda Dreselio, kako je neki biskup s ovom mišlju na pameti sveto živio, uvijek opetujući: "*Svakog časa stojim pred vratima moje vječnosti.*" Neki redovnik bio se zatvorio u jednu jarugu i odanle neprestano vikao: "*O vječnosti, o vječnosti.*" Tko vjeruje u vječnost, a neće se posvetiti, govoraše isti o. Avila, trebalo bi ga zatvoriti u ludnicu.

Uzdasi i molitve

Ah, moj Bože, smiluj mi se! Već sam znao da sam griješeći sam sebe osuđivao u vječnost patnja i sa svom tom mukom zadovoljio sam protiveći se tvojoj svetoj volji: a za što? Radi same jedne nevoljne zadovoljštine. Ah, moj Gospodine, oprosti mi, jer se iz sveg srca kajem. Neću se više opirati tvojoj svetoj volji. Nevoljna mene, da si mi smrt poslao u onaj čas, dok sam zločesto živio! Sad bi morao biti u paklu uvijek mržeći tvoju svetu volju. Ali ju sada ljubim i uvijek ću ju ljubiti. Poduči me i osnaži me da od sad unaprijed budem činio što je tebi povoljno. Neću ti se više protiviti, o neizmijerna dobroto i ovu jedinu milost molim: "Budi volja tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji." Daj da potpuno izvršim tvoju svetu volju, a drugo ništa i ne pitam. A što drugo i želiš, Bože moj, osim moje dobro i moje spasenje. Ah, Oče vječni, uslišaj me radi Isukrstove ljubavi, koji me je naučio da te uvijek molim i u njegovo ime od tebe prosim: "Budi volja tvoja, budi volja tvoja, budi volja tvoja."

Blažena mene, ako uzaživim kroz ovo života što mi preostaje i svoj život svršim vršeći tvoju svetu volju! O, Marijo, blažena si kad si uvijek potpuno izvršavala Božju volju, po svojim zaslugama isprosi mi da i ja isto tako budem činio, barem kroz ovo malo dana što ću još živjeti.

Točka treća

"Čovjek će poći u kuću svoje vječnosti; veli prorok, *poći će*", da nam tim pokaže, da će svaki od nas poći u onu kuću u koju hoće; neće ga nitko nositi, nego će sam ići. Istina, Bog hoće da se svi spasimo, ali opet neće nas silovati. Pred nas je stavio život i smrt, od toga dvoje što odaberemo, to će nam dati. "*Što mu bude po volji, to će mu se i dati.*" (Crk. 15,19) Slično govori i Jeremija, da nam je Gospodin dao dva puta za hoditi, od kojih jedan vodi u raj, a drugi u pakao: "*Dajem vam put života i smrti*". (Jer. 21,8). Sad nas spopada da odaberemo. Ali, koji okrene putem za u pakao, kako će on igda moći doći u raj? Čudnovata stvar! Svi se grešnici žele spasiti, a međutim sami sebe osuđuju veleći: ufam se, da ću se spasiti. No, bi li se ikakav lud našao koji bi otrov popio, s nadom, da će ozdraviti? Stoga toliki nevoljni kršćani, toliki luđaci griješeći, sami sebe usmrćuju govoreći: "*Poslije ću se ispovjediti i obratiti.*" Oh, zabludo, koja tolike u pakao strovali! Ne budimo mi toliko ludi, kao što su ovi, promislimo da se radi o vječnosti. Koliko se trude ljudi da naprave jednu kuću udobnu, prozračnu i da je na čistom zraku, misleći da će u njoj preko cijelog njihovog života stanovati? A zašto su tako nemarni za kuću koja će ih zapasti preko svih vjekova? Stvar za koju se najviše imamo truditi, jest vječnost, veli sv. Eukerije; ne radi se o jednoj kući manje ili više udobnoj i prozračnoj, nego se radi, da postignemo ono mjesto puno svih slasti među prijateljima Božjim, ili o jami punoj svih patnja i muka među smećem zloglasnih zločinaca, krivovjeraca i bezbožaca. A za koliko vremena? Ne za dvadesetak ili četrdeset godina, nego zauvijek. Veliko je to pristanište! Zar ta stvar nije najvažnija i od svih najpreča? Kad je kralj Henrik VIII osudio na smrt Tomu Mora, Vjekoslava, njegova žena, nagovarala ga da se privoli Henrikovim željama, a on joj odvrati: "*Reci mi, Vjekoslavo, već vidiš da sam ostario, koliko bih godina mogao živjeti?*" Odgovori mu žena: "*Mogao bi još živjeti dvadeset godina života na ovoj zemlji.*" "O, luda trgovkinjo, odgovori Toma, *i za drugih dvadeset godina života na zemlji hoćeš da izgubim onu vječnu sreću, te da se osudim u vječne muke?*"

O, Bože rasvijetli me! Ova vječnost da bi bila sumnjiva ili samo vjerojatno mnijenje i onda bi se imali truditi da dobro živimo, da se po čemu ne bi stavili na pogibelj vječnog izgubljenja, kad bi se onamo našlo istinito ovo mišljenje, ali ne, vječnost nije stvar sumnjiva, nego istinita, nije kakvo mišljenje, nego istina naše sv. Vjere: "*Čovjek će poći u kuću svoje vječnosti*". Ajme, slaba vjera, veli sv. Terezija, jest uzrok tolikih grijeha i izgubljenja tolikih kršćana. Oživljujmo, dakle, uvijek našu svetu vjeru govoreći: "*Vjerujem u život vječni.*" Vjerujem da poslije ovog života ima drugi život koji nikad ne svršava; ovo uvijek imajući pred očima, poduzmimo sva moguća sredstva i načine da osiguramo naše vječno spasenje. Često primajmo sveta otajstva; svaki dan promišljajmo vjerske istine i mislimo na život vječni; klonimo se grešnih prigoda. I, ako je nužda da svijet ostavimo, ostavimo ga, jer nema dostatne sigurnosti kojom bi mogli osigurati vječno blaženstvo. *Nema velike sigurnosti gdje je vječnost izložena pogibelji*, veli sv. Bernardo.

Uzdasi i molitve

Dakle, o moj Bože, drugog puta nema; ili ću zauvijek biti sretan, ili zauvijek nesretan, ili u moru patnja; ili zauvijek s tobom u raju, ili zauvijek odijeljen od tebe u paklu. Uistinu

znam da sam pakao toliko puta zaslužio; ali uistinu znam još i to, da ti opraštaš onima koji se pokaju i od pakla ga oslobađaš, koji se u te pouzda. Jamčiš mi onim riječima: "*Zazvati će me... izbaviti će ga i proslaviti će ga*". (Ps. 90). Brzo, dakle, Gospodine moj, oprosti mi i oslobodi me pakla. Kajem se, o najveće dobro, povrh svakog zla kojim sam te vrijeđao. Povrati me brzo u svoju milost i daruj mi svoju svetu ljubav. Da sam sad u paklu ne bi te više mogao ljubiti, nego bi te zauvijek mrzio. Ah, moj Bože, kakvo si mi zlo učinio, pak da te mrzim? Ljubio si me sve do smrti. Dostojan si neizmjerne ljubavi. O, Gospodine ne dopusti da se igda više od tebe odijelim. Ljubim te i zauvijek ću te ljubiti. *Tko će me odijeliti od Isukrstove ljubavi?* Ah, Isuse moj, jedini grijeh može me rastaviti od tebe. Ah, ne daj radi one krvi koju si za me prolio! Prije mi smrt pošalji: "*Ne pripusti da se od tebe odijelim*". Kraljice i majko moja, pomoz mi svojom molitvom; isprosi mi tisuću puta smrt, nego da se igda više rastanem od ljubavi tvog Sina.

Promišljanje petnaesto

O zloći smrtnoga grijeha

*Sinove ohrabrih
A oni me pako pogrdiše
(Iz. 1, 2.).*

Točka prva

Što čini onaj, koji smrtno griješi? Vrijeđa Boga, grdi ga i ožalošćuje. Najprije smrtni grijeh jest uvreda, koja se Bogu nanosi. Zloća jedne uvrijede, kako kaže sv. Toma, mjeri se prema osobi, koja ju prima i osobi koja ju čini.

Kad se uvreda nanese jednom prostaku, jest zlo; ali je onda zlo veće kad se uvrijedi jedan plemić, a još veće zlo ako se uvreda nanese svom vladaru. Što je Bog? Bog je kralj svih kraljeva. Bog je neizmjereno i nedokučivo veličanstvo, prema svim vladarima ovog svijeta i svi sveti anđeli na nebu jesu mnogo manji od jednog zrnca pijeska. Dapače, veli Ozea, da su prema Božjoj veličini svi stvorovi tako maleni, kao da ih nema. Ovo je Bog, a što je čovjek? Sv. Bernardo veli da čovjek nije ništa drugo, nego vreća crvi i njihova hrana, koji će ga do malo posve rastočiti. Čovjek je nevoljni crv koji ne može ništa slijepo, koji ništa ne vidi, siromašan i gol, koji nema ništa. Pak ovaj nevoljni crv hoće da vrijeđa Boga? Veli isti sv. Bernardo: "*Ovaj ništetni prašak usuđuje se vrijeđati tako strahovito veličanstvo!*" Ima, dakle razlog sv. Toma kad govori da: "*Čovječji grijeh sadrži u sebi skoro neizmjernu zloću.*" Dapače, veli sv. Augustin, da je uistinu čovječji grijeh neizmjerna zloća. Zato, da se svi ljudi i svi anđeli sprema na smrt i k tome još da se i unište, opet ne bi mogli zadovoljiti za samo jedan čovječji grijeh. Bog smrtno grijehe kazni paklenim mukama, ali koliko ih god kazni, vele bogoslovci, da ih opet kazni manjim mukama, nego zaslužuju. I čim bi mogao kazniti kao što zaslužuje onaj crv koji prkosi svom Gospodaru?

Bog je gospodar svega, jer je sve stvorio. Zaista svi stvorovi svjerno slušaju Boga. Ali nevoljni čovjek griješeći, što radi? Govori Bogu: "*Neću te više služiti.*"

Bog veli ne osveti se, a čovjek odgovara, hoću se osvetiti; ne uzmi tuđe stvari; a ja ću ju uzeti; izbjegavaj nečiste naslade; a ja ih neću pustiti nikako. Grešnik govori Bogu, kao što je rekao Faraun Mojsiju kad mu je donio naredbu božju, da njegov puk pusti na slobodu, odgovori bezobraznik: "*Tko je taj tvoj Gospodin, da ga poslušam? Ne poznam Gospodina.*" (Eksod. 5, 2). Tako isto govori grešnik: "*Gospodine, ne poznam te, ja ću raditi po svojoj volji.*"

" Jednom rječju, diže mu čast u lice i okreće mu leđa: okrenuti leđa Bogu i to je smrtni grijeh. Stoga se Gospodin tuži: "*Ti si me ostavio, veli Gospodin, otišao si nazad.*" (Jer. 15,6). Bio si nezahvalan, veli Bog, inače te ne bi ostavio; okrenuo si mi leđa.

Bog je rekao da mrzi grijeh, zato ne može a da ne mrzi i dotičnog grešnika! "Na isti način Bog mrzi zločinca i njegovu zloću (Mudr. 14,9). Zbilja, čovjek kad griješi iskazuje se kao neprijatelj Božji i uhvati se s Bogom. Što bi rekao da jedan otrovni mrav zađe u borbu s jednim vojnikom? Bog je onaj moćnik koji je samim htjenjem stvorio nebo i zemlju i sve što je na njima. I samo ako htjedne, jednim htjenjem može sve uništiti. Grešnik kad privoli na grijeh diže ruku protiv Boga. Diže vrat, to jest oholost, i trči da uvrijedi Boga; naoruža se velikim neznanjem veleći: "Što sam učinio? Te kakvo je zlo ovaj grijeh koji sam učinio? Bog je milosrdan, grešnicima oprašta." Kolika je uvreda, kolika bezobraznost, kolika li sljepoća!

Uzdasi i molitve

Evo, Bože moj, pred tvojim nogama odmetnika, besramnika koji se toliko puta usudio u lice te pogrditi i okrenuo ti leđa; ali sad moli milosrđe. Rekao si: "Zavapi k meni i uslišat ću te." (Job.33,3). Već prepoznajem da je jedan pakao za me malen, ali znaj da se više žalostim što sam te vrijeđao, nego da sam izgubio sva dobra ovog svijeta, i sam život. Ah, moj Gospodine, oprosti mi i ne dopusti da te više vrijeđam.

Ti si me čekao da zauvijek blagoslivljam tvoje milosrđe i tebe samog ljubim: da, blagoslivljam te i ljubim te i po Isukrstovim zaslugama ufam se da se nikad više neću odijeliti od tvoje ljubavi. Tvoja me ljubav oslobodila paklenih muka; čvrsto se uzdam da će me ubuduće osloboditi i od grijeha. Zahvaljujem ti, moj Gospodine na ovom prosvjetljenju i želji koju u meni pobuđuješ da te zauvijek ljubim. Ah! Zavladaaj svim što imam mojom dušom, mojim tijelom, mojom snagom, osjetilima, te mojom voljom i slobodom. *Tvoj sam, spasi me.* Ti si jedina moja ljubav. Pobudi želju u mom srcu da te ljubim. Mnogo sam te vrijeđao i ljubiti ću te mnogo, da koliko koliko popravim uvrede koje sam ti nanio. Od tebe se nadam, koji si svemoguć. I još se ufam u tvoje molitve, o Marijo, koje su svemoguć pred Bogom.

Točka druga

Grešnik ne samo da vrijeđa Boga, nego ga i pogrdjuje: "*Po prestupku zakona Boga pogrdjuješ*" (Rim. 2, 23). I zbilja je tako jer griješeći odriče se njegove milosti i radi jedne nevoljne naslade baca pod noge Božje prijateljstvo. Da čovjek gubitkom božanskog prijateljstva zadobije jedno kraljevstvo ili sav ovaj svijet, opet bi veliko zlo učinio i mnogo štete, jer božansko prijateljstvo više vrijedi nego sav svijet i tisuću ovakvih svjetova. Onda zašto pojedini vrijeđaju Boga? Radi malo zemlje, radi oduška srdžbe, radi životinjske naslade, radi jednog dima i radi zlotvornog prkosa: "*Pogrditi će me za pregršt ječma i mrvicu kruha*" (Ez.13,19). Kad se grešnik odlučuje bi li privoljio na grijeh ili ne bi, tad (tako rekoć), uzme u ruku mjeru i mjeri što više teži: ili milost Božja, koja ga odvraća od grijeha ili onaj dim, ona naslada tjelesnih požuda; i privolji li na grijeh, onda on od svoje strane izjavljuje da za nj više vrijedi dati oduška tjelesnim požudama i onim grešnim nasladama, nego li Božje prijateljstvo. Evo, na koji način nevoljni grešnik sramoti Boga!

David razmišljajući mogućnosti i veličanstvo Božje, govoraše: "*Gospodine, tko ti je sličan?*" (Ps. 34,10). Ali, naprotiv, Bog grešnicima govori kad ga zapostavljaju nevoljnim nasladama: "*S čim si me usporedio i izjednačio.*" (Iz. 40, 25). Dakle, veli Gospodin, više je vrijedila ona nevoljna naslada od moje milosti? Ono zlo ne bi učinio da si imao s njim izgubiti

ruku ili deset dukata, a moguće i mnogo manje. Dakle, sami Bog, veli Salvijan, tako je ništetan u očima tvojim, da se zapostavi jednoj razuzdanosti, jednoj nevoljnoj nasladi?

Nadalje, kad grešnik vrijeđa Boga svojim nasladama, onda je njemu ona naslada Bog. Zato reče sv. Jerko: "Svaki, ako ljubi ono što želi, to je njemu Bog. Zloća u srcu jest kumir na oltaru. Zatim veli sv. Toma: "Ako ljubiš naslade, onda su naslade tvoj Bog". Isto sv. Ciprijan potvrđuje, veleći: "Što god čovjek Bogu pretpostavlja, Boga sebi spravlja." Jeroboam, kad se Bogu odmetnu, stavi se da i narod za sobom povuče na krivoboštvo i zato im pokaza kumir govoreći: "Evo naših bogova". Na isti način i vrag radi, pokaže čovjeku onu nasladu i govori mu: "Što ćeš raditi od Boga?" Evo tvoga boga, ova naslada, ovo zadovoljenje požuda: "Uzmi ovo i ostavi Boga." I grešnik, privoljujući na grijeh, isto čini, mjesto Boga, klanja se onoj nasladi svog srca. Barem, kad čovjek Boga ne grdi, da ga ne grdi u njegovoj nazočnosti; ne on ga vrijeđa i grdi u lice njegovo, jer je Bog svugdje i na svakom mjestu. Ovo sve zna i grešnik i sa svim tim neće prestati izazivati Boga pred njegovim očima. "Pred mojim licem pobuđuje me na srditost". (Iz. 55, 3)

Uzdasi i molitve

Dakle, Bože moj, ti si neizmjerne dobro, a ja sam te više puta promijenio za jednu nevoljnu nasladu, koja je čim sam ju okusio iščezla. Ali ti, iako od mene pogrđen, ipak mi opet sad pružaš oprostjenje, ako hoću i suviše obećavaš da ćeš me opet primiti u svoju milost, ako se skrušeno pokajem što sam te toliko vrijeđao. Da, moj Gospodine, od sveg se srca kajem što sam te pogrdivao; mrzim na svoje grijehove više nego na ikakvo drugo zlo. Evo (kao što se barem uzdam) ja se k tebi vraćam, a ti me već primaš i očinski grliš. Hvala ti, neizmjerne dobroto. Sad mi pomoz i ne daj da te igda više od tebe otjeram. Pakao neće prestati napastovati me, ali ti si moćniji od pakla. Znam da se nikad od tebe odijelitit neću ako ti se uvijek budem preporučivao; ovo je dakle milost koju mi imaš dati, naime, da ti se uvijek budem preporučivao i uvijek ti se budem molio ovako: "Gospodine, čuvaj me, rasvjetluj me, daruj mi ustrajnost i daj mi raj; ali povrh svega pokloni mi svoju svetu ljubav, što je pravi raj svih duša. Ljubim te, neizmjerne dobroto i uvijek ću te ljubiti. Radi Isukrstove ljubavi, uslišaj me. Marijo, ti si utočište grešnika, potpomoz ovog nevoljnog grešnika, koji želi i hoće ljubiti dragog Boga."

Točka treća

Grešnik Boga vrijeđa, grdi i tim ga mnogo žalosti. Nema osjetljivije žalosti za bilo kojeg čovjeka, kao kad se vidi nezahvalnošću naplaćen od osobe koju je toliko ljubio i nebrojenim dobročinstvima obasipao. A napokon, s kim se grešnik hrva? Vrijeđa, grdi i žalosti dobrog Boga koji ga je stvorio i toliko ljubio, koji je za ljubav njemu svoju krv prolio i svoj život dao; a on smrtno griješeći izgoni ga iz svog srca. U duši koja Boga ljubi i štuje, u njoj Bog stanuje. "Tko mene bude ljubiti i njegov će otac ljubiti, k njemu ćemo doći i s njim ćemo stanovati." (Iv. 14, 23) Zapamti, s njim stanovati. Bog silazi u dušu da u njoj zauvijek ostane; on nju ne ostavlja, ako ona njega istjera.

No, Gospodine, ti već unaprijed znaš da će te onaj nezahvalnik otjerati, pak zašto ne ideš odmah? Zar ćeš baš čekati da te on sobom istjera? Ostavi ga i pođi prije nego te tako strašno ne uvrijedi. Ne, ne, veli Bog, neću otići dok me uprav on ne izbaci.

Dakle, kad duša privoli na grijeh, govori Bogu: "Gospodine, hajde od mene." "Ustima ne govori, nego djelima", veli sveti Grgur. Grešnik znade, da Bog s grijehom ne može stati; već vidi, kad stane griješiti, da će u isti čas Bog otići, te mu progovori: "Kad već ti ne možeš s

grijehom stanovati, a ti hajde, izlazi, sretan ti put!" I tako goneći Boga iz svoje duše, odmah vrug zauzme njegovo mjesto. Na ona ista usta na koja Bog izađe, vrug uđe. Kad se dijete krsti, onda svećenik zapovijeda vrugu: *"Izađi iz njega, nečisti duše i ustupi mjesto Duhu svetomu"*. Tako je, jer ona duša primajući milost postaje prebivalište Božje. Ali, kad čovjek privoli na grijeh, sasvim protivno radi; tad govori Bogu, koji mu u duši stoji: *"Izađi iz mene, Gospodine i ustupi mjesto vrugu."* I o tom se Gospodin uprav tužio sv. Birgiji, veleći, da grešnici njega progone isto kao da kojeg kralja prognaju sa njegovog prijestolja, a umjesto njega kakva lupeža ili razbojnika odaberu i na kraljevsko prijestolje postave. Koliko bi tebe mučilo i peklo u duši da te teško uvrijedi kom si mnogo dobra učinio? Ovo je na žalost, koji si svom Bogu nanio; Bogu, koji je za te svoj život dao. Bog zazivlje nebo i zemlju da ga sažalijevaju radi nezahvalnosti koju mu grešnici nanose. *"Čujte nebesa odozgor, ušima poslušaj zemljo, sinove othranih i uzvisih, a oni me pogrdiše"* (Iz. 1,2) Jednom riječju, grešnici svojim zloćama žaloste Božje srce. Bog ne može ništa trpjeti, ali da može, bio bi dostatan samo jedan teški grijeh, da od same tuge umre, kako veli o. Medina. Veli sv. Bernardo: *"Grijeh, koliko je to do njega, ubija Boga."* Dakle, grešnik smrtno griješeći, takoreći, pruža otrov Bogu; zaista od grešnikove strane ne fali ništa; da mu život digne. A kako veli sv. Pavao, pod noge se baca sin Božji, dok se sve prezire, što je učinio i pretrpio Isukrst, da s ovog svijeta grijeh i zloću digne.

Uzdasi i molitve

Dakle, moj Otkupitelju, koliko sam puta sagriješio, toliko sam te puta otjerao iz moje duše i svojim činom stavio sam se da te usmrtime, ako bi ti mogao umrijeti? Odgovori mi: *"Kakvo sam ti zlo učinio, reci mi, što li sam ti našao učinio, da si me toliko puta ožalošćivao?"* Gospodine, dao si mi ovo biće i za me si umro; ovo je ono zlo koje si mi učinio. Što ti, dakle, mogu odgovoriti? Velim ti da sam zaslužio tisuću pakala; imaš potpuno pravo da me odmah u nj strpaš.

No, spomeni se one ljubavi radi koje si na križu umro; spomeni se one krvi koju si za me prolio, pak mi se smiluj. Ali ja već znam da ne želiš moje izgubljenje nego hoćeš da se spasim, dapače, stojiš na vratima mog srca iz kojeg sam te istjerao, te svojim nadahnućima kucaš da uđeš i veliš, da ti se otvori. Da, Isuse moj, gonim od sebe grijeh i od sveg se srca žalostim i ljubim te više nego ikakvu drugu stvar; uđi, ljubavi moja, vrata su otvorena; uđi i nikad više ne odlazi od mene. Stegni me svojom ljubavi i ne daj da se igda više od tebe odriješim. Ne, moj Bože, nećemo se više rastavljati; ja te grlim i stiskam k mom srcu, pokloni mi svetu ustrajnost. *Ne dopusti da se igda više odijelim od tebe.* Marijo, majko moja, uvijek me potpomaži, moli Isusa za me, isprosi mi da nigda više ne izgubim njegovu svetu milost.

Promišljanje šesnaesto

O Božjem milosrđu

Milosrđe nadmašuje sud. (Jak.2,13)

Točka prva

Dobrota po svojoj naravi jest prostrana, to jest, naklona svoja dobra drugom dati. Sad, budući je Bog neizmijerna dobrota, mora imati i veliku želju da nas usreći svojom srećom; i zato njegova narav nije da kazni, nego da milosrđe dijeli. Kad Gospodin koga kazni na ovom svijetu, kazni ga stoga da mu se na drugom smiluje. Pokazuje nam se srdit da se popravimo i zloće zamrzimo. Ako nam pošalje kakvu pokoru, to čini jer nas ljubi, te da nas izbavi vječnog

prokletstva. A tko se igda može nadiviti i dostatno nahvaliti milosrđa Božjega, koje Bog grešnicima iskazuje očekujući i zovući ih na pokoru i primajući ih kad se k njemu vraćaju? Oh, veliko li je strpljenje Božje, očekujući nas na pokoru i obraćenje! Brate moj, kad si Boga vrijeđao mogao te je u onaj isti čas usmrtniti; ali te je strpljivo čekao i što bi te imao kazniti, činio ti je dobra, uzdržao te u životu i providao ti potrebito. Pričinjao se kao da i ne vidi tvoje grijeha ne bi li se ti osvijestio. No, kako to, Gospodine, ti ne možeš da vidiš ni samo jednog grijeha i opet ih tolike gledaš, pak šutiš? Gledaš onog besramnika, onog osvetljivca, onog psovača koji te iz dana u dan sve više vrijeđa, pa ga nećeš kazniti? A zašto tolika strpljivost? Veli Izaija, *da Bog zato čeka grešnika da se popravi i tim da mu može oprostiti i spasiti ga.* Govori sv. Toma *da bi sva stvorenja, vatra, zemlja, zrak, voda, po njihovom naravnom nagonu kaznila* grešnika da osвете uvrede nanesene njihovome stvoritelju. Ali ih Bog po svom milosrđu suzbija. Ti, gospodine po svojoj dobroti čekaš sve grešnike da se osvijeste i obrate, a ne vidiš da se nezahvalnici služe tvojim milosrđem da te više vrijeđaju i pogrđuju.

A zašto toliko strpljenje' zato jer Bog neće smrt grešnika, nego hoće da se obrati i spasi. Oh, veliko li je Božje strpljenje. Govori sv. Augustin da Bog nije Bog, bio bi nepravedan u pogledu velike strpljivosti koju on ima prema grešnicima. Čekati i trpjeti onog koji se strpljivošću poslužuju da se više sili i uzobijesti, na prvi mah čini se da se to protivi božanskoj ljubavi. Neki griješe da svoju savjest umire, i tako mirno spavaju u grijesima mjeseci i godine; drugi se opet ponose i diče svojim zloćama.

Griješeci, Boga potičemo na srdžbu i da nas kazni, a on nas zove k sebi da nam oprost.

Uzdasi i molitve

Ah, moj Gospodine, znam da sam po mojim zaslugama u ovaj čas morao biti u paklu: "Pakao je kuća moja". Ali po tvom neizmjernom milosrđu sad nisam u paklu, nego evo me ovdje pred tvojim nogama, i čujem gdje mi naređuješ da te ljubim i obećavaš da ćeš mi oprostiti ako se skrušeno pokajem za uvrede kojim sam te pogrđio. Da, moj Bože, kad već hoćeš da budeš ljubljen i od mene nevoljnog odmetnika, svim te srcem ljubim i ljuto žalim što sam te pogrđivao više nego ikakvo drugo zlo u koje bi mogao upasti. Ah, rasvijetli me, neizmijerna dobroto, daj da upoznam sve krivnje koje sam počinio! Ne, neću se više opirati tvom glasu. Neću više žalostiti onog Boga koji me toliko ljubio, i iz svoje neizmjerne ljubavi toliko puta mi oprostio.

Kamo sreća da te nigda nisam uvrijedio, Isuse moj! Oprosti mi, oprosti mi i daj da od sad unaprijed samog tebe budem ljubio, da samo za tebe uzaživim, koji si za me umro; da za ljubav koju trpim, kad si već ti iz ljubavi prema meni tolike muke pretrpio. Oduvijek si me ljubio, daj da zauvijek budem plamtio tvojom ljubavlju. Uzdajem se da ću to sve dobiti, Spasitelju moj, po tvojim zaslugama. I u tebe se još ufam, o Marijo, spasi me svojim mogućim utočištem.

Točka druga

Promotri nadalje milosrđe kojim se Bog služi kad grešnika zove na pokoru. Kada se Adam bijaše odmetnuo Gospodinu, i nakon počinjenog grijeha sakrio se pred njegovim licem, evo, Bog budući je izgubio Adama, ide i traži ga, te malne plačnim glasom zove ga : "*Adame, gdje si?*" *Kao riječi jednog rastuženog oca, tumači o. Periera, koji traži izgubljenog sina.* Isto je Bog i s tobom toliko puta to učinio, brate moj. Bježao si od Boga, a on te je slijedio zovući te, sad nadahnućima, sad grizodušnjem, sad s propovijedima, sad žalostima, sad opet smrću

tvojih prijatelja. Čini se da je Isus htio reći o tebi, kad je rekao: "*Trudio sam se zovući i izgubio sam glas.*" (Ps. 68). Poslušajte, o grešnici, veli sv. Terezija, eno vas zove onaj Gospodin koji će vas jednog dana suditi. Kršćanine moj, koliko si puta začepio uši kad te je Bog zvao? Zasluživao si da te nigda više i ne zovne. Ali ne, tvoj Bog nije prestao zovuć te jer se htio s tobom izmiriti, da se tako spasiš.

Oh, Bože! Tko je bio taj, koji te je zvao? Bio je sami Bog neizmjernog veličanstva. A što si ti bio ako ne nevoljni i smrdljivi crv? A zašto te je zvao? Nizašto drugo, nego, da ti povрати život svoje milosti, koju si izgubio. Da tko uzmogne dobiti Božju milost, to bi malo bilo, da taj preko cijelog svog života uzaživi u pustinji; a tebi je Bog svoju milost pružao da ju u samom jednom času primiš s jednim pokajanjem, pak si ju odbio. Sa svim tim opet te Bog nije sasvim odbacio, nego ti je, gotovo plačući, išao u susret, govoreći: "*Sinko, zašto se ne obratiš i zašto hoćeš da se izgubiš!*"

Kad čovjek smrtno sagriješi, tad iz svoje duše Boga izgoni. A Bog, što onda radi? Stoji pred vratima onog nezahvalnog srca i onu dušu na svaki način moli da mu otvori. Da, veli sv. Dionizije Areopogita, *Bog ide u susret grešnicima kao jedan prezren ljubavnik, moleći ih da se ne izgube.* To isto označuje i sv. Pavao pišući svojim učenicima: "*Zaradi Isukrsta molimo da se s Bogom izmirite.*" I lijepo opaža sv. Ivan Zlatousti tumačeći ove riječi sv. Pavla: "*Sami vas Isukrst moli. Što moli? Da se s Bogom izmirite, jer on nije neprijatelj da neće mira, nego vi bježite od izmirenja. Ah, kako ovaj dobri Gospodin po cijeli dan ide u susret mnogim grešnicima, dovikujući im: "Nezahvalnici! Ne bježite više od mene; recite mi zašto bježite? Drago mi je vaše dobro; drago i ne želim, nego da vas spasim i za uvijek usrećim; zašto hoćete da se izgubite?" Ali, Gospodine, što ti to radiš? Zašto tako trpiš i toliko ljubiš ove nesretne odmetnike? Kakvu se dobru od njih nadaš? Ti se ponižavaš kad se toliko žalostiš radi ovih nevoljnih i smrdljivih crva koji od tebe bježe.*"

Uzdasi i molitve

Evo, Gospodine, pred tvojim nogama grdnog nezahvalnika koji prosi milosrđe: "*Oče oprost mi.*" Ocem te zovem jer si me ti naučio da te tako zovem. Oče moj, oprost mi. Ne zaslužujem ikakva sažaljenja dok si mi mnogo dobra učinio, a ja tebi mnogo nezahvalan bivao. Ah, radi one ljubavi, koja te je suzbila, Bože moj, da me zauvijek nisi ostavio kad sam od tebe bježao i radi nje iste primi me sad kad ti se vraćam. Daj mi, Isuse moj, veliku žalost, da gorko oplaćem uvrede i zloće kojim sam te nebrojeno puta pogrdio; i pokloni mi poljubac pomirenja. Za uvrede koje sam ti nanio kajem se više nego za ikakvo drugo zlo, mrzim ih i ovu moju mržnju ujedinjujem s onom koju si ti imao, moj Otkupitelju u vrtu getsemanskom. Ah, oprost mi po zaslugama one krvi za me prolivene u istom vrtu. Čvrsto obećavam da te nigda više neću ostaviti i da ću iz svog srca istrijebiti svaku želju koja nije za te. Isuse moj, ljubavi moja, ljubim te više nego ikakvu drugu stvar i uvijek ću te ljubiti i samog ću tebe ljubiti; ali okrijepi me da to sve uzmognem izvršiti; daj da budem sav tvoj. O Marijo, ufanje moje, ti si majka milosrđa, moli Boga za me i smiluj se.

Točka treća

Zapovjednici i vladari na ovom svijetu ne dostoje se ni pogledati svoje odmetnute podložnike kad od njih mole oprostjenje; ali Bog tako s nama ne postupa. Bog ne zna okrenuti lica od onog nevoljnika koji se k njemu vraća i od njega oprostjenje moli; ne zna, ne, jer ga on sam zove i obećava da će ga odmah primiti čim k njemu dođe: "*Vrati se k meni i primit ću te.*" (Jer. 3,11). Oh, ljubavi i slatke nježnosti kojom Bog grli grešnika kad se k njemu vrati! To

nam je upravo Isukrst htio pokazati onom pričom o ovci, koju našavši: *"I veselo ju stavlja na svoje rame."* (Luk.15) I iza tog sazivlje prijatelje, veleći: *"Radujte mi se jer sam našao izgublenu ovcu."* (Isto) zatim nastavlja sveti Luka: *"Veliko će veselje biti na nebu vrhu jednog obraćenog grešnik."* To isto još jasnije rastumači naš Otkupitelj u priči rasipnog sina, govoreći, da je on onaj otac, koji, ugledavši gdje mu se izgubljeni san vraća, let mu u susret i prije nego on progovori, grli ga i cjeliva i grleći ga od veselja i očinske nježnosti smalaksa duhom.

Još i to Gospodin govori, ako se grešnik pokaje i obrati, da će zaboraviti sva njegova pomanjkanja i zloće, kao da ga nigda ni vrijeđao nije. Suviše govori po izaiji, dođite grešnici i ako vam ne oprostim, ukorite me kao nevjernika. Ali ne, Bog ne zna mrziti srce koje se ponižava i skrušeno kaje. *"Bog se uzveličava kad milosrđa dijeli i grešnicima oprašta."* (Iz.1,18)

A koliko se vremena hoće dok oprostiti? Ni malo, nego odmah oprašta. Izaija veli: *"Grešniče, nećeš mnogo plakati, na prvju tvoju suzu Bog će se ganuti na milosrđe."* Bog ne radi s nama, kao što mi radimo s njime; Bog nas zove, a mi čepimo uši; ali Bog ne, kad ga mi zovemo, čim se pokaješ i zamoliš oprostjenje, odmah se Bog odaziva i oprašta ti uvrede svekolike.

Uzdasi i molitve

Oh, moj Bože, s kim sam se uhvatio? S tobom, koji si tako dobar, koji si me stvorio i za me umro? Pak si me trpio nakon tolikih izdajstava? Ah, samo gledajući strpljenje, koje si sa mnom imao, bilo bi dostatno da uvijek plamtim tvojom ljubavlju! A tko bi igda podnio tolike uvrede koje sam ti nezahvalno nanio, kao što si ih trpio? Tužna i nevoljna mene, ako se u buduće budem vraćao na grijehe, te se izgubim! Milosrđa, koja si mi dijelio, bila bi za me, oh Bože, jedan novi i teži pakao, nego li je sav pakao.

Ne, Otkupitelju moj, ne dopusti da te nanovo ostavim. Prije mi smrt pošalji, nego da se to dogodi. Već vidim da me tvoje milosrđe više ne može trpiti. Kejem se, o najveće dobro, što sam te vrijeđao. Svim te srcem ljubim i čvrsto obećavam da ću sav svoj život tebi posvetiti, koji mi još ostaje za živjeti.

Uslišaj me, vječni Oče, po Isukrstovim zaslugama! Pokloni mi svetu ustrajnost i svoju ljubav. Uslišaj me, Isuse moj, radi one krvi, koju si za me prolio! O, Marijo, majko moja, pazi me: *One tvoje milosrdne oči na me svrni i svega me pritegni k Bogu!*

Promišljanje sedamnaesto

Zloraba Božjega milosrđa

*Ne znaš, da te Božja dobrostivost
potiče na pokoru? (Rim.2,4)*

Točka prva

Štije se u priči sv. Mate o kukolju, budući izrastao na jednoj njivi kukolj sa pšenicom, htijahu sluge da odu i onaj kukolj iz pšenice počupaju. Ali im gospodar reče: *"Ne, pustite neka raste do žetve sve zajedno i u vrijeme žetve narediti ću žeteocima da najprije kukolj poberu i u snopiće svežu i onda bace u vatru"*.

Iz ove priče s jedne strane ukazuje se veliko strpljenje koje Bog ima s grešnicima, a s druge strane strogost s kojom postupuje s tvrdokornima. Veli sv. Augustin da vrage na dva načina ljude vara: *očajanjem i ufanjem*.

Poslije nego čovjek sagriješi napastuje ga do očaja, predočujući mu strahovitu božansku pravdu; a prije nego sagriješi hrabri ga i tješi ufanjem Božjeg milosrđa. Zato nas svetac opominje da se: Poslije grijeha ufamo u milosrđe Božje, a prije grijeha da se strašimo božanske pravde. Tako je, jer ne zaslužuje milosrđa onaj tko se milosrđem Božjim služi, da istog Boga više vrijeđa. Bog milosrđe dijeli onim koji ga se boje, a ne onima koji se njim poslužuju, da ga se ne boje. Tko pogriješi protiv pravde, veli Abulense, može se uteći milosrđu; ali tko uvrijedi samo milosrđe, komu će se onda uteći?

Teško bi se našao ijedan tako očajan grešnik koji bi se baš htio izgubiti.

Grešnici griješe, a ne gube ufanja, da se neće spasiti. Griješeći govore: *Bog je milosrdan; ovaj ću grijeh učiniti, te ću se odmah ispovjediti*.

Evo kako grešnici govore, veli sv. Augustin. Ali oh, Bože, koliko ih je još tako govorilo i mudrovalo, pak su se napokon izgubili!

Nemoj govoriti, veli Gospodin: Veliko je milosrđe koje Bog dijeli; za sve grijeha koje počinim, jednim dijelom od pokajanja dobiti ću oprost. Nemoj govoriti, veli Bog, a zašto? Istina da je milosrđe Božje neizmerno, ali čini ovog milosrđa jesu ograničeni. Bog je milosrdan, ali je i pravdan. *Ja sam milosrdan i pravedan*, reče jednoć Bog sv. Birgji, *a grešnici drže da sam samo milosrdan*. Sveti Bazilije piše da grešnici Boga promatraju s jedne polovine, to jest govore da je milosrdan i preko milosrdan, a o njegovoj pravici šute.

Podnositi onog, koji se njegovim milosrđem služi da ga vrijeđa i grdi govoraše o. M. Avila, da tad više ne bi bilo milosrđe, nego povreda pravde. Milosrđe je obećano samo Boga boječim, a ne onim koji se njegovim milosrđem na zlo služe. Tvrdokornim grešnicima pravda prijete; i kako god Bog, veli sv. Augustin, ne pomanjkava u obećanjima, tako isto ne vara ni u prijeljama: *Tko je pravedan obećavajući, pravedan je i prijeteći*. Pazi, veli sv. Ivan Zlatousti kad ti vrage, a ne Bog, obećava božansko milosrđe samo da slobodno griješiš. *Jao onom*, nastavlja sv. Augustin, *koji se ufa da griješi*. Oh, koliko ih je prevarilo i u pakao sunovratilo, veli isti svetac ovo prazno i netemeljito ufanje! Tužan ti je onaj koji zlorabi Božje milosrđe, da ga to većma pogruđuje! Veli sv. Bernardo, da je Lucifera odmah kaznio stoga što se bio odmetnuo s ufanjem da neće biti kažnjen.

Manasse kralj bijaše grešnik, ali se kasnije obratio i Bog mu je oprostio. Ammon, njegov sin, vidjevši kako lasno bi oprosteno njegovom ocu, uzdajući se u oprost, pusti se po svakojakim zloćama; ali za Ammona ne bi milosrđa. Stoga još govori sv. Ivan Zlatousti, da se Juda upravo radi toga izgubio, što je griješeći uzdao se u Isukrstovo milosrđe i dobrotivost. Jednom rječju, ako nas Bog kroz koje vrijeme trpi, ne trpi nas zauvijek. Da bi nas Bog zauvijek trpio, ne bi se nitko izgubio; ali je opće mnijenje da se većina kršćana gubi (govoreći o odraslima) " *Široka su i prostrana vrata koja vode na izgubljenje, i mnogi na nje ulaze*." (Mat. 7, 13).

Tko Boga vrijeđa ufajući se u oprost, taj se podruguje, a ne kaje, veli sv. Augustin. No, naprotiv veli sv. Pavao: "Bog se ne može ismijati" To bi bilo podrugivati se Bogom, kad bi ga uvijek po volji vrijeđali i potom ufali se da ćemo otići u raj: Što pak čovjek bude posijao, to će i požeti. Tko posije zloću, taj se drugom ne može nadati, osim kazni i paklu. Mreža, kojom vrage lovi i u pakao vuče sve one kršćane koji se gube, jest ona varka kojom ih navlači: Griješite slobodno, jer ćete se sa svim grijesima spasiti. Ali, Bog veli: Proklet čovjek koji griješi uzdajući se u oprost. Grešnikovo ufanje poslije grijeha, kad se pokaje, Bogu je milo, ali ufanje tvrdokornih jest grdoba kod Boga. Takova uzdanja potiču Boga da pedipsa, kao što bi sluga svog gospodara potakao, kad ga stog ne bi htio slušati, jer mu je gospodar dobar.

Uzdasi i molitve

Oh, moj Bože! Evo me i ja sam jedan od onih koji te vrijeđaju, jer si mi tako dobar bio. Ah, moj Gospodine, pričekaj me, ne pusti me još, a ja se uzdam s pomoću tvoje milosti, da te više neću srditi ni poticati, da me posve od sebe odbiješ. Kajem se, neizmijerna dobroto, što sam te vrijeđao, te što sam tako zlostavljao tvoje strpljenje. Zahvaljujem ti, da si me čekao. Od sad ubuduće neću te više izdavati, kao što sam do sada radio. Toliko si me trpio da me jednog dana vidiš kao ljubitelja tvoje dobrote. Evo, taj dan jest već došao, kao što se nadam. Ljubi te povrh svake stvari i više cijenim tvoju milost, nego sva kraljevstva ovog svijeta, i prije nego ju ponovno izgubim, pripravan sam tisuću puta prije svoj život izgubiti. Bože moj, radi Isukrstove ljubavi, udijeli mi svetu ustrajnost sve do moje smrti sa tvojom svetom ljubavi. Ne dopusti da se igda više povratim na izdajstva i zloće i da prestanem tebe ljubiti. Marijo, ufanje moje, isprosi mi ovu ustrajnost, pak više ništa i ne pitam.

Točka druga

Može tko reći: Bog me je toliko puta do sada pomilovao, nadam se da će i u buduće prema meni milosrdan biti. No, ja odgovaram: Zar zato što je do sad prema tebi bio milosrdan, hoćeš da ga i unaprijed vrijeđaš? Dakle, kako ti govori sv. Pavao, tako ti prezireš dobrotu i strpljenje Božje? Ne znaš zar, da te je Gospodin do sada podnosio, ne da ga slijediš vrijeđati, nego da se obratiš i plačeš svoje zloće? Kada ti, uzdajući se u milosrđe Božje nećeš prekinuti svoje zloće, prekinuti će ih sami Bog. *"Ako se ne obratiš, napeti ću svoju strijelu."*(Ps.7). Bog čeka, ali kad dođe vrijeme osvete, ne čeka više, nego kazni. *"Zato Gospodin čeka, da nam se smiluje."* (Iz.30,18). Bog čeka čovjeka da se obrati i popravi, ali kad vidi, da se onim vremenom, koje mu je dano i produljeno za oplakivanje grijeha služi za umnožavanje istih, tad ono isto vrijeme zove i vapi, da ga sudi. Tako ovo vrijeme i toliki podijeljeni oprost i milosrđa služiti će na pooštrenje kazne i da se onaj nevoljnik čim prije posve zapusti. A kako ga zapušta? Pošalje mu smrt, ili mu oduzme obilate milosti i ostavi ga s dovoljnom milosti kojom bi se grešnik mogao spasiti, ali se neće spasiti. Zasljepljena pamet, otvrdnulo srce, zli običaji prouzrokovati će nemogućim njegovo spasenje i tako će ostati zapušten i zanemaren dok nevoljno ne zaglavi. Ah, koliko pokaranje! Kakav je znak kad gospodar digne plot i dopusti da svako tko hoće ulazi i hoda po njegovom vinogradu, ljudi i živine? Znak je da ga zapušta. Na isti način i Bog radi kad koju dušu hoće zapustiti, digne joj plot od svakog straha i bojazni, grizodušja i ostavi ju u tminama; i tad će u tu dušu početi ulaziti svakojake nepodopštine: *"Postavio si mrak i nastala je noć; u nju će se preseliti sve šumske životinje."* (Ps.103, 20) A onaj zapušteni grešnik što će moći raditi u onom noćnom mraku? Prezirati će sve, milost Božju, raj, opomene, prokletstva; podrugivati će se samim svojim izgubljenjem.

Bog će ga pustiti na ovom svijetu bez kazni, ali to će za nj biti najteža kazna. Ah, kako je strašna ta kazna, kad Bog grešnika ostavi u rukama njegovih grijeha, te kad više i ne traži od njega računa! I čini se da se je na nj razljutio kad veli: *"Dignuti ću svoju brigu od tebe, počivati ću i neću se više ljutiti."* (Ezek.16,42). Kako se vidi, ostavlja ga na svijetu da ispuni sve što može zaželjeti njegovo pokvareno srce: *"I ostavio ih je na želji njegovih srdaca."* (Ps.80). Nevoljni i tužni grešnici koji su na ovom svijetu sretni! Znak je da ih Bog čeka, da zauvijek postanu žrtve njegove pravde. Pita Jeremija: *"Zašto su zločesti sretni?"* I odmah odgovara: *"Sakupih ih kao marvu za žrtve"*. Nema veće kazne, nego kad Bog dopusti grešniku da slobodno prelazi iz grijeha u grijeh, po onom što govori David: *"Nagomilaj zloću vrhu zloće... nek se izbrišu iz knjige živih."*(Ps. 66). Povrh toga govori Belarmin: *"Nema teže muke, nego kad je grijeh grijehu kazna."* Bolje bi bilo za svakog nesretnog grešnika da mu je Bog

poslao smrt odmah iza prvog grijeha, jer umirući, kasnije će imati toliko pakla, koliko je zloća počinio.

Uzdasi i molitve

Moj Bože, u ovom nevoljnom stanju stojeć, već vidim da sam zaslužio ostati bez tvoje milosti i bez svjetlosti, ali vidjevši svjetlost kojom me sad rasvjetljuješ i čuvši gdje me zoveš na pokoru, znak je, da me još nisi zapustio. I kad me već nisi zapustio, ajde, moj Gospodine, pomnoži svoja milosrđa povrh duše moje, podvostruči svjetlost, pobudi i povećaj želju u mom srcu, da tebi samom služim i tebe samog ljubim. Izmjeni me, o svemogući Bože i od izdajice i odmetnika, učini me velikim ljubiteljem tvoje dobrote i da jednog dana stignem na nebo, da zauvijek budem slavio tvoje milosrđe. Ti mi, dakle, hoćeš oprostiti, a ja drugo i ne želim, osim oprostnje i tvoju ljubav. Kajem se, neizmjerena dobroto, što sam te toliko puta mojim grijesima ožalostio. Ljubim te, o najveće dobro, jer mi to zapovijedaš, ljubim te jer si dostojan svake ljubavi. Ah, moj otkupitelju, po zaslugama tvoje krvi, daj da te uzljubi onaj grešnik, kog si toliko ljubio i tolikom strpljivošću kroz toliko godina podnosio. Po tvom milosrđu svemu se nadam.

Uzdam se da ću te od sad unaprijed ljubiti sve do moje smrti i zauvijek na drugom svijetu. *Na vijeke ću slaviti milosrđe Božje.* I uvijek ću slaviti tvoje milosrđe, o Marijo, koja si mi tolike milosti isprosila, sve sam ih dobio po tvom zagovoru. Proslijedi, Gospe moja, potpomažući me i isposluj mi svetu ustrajnost.

Točka treća

Pripovijeda se u životopisu sv. Vjekoslava Nusa, kako su u Palermu bila dva dobra prijatelja. Jednoć, idući skupa, Cesar, tako bijaše jednom ime, reče svom zamišljenom drugu: *"Eto vidiš, što ti vrijedi da si išao na ispovijed, te si stoga sada tako zamišljen? Čuj, iza toga nastavi, jednog dana reče mi o. Nusa, da ću po Božjoj odredbi samo dvanaest godina još živjeti, te ako se kroz ovo vrijeme ne popravim, da ću zlom smrću svršiti. Kroz ovo vrijeme išao sam na sve krajeve svijeta i bolovao sam, osobito jednom bio sam posve skratio, ali sad u ovom mjesecu u kojem navršavam onih dvanaest godina, zdraviji sam nego ikad u mom životu".* Poslije tog razgovora pozovu ga da u prvu subotu dođe slušati jedan njegov novi igrokaz koji je bio sastavio. Sad, što se dogodi? U subotu, dana 24. studenog 1668., u onaj čas kad izlaziše na pozornicu, udari ga kap i namah umre i izdahnu na rukama jedne žene, isto glumice i tako ovaj prizor svrši. Sad prijeđimo na nas, brate moj, kad te neprijatelj pakleni napastovati stane da nanovo sagriješiš, ako se želiš izgubiti, onda stoji u tvojoj volji griješiti, ili ne; a li onda nemoj govoriti da se hoćeš spasiti kad hoćeš griješiti, drži se već izgubljenim i zamisli da u onaj isti čas Bog piše tvoju osudu i da ti govori: *"Što sam imao više učiniti mom vinogradu, a nisam učinio?"* (Iz. 5,4). Nezahvalniče, što sam drugo imao učiniti za te, a nisam učinio? Hajde sad, kad već hoćeš svoje izgubljenje, budi osuđen zauvijek. Valjda ćeš reći: A gdje je milosrđe Božje? Ah, nevoljniče! Zar to nije milosrđe Božje, što te je kroz toliko godina i s tolikim grijesima podnosio? Ti bi imao uvijek stati prostrt po zemlji zahvaljujući mu i govoreći: *"Božje je milosrđe što nisam propao."* Ti počinivši samo jedan teški grijeh učinio si najveće zlo, kao da si pod noge bacio najvišeg vladara ovog svijeta; toliko si grdoba počinio; da si uvrijedio i svog rođenog brata kao što si Boga, ne bi te trpio ni podnosio. Bog te nije samo čekao, nego te je mnogo puta i zvao na pokoru da ti oprost. *Što sam drugo imao učiniti?* Da bi Bog imao kakvu potrebu od tebe, ili da si mu učinio kakvo veliko dobročinstvo,

bi li ti mogao veće milosrđe iskazati? Ako se nanovo vratiš na grijeh, učinit ćeš da se njegova milosrdnost promijeni u srdžbu i osvetu.

Da onu smokvu, koju je gospodar našao bez ploda poslije godine dana nego joj je oprostio i marljivo ju obrađivao, opet ju nađe bez ploda, tko bi se mogao nadati da bi joj gospodar tako lako oprostio i ne bi ju posjekao? Čuj, dakle, kako prijeti sv. Augustin: "*O, neplodno stablo, za sad uklonjena je sjekira, ali ne budi sigurno, biti ćeš posječeno.*" Veli svetac, kazna ti je odgođena, ali nije oprostena; ako i unaprijed budeš zlorabio njegovo božansko milosrđe biti ćeš posječen, to će te najposlije stići. Zar hoćeš čekati da te baš Bog baci u pakao? Ali, ako te spremi, znaj da više za te neće biti spasa. Bog šuti, ali neće šutjeti zauvijek; kad stigne vrijeme osvete, onda više ne šuti: "Ovo si i ovo radio i šutio sam. Mislio si, nevaljalče, da ću ti biti sličan! "*Ukoriti ću te i iznijeti ću sve pred tvoje lice.*"(Ps. 49, 21). Predočiti će ti sva učinjena milosrđa, da te ona sude i zasluženu osudu izreknu.

Uzdasi i molitve

Ah, moj Bože, tužne mene ako ti unaprijed ne budem vjeran i povratim se na grijeh nakon ove svjetlosti kojom me sad rasvjetljuješ! Ova svjetlost jest znak da si spreman oprostiti mi. Kajem se, o najveće dobro, od svih nanesenih ti uvreda kojim sam pogrdio tvoju neizmjernu dobrotu. Uzdam se da ću po tvojoj krvi primiti oprostjenje; ali ako bi se ponovno povratio na grijeh, uviđam da bih zaslužio osobiti pakao za se. I ovo je ono što me straši, o Bože duše moje; mogao bih se opet povratiti da ponovo izgubim tvoju milost. Toliko sam puta obećavao da ću ti vjeran ostati i opet sam se usudio odmetnut se od tebe. Ah, Gospodine, ne dopusti da se ti igda dogodi! Ne dopusti da ponovo upadnem u tu nesreću i izgubim tvoje prijateljstvo. Kazni me drugim čim hoćeš, ali ovo ne: "*Ne dopusti da se od tebe odijelim.*" To sad ponavljam, moj Bože i daj da uvijek to isto ponavljam. Ljubim te, Otkupitelju dragi, ne ću se više od tebe odjeljivati po zaslugama tvoje smrti, pokloni mi veliku ljubav, da me potpuno i čvrsto priveže uza te i da se nigda više od tebe ne odriješim. O, Marijo, majko moja, ako se po nesreći opet vratim na prvašnje moje zloće i budem Boga vrijeđao, bojim se da me ti ne ostaviš. Pomozi mi, dakle, svojim molitvama, isprosi mi ustrajnost i Isukrstovu ljubav.

Promišljanje osamnaesto

O broju grijeha

*Što se brzo ne izriče osuda proti grešnicima,
zato sinovi čovječji zlo rade. (Crk.3,11)*

Točka prva

Da Bog odmah kazni čim ga tko uvrijedi, jamačno se ne bi toliko vrijeđao ni pogrđivao koliko se danas pogrđuje; ali zato što Gospodin odmah ne kazni, nego čeka i trpi, ne slijedi da će Gospodin čekati i trpjeti zauvijek. Mišljenje je mnogih svetih otaca, naime sv. Bazilija, sv. Jerke, sv. Ambrozije, sv. Cirila Aleksandrijskog, sv. Ivana Zlatousta, sv. Augustina i mnogih drugih, kao što je Bog svakom odredio koliko će tko živjeti, stupnjeve svetosti ili razuma, koliko hoće, da mu dade, tako je isto odredio koliko će komu grijeha oprostiti i kad se taj određeni broj navrši, više ne prašta.

Veli sv. Euzebij: "*Bog čeka do određenog broja, a poslije ostavlja.*" Isto tvrde svi gore navedeni oci.

A ovi sveti oci nisu na ćoravo pisali, nego su se oslanjali na sveto pismo. Na jednom mjestu reče Gospodin, da suzdrži propast Amorea, jer se još ne bijaše navršio broj njihovih grijeha.

Na drugom opet mjestu govori: "*Neću se više smilovati Izraelcima.*" I na više mjesta sveto pismo slično govori. Grešnici ne vode računa od svojih grijeha, ali vodi Bog, da ih uzmogne kazniti kad žetva dozri, to jest, kad navršši broj njihovih grijeha. Grešnik valja da se straši i već oproštenih grijeha, jer ako nadodaš koji novi, moglo bi se dati, da ovaj novi grijeh sa prošlim ispunjava određeni broj i tad za te ne će biti više milosrđa ni oprosta. A na jednom drugom mjestu sv. Pismo još jasnije govori: "*Bog ustrpljivo čeka do sudnjega dana, da onda narode kazni, kad su puni grijeha.*" (Mak. 6,14). Tako dakle, Bog čeka do onog dana u kom se navršši broj grijeha i onda kazni.

Od takvih kazni ima mnogo primjera u svetom pismu, imenito Saulov, koji naposljetku ne poslušava Boga. Bog ga za to zapusti, na što je zaklinjao Samuela da se za nj moli. Samuel mu odgovori: "*S tobom se neću povratiti jer si zabacio riječ Božju, s česa te je Bog od sebe odbio.*" (Kr. 15,25).

Primjer je Baldasarov, koji za stolom pogrdi crkveno posuđe, poslije čega ugleda na zidu upisano: Mane, Tekel, Fares. Daniel tumačeći mu ove riječi reče: "*Izmjeren si i pronađen si, da si lud.*" (Dan. 5,29). Tim mu pokazujući, da su mu grijesi pritegli mjeru božanske pravde; i tako taj nesretni kralj iste noći bi ubijen. Ah, kolikim se isto događa, koji za mnogo vremena žive u zloćama i kad se navršši broj njihovih grijeha, tad ih smrt pokosi i u pakao strovali! Neki se muče te istražuju broj zvijezda, broj anđela ili broj godina koliko će tko živjeti; ali tko bi igda mogao pronaći broj grijeha, koliko će mu ih Bog oprostiti? I s tog valja da se strašimo. Tko zna, brate moj i onu prvu nasladu i onaj prvi grijeh koji učinismo, hoće li nam Bog oprostiti?

Uzdasi i molitve

Ah, moj mili Bože, zahvaljujem ti; koliko ih danas žive u paklu sa manje grijeha nego ih ja imam i za nje više nema oprosta, niti ikakve nade, a ja evo još živim izvan pakla i ufam se da ćeš mi oprostiti i raj udijeliti, samo ako htjednem. Da, moj Bože, hoću oproštenje. Kajem se više nego od ikakva drugog zla, što sam te vrijeđao, jer sam pogrdio tebe, neizmjernu dobrotu. Vječni Oče, pogledaj svog dragog Sina koji je za me na križu umro i po njegovim zaslugama oprostí mi. Obećavam da ću prije sto puta umrijeti, nego te više vrijeđati. Pogledavši na broj prošlih grijeha u od tebe primljenih milosti, svim se pravom bojim, ako još i jedan učinim, da bi se popunio broj mojih grijeha i tako bi se nevoljan zauvijek izgubio. Ah, potpomozi me svojom svetom milošću. Uzdám se da ćeš me rasvijetliti i okrijepiti i tako da ti ostanem vjeran. I ako bi vidio da bi se po čemu opet povratio na grijehe, u onaj isti čas pošalji mi smrt, kad vidiš da sam u tvojoj milosti. Bože moj, ljubim te nadasve i više se plašim da ne izgubim tvoje milosti, nego li same smrti; po svom milosrđu ne dopusti da se to igda više dogodi i tvoju milost ponovno izgubim. Marijo, majko moja, za ljubav smiluj mi se i isprosi mi svetu ustrajnost.

Točka druga

Veli onaj grešnik: Bog je milosrdan i oprostiv. Odgovaram: A tko to nijeće? Zaista milosrđe Božje jest neizmjerno i sa svim tim koliko ih se izgubi? Bog liječi onog koji ima dobru volju. On oprašta grijehe, ali ne može dozvoliti volji da griješi. Nastaviti će: ali samo

mlad. Mlad si? Bog ne računa godine i dob, nego grijeha. I ova mjera grijeha nije za svakog jednako određena

; nekim Bog oprostí sto grijeha, a nekim hiljadu, a neke odmah iza drugog grijeha baca u pakao. Koliko ih je Bog poslao u pakao nakon prvog grijeha? Pripovijeda sv. Grgur kako je neko dijete od pet godina bačeno u pakao stoga što je izreklo samo jednu psovku. Očitova presveta Djevica Marija Božjoj službenici Blagoslavi florentinki, kako je neka djevojčica od dvanaest godina na prvi grijeh bila osuđena. Drugo jedno dijete od osam godina odmah iza prvog grijeha umre i izgubi se. Govori se u evanđelju kod sv. Mate, pogl. 21., kad je Gospodin našao onu smokvu bez ploda, da ju je odmah prokleo, te je usahnula. Moguće da bi se kakav bezobraznik našao koji bi stao istraživati zašto Bog jednom oprašta tri grijeha, a četvrtog neće? U tom pogledu treba razmotriti božanski sud, te s Apostolom reći: " *O, visino bogatstva, mudrosti i Božjeg znanja! Koliko su nedokučivi njegovi sudi i neistraživi njegovi puti.*"(Rim.11,33) Sveti Augustin veli:"On zna komu će oprostiti, a komu ne." Komu više oprašta, to iz ljubavi radi; a komu ne oprašta, tomu po pravdi ne oprašta. Nastaviti će tvrdokornik:"Ali ja sam do sada toliko puta Boga uvrijedio, pa mi je uvijek oprostio; i po tom se nadam , da će mi i ovaj drugi grijeh oprostiti. A ja tebi govorim: " *Zato što te Bog još nije kaznio, zar te neće nigda ni kazniti? Popuniti će se broj i doći će kazna.*" Jaki Samson općeci sa Dalilom nije mislio doći u šake Filistejaca, nego da će ih se osloboditi kao i prije. No posljednji put bi uhvaćen i usmrćen. *Nemoj reći*, veli Gospodin, *toliko sam grijeha počinio, pa kakvo mi se zlo dogodilo?* Doći će jedan dan, pak će sve naplatiti i što ti je više praštao, to će te većma kazniti. Veli Zlatoust, da se je više bojati, kad Bog tvrdokornoga trpi, nego kad ga odmah kazni. Jer, kako piše sv. Grgur, one koje Bog većom strpljivošću čeka, poslije ih većom strogošću kazni ako ostanu nezahvalni. A često, nastavlja isti svetac, oni, koji su za dulje vremena trpljeni i čekani, umiru nenadano i nemaju više vremena da se obrate. Osobito što te je Bog većma rasvjetljivao, toliko ćeš se većma zaslijepiti i otvrdnuti u grijesima. A sv. Pavao govori:"Nije moguće, opće govoreći, da se jedna rasvjetljena duša popravi, kad se vraća na prvašnje zloće."

Strahovito je ono što Gospodin govori protiv onih koji ne žele čuti njegovog glasa:" *Jer sam vas zvao, a niste se odazvali.. Ja ću pako na vašoj propasti smijati i podrugivati vam se.*"(Pr.1,14). Nek se zapamte ove riječi:" *Ja ću se pako*"... znače, kako se je god onaj grešnik podrugivao Bogu, ispovijedajući se i obećavajući, a poslije ga uvijek izdavao; tako isto će se Bog s njim podrugivati na čas njegove smrti. " *Kao pas koji se vraća na svoje rigotine, isto radi i onaj bezumni, koji se povraća na svoje zloće.*"(Prov.16,1). Ove riječi tumačeći sv. Dionizije kartuzijanski veli:" *Kako je god gadan i preziran onaj pas koji jede što je prije izrigao; na isti način je gadan i preziran pred Bogom, koji se povraća na one svoje zloće koje je bio na ispovijedi zamrzio.*"

Uzdasi i molitve

Evo me, Bože moj, pred tvojim nogama, ja sam onaj gadni i prezirni pas koji sam se toliko puta ponovno hranio onim zabranjenim jabukama koje sam prije bio zamrzio. Ne zaslužujem ikakva milosrđa, o moj Otkupitelju! Ali, ona krv, koju si za me prolio, hrabri me i zadužuje da se u nju ufam. Ah, koliko sam puta sagriješio, a ti si mi milostivo opet oprostio! Obećao sam da te više neću vrijeđati i ja sam se opet vraćao na bljuvotine, a ti si mi ponovo oprostio! Što očekujem? Upravo ovo, ili da me otpraviš u pakao ili me pustiš da grijesi mnome vladaju, što bi za me veća kazna bila, nego li sam pakao? Ne, moj Bože, popraviti ću se i da ti ostanem vjeran, sve moje ufanje staviti ću u te i kad budem napastovan, uvijek ću se k tebi utjecati. Do sad sam se uzdao u svoja obećanja i odluke i zanemarivao sam k tebi se utjecati u mojim napastima i ovo je bila moja propast. Ne, od sad ubuduće ti ćeš biti jedino

moje ufanje i jakost i tako ću moći sve učiniti. Udijeli mi, dakle, tvoju milost po tvojim zaslugama, o Isuse moj, da ti se uvijek budem preporučivao i pomoć od tebe molio u mojim potrebama. Ljubim te, o najveće dobro i tebe samog ću ljubiti i ništa drugo; ali me moraš potpomagati. I ti me još potpomozi svojim zagovorom, o Marijo, majko moja, uvijek me drži pod svojim plaštem i daj da te uvijek budem zvao, kad budem napastovan.

Tvoje sveto ime biti će moja jaka obrana.

Točka treća

"Sinko, sagriješio si; ne vraćaj se više na nje, nego za prošaste moli da ti se oprostite."(Crk.21,1)

Evo, kako te opominje tvoj Gospodin, kršćanine moj, jer hoće da se spasiš: sinko, ne vrijeđaj me više nego od sad unaprijed samo pitaj oprostjenje za prošle svoje grijehе.

Brate moj, koliko si više vrijeđao Boga, toliko se imaš strašiti i čuvati, da ga više ne vrijeđaš, jer samim jednim drugim grijehom mogao bi doći pred božanski sud i osuđen biti. Ne vele da ćeš se uistinu odmah izgubiti, čim drugi grijeh učiniš, jer to ne znam; nego bi se to lako moglo dogoditi. Zato kad budeš napastovan, reci: "A tko zna hoće li mi Bog više oprostiti, te se ne izgubim?! Za ljubav reci mi: kad bi i najmanje sumnjao, da u kakvu jelu ima otrova, bi li ga jeo? Bi li išao onim putem, na kojem misliš da te čekaju neprijatelji s namjerom da ti život oduzmu, a mogao bi drugim sigurnijim pobjeći? I tako kakvu sigurnost možeš imati, koliko li možeš i pomisliti kad se povратиš na grijehе, da ćeš se moći srdačno povraćati na prvošnje bljuvotine? Ili griješeći, da ti Bog neće poslati smrt u onaj isti čas kad staneš griješiti ili poslije grijehа, da te neće zbaciti?"

Ah, Bože! Kad kupuješ kakvu kuću, svom pomnjom gledaš da za nju ne daš više nego vrijedi i da ne prospeš novac uzalud. Ako misliš uzeti kakav lijek, najprije se osvjedočiš da ti ne bi škodio. Kad prelaziš preko kakva potoka pomnjivo paziš da u nj ne padneš. A radi jedne nevoljne, smrdljive i uprav živinske naslade hoćeš da staviš na pogibelj tvoj vječni spas, veleći: Uzdám se da ću se ispovjediti?

No pitam te ja: kad ćeš se ispovjediti? U prvu nedjelju. A tko ti jamči da ćeš do nedjelje živjeti? Sutra. A tko ti obećava ono sutra? Veli sv. Augustin, kako možeš odlučiti da ćeš se sutra ispovjediti, kad ne znaš hoćeš li i jedan sat još živjeti? Bog je obećao, slijedi isti svetac, oprostiti onom, koji se skrušeno pokaje, ali ono sutra nije nikom obećao, a pogotovo onima koji ga vrijeđaju. Ako sad griješiš, moguće da će ti Bog dati vremena da se popraviš i pokoru činiš, a moguće da i neće, i da ti ga počem ne dat bude, što će onda zauvijek od tebe biti? Međutim, ti radi jedne nevoljne naslade upropaštavaš dušu i stavljaš ju na pogibelj, da zauvijek ostane izgubljena. Bi li ti stavio na pogibelj svojih hiljadu dukata radi ove nevoljne i smrdljive naslade? Još: bi li za onu časovitu i kratku nasladu pustio sve što imaš, novac, kuće, imanje, slobodu i sami svoj život? Ne bi, onda kako bi za onaj grijeh dao dušu raj i svog Boga? Reci mi je li istina ono što nas vjera uči, da ima raj, pakao i vječnost? Vjeruješ li, ako te smrt pokosi u smrtnom grijehu, da ćeš se zauvijek izgubiti? Zar to nije velika ludorija i drzovitost sam sebe osuđivati na vječne muke, govoreći: "Ufam se da ću se unaprijed popraviti?" Bi li se našao kakav luđak, koji bi otrov popio govoreći: Može biti da ću se lijekovima izliječiti; a ti hoćeš, da se osudiš na vječnu smrt, govoreći i sam sebe zavaravajući: Moglo bi se dati, da ću se izbaviti iz propasti? O ludosti, koja si odnijela i nosiš tolike duše u pakao! Gospodin Bog prijeti. *"Griješio si drzovito uzdajući se u božansko milosrđe, iznenada će te stignuti kazna, a nećeš znati odakle dolazi:"*(Iz.14,10)

Uzdasi i molitve

Evo, gospodine, jednog od onih ludaka koji je toliko puta izgubio dušu i svoju milost, uzdajući se opet ih pribaviti. Ah! Da si mi smrt poslao u onaj čas, one noći kad sam bio u grijehu, što bi od mene bilo? Zahvaljujem tvom milosrđu, što me je čekalo, te što mi sad pokazuje moje ludorije. Već vidim gdje hoćeš da se spasim i ja ću se spasiti. Kajem se, o neizmijerna dobroto, što sam ti toliko puta leđa okrenuo i svim te srcem ljubim. Ufam se u zasluge tvoje pregorke muke, o Isuse moj, da neću više ludovati; oprosti mi brzo i primi me u svoju milost, a ja te više nigda neću ostaviti. Ah, ufam se, o moj slatki Otkupitelju, da nigda više neću biti bez tvoje milosti i ljubavi. Udijeli mi svetu ustrajnost i daj da ju uvijek budem molio, osobito kad budem napastovan zazivljući u pomoć tvoje sveto ime i tvoje svete majke, govoreći: Isuse moj, pomози mi. Da, kraljice moja, utičući se k tebi, neprijatelji me neće nigda moć svladati. I ako napast ustraje isprosi mi da te neprestano i ja zazivati budem u pomoć.

Promišljanje devetnaesto

**Biti u milosti Božjoj jest veliko dobro,
A veliko zlo ne imati Božje milosti.**

*Čovjek ne poznaje njezine vrijednosti.
(Job 28, 13)*

Točka prva

Veli Bog: *Tko zna razabrati dragocijenjene stvari od prostih, sličan je Bogu, kad zna zlo zamrziti, a dobro odabrati.* Pogledajmo kakvo je dobro milost, a kakvo zlo nemilost. Čovjek ne zna cijeniti milosti Božje i zato ju zamjenjuje za ništa, daje ju za jedan prolazni dim, za malo zemlje, za jednu živinsku i časovitu nasladu; ali ona vrijedi nebrojena blaga kojim zaslužujemo prijateljstvo Božje (kako veli Bog po ustima mudroga). Tako dakle duša koja se nalazi u milosti Božjoj jest Božja prijateljica. Pogani, koji ne imadoše svijetla vjere držahu nemogućim da prosti stvor može prijateljevati s Bogom i sudeći po naravnom shvaćanju pravo su govorili, jer prijateljstvo, kao što veli sv. Jerko, prijatelje izjednačuje. No Bog je na više mjesta izjavio da mi po njegovoj milosti postajemo njegovi prijatelji, ako opslužujemo njegove zapovijedi: "*Vi ste mi prijatelji, ako opslužujete, što sam vam naredio.*" (Iv.15,14).

Zato kliče sv. Grgur: O, neizmijerna dobroto Božja! Ne zaslužujemo ni da nas nazove svojim slugama, a on nas zove prijateljima!

Koliko bi se držao sretnim onaj, koji bi svog kralja imao za prijatelja. Bila bi velika bezobraznost kojeg bilo sluge, kad bi tražio da sklopi prijateljstvo sa svojim vladarom. Ali to nije bezobraznost, kad duša traži da se sprijatelji sa svojim Bogom.

Pripovijeda sv. Augustin, kako su neka dva dvoranika carske pratnje bila došla u jedan pustinjački samostan, od kojih jedan uze čitati život svetoga Ante opata. Čitanjem njegovo srce počelo sa odvajati od zemaljskih dobara i svjetskih želja. Zatim obrati se prema svom drugu i progovori mu ovako: "*Što mi tražimo? Služeći našeg cara, možemo li se ičem drugom od njega nadati, no njegovu prijateljstvu? I sve kada bi se popeli do tolikog stepena, tad bi još većma stavili na pogibelj naš vječni spas, a sve te časti dokle bi trajale? Ali ne, teško da igda svog cara imadnem za prijatelja, a prijatelj pak Božji, ako hoću, mogu odmah postati.*"

Tko je, dakle, u milosti Božjoj, taj je prijatelj Božji. Još više postane njegovim sinom. Ovo je velika sreća, koju nam je pribavila božanska ljubav po Isukrstu. Suviše duša u milosti jest zaručnica Božja. Zato otac rasipnog sina, dobivši ga opet u milost, naredi da mu se dade

prsten u znak zaruka. K tomu još postane stan Duha svetoga. Sestra Mara Dognes pri krštenju jednog djeteta vidjela je gdje vrug iz djeteta izlazi, a Duh sveti ulazi s pratnjom anđela.

Uzdasi i molitve

Dakle, Bože moj, moja duša dok je stala u tvojoj milosti, dotle je bila tvoja prijateljica, kćer, zaručnica i prebivalište; a poslije griješeći to je sve izgubila i postala tvoja neprijateljica i robinja pakla. No, zahvaljujem ti što mi daješ vremena da opet zadobijem tvoju milost, o moj Bože. Kajem se što sam te vrijeđao i žalim više nego ikakvo drugo zlo, o neizmijerna dobrota i ljubim te povrh svake stvari. Ah, primi me nanovo u svoje prijateljstvo. Po tvom milosrđu ne odbij me od sebe. Znam vrlo dobro po mojim zaslugama da bi me imao zauvijek odbaciti, ali Isukrst zaslužuje da me opet pokorna primiš, i to iz ljubavi žrtve u kojoj je sam sebe tebi prikazivao na Kalvariji. Oče moj, ovako me je tvoj ljubazni Sin učio da te zazivam, Oče moj, dođi i sa svojom milosti kraljuj u mom srcu; daj da samom tebi služi, za te samog žive i tebe samog ljubi. Ah, ne dopusti da me neprijatelji budu napastovali jače, nego ih mognem svladati. Oslobodi me pakla, ali me prije sačuvaj od grijeha, koji me on jedini može strovaliti u pakao. O, Marijo, moli za me i izbavi me iz ovog velikog zla, ne daj da igda više sagriješim i ostanem bez Božje milosti.

Točka druga

Veli sv. Toma Akvinski da dar milosti nadmašuje svaki drugi dar koji jedan stvor može primiti, dočim milost čovjeka čini dionikom same Božje naravi. Toliko nam je Isukrst svojom mukom zaslužio: dao nam je onaj sjaj koji je primio od Boga. Jednom riječju, tko je u milosti Božjoj, taj se samim Bogom sjedinjuje. Reče naš Otkupitelj da u dušu, koja je u milosti Božjoj, dolazi presveto Trojstvo, da u njoj stanuje.

Duša, koja je u milosti i čista od grijeha, pred očima Božjim, tako je lijepa, da ju sami Bog hvali: "*Koliko si lijepa, prijateljice moja! Koliko si lijepa.*" (Kant.4.1). Rekao bi da Gospodin ne zna dignuti svojih očiju s duše, koja ga ljubi, ni svoje uši od nje odvratiti u svemu, što se od njega pita. Govoraše sv. Birgja, da čovjek ne bi mogao gledati ljepotu duše nalazeći se u milosti Božjoj, a da ne bi umro od veselja. I sv. Kata sienska gledajući jednu dušu koja se nalazila u milosti Božjoj reče, da bi drage volje svoj život dala, samo da ona duša ne bi izgubila onu ljepotu, i zato je ova svetica uvijek ljubila zemlju, kuda bi svećenici prolazili misleći da se po njima dušama povraća milost Božja.

Koliko, pak, zasluga može steći duša koja je u milosti!

Svakog časa može zadobiti vječnu slavu, sv. Toma veli, da svaki čin, koji duša iz ljubavi učini, zaslužuje posebni raj. Zašto dakle, zavidimo velikašima ovog svijeta? Ako smo u milosti Božjoj, svakog časa možemo mnogo većih velikoća i ljepota steći na nebu.

Neki brat Isusove družbe, kako piše Petrinjani u svojim životopisima, poslije smrti ukazao se jednom svom drugu i rekao mu, da se spasio zajedno sa Filipom drugim, španjolskim kraljem i da obadvojica već uživaju vječnu slavu; ali koliko je na zemlji od njega manji bio, da je sad na nebu od istog toliko viši u raju.

Nadalje, samo onaj, koji ju kuša i ima, može shvatiti mir, koji i na ovom svijetu uživa duša koja se nalazi u milosti Božjoj: "*Okušajte i vidite, koliko je sladak Gospodin.*" (Ps.33). Riječi Gospodinove ne mogu pogriješiti: "*Veliki mir ljubiteljima tvog zakona.*" (Ps.118,65). Mir, koji je s Bogom sjedinjen natkriljuje sve naslade koje osjetila i ovaj svijet mogu dati.

Uzdasi i molitve

O, Isuse moj, ti si onaj dobri pastir, koji si se pustio usmrtni, da nama, tvojim ovčicama, život povratiš. Dok sam od tebe bježao, ti si mi išao u susret tražeći me; primi me sad, kad ja tebe tražim i skrušeno se k tebi vraćajući padam pred tvoje svete noge. Nanovo mi daj tvoju milost koju sam nevoljno svojim opakim zloćama izgubio. Iz sveg se srca kajem, i od teške žalosti bi umro, što sam to toliko puta leđa okrenuo i bježao od tebe. Oprosti mi po zaslugama one pregorke muke, koju si na križu za me pretrpio. Sveži me slatkim lancima tvoje svete ljubavi i ne daj da igda više od tebe pobjegnem. Daj da strpljivo podnesem sve muke i nevolje koje mi budeš poslao, kad sam već zaslužio vječne muke u paklu. Daj da dragovoljno primim sve poruge od ljudi, kad sam već zaslužio stati u paklu zauvijek pod vrazjim nogama. Jednom riječju, daj da potpuno poslušam i izvršim sva tvoja nadahnuća i svaku svjetsku protivštinu nadvladam za tvoju ljubav. Odredio sam da ću unaprijed samom tebi služiti; drugi neka govore što hoće, ja ću samog tebe ljubiti, o preljubljeni moj Bože. Tebi samom ću ugađati, ali mi potpomozite, jer bez tvoje pomoći ne mogu ništa činiti. Ljubim te, Isuse moj, svim srcem i uzdam se u tvoju krv. Marijo, ufanje moje, potpomozite me svojim molitvama. Dičim se da sam ti sluga; a ti se ponosiš što grešnike spašavaš, koji ti se utječu; potpomozite me i spasi me.

Točka treća

Pogledajmo sad nevoljno stanje u kojem se nalazi duša koja je u nemilosti Božjoj. Najprije ona odijeljena od Boga, svog najvećeg dobra. Tako dakle niti je ona više Božja, niti je Bog njezin: "*Vi niste više puk moj, ni ja vaš.*" (Oz.1.9). Ne samo da nije više njegova, nego ju i mrzi i u pakao osuđuje. Gospodin Bog nikakvog svog stvora ne mrzi, ni najsitnijih životinjica; ali Bog ne može propustiti da grešnika ne mrzi. Da, jer Bog ne može biti pošto neće grijeh i svaku zloću mrziti, koje se u svem protive njegovoj svetoj volji, stoga mrzeći grijeh dosljedno valja da mrzi i grešnika, koji je s grijehom usko spojen.

Ah, Bože dragi, ako tko živi u neprijateljstvu sa svojim vladarom ovdje na zemlji, ne može mirno spavati, neprestano se bojeći zaslužene smrti. Tko je pak, u neprijateljstvu s Bogom, kako može biti miran i slatko spavati? Zločinac više puta pribjegne u koje daleko mjesto ili zakloni se u kakvu šumu i tako izbjegne srdžbu svog vladara; ali tko može uteći ispred Božjih ruku? Gospodine, govoraše David kralj, da se popnem gore na nebo, da se sakrijem u pakao, gdje god odem, tvoja će me ruka dohvatiti.

Nevoljni grešnici! Oni su prokleti od Boga, prokleti od anđela, prokleti od svetih, proklinju se još i na zemlji svaki dan od svih svećenika, od svih redovnika, koji proglašavaju govoreći božansku službu; *Proklet tko ostavlja tvoje zapovijedi.*

Suviše grijesima i nemilošću Božjom gubimo sva prava i zasluge na nebo. Čovjek, makar zaslužio koliko sv. Pavao pustinjač koji je devedeset osam godina proživio u jednoj pećini, koliko sv. Frano Zaverio, koji je Bogu zadobio deset milijuna duša; da zasluži koliko sv. Pavao apostol, koji je pred Bogom toliko zasluga stekao, kako veli sv. Jerko, koliko svi drugi apostoli; ako taj, nakon svih tih zasluga, jednom teško sagriješi, gubi sve. I ovo je propast koju nemilost Božja sobom nosi, od Božjeg sina postaje Luciferovim sužnjem, od prijatelja čini ga najveće prezirnim neprijateljem, od baštenika raja, postaje osuđenikom pakla. Govoraše sv. Frano Saleski, kad bi anđeli mogli plakati, gledajući nevoljno stanje jedne duše koja smrtno sagriješi i izgubi božansku milost, da bi oni iz sažaljenja stali plakati. Ali, to je još veća žalost, što bi anđeli, kad bi mogli plakali, a grešnik ne plače, nego mirno otpočiva. Sv. Augustin govori da onaj koji živinu, ovcu, kozu, konja ili vola, niti jede, niti

spava, nego plače i žali; a izgubi milost Božju, pak mu ne ima ni ukraj uha, jede, pije, mirno spava i ne plače.

Uzdasi i molitve

Evo nevoljnog i tužnog stanja u koje sam nesretan zapao, o moj slatki Otkupitelju! Ti da me učiniš vrijednim tvoje milosti potrošio si trideset tri godine u znoju i mukama, a ja za jedan kratkotrajan čas otrovne naslade zamrzio sam ju i za ništa izgubio.

Hvala ti na tvom milosrđu kojim mi daješ još vremena da ju ponovno zadobijem, samo ako htjednem! Da, raditi ću koliko budem mogao da ju opet pribavim. Reci mi što imam raditi, pak da mi oprostiš? Hoćeš da se pokajem? Da, Isuse moj, iz sveg se srca kajem što sam vrijeđao tvoju neizmjernu dobrotu. Hoćeš da te ljubim? Ljubim te povrh svake stvari. Do sada sam veliko zlo radio što sam ljubio stvorove i ispraznosti ovog svijeta. Od sada ću za te živjeti, tebe samog ću ljubiti, moj Bože, moje blago, moje ufanje, moja snago i sve moje. Tvoje zasluge, tvoje svete rane biti će moje ufanje i moja snaga. Uzdám se, da ćeš me okrijepiti i ojačati, da ti uzmognem vjernost sačuvati. Primi me, dakle, u svoju milost, o moj Spasitelju i ne daj da te više izgubim. Srce mi otrgni od svjetskih požuda i raspali ga svojom ljubavlju. Marijo, majko moja, daj da plamtim ljubavlju prema Bogu, ko što si ti plamtila.

Promišljanje dvadeseto

Ludost grešnika

*Mudrost pako ovog svijeta,
jest ludorija pred Bogom. (1. Kor.3, 19).*

Točka prva

Časni Ivan Avila, ovaj svijet razdijelio je u dvije tamnice, jednu za one koji ništa ne vjeruju, a drugu za one koji vjeruju, a grešno žive udaljeni od Boga: za ove posljednje govoraše, da bi trebala ludnička tamnica. No, najveća je nevolja ovih nesretnika što se pametnim i razboritim drže, budući da su najbudalastiji na svijetu. A što je najgore, ovakvih je nebrojeno mnoštvo. Netko zamahnuta za častima, netko za nasladama, a netko opet za drugim kojim ništetnim blagom ovog svijeta. I ovi se usuđuju svete nazivati budalastim, što su mrzili dobra ovoga svijeta da lakše dobiju vječni spas i svog Boga koji je najveće pravo dobro. Strpljivo podnijeti svjetske poruge, te primljene uvrede oprostiti svom bližnjem, to smatraju velikom budalaštinom; ustegnuti se od tjelesnih naslada i svoje tijelo pokorama mučiti, za njih je bedastoća; bedastoća je odreći se koje časti, bogatstva; bedastoća je ljubiti samoću i živjeti u poniznosti i skromnosti. Ali, na to ne paze što Gospodin njihovu mudrost nazivlje ludorijom: *Mudrost pako ovog svijeta, jest ludost pred Bogom.*

Ah, doći će dan u kojem će priznati i uvidjeti svoju ludost, ali kad će to biti? Onda kad već više neće biti lijeka i reći će očajni: *Ah, nevoljni i tužni ti bijasmo! Život svetih držasmo za budalaštinu, a sad vidimo da smo mi bili prave budale. Evo, oni su stavljani u sretni broj Božjih sinova i među svetim stekli sreću i to vječnu sreću, koja će ih zauvijek u sreći i blaženstvu uzdržati; a mi nevoljni ostali među vražjim robovima, osuđeni na vječne paklene muke. Dakle smo falili što smo zaklapali oči božanskoj svjetlosti; a to je što će nas najviše i unesrećiti, što našu falinki ne možemo više popraviti, niti ćemo igda moći, dok je Bog Bogom.*

Kolika je to dakle ludorija radi jedne ništetne dobiti, radi ono malo dima, radi one časovite naslade izgubiti milost Božju! Izgubiti raj! Što sve ne radi jedan sluga da zadobije milost kod svog vojvode? Oh, Bože milostivi! Radi jedne nevoljne naslade izgubiti najveće dobro, koje je Bog! Izgubiti raj, izgubiti i mir na ovom svijetu, pustivši grijeh i svoju dušu, koji svojim grizodušjem neprestano muči! I sam sebe osuditi u vječne muke i nevolje! Bi li uzeo onu zabranjenu nasladu za koju bi ti se poslije imala ruka na vatri spaliti? Bi li učinio onaj, kad bi odmah iza njega morao izgubiti sto ili dvije stotine forinti? Vjeruješ, a i znaš, da griješeći gubiš Boga, raj, te da ćeš na vijeke biti osuđen u vatru, pa opet nećeš prestati griješiti?

Uzdasi i molitve

O, Bože, duše moje, što bi sad u ovaj sat od mene bilo da nisi toliko milosrdan bio prema meni? Stao bih u paklu, u vječnoj kući budalastih, kakav sam i ja bio. Zahvaljujem ti, moj Gospodine, i molim te da me nevoljna ne zapustiš u ovoj moj sljepoći. Bio sam zaslužio da me zauvijek ostavi tvoje svjetlo, ali vidjeh da me tvoja milost još drži. Čujem gdje me nježno i ljubavno zove da od tebe zapitam oprostjenje i da se ufam da ću dobiti velikih stvari, nakon tolikih uvreda koje sam ti nanio. Da, moj Spasitelju, nadam se da ćeš me opet primiti za sina. Znam da nisam zaslužio ni da tako budem zovnut, jer sam te toliko puta u lice pogrdio. Ali čujem gdje ti ideš i tražiš izgublenu ovcu i veseliš se kad zagriješ izgubljenog sina. Oče moj dragi, kajem se i žalim što sam te vrijeđao, padam pred tvoje noge i neću otići dok mi ne oprostiš i ne blagosloviš me. Blagoslovi me, Oče moj, i tvoj sveti blagoslov nek mi ulije u dušu veliku žalost za počinjene moje zloće, veliku ljubav napram tebi. Ljubim te, Oče moj, svim te srcem ljubim. Ne daj da igda više od tebe odem. Oduzmi mi sve, samo ostavi mi svoju ljubav. O, Marijo, ako je Bog moj otac, onda si mi ti majka. Blagoslovi me još i ti, ne zaslužujem da budem tvoj sin, nego me primi kao slugu; ali daj da budem takov sluga, koji će te uvijek nježno ljubiti i uvijek se uzdati u tvoju moćnu zaštitu.

Točka druga

Nevoljni grešnici trude se i muče da postignu svjetsko znanje i zanate, da lakše dobiju dobra ovog života koja će do malo prestati; a zanemaruju dobra onog svijeta koja neće nigda svršiti! Tako izgube svijest, da ne postanu samo luđaci, nego se izmiješaju sa životinjama; te živinski živeći ne razabiru što je dobro, što li zlo, nego jedino slijede onaj živinski nagon tjelesnih osjetila, služeći se samo onim što sad zasad tijelu godi, ni najmanje ne misleći na ono što gube, ni na vječnu propast, koju povrh sebe zazivlju i navlače. No takvo djelovanje nije ljudsko nego živinsko. Piše sv. Ivan Zlatousti: "*Ono je čovjek, koji čuva zdravu ljudsku sliku, to jest, kad živi po razlogu, a ne po tjelesnim požudama.*" Da Bog kojoj živini dade razum i da počne razložno raditi, reklo bi se, da umno radi kao čovjek, obratno isto tako valja reći, kad čovjek djeluje po požudama protiv razloga, valja reći, da taj čovjek živinski radi.

Tko pametno radi po razlogu, taj svoju budućnost predviđa, to jest, što će ga na svrsci života stignuti, naime smrt, sud, a poslije ovog raja ili pakao. Ah, koliko je pametniji onaj najprostiji seljak koji se spasi, od onog najmoćnijeg vladara, koji se izgubi! Ah, Bože! Zar svaki ne bi držao za mahnita onog, koji bi, da sad dobije jedan novčić, stavio na pogibelj za izgubiti sav svoj imetak? Tko, dakle, zbog jedne kratke naslade izgubi dušu i stavi se na pogibelj, da ju zauvijek ne izgubi, zar taj nije lud? Ovo je ona propast mnogih duša koje se gube; što paze samo na dobra i zla vremenita, a na dobra i zla vječna i ne obaziru se niti najmanje.

Bog nas nije postavio na ovaj svijet da zgrčemo blago, stječemo časti i da svoje tijelo zadovoljavamo, nego da dobrim djelima zaslužimo vječni život. I jedino se imamo brinuti da postignemo ovu svrhu za koju nas je Bog stvorio. Ali, nevoljni grešnici ovu svrhu najviše preziru; jedino misle na sadašnjost, putuju u smrt, svakim časom približavaju se vječnosti, a ne paze kuda idu. Što bi se reklo o onom mornaru, pita sv. Augustin, kad bi na pitanje, kud ide, odgovorio da ne zna ni on sam? Svak bi rekao da taj vozi svoju lađu, da s njom zajedno potone u more. Takvi su svi mudraci ovog svijeta koji dobro znaju stjecati, šetati se, zauzimati odličnija mjesta, a ne znaju spasiti svoju dušu. Bio je pametan bogati raskošnik, što je znao steći veliko blago, ali je napokon umro i pokopan u paklu. Bio je pametan Aleksandar Veliki, koji je tolika kraljevstva podjarmio pod svoju vlast, ali kroz malo godina umre i ode u vječnu propast. Bio je pametan Henrik VIII, koji se znao održati na prijestolju odmetnuvši se od crkve, ali napokon sam uvidi da gubljaše dušu i reče: *"Izgubili smo sve."* Koliko nevoljnika sad u paklu plače i viče: *"Što nam je koristila ona oholost, ona prokleta nadutost, ono nebrojeno blago i silno bogatstvo na zemlji? Sve je to prošlo kao sjena"*: (Mudr. 5,8.). Evo, sva ta dobra ovog svijeta za nas su prošla kao dim, a drugo nam nije ostalo, osim plač i vječne muke.

Kršćanine moj, na ovom svijetu Gospodin je pred nas stavio život i smrt, to jest, ili živjeti bez tjelesnih naslada i doći u život vječni, ili uživati ih sa vječnom smrću. Što veliš? Odaberi kao čovjek, a ne kao živina koja nema razuma. Odaberi kao pravi kršćanin koji vjeruje i govori: *"Što koristi čovjeku da sav ovaj svijet zadobije, a svoju pak dušu upropasti?"*

Uzdasi i molitve

Ah, moj Bože! Dao si mi razum, darovao si mi svjetlost vjere, a ja sam do sada živio kao živina, izgubio tvoju milost radi nevoljnih tjelesnih naslada koje su prošle kao vjetar; a sad drugog i nemam ništa izvan nemira u duši i račune s božanskom pravdom. Ah, moj Gospodine! Ne sudi me po mojim zaslugama, nego sa mnom postupaj sa svojim milosrđem. Rasvijetli me; daj mi veliku žalost da oplačem uvrede koje sam ti nanio i oprosti mi. Ja sam izgubljena ovca; ako me ti ne potražiš, ostat ću izgubljena. Smiluj mi se po onoj krvi koju si iz ljubavi prema meni prolio. Kajem se, neizmijerna dobroto, da sam te ostavio, te hotimice odrekao se tvoje milosti. Umro bih od žalosti; ali svakako povećaj mi žalost. Daj, da dođem u nebo i pjevam tvoja milosrđa. O, Marijo, majko moja, ti si moje utočište, moli Isusa za me; moli ga da mi oprosti i udijeli mi svetu ustrajnost.

Točka treća

Uvjerimo se, braćo moja, da su ono pravi mudraci, koji znaju sebi pribaviti božansku milost i raj. Molimo, dakle, neprestano Gospodina Boga da nam dade mudrost svetih, koju svakome poklanja, tko ju od njega moli. Ah, koliko je lijepa ta umjetnost, tko zna Boga ljubiti i svoju dušu spasiti, pravim putem hodeći. Spas duše jest najpotrebitija stvar. Da sve znamo, a ne znamo dušu spasiti, sva ta znanost neće nam za ništa koristiti i ostat ćemo zauvijek nesretni; ali naprotiv ostat ćemo zauvijek blaženi, samo ako znademo Boga ljubiti, makar drugo i ne znali ništa: *Blažen tko te pozna, makar drugo i ne znao*, veli sv. Augustin. Jednog dana brat Egidije reče sv. Boni: *Sretan ti si, oče Bono, kad znaš toliko stvari, a ja kukavna neznalica ne znam ništa, te se možeš bolje od mene posvetiti*. Čuj, odgovori mu svetac, ako jedna baka zna bolje od mene Boga ljubiti, onda je i svetija od mene. Na što fra Egidije stade vikati: *Starice, starice, čuj, čuj. Ako Boga ljubiš možeš svetija biti od našeg oca Bone*.

Ustanu neuki i nebo ukradu, govoraše sv. Augustin. Koliko prostaka ne zna čitati ni pisati, ali znaju Boga ljubiti, pak se spase, a koliko se naučenjaka gubi? Prvi su pravi mudraci, a posljednji ništa. Ah, koliko bijahu pametni sveti Paskal, sveti Srećko kapucin, sv. Ivan zvan Božji, koji bijahu puke neznalice u svjetskim znanostima! Koliko veliki pametnjaci bijahu, koji ostavivši svijet, zatvoriše se u samostane i živješe po pustinjama, kao sveti Blagoje, sv. Frano Asiški, sv. Vjekoslav Tološki, koji se kraljevske krune i prijestolja odreče! Koliko mnoštvo pametnih mučenika, tolike djevice, koje odrekavši se velikaških zaruka i svadba, odoše i za Isusa svoj život dadoše. Ovo priznaju i svjetski ljudi, i kad vide koga, da se je Bogu dao, govore: "Blažen onaj, jer nastoji da svoju dušu spasi! Oni, koji ostavljaju dobra ovog svijeta, da se Bogu posvete, zovu se ljudi razočarani, ljudi, koji poznaju pravu istinu. Oni, dakle, koji ostavljaju Boga radi dobara ovog svijeta, kako se imaju zvati? Zavarani ljudi.

Brate moj, s kojim bi od tih želio doći u društvo?

Da odabereš dobro, savjetuje te sv. Ivan Zlatousti, da najprije obiđeš grob. Grobnice si lijepa škola za upoznati nišetnost zemaljskih dobara i za dokučiti znanost svetih. Reci mi, veli Zlatousti, znaš li ondje razabrati koji je bio plemić, koji li bogataš i književnik? Od moje strane veli svetac: "Ondje ništa drugo ne vidim, izvan smrada, kostiju i crvi. Sve je igra, san, mrak. No, kršćanine moj, da postaneš pametan nije dovoljno što ćeš upoznati znamenitost tvoje svrhe, nego valja poduzeti i potrebna sredstva da do nje dođemo. Svi bi željeli da se spase i svetim učine, onda zašto se ne služe sredstvima za to potrebitim i ne posvećuju se, nego se napokon gube? Treba se kloniti grešnih prigoda, češće primati svete sakramente, moliti i prije svega u našem srcu učvrstiti evanđeoske istine. Što koristi čovjeku, da sav svijet zadobije? Tko ljubi svoju dušu izgubit će ju. To će reći, valja da i svoj život prigorimo i izgubimo, da dušu spasimo. Tko hoće da me slijedi, nek se sam sebe odrekne. (Mat.15,24). Tko će Isusa slijediti, valja da se odrekne vlastite ljubavi i naslada, koje traži. Naš spas ovisi o vršenju njegove božanske volje, te ovih i drugih sličnih istina.

Uzdasi i molitve

O, Oče milosrđa, pogledaj ne moje nevolje i smiluj mi se; rasvijetli me i daj da upoznam moje prošle ludorije, da ih gorko oplačem, te da upoznam tvoju neizmjernu dobrotu, da ju ljubim. Isuse moj, ti si krv prolio da me spasiš, ne dopusti da i unaprijed ostanem vražji rob, kao što sam do sada bio.

Kajem se, o najveće dobro, da sam te ostavljao. Proklinjem svaki onaj čas u kojem sam hotimice privolio na grijeh; grlim tvoju svetu volju, koja drugo ne želi osim moje dobro. Vječni Oče, po Isukrstovim zaslugama ojačaj me da uzmognem izvršavati i činiti sve što je tebi drago. Prije mi smrt pošalji, nego da se igda više usprotivim tvojoj svetoj volji. Potpomози me svojom milošću, da samog tebe ljubim i da svoje rastrovano srce otrgnem od svih želja koje ne ciljaju na te. Ljubim te, o Bože moj, ljubim te više nego ikakvu drugu stvar i uzdam se da ću od tebe dobiti svako moje dobro, oprost za grijehe, ustrajnost u tvojoj ljubavi i raj, da te u njem zauvijek budem ljubio. O, Marijo, ti za me prosi ove milosti. Tvoj Sin neće ti ništa zanijekati. Ufanje moje u tebe se uzdam.

Promišljanje dvadeset i prvo

Grešnikov život je nesretan, a sretan onog, koji Boga ljubi.

*Grešnik ne ima mira, veli
Gospodin. (Iz .48,22)*

*Veliki mir onim, koji poštuju
zakon tvoj. (Ps. 118,165).*

Točka prva

Svi ljudi na ovom svijetu trude se i nastoje, da dobiju mir. Trudi se trgovac, onaj vojnik, onaj parbaš, jer onom dobiti, onim mjestom, pobjedom one parnice misli da će postići blagostanje i tako naći mir. Nevoljni uživatelji ovog svijeta traže od svijeta mira koji im ga ne može dati! Jedini Bog može mir udijeliti. Ne, svijet sa svim svojim dobrim nije u stanju niti može zadovoljiti ljudsko srce, jer čovjek nije stvoren za dobra ovog svijeta, nego za Boga i on jedini može ga zadovoljiti. Živine, koje su stvorene za naslade tjelesnih osjetila, one nalaze mir i zadovoljstvo u dobrima ovog svijeta; govedčetu podaj svežanj dobre trave, psu komadić mesa, zadovoljni su, drugo i ne žele. Ali duša, koja je stvorena da Boga ljubi i s njim sjedinjena stoji, sa svim tjelesnim nasladama nigda neće moći naći mira, jedini Bog može ju potpuno zadovoljiti.

Onaj bogataš, pripovijeda sv. Luka (12, 90), koji skupivši dosta ljetine sa svojih njiva, sam sebi govoraše: "*Dušo moja, ovdje imaš mnogo dobara, što ti može biti za više godina; otpočivaj, jedi i pij.*" No, ovog nesretnika prozvaše kasnije budalom. Potpunim pravom govoraše sv. Bazilije: zar imaš svinjsku dušu? Nevoljniče, valjda ti je duša kao u krmeta ili u druge koje živine, pak ju misliš zadovoljiti jelom, pilom ili drugim tjelesnim nasladama? Veli sv. Bernardo: *Čovjeka dobrim ovog svijeta možeš natrpiti i napuniti, ali ga ne možeš zasititi.* Ovaj isti svetac piše kako je mnogo budalastih gledao s njihovim manitovštinama, ali da su svi gladovali; lakomci hranili se zemljom, oholčine zrakom i dimom, srditi iskrama raspaljene peći, bludnici se okupili oko jedne smrdljive bareline iz koje pijahu onu smrdljivu i gadnu vodurinu. Poslije toga svetac se okrenuo prema njima i reče im: "*Ludaci, zar ne vidite da vas te stvari kojima se hranite ne zasićuju, nego vam glad povećavaju?*" Dobra ovog svijeta su prazna, stoga čovječje srce ne mogu zasititi. Zato škrtac koliko god više dobiva, toliko još više traži da dobije. Bludnik koliko se god više brlja u nečistoći, toliko više ostaje nezadovoljan i nezasitan; a kako bi ljudske izmetine i tjelesni smradovi ljudsko srce mogli i zadovoljiti!? Isto se događa i oholčini, koji hoće, da se napuni dimom, jer slavohlepnik više gleda na ono što nema, nego na ono što ima. Aleksandar Veliki, poslije nego bijaše osvojio tolika kraljevstva, plakaše, jer ih ne mogaše sve skućiti pod svoju vlast. Da dobra ovog svijeta mogu usrećiti čovjeka, bogataši i vladari bili bi posve zadovoljni, ali nas svakdanje iskustvo posve drukčije uvjerava. To govori mudri Salomon, koji veli, da svom tijelu nije ništa uskratio. I kad je sve prokušao, reče; *Ispraznost ispraznostih i sve ništetnost.* Hoće reći: Sve što je na zemlji jest puka ispraznost, čista laž, prava pravcata bedastoća.

Uzdasi i molitve

Ah, moj Bože, što sad imam od tolikih uvreda koje sam ti nanio, izvan patnja, ožalošćenja i zasluga za pakao? Nije mi mrska ova žalost koju sad osjećam, dapače me veseli, dok je ona dar tvoje milosti i pruža mi ufanje, kao što si rekao, da ćeš mi oprostiti. Jedino me

to žalosti, što sam te vrijeđao, o moj slatki Otkupitelju, koji si me toliko ljubio. Bio sam zaslužio da me još onda zapustiš; ali umjesto što bi me ostavio, vidjeh, da mi nudiš oprost, još dapače prvi tražiš, da se izmirimo. Da, moj ljubazni Isuse, hoću mir, želim tvoju svetu milost više nego ikakvo drugo dobro. Kajem se, neizmjerena dobrota, što sam te vrijeđao i stoga bih želio da umrem od žalosti. Ah, radi one ljubavi, kojom si me ljubio, izdišući za me na križu, oprosti mi i primi me u svoje srce i moje nevoljno srce izmijeni tako da te ubuduće bude toliko štovalo i tvoju svetu volju ispunjavalo, koliko te je do sada vrijeđalo. Radi tvoje ljubavi sad se odričem svih slasti i naslada koje mi ovaj svijet može dati i prije mislim svoj život izgubiti, nego li tvoju svetu milost. Kaži mi, što imam raditi da ti udovoljim i sve ću izvršiti. Kakve naslade! Kakve li časti! Kakvo bogatstvo! Tebe samog hoću, moj Bože, moja diko, moja slavo, moje blago, moj živote, moja ljubavi, moje sve! Potpomози me da ti ostanem vjeran. Daj da te ljubim i onda radi od mene što hoćeš. Marijo, majko i poslije Isusa ufanje moje, primi me pod svoje okrilje i učini da budem sav Božji.

Točka druga

Dobra ovog svijeta, veli Salomon, nisu samo prazna i ništetna, koja ne zadovoljavaju, nego su i patnje, koje ožalostuju duh. Nevoljni grešnici! Sa svojim zloćama i nasladama misle naći sreću, ali drugo ne nalaze, nego žalosti i grizodušja. Kakav mir! Kakav mir! Ne, veli Bog: *Grešnik nema mira*. Ako tko ima kojeg velikog i moćnog za neprijatelja, on ne jede, niti igda mirno spava; a tko ima svemogućeg i pravednog Boga za neprijatelja, zar može u miru stati? Tko se nahodi u grijesima, ah, koliko dršće na potres zemlje, na grmljavinu! Ako list u šušnju zašuška obuzme ga smrtni strah. Uvijek bježi, a ne vidi da ga itko progoni. Tko ga dakle progoni? Progone ga njegovi grijesi i zloće. Kain, nakon što je ubio svoga brata Abela, govoraše: "*Tko me god dakle nađe i stigne, taj će me ubiti!*" I sa svim tim da mu je Bog obećao, da u nj nitko neće krenuti, ipak je uvijek bježao iz mjesta u mjesto. Tko je Kaina progonio, ako ne njegov vlastiti grijeh? Dakle, grijeh sobom nosi nemir duše, to jest, onaj krvni crv čovjeka muči i grize. Nevoljni grešnik posjećuje igre, ide na svečanosti, zabave, ali ti, savjest mi govori, stojiš u nemilosti Božjoj; ako u tom stanju umreš, kuda ćeš otići?

Nemir duše jest tako velika patnja i muka na ovom svijetu, da su se mnogi usmrtili upravo stoga da je se oslobode. Jedan od tih bio je Juda, koji se je, me mogavši podnositi grizodušja, iz zdvojnosti sam objesio. Pripovijeda se o nekom drugom, koji bijaše ubio jedno dijete, da se oslobodi od nemilog grizodušja, zatvori se u samostan i postade redovnikom; no ni u redu ne našavši željenog mira, ode i prijavi sudu svoj zločin, te je to tako udesio, kako će ga lakše na smrt osuditi.

Što je duša, koja živi bez Boga? Duša bez Boga, kako veli Duh sveti, jest jedno uzburkano more. Pitamo: da tko ode na kakvu glavnu zabavu, ples ili na koje hladovište i da ga tu objese za noge, a glavu mu okrenu prema zemlji, bi li taj mogao i zere uživati te zabave? Isti takav je i onaj čovjek koji živi sa nerednom dušom, živeći među dobrima i slastima ovog svijeta, ali bez Boga. On će jesti, piti, plesati, oblačiti će se dobrom i bogato ukrašenom odjećom, dobiti će onu čast, mjesto, ono imanje, ali u svemu tomu nigda neće naći pravog mira. Mir se samo od Boga dobiva, a Bog ga dijeli svojim prijateljima, a neprijateljima ga uskraćuje.

Dobra ovog svijeta, veli sv. Vinko Fereri, kroz nas prolaze, a u srce ne ulaze. Onaj grešnik derati će ono navezeno odijelo, na prstu će nositi onaj krasni dijamant, hraniti će se po svojoj volji; ali njegovo nevoljno srce ostat će puno trnja i gorke žući: i gledati ćeš ga, da je sa svim svojim bogatstvom, nasladama i šetnjama uvijek nemiran i na svaku najmanju nepovoljnost srdi se, ljuti i uzrujava se poput bijesnog psa. Tko Boga ljubi, taj se u najtežoj protivštini i nezgodi stavi u ruke Božje i tako uživa mir; ali tog ne može imati onaj, koji živi

kao neprijatelj božje volje, i zato nema puta da se umiri. Nevoljnik služi vragu, jednom krvniku, koji ga dariva i naplaćuje tugama i nevoljama. Ah, riječi Božje ne mogu pomanjkati, koje glase: "*Zato, što ne služiš tvom Bogu u veselju, služiti ćeš svom neprijatelju u galdi, žeđi, golotinji i svakoj nevolji.*" (Deut. 28, 48).

Što ne trpi onaj osvetnik, koji je svoju osvetu izveo? Onaj bludnik, poslije nego je ispunio svoje zločeste želje? Onaj oholčina, onaj lakomac? Ah! Koliko bi ih svecima i to velikim postalo, da sve ono trpe za Boga, što trpe radeći za svoje izgubljenje?!

Uzdasi i molitve

O, izgubljeni moj živote! O, da sam, Bože moj, pretrpio one muke služeći tebi, koje sam podnio vrijeđajući te, koliko bi danas imao zasluga za raj!

Ah, moj Gospodine! Zašto sam te ostavio i izgubio tvoju svetu milost? Radi otrovnih i časovitih naslada, koje mi srce ostaviše puno trnja i tuge. Ah, nesretni moji grijesi, mrzim vas i po hiljadu puta proklinjem i blagoslivljam tvoje milosrđe, moj Bože, koje me je tolikom strpljivošću podnosilo. Ljubim te, moj Stvoritelju i moj Otkupitelju, koji si svoj život za me dao, i stoga što te ljubim, iz sveg srca se kajem, što sam te vrijeđao. Moj Bože, zašto sam te izgubio? Čim li sam te zamijenio? Sad upoznajem ovo veliko zlo koje sam učinio i obećavam da ću radije izgubiti sve što imam i sami svoj život, prije nego izgubim tvoju ljubav. Rasvijetli me, vječni Oče, radi Isukrstove ljubavi: daj da upoznam tebe, veliko dobro i ništetnost dobara, koja mi vrag pruža, da me upropasti i da izgubim tvoju svetu milost. Ljubim te, ali želim, da te još većma uzljubim. Daj, da ti jedini budeš sva moja misao, jedina moja želja, jedina moja ljubav. Nadam se, da ću to sve dobiti po tvom milosrđu i dobroti, te po zaslugama tvog ljubljenog Sina. Marijo, majko moja, po onoj ljubavi, koju nosiš prema Isukrstu, molim te, da mi isprosiš svjetlost i jakost, da mu uzmognem služiti i njegov samog budem ljubiti sve do moje smrti.

Točka treća

Kad dakle sva dobra ovog svijeta ne mogu zadovoljiti čovječje srce, onda tko ga može zadovoljiti? Jedini Bog i nitko drugi. Čovječje srce uvijek teži za onim dobrom koje ga može usrećiti i zadovoljiti. Stječe bogatstva, uživanja, časti i opet nije zadovoljno; a to zato, jer su dobra ovog svijeta šuplja i prolazna, a ono je stvoreno za dobro neprolazno; neka nađe Boga i nek se s njim sjedini, odmah će se potpuno zadovoljiti i više ništa neće željeti. Sveti Augustin, kroz sve ono vrijeme, koje je proveo živeći po tjelesnim nasladama, mira nigda nije mogao naći. Poslije pak, kad se obratio i svom Bogu posvetio, očitova i reče Gospodinu: "*Bože moj, sad stoprom upoznajem, da su zemaljske stvari jedno ništa i nevolje, i da si ti pravi mir duše.*" Iza tog po vlastitom iskustvu i osvjedočenju svjetovaše druge govoreći: "*Što tražiš, čovuljče, tražeći dobra? Traži samo ono dobro, u kojem su sva druga dobra.*" David kralj, dok bijaše u grijehu, ištaše u lov, u perivoje i zelene bašče, te svi drugi stvorovi, koji uživaše, govorahu mu: "*Davide, ti od nas tražiš, da te zadovoljimo! Ne, mi te ne možemo zadovoljiti; gdje je tvoj Bog? Idi i nađi svog Boga, on te jedini može zadovoljiti; i stoga David u svim svojim nasladama neprestano plakaše: "Moje suze bijahu moj svakdanji kruh, dok mi se svaki dan govori: Gdje je tvoj Bog?" (Ps. 41, 4).*

Ah, naprotiv, kako zna Bog utješiti i zadovoljiti svoje vjernike, koji ga ljube! Sv. Franjo Asiški, budući je sve ostavio radi Boga, bos i ne imajući na sebi ništa drugo, nego jednu laptinu, satrven od leda i gladi i govoreći ove riječi: "*Bog moj i sve moje*", kušaše u svom srcu rajsku slatkoću. Sv. Frano Borgija postavši redovnikom, kad je na putovanjima

morao spavati na slami ili na goljoj ledini, toliko bi se veselio, da od radosti ne bi mogao kroz cijelu noć zaspati. Na isti način sveti Filip Neri, budući je ostavio sve, kad bi išao spavati, tako bi ga Bog razveseljavao, da bi do tla dolazio i govorio: "*Ma Isuse moj, pusti me, da spavam!*" O. Dragutin Lorenski, isusovac, našavši se sam u svojoj sobici, koji put bi od velikog zadovoljstva stao plesati po sobi. Sveti Frano Saverio u indijanskim poljanama, rastvaraše svoja prsa, govoreći: "*Dosta je Gospodine*"; Gospodine, dosta je više utjehe koju moje srce ne može više podnositi. Govoraše sveta Terezija, da samo jedna kapljica nebeske utjehe više zadovoljava, nego li sva dobra i sve slasti i zabave ovog svijeta. Bog je obećao da će i na ovom svijetu nadoknaditi stotruko onomu, koji ostavi sve svoje; a to barem mirom i zadovoljstvom. "*Tko ostavi kuću ili braću... radi mog imena, stotruko će primiti i zadobiti će život vječni.*" (Mat.19, 29).

Onda, dakle, što tražimo? Hajdemo k Isukrstu, koji nas zove i veli nam: "Dođite k meni svi, koji se trudite i koji ste opterećeni i ja ću vas okrijepiti." (Mat.11,29).

Duša, koja ljubi Boga, uživa taki mir, koji natkriljuje sve tjelesne slasti i dobra ovog svijeta. Istina, da i sveti na ovom svijetu pate, jer sva zemlja jest mjesto od zasluga i ako se ne trpi, ne može se zaslužiti; ali veli sv. Bono, da je božanska ljubav slatka kao med, koji zaslađuje najgorkije stvari. Tko ljubi Boga, taj ljubi i njegovu božansku volju, te stog i u protivštinama u duhu uživa, jer primajući ih, zna, da mu ugađa. Oh! Mili Bože, grešnici hoće da preziru duhovni život, ali neće da kušaju, kakav je. Veli sv. Bernardo, oni samo gledaju na patnje i svojevolljna ustegnuća, koja trpe Božji ljubitelji i slasti, koje sami sebi uskraćuju, ali ne vide onih duhovnih slasti, kojim ih Bog obasiplje i prima k sebi. Oh, da bi grešnik samo okusio onog mira, kojeg uživa duša, koja svog Boga ljubi!

Kušajte i vidite, veli David, koliko je sladak Gospodin (Ps.33). Brate moj, počni i svaki dan promišljaj božanske istine; često se pričešćuj i zadržavaj se pred svetim oltarskim sakramentom; počni ostavljati ovaj svijet i drži se samog Boga, i vidjeti ćeš, da će te Gospodin Bog kroz ono malo vremena, što si uza nj, više utješiti i zadovoljiti, nego te je svijet sa svim svojim zabavama zadovoljavao. Tko nije kušao, ne može znati koliko Bog zna dobro zadovoljiti duše, koje ga ljube.

Uzdasi i molitve

Dragi moj Otkupitelju, kako sam mogao biti tako slijep, pak sam do sada ostavljao tebe, neizmerno dobro, izvor svih utjeha! Čudi se mojoj sljepoći, a još se većma čudim i divim tvom milosrđu, koje me je svom dobrotom trpilo. Zahvaljujem ti, što mi sad daješ, da upoznam svoju ludoriju i dužnost, kojom te imam ljubiti. Ljubim te, Isuse moj, svom dušom i želim, da te još više budem ljubio. Povećaj mi ovu želju i ljubav. Daj, da se u te zaljubim, o ljubazna neizmjernosti, koja nemaš što više učiniti mi, da te ljubim, te koliko želiš moju ljubav. *Ako hoćeš, možeš me očistiti.* De, dragi moj Otkupitelju, očisti moje nevoljno srce od tolikih nečistih želja, radi kojih ne mogu te ljubiti, kako bih htio. Nemam snage, da moje srce samo za te plamt i tebe samog ljubi. Tu snagu neka mi dade tvoja milost, koja može sve što hoće. Otrgni me od svega, odaleči iz moje duše svaku želju, koja nije za te i daj, da budem sav tvoj. Kajem se više nego radi ikakva drugog zla, što sam te vrijeđao, i čvrsto obećavam da ću sav svoj život posvetiti tvojoj ljubavi; ali pomози me i ti. Učini to radi one krvi, koju si za me prolio u tolikim mukama i tolikom ljubavlju. Svojom moći daj, da moje srce koje te je do sada vrijeđalo, od sad unaprijed bude plamtjelo tvojom ljubavlju. O, Majko lijepe ljubavi, isprosi, da uvijek budem ljubio mog Boga.

Promišljanje dvadeset i drugo

O zločestom običaju

*Opaki, kad propadne u dubine,
onda prezire. (Ps.18,3)*

Točka prva

Jedna od većih šteta, koju nam je prouzročio Adamov grijeh, bila je zločesto prignuće na zlo. To potičaše na plač sv. Pavla apostola, gledajući, gdje ga požude vuku i navlače na one iste zloće, koje je najvećma prezirao. Zato, zbog sklonosti na zloću i tolikih neprijatelja koji nas vuku na zlo, teško da bez grijeha dođemo u vječnu domovinu. Sad priznavši tu slabocu, koja nas prati, pitam ja: Što biste vi rekli o jednom putniku, koji bi morao preploviti more u vrijeme oluje s lađom na pola razbijenom i suviše, da bi lađu još natrpao trgovinom, koja bi se morala utopiti bez oluje i po najljepšem vremenu? Što biste prorokovali njegovom životu? Sad isto tako recimo i o onom uobičajenom grešniku, koji hoće da prijeđe more ovog života (more u oluji, gdje mnogi ginu) sa jednom lađom posve slabom, kao što je naše iskvareno tijelo, s kojim smo sjedinjeni i još kad bi ju ovaj natrpao vlastitim grijesima. Taj teško da se spasi, jer zločesti običaj zasljepljuje pamet, otvrdnjuje srce s čega lako ostane u tvrdokornosti i nepokori sve do smrti.

Najprije zasljepljuje zao običaj. A zašto, pak, sveti uvijek od Boga pitaju svjetlo i straše se, da ne bi postali najveći grešnici ovog svijeta? Jer znaju, ako za jedan tren izgube svjetlo, da bi mogli počinuti koju mu drago grdobu i zloću. Kako su pak mnogi kršćani mogli ostati tako tvrdokorni sve do svoje smrti? "*Zasljepila ih njihova zloća.*" (Mudr. 2, 21). Zloća im je oduzela vid i tako su se izgubili. Svaki grijeh nosi sa sobom sljepoću i umnožavajući se grijesi, povećava se i sljepoća. Bog je naše svjetlo; koliko se, dakle, duša dalje odalečuje od Boga, toliko više ona osljepljuje. "Kosti njegove napuniti će se zloćama." (Job. 20,11). Kako god u sud, koji je pun zemlje, ne može ući sunčano svjetlo, na isti način u srce puno zloće ne može unići božansko svjetlo. Stoga mnogi zapušteni grešnici gube svjetlo i tako iz jednog grijeha prelaze u drugi, niti više misle na obraćenje i poboljšanje. Nevoljnici, dok zapadnu u onu mračnu jamu, drugo ne znaju, no griješiti, o drugom i ne misle, nego kako će griješiti, i rekao bih da više i ne znaju, da je grijeh u sebi ikakvo zlo. "*Isti zločesti običaj,* veli sv. Augustin, *ne da, sa grešnici vide zloće, koje čine.*" I tako žive, kao da i ne vjeruju da ima Bog, raj, pakao i vječnost.

I evo onaj grijeh, koji je s početka zadavao strah, iza kako se je uobičajio, više ne straši ni malo. Pogledajte, veli sv. Grgur, kolikom lakoćom i mali vjetrić diže u zrak jednu slamčicu; tako ćete isto vidjeti neke, koji su se s početka opirali i borili kroz neko vrijeme proti napastima; poslije, pak, kako su se uobičajili i ogrezli u grijesima, odmah na prvu napast podlegnu, na svaku grešnu prigodu koja im se prikaže za sagriješiti. A zašto? Jer im je zao običaj digao svaku iskru svjetla. Veli sv. Anselmo da se vrag s grešnicima igra kao kakav čovjek koji uhvati pticu, sveže ju za konac, pusti ju da leti i kad hoće, potegne za konac i opet mu dođe u ruke, takvi su isto i uobičajeni grešnici. Mnogi, nastavlja sv. Bernardin sienski, griješe i bez prigoda. Veli svetac, da su zlouobičajeni grešnici slični vjetrenjačama, koje se okreću odakle god koji vjetar puhne i suviše okreću se, ma i ne bilo žita za mljevenje i protiv volje gospodara koji ne bi ni htio da se uzalud vrte. Vidjet ćeš onog zlouobičajenika, gdje i bez ikakve naslade i skoro protiv volje, silom ga vuče onaj zločesti običaj. Veli sv. Ivan Zlatousti: "Tvrd je običaj, koji stalno grešnike sili, da griješe, makar i ne htjeli." Zaista, jer kako veli sv. Augustin, zao običaj pretvori se kasnije u potrebu. A sv. Bernardin

nastavljajući , veli: "*Običaj prelazi u narav.*" Stoga, kako je god čovjeku potrebito disanje, da je na neki način i grešniku potrebito, da griješi, dok je postao robom grijeha. Rekoh *robom*: jer ima sluga, koji služe za plaću, robovi pak, služe na silu, bez ikakve plaće, na ovo dolaze neki nevoljnici, griješe, a bez naslade.

Opaki, kad propadne u dubine, onda prezire. Ove riječi tumači Zlatousti upravo o zlouobičajeniku, koji, postavljen u onu mračnu jamu, prezire opomene, propovijedi, prokletstva, pakao, Boga, prezire sve; i nevoljan dogodi mu se kao i orlu mrcinjašu, koji neće da ostavi usmrđene mesurine, nego radije na njoj ćuri, dok ne dođu lovci i ne ubiju ga. Pripovijeda o. Reкупit, kako je jedan osuđeni na smrt, idući k vješalima, podigao oči, ugledao jednu djevojku i na grešnu misao privolio. Još pripovijeda o. Gisolfo, kako je još drugi psovač, isto osuđen na smrt, koji, podmećući glavu pod ličinu, udari glavom o prislonjene ljestve i taj nesretnjak, umjetso da misli na vječnost i dušu, stade grdno psovati. Sv. Bernardo još i to govori, da za zlouobičajenike ne treba moliti, nego ih sažaljivati kao već osuđene. Ali, kako će se moći osloboditi i izaći iz one njihove propasti, kad više ne vide ništa? Zato treba osobito čudo milosti. Nevoljnici, kad dođu u pakao, onda će otvoriti oči; ali više neće biti koristi, što će ih otvoriti, osim da čemernije oplakuju svoju ludoriju.

Uzdasi i molitve

Moj Bože, odlikovao si me svojim dobročinstvima, obdarujući me milostima više nego druge, a ja sam tebe odlikovao uvredama, vrijeđajući i pogrđujući te više nego ikakvu drugu poznatu mi osobu. O ožalošćeno srce mog Otkupitelja, koje si se na križu žalostilo i mučilo, gledajući moje grijehe, po tvojim zaslugama, daj da upoznam sve moje zloće, te žalost da ih oplaćem. Ah! Isuse moj, pun sam zloća, ali si ti svemoguć, možeš me napuniti tvojom svetom ljubavlju. U tebe se dakle uzdam, koji si dobrotu i milosrđe neizmjereno. Kajem se, o najveće dobro, da sam te vrijeđao. Ah; da sam prije umro, nego da sam te igda ozlovoljio! Ja sam tebe zaboravio, a ti mene nisi; to vidim s ovom svjetlošću, kojom me sad rasvjetljuješ. Kad me već rasvjetljuješ, daj mi još i snagu, da ti uzmognem vjeran ostati. Obećavam ti, da ću tisuću puta prije umrijeti, nego te ostaviti, ali u tvojoj pomoći stoji moje ufanje.

U te se uzdam, Isuse moj slatki, da me nećeš više vidjeti zapletena u grijesima, ni bez tvoje milosti. K tebi se još obraćam, o Marijo gospođo moja; u tvoj se zagovor uzdam, o ufanje moje, da me nigda više nećeš gledati kao neprijatelja tvog slatkog Sina. De, molim ga, da mi prije smrt pošalje, nego li zapadnem u toliku nesreću.

Točka druga

Nadalje zao običaj otvrdnjuje čovječje srce. I posve pravedno Bog i dopušta da tako biva, a to za kaznu, što se je opirao tolikim božanskim glasovima i opomenama. Veli apostol, da Gospodin komu hoće smiluje se, a koga hoće opet otvrdne. Bog ne otvrdnjuje zlouobičajenika, nego mu uskrati svoju milost za kaznu tolikih nezahvalnosti na njegove milosti i tako njegovo srce otvrdne kao kamen: "*Srce njegovo otvrdnuti će kao kamen i saliti će se kao kovačev nakovanj.*" (Job.41,15). Stoga, gdje se drugi pobuđuju i potiču na plač, slušajući riječ Božju, strogost božanskog suda, muke osuđenih, muku Isukrstovu, zlouobičajenik neće sobom krenuti: govoriti će i slušati, gdje drugi govore, ali sve nehajno, kao da bi bile stvari, koje se njeg i ne tiču; i na te opomene još će tvrdi doći. *I saliti će se kao kovačev nakovanj.*

Ni nagle smrti, trešnje, grmljavine, ni gromovi neće ga više strašiti; prije nego ga probude i osvijesti se, prije će ga uspavati onim smrtnim snom, u kom osuđenik i izgubljenik spava. Zao običaj malo po malo trne svaki nemir u duši. Zlouobičajeniku i najteži grijesi čine se kao ništa. Svako zlo, kad se čini, naravski sobom nosi neki sram; ali veli sv. Jerko, da zlouobičajenici griješeći gube svaki sram. Sveti Petar uobičajenog grešnika prisposodblja sa svinjom, kja se brlja u svom brlogu. Kao što svinja brljajući se u glibu ne čuje nikakva smrada, tako isto događa se i sa zlouobičajenikom; onaj smrad, koji drugi čuju, on ga sam ne čuje. K tomu još, ako mu je glib oduzeo vid, kakvo čudo, veli sv. Bernardo, da se ne osvještuje ni onda kad ga Bog tuče? Stoga on umjesto da se žalosti zbog grijeha, on se smije, veseli i diči. Kakvi su to znakovi vražje tvrdokornosti? Veli sv. Toma iz Villanova, da su svi znakovi od osuđenja i vječnog izgubljenja. Brate moj, straši se, da se i tebi isto tako ne dogodi. Ako počem imaš kakav zločest običaj, nastoj, da ga što prije odstraniš, još dok te Bog zove. I dok te savjest grize i muči, budi veseo; jer je znak da te Bog još nije ostavio. Ali brzo se popravi; jer bi se rana mogla pozlijediti, pak se izgubiti.

Uzdasi i molitve

O, moj Gospodine, kako bi ti mogao zahvaliti na tolikim dobročinstvima i milostima koje si mi dao? Koliko si me puta zvao, a ja sam ti imao biti zahvalan i ljubiti te, jer si me izbavio iz pakla i tolikom ljubaznošću zvao me; slijedio sam potičući te na srdžbu i vrijeđajući te. Ne, moj Bože, neću više grditi tvog strpljenja; dosta je što sam te do sada vrijeđao. Jedini ti, koji si neizmjerne dobrota, mogao si do sada podnositi. Ali, već vidim, da me više ne možeš trpjeti; posve pravo. Oprosti mi, dakle, o moj Gospodine i moje najveće dobro sve uvrede, kojim sam tvoju neizmjernu dobrotu uvrijedio, za koje iz sveg se srca kajem i obećavam, da te u napredak nigda neću vrijeđati više. Ta neću te uvijek poticati na srdžbu? Umiri se sa mnom, o Bože duše moje, ne po mojim zaslugama, kojim drugo ne pripada, no kazna i pakao, nego po zaslugama tvog Sina i mog Otkupitelja, u koje stavljam sve svoje nade. Radi Isukrstove ljubavi, primi me u svoju milost, daj da ustrajem u tvojoj ljubavi. Otrgni me od svih nečistih želja i pritegni me svega k sebi. Ljubim te, o najveći Bože, o najveći ljubitelju moje duše, koji si dostojan neizmjerne ljubavi. Ah! Da sam te uvijek ljubio! O, Marijo, majko moja, daj da kroz ovo života što mi preostaje, da ne budem vrijeđao tvog Sina, nego da ga uzljubim i oplakujem uvrede, koje sam mu nanio.

Točka treća

Kad se već posve zaslijepi i srce otvrdne, obično govoreći, grešnik valja svršiti zločestom smrću i umrijeti u svojoj tvrdokornosti. Pravedni uvijek idu upravnim putem, a naprotiv zlouobičajenici vršljaju amo- tamo. Za neko vrijeme ostave grijeha, ali se opet na nje vrata i tizim sv. Bernardo naviješta izgubljenje. Može tko reći: Popraviti ću se prije nego umrem. Ali, ovdje je teška žalost, jer teško da se zlouobičajenik obrati i popravi, sve kad i ostari. Veli Duh sveti: "*Mladić sa svog puta, sve kad i ostari, neće skrenuti.*" (Prov. 22,6) Razlog je taj, kako govori sveti Toma iz Villanova, jer je naša snaga odveć slaba. Iz toga slijedi, da duša bez milosti Božje ne može biti što neće grijesiti: No, osim svega toga, kolika bi ludorija bila onog igrača, koji bi hotimice izigrao i gubio sve svoje imanje, uzdajući se, da će najposljednjom igrom opet sve povratiti? Ovakva je ludorija i onog; koji živi u grijesima, uzdajući se, da će se pred smrt obratiti i popraviti. Može li crnac promijeniti boju svoje kože? I kako će moći dobro svršiti tko je uvijek u zločestim običajima živio? Najposlije dogodi se to da se nesretni zlouobičajenici puste u očaj i tako svoj život svrše. Veli sv. Grgur: Da nekog

neprijatelji napadnu, na prvu ranu, koju primi, moguće da će imati snage da se brani; ali koliko više rana zadobije, toliko gubi snage i napokon ostane svladan i ubijen. Na isti način i grijeh u nama čini: na prvi i drugi put u grešniku ostane još makar nešto snage (razumije se uvijek po milosti, koja ga prati), ali ako proslijedi svoje grešno stanje i grijesi rastu. Naprotiv grešnik, nalazeći se slabiji i sav izranjen, kako će moći izbjegnuti svoju smrt? Grijeh, kako veli Jeremija, jest kao teški kamen, koji tišti dušu. Veli sv. Bernardo, da je tako teško zlouobičajenom grešniku ustati ispod grijeha, koliko i onom, koji je pao pod kakav veliki kamen, a nema snage da ga digne, te ispod njega ustane. Dakle, reći će onaj zlouobičajenik, ja sam očajnik? Ne, ne, nisi očajnik, samo ako ćeš se odmah popraviti. Ali, za teške bolesti, hoće se i veliki lijek. Da koji bolesnik leži na smrtnoj postelji, a neće uzimati lijekove, ne poznavajući težinu svoje bolesti i da mu liječnik rekne: "*Prijatelju, ti si svoj život svršio, ako ne budeš uzimao taj lijek.*" Što bi bolesnik odgovorio? Rekao bi, uzeti ću odmah, uzeti ću sve, jer se radi o životu. Kršćanine moj, to isto i tebi govorim, ako si se uobičajio u kakav grijeh, teško si bolestan i jesi od onih bolesnika, koji se rijetko izliječe; te si blizu osuđenih. Ako hoćeš i želiš ozdraviti, ima za te lijek, ali ne smiješ očekivati čudo milosti; nego valja da se odmah uslišiš i ostaviš sve grešne prigode, ukloniš se od zločesta društva, opreš se napastima preporučujući se Bogu; često se ispovijedati; svaki dan čitaj koju pobožnu knjigu, štuj blaž. Djevicu Mariju svagda ju moleći, da ti isprosi tu milost i da se nigda više ne povратиš na prvošnje zloće. Valja da se usiluješ, inače će te stignuti kazna kojom ti Gospodin prijeti: "*U grijehu vašem umrijeti ćete.*" (Iv.8,21.) Iako se sad ne popraviš, kad te Bog rasvijetljuje, kasnije ćeš se teško popraviti. Poslušaj Boga koji te zove: "*Lazare, izađi na dvor.*" Nevoljni grešniče, koji si već umro, izađi iz te mračne jame tvog zločestog življenja. Odazovi se brzo i podaj se sav u ruke Božje i boj se, da ovaj poziv za te ne bude najposljednji.

Uzdasi i molitve

Ah, moj Bože! Zar ću baš čekati dok me sasvim zapustiš i u pakao opremiš? Ah, moj Gospodine, pričekaj me još i odmah ću se obratiti i sav tebi posvetiti. Kaži mi što imam raditi i sve ću izvršiti. Krvi Isusova, okrijepi me. Ufanje grešnika Marijo, priteci mi na pomoć. I ti vječni Oče, po zaslugama Isukrstovim i Marijinim, smiluj mi se. Kajem se, o Bože neizmjerne dobro, što sam te vrijeđao, više nego radi ikakva drugog zla, ljubim te nadasve. Radi Isuskrstove ljubavi oprosti mi i pokloni mi tvoju ljubav. Ulij u moju dušu veliki strah moje propasti, ako bi se opet povratio na grijehe. Rasvijetli me, Bože moj, rasvijetli me i ojačaj me. Nadam se, da ću to sve dobiti po tvom milosrđu. Mnoge si mi milosti dijelio dok sam od tebe bježao; sad im se pogotovo nadam, kad k tebi dolazim s pravom odlukom, da ću od sada samog tebe ljubiti i ništa drugo.

Ljubim te, moj Bože; moj živote, moje sve. Ljubim još i tebe, majko moja Marijo; tebi izručam dušu moju; svojim zagovorom i pripomoći, daj da ponovno ne izgubim milost Božju.

Promišljanje dvadeset i treće

Varke, koje vrag stavlja u grešnikovu pamet

Točka prva

Zamisli, da se jedan mladić iza počinjenog grijeha već ispovjedio i izgublenu milost ponovno zadobio, vrag ga napastvuje, da se opet povрати na onaj prvašnji grijeh. Mladić se opire i bori; ali radi varka, koje mu vrag donosi u pamet, slabi. Mladiću, govorim ja, reci mi što hoćeš da činiš? Zar baš hoćeš da izgubiš Božju milost, koju si malo prije zadobio i koja vrijedi više nego sav svijet i to hoćeš da ju izgubiš radi ove nevoljne naslade? Zar hoćeš da sam sebi napišeš osudu vječne smrti i osudiš se u muke paklene zauvijek? Ne, odgovaraš mi, *neću se izgubiti, nego ću se spasiti; ako sad počinim ovaj grijeh, kasnije ću se ispovjediti*. I, evo prve varke napasnika. Dakle mi veliš da ćeš se kasnije ispovjediti, a međutim dušu gubiš. Reci mi. Da imaš u ruci dragi kamen, koji bi vrijedio hiljadu dukata, bi li ga ti bacio u koju rijeku govoreći: Kasnije ću ga potražiti i držim da ću ga naći? Ti sad imaš u svojim rukama ovaj dragi kamen tvoje duše koju je Isukrst svojom krvlju otkupio, a ti ju hotimice bacaš u pakao, govoreći: Uzdam se, da ću ju opet iskupiti sa svetom ispovijedi? No, ako ju ne iskupiš? Za iskupiti ju hoće se pravo skrušenje i pokajanje, koje je Božji dar; i ako ti Bog ne dadne ovo pokajanje? I ako smrt dođe i ne imadneš vremena da se ispovjediš?

Veliš da ćeš se najdalje kroz osam dana ispovjediti. A tko ti obećava ovih osam dana vremena? Veliš da ćeš se ispovjediti sutra, a tko ti obećava ovo sutra? Piše sv. Augustin: "*Sutrašnji dan Bog nije obećao, moguće da će ga dati, a moguće i neće.*" Mnogi su uvečer legli zdravi u krevet, a ujutro osvanuli mrtvi. Koliko ih je Gospodin digao s ovog svijeta u onaj isti čas kad su griješili i poslao ih u pakao! I ako na isti način učini s tobom, kako ćeš se moći popraviti i iz vječne propasti izbaviti? Znaj, da je s ovom varkom govoreći, kasnije ću se ispovjediti, vrag na hiljade i hiljade kršćana odvuкао u pakao; jer je teško naći tako očajnog grešnika, koji bi htio svoje izgubljenje; svikolici kad griješe, griješe s ufanjem da će se ispovjediti, ali s tim ufanjem mnogi su se nesretnici izgubili, te sad ne mogu ispraviti učinjene pogreške.

Nadalje veliš: *Sad se uzdam da ću moći odoljeti ovoj napasti*. Evo druge varke vrag, koji ti pokazuje, da nisi kadar svladati tu sadašnju strast. Najprije valja da znaš da je BOG (kako veli apostol) vjeran i ne dopušta da igda budemo toliko napastovani, koliko iste ne možemo svladati, ni od sebe odbiti.

Suviše pitam te: Ako se sad ne uzdaš, kako ćeš se moći izdati kasnije? Kasnije će te neprijatelj navlačiti na druge grijehe i onda će on to jačim bivati, a ti ćeš slabiti. Kad se sad ne uzdaš i veliš da ne možeš utrnuti u sebi ovaj plamen, kako ćeš ga moći kasnije, kad se većma raspali i rasplamti? Veliš: Bog će me okrijepiti. Ali Bog ti sad pruža svoju pomoć; zašto se onda sa ovom njegovom pomoći ne opreš? Uzdaš se, može biti, da će ti Bog podvostručiti i povećati svoju pomoć i milosti, kad se prenatrpaš grijesima? I ako sad imaš potrebu od veće snage i pomoći zašto ju ne pitaš od Boga? Valjda sumnjaš o Božjoj vjernosti, koji je obećao dati sve, što se bude od njega pitati? "*Tražite i dati će vam se.*" (Mat. 77.) Bog ne može prevariti; uteci se njemu i on će ti dati toliku snagu kolika ti je potrebna da se opreš. Bog nam ne zapovijeda ništa što je nemoguće, nego naređujući nam, opominje nas da radimo onoliko koliko možemo sa sadašnjom njegovom pomoći, koju nam daje; i ta pomoć kad nam ne bi dovoljna bila za oprijeti sa napastima, savjetuje nas, da od njega tražimo višu pomoć i tražeći sati će nam ju.

Uzdasi i molitve

Dakle, Bože moj, stoga što si ti bio tako dobar prema meni, ja sam prema tebi bio tako nezahvalan? Natjecali smo se, ja bježeći od tebe, a ti izlazeći pred mene, ti obasipajući me dobročinstvima, a ja tebe uvredama.

Ah, moj Gospodine, da ništa drugo nije, nego jedina dobrota koju si sa mnom imao, imala me je u te zaljubiti; dočim sam ja umnožavao zloće, ti si povećavao milosti. I kad sam zaslužio ovo svjetlo, kojim me sad rasvjetljuješ? Moj Gospodine, iz sveg srca ti zahvaljujem i uzdam se da ću ti u raju zauvijek zahvaljivati. Ufam se u tvoju krv da ću se spasiti, dok si mi toliko puta oprostio. Međutim, uzdam se da ćeš mi dati toliko snage da ti uzmognem ostati vjeran. Tvojom milošću čvrsto obećavam da ću tisuću puta prije umrijeti, nego se povratiti na prvašnje uvrede. Kroz ovo života, što mi preostaje, hoću te ljubiti. A kako i ne bi ljubio onog Boga, koji me je, nakon što je za me umro, tolikom strpljivošću podnosio, sa svim uvredama, koje sam mu nanio? Bože duše moje, iz sveg se srca kajem i od žalosti bih umro. No, ako sam te do sada vrijeđao i od tebe bježao, sad te ljubim nadasve, ljubim te više nego samog sebe. Vječni Oče, po Isukrstovim zaslugama potpomози ovog nevoljnog grešnika koji hoće da te ljubi. Marijo, ufanje moje, potpomози me, isprosi mi milost, da se uvijek utjecao tvom Sinu i tebi svaki put, kad me vrag napastvuje, da se vratim na grijehe.

Točka druga

Veli se : Bog je milosrđe. Evo treće opće varke svih grešnika, radi koje se mnogi gube. Piše jedan naučenjak da ih više sprema u pakao milosrđe Božje, nego li pravde; jer ovi nevoljnici preuzetno uzdajući se u milosrđe, neće prekinuti svojih zloća i tako se izgube. Bog je milosrđe, to nitko ne nijeće, ali sa svim tim koliko ih Bog svaki dan šalje u pakao?! Ako je on milosrdan i pravedan je; zato je dužan kazniti tko ga vrijeđa. On je milosrdan, ali onima koji ga se boje: "*Milosrđe njegovo vrhu bojećih se... Smilovao se je Gospodin bojećim se.*" (Ps. 102, 11, 13). No sa onima, koji ga pogrđuju i s njegovim se milosrđem služe, pogrđujući ga, postupa sa svojom pravdom.

Bog oprašta grijehe, ali ne može dopustiti volji da griješi. Govori sv. Augustin, tko griješi misleći, da će se poslije nego sagriješi pokajati i poboljšati, taj nije pokornik, nego podrugljivac Božji. No, naprotiv, uči nas apostol, da se Bog ne može izrugivati. To bi bilo podrugivati se Bogom, vrijeđati ga po volji i koliko nas volja, pak opet iščekivati raj.

No, kako mi je god Bog do sada bio milosrdan i nije me kaznio, isto tako uzdam se, da će mi i od sada biti milosrdan. Ovo je četvrta varka. Dakle, zato jer te je Bog do sada sažaljevaio i opraštao ti, zar ti je stoga dužan uvijek opraštati i nigda te ne kazniti? Dapače, koliko je više milosrdan bivaio prema tebi i opraštao ti, toliko se većma moraš bojati da ti nigda više neće oprostiti i da će te kazniti, ako se opet vratiš na grijehe i staneš ga vrijeđati. Ne smiješ reći, kako nas opominje sveto pismo, do sada sam griješio i nije mi se ništa zlo dogodilo, jer Bog trpi grešnika, ali ne zauvijek. Kad se izbroje oprost i milosrđa koja je odredio za pojedinog grešnika, onda najednom kazni sve. I koliko ga je više trpio i čekao na pokoru, toliko će žešće biti pedipsan, kako veli sv. Grgur: "*Koje za dulje čeka, te oštrije osuđuje.*"

Dakle, ako vidiš, brate moj, da si mnogo puta sagriješio, a Bog te nije kaznio ni u pakao spremio, imaš reći: "*Zahvaljujem ti, Gospodine, što me nisi poslao u pakao, kao što sam zasluživao*". Promisli, koliko ih je manje grijeha, nego ih ti imaš, otišlo u pakao! I onom mišlju nastoj da pokorama popraviš uvrede Bogu nanesene i s drugim dobrim djelima. Ovo strpljenje, koje je Bog s tobom imao neka te hrabri, ali ne da ga vrijeđaš, nego da ga što bolje uslužiš i uzljubiš, gledajući, da ti je toliko milosrđa učinio više nego drugima.

Uzdasi i molitve

Isuse moj propeti, moj Okupitelju, moj Bože, evo izdajice pred tvojim nogama. Stidim se izaći preda te. Koliko sam te puta izrugao? Koliko sam ti puta obećao da te više neću vrijeđati? Ali, sva moja obećanja ništa drugo nisu bila, no tolika izdajstva; jer dok mi je prigoda priskočila, odmah sam te zaboravio i okrenuo ti leđa. Zahvaljujem ti što se sad ne nalazim u paklu, nego pred tvojim nogama, te što me rasvjetljuješ i k sebi zoveš, da te ljubim! Da, ljubiti ću te, moj Spasitelju i moj Bože, i neću te više pogrđivati. Dosta je, što si me i do sada podnosio. Vidim, da me više ne možeš trpiti. Nevoljna i tužna mene, ako se nakon toliko milosti opet vratim na grijeh! Gospodine, na svaki ću način promijeniti življenje i koliko sam te uvrijedio, toliko ću te ljubiti. Tješim se, što imam posla s neizmjernom dobrotom, kao što si ti. Kajem se više, nego radi ikakva drugog zla, što sam te vrijeđao i obećavam ti svu moju ljubav za ubuduće. Oprosti mi po zaslugama tvoje pregorke muke: zaboravi uvrede kojim sam te uvrijedio i daj mi snagu da ti ostanem vjeran kroz ovo života što mi preostaje živjeti. Ljubim te, moje najveće dobro i ufam se, da ću te zauvijek ljubiti. Dragi moj Bože, nigda više neću te ostaviti. O, majko Božja, Marijo, sveži me uz Isusa i isprosi mi tu milost da se za nigda više ne odalečim ispred njegovih nogu; u tebe se uzdam.

Točka treća

Ali ja sam mlad, Bog trpi mladost; kasnije ću se Bogu posvetiti. Evo nas kod pete varke. Mlad si? Ali zar ne znaš, da Bog ne broji godine, nego grijeha svakog od nas? Mlad si; a koliko si grijeha počinio? Biti će staraca koji nisu ni deseti dio grijeha počinili, koliko si ih ti učinio. Zar još ne znaš da je Gospodin odredio broj grijeha koliko će puta komu oprostiti? Bog je strpljiv i čeka do neke mjere; ali kad se već popuni broj grijeha, koje mu je odredio oprostiti, više ne oprašta, nego grešnika kazni, šaljući mu odmah smrt u onom stanju u kojem se nahodi ili ga pusti da u grijesima žive, što je gora kazna od same smrti. Stavimo, da ti imaš jedno zemljište, koje si plotom ogradio i mnogo strošio, dok si ga valjano obradio i u red stavio, a da ti za više godina ne da nikakva ploda, što bi učinio? Srušio bi plot oko njega i pustio bi ga. Boj se, da Bog na isti način ne učini i s tobom. Ako prosljediš griješiti, malo po malo gubiti ćeš nemir u svojoj duši, više nećeš misliti na vječnost, ni na spas svoje duše; izgubiti ćeš skoro svako svjetlo, izgubiti ćeš strah: evo srušen je zid, već te je Bog zapustio.

Prijeđimo na posljednju varku. Govoriš: "Istina je da s ovim grijehom gubim milost Božju i ostajem osuđen u muke paklene i može biti, da ću se sa ovim grijehom izgubiti; ali moglo bi se još dodati da ću se kasnije ispovjediti i spasiti." Da, priznajem ti, da bi se moglo dati, da se još spasiš, jer napokon nisam nikakav prorok i zato ne mogu reći da ti se Bog poslije ovog grijeha neće više smilovati i opraštati. Ali mi ne možeš zanijekati, nakon tolikih milosti, koje ti je Bog podijelio, ako se sad opet vratiš na nje i počmeš ga vrijeđati, da bi se lako mogao izgubiti. Tako govori sv. Pismo: "*Otvrduto srce zlo će proći na smrti*" (Crk.3, 27). *Zločesti napokon će biti uništeni od božanske pravde.* (Ps.36,9) *Što čovjek posije, to će i požeti* (Gal.6). *Zvao sam vas i odbili ste... na vašoj propasti smijati ću se i rugati vam se.* (Pror. 1, 24). Opet veli Bog: "*Moja je osveta i dati ću ju na vrijeme*". Ovako, dakle, govori sv. Pismo, ovako iziskuje pravica i zdravi razum. Govoriš mi: "No uza sve to, još bi se mogao spasiti." I ja ponavljam, da bi to sve moglo biti, ali kolika je ludorija, vele, osloniti vječni spas svoje duše na ono *moglo bi se dati*; i na ono *moglo bi se dati* tako pogibeljno i nestalno? Je li ovo stvar, da se izvrigne tolikoj pogibelji?

Uzdasi i molitve

Slatki moj Otkupitelju, prostrt pred tvojim nogama, zahvaljujem ti, da me poslije tolikih grijeha nisi zapustio. Koliko ih je, da su te manje od mene vrijeđali i neće imati toliko svjetla, koje sad meni daješ! Vidim, da baš hoćeš, da se spasim. Doći ću u nebo i pjevati ću tolika milosrđa i dobročinstva, koja sam od tebe primio. Ufam se, da si mi već u ovaj čas oprostio; ako bi se po čemu još nalazio u tvojoj nemilosti, jer se nisam znao skrušeno pokajati za uvrede nanesene ti, sad se svom dušom kajem i žalim više nego ikakvo drugo zlo. Smiluj se i oprosti mi i sve to više povećaj žalost u mom srcu, što sam vrijeđao tebe, tako dobrog mog Boga. Daj mi žalost i ljubav. Ljubim te više, nego ikakvu drugu stvar, ali te ljubim posve malo, ljubiti ću te mnogo i ovu ljubav od tebe tražim i uzdam se, da ćeš mi ju pokloniti. Uslišaj me, Isuse moj, obećao si, da ćeš svakog uslišati, tko se tebi bude utjecao s molitvom. O, Majko Božja, Marijo, svi mi govore, da od sebe ne puštaš nikog neutješena, tko se k tebi obrati. O, ufanje moje poslije Isusa, k tebi se obraćam i u te uzdam; preporučim me svom Sinu i spasi me.

Promišljanje dvadeset i četvrto

O posebnom sudu

*Trebati će, da se svi prikažemo
na Isukrstov sud (2. Kor.).*

Točka prva

Promislimo pristup, tužbu, ispit i osudu. I najprvo govoreći o pristupu duše pred suca, opće mnijenje bogoslovca jest da se posebni sud drži odmah u isti čas, kad čovjek ispusti dušu; i na onom istom mjestu, gdje se duša odjeljuje od svog tijela, biva od Isukrsta suđena, koji neće nikog poslati na ime svoje, nego će sam doći da prosudi svoju stvar: "*U koji sat i ne nadate se, doći će sin čovječanski*" (Luk. 12,30). *Doći će dobrim sa ljubavi*, veli sv. Augustin, a zločestim sa strahom. Ah, koliko će se prestrašiti i smesti onaj, koji kad prvi puta ugleda svog Otkupitelja i ugleda ga srdita? *Tko će stati pred njegovim srditim licem?* (Nahum 1,6) Razmišljajući to o. Vjekoslav Ponteski, tako je drhtao od straha, da mu se i sobica tresla, u kojoj je spavao. Časni o. Jovenal Ancina, slušajući gdje se pjeva *U dani oni*, misleći na strah, koji će obuzeti dušu, kad moradne izaći na sud, odluči ostaviti svijet, što i učini kasnije. Gledati srdita suca, biti će znak izgubljenja i osude. Veli sv. Bernardo, da će onda duša više trpjeti gledajući suca srdita, nego da je u samom paklu.

Više puta se je vidjelo, da krivca, kad ga vode i na ovaj sud na zemlji, probija krupni ledeni znoj. Pison stupivši pred vijeće u haljini okrivljenika, toliko se smete, da je sam sebe usmrtio od stida. Kolika žalost i muka za jednog sina ili za jednog podložnika, gledajući svog oca ili vojvodu odveć razjarena! Oh! Koliko veću muku mora podnijeti duša, kad spazi svog Isukrsta, kojeg je za života pogrđivala? Onaj jaganjac, koji je za života bio toliko strpljiv, duša će ga iza tog ugledati srdita, bez ikakve nade, da će ga igda više moći umiriti, to će ju navesti, da će moliti brda i planine da na nju padnu i da ju sakriju ispred srdžbe srditog jaganjca. Kad grešnik spazi suca u čovječjoj slici, ah, koliko će ga strah obuzeti, jer na pogled tog čovjeka, koji je umro za njegovo spasenje, osjetit će veći ukor za svoju grdnu

nezahvalnost. Kad je naš Spasitelj uzašao na nebo, anđeli rekoše učenicima: " *Ovaj Isus, koji je od vas otišao na nebo, tako će doći, ko što ste ga vidjeli, kad je išao na nebo.*" (Djel. 1, 11). Dakle sudac, kad dođe za suditi, doći će sa onim istim ranama, s kojima je pošao s ove zemlje. One rane onda će pravedne utješiti, a grešnike smutiti i ožalostiti. Kadno Josip reče svojoj braći: " *Ja sam Josip, kojeg ste vi prodali*" , veli sveto Pismo, da su oni od straha zašutili i nisu mogli progovoriti: " *Ne mogahu odgovoriti braća od velikog straha prestrašeni*"(Gen. 45,5). Sad što će nevoljni grešnik odgovoriti svom Isukrstu? Zar će moći moliti milosrđe i da mu se smiluje, kad mu najprije mora položiti račun od uvreda, koje mu je nanio? Što će dakle raditi, veli sv. Augustin; gdje će uteći, kad vrh sebe ugleda srditog suca, a poda sobom otvoren pakao, s jedne strane grijeha koji ga tuže, a s druge vragove, pripravne, da izvrše kaznu, i u svojoj unutrašnjosti duševnost, gdje ga mori?

Uzdasi i molitve

O, Isuse moj, uvijek ću te Isusom zvati, tvoje me slatko ime tješi i hrabri, spominjući mi da si ti moj Spasitelj, koji si umro, da me spasiš. Evo me, pred tvojim nogama ispovijedam da sam zaslužio toliko pakala, koliko sam te puta teškim grijehom uvrijedio. Ne zaslužujem oprosta, ali si ti umro, da mi oprostiš. Brzo, Isuse moj, oprosti mi prije nego dođeš da me sudiš. Onda već više neću moći moliti milosrđa; sad mogu moliti i uzdam se, da ćeš mi se smilovati. U onaj čas tvoje rane će me prestrašiti, a sad mi pružaju pouzdanje. Dragi moj Otkupitelju, kajem se više, nego radi ikakva drugog zla što sam vrijeđao tvoju neizmjernu dobrotu, obačavam, da ću prije primiti svaku muku, sve izgubiti prije, nego ću izgubiti tvoju milost. *Smiluj mi se Bože po svom velikom milosrđu.* O, Marijo, majko milosrđa, o odvjetnice grešnika, isprosi mi ti veliku žalost, da oplačem svoje grijeha, isprosi mi oprost i ustrajnost božanske ljubavi. Ljubim te, kraljice moja i u te se uzdam.

Točka druga

Promotri tužbu i ispit. " *Sud sjedi i knjige su rastvorene.*" (Dan. 9). Biti će samo dvije knjige, naime evanđelje i duševnost. Iz evanđelja će se čitati ono, što je imao činiti, a iz duševnosti ono, što je činio. " *Svaki će vidjeti što je počinio*" (Sv. Jerko). Mjerom božanske pravde neće se onda mjeriti bogatstva, časti i plemstvo osoba, nego samo djela: " *Stavljen je na tezulju (reče Daniel Baltazaru), i bi pronađen lud (Dan. 5, 27). Ove riječi tumači o. Alvarez: "Nije zlato ni bogatstvo mjereno, sam je kralj izmjeren."* Onda će stupiti tužitelji, a najprije vrag i pokazati će nam sva naša obećanja, kako veli sv. Augustin, kojim samo se poslije iznevjerili i izbrojiti će nam sve naše pogreške, kazujući nam dan i sat, u kojem smo ih počinili. Iza toga reći će sudcu, kako piše sv. Ciprijan: " *Gospodine, za ovog krivca nisam ništa pretrpio, ali on je tebe ostavio, koji si za nj umro, da postane mojim robom: stoga on mora meni pripasti.*" Tužitelji biti će i anđeli čuvari, kako piše Origen: " *Svaki anđeo čuvar posvjedočiti će, koliko se je godina oko njega trudio, ali on je njegove opomene odbijao.*" Tako, dakle, će se onda obistinirati ono, što se čita u svetom Pismu: " *Zamrzili su ga svi njegovi prijatelji*" (Jer. 51). Tužitelji biti će i oni zidovi, među kojima je grešnik grijeshio. Sama vlastita duševnost biti će tužiteljica: " *Posvjedočiti će i njihova duševnost u onaj dan, kad Bog bude suditi.*" (Rim.2) I sami grijesi, veli sv. Bernardo, onda će progovoriti i reći će: " *Ti si nas počinio, tvoja smo djela, nećemo te ostaviti.*" (Raz. Pog. 2). Napokon će biti tužiteljice same rane propetog Isukrsta, kako veli sv. Ivan Zlatousti: " *Čavli će se na te tužiti; rane će proti tebi govoriti; Isukrstov križ govoriti će protiv tebe.*" Nakon toga prijeći će se na ispit.

Veli Gospodin: "*U onaj dan pretražiti ću Jeruzalem sa svijećama.*". Svijeća, veli Mendoza, zalazi u svaki kutić kuće. Kernelio a Lapide, tumačeći ove riječi, *sa svijećama*, veli, da će onda Bog pred krivca staviti izgled svetih i sva prosvjetljenja i nadahnuća koja mu je davao za života; i sve godine, koje mu je bio dao, da dobro čini. Onda će se Bogu razlog davati i za najmanji pogled. Veli sv. Anselmo: "*Očistiti će Levieve sinove i procijediti će ih.*" (Malak. 3,3). Kao što se zlato čisti i cijedi odstranjujući kovačinu i nečistoću, tako će se ispitati sva dobra djela, ispovjedi, pričesti i tako dalje. Napokon veli sv. Petar, da će se na sudu jedva i pravedni spasiti. Kad moramo račun davati za svaku i najmanju besposlenu riječ, kako ćemo onda Bogu razlog dati za tolike nečiste misli privoljene, za tolike godine i besramne riječi? Osobito veli Gospodin (govoreći o onima koji daju drugima zao izgled, koji im krađu duše) :"*Doći ću preda nj kao medvjedica kad joj malene pokradu.*"(Osea. 13,8). Govoreći napokon o djelima, reći će sudac: "*Podajte mu onako kako je zaslužio*".

Uzdasi i molitve

Ah, Isuse moj, da mi sad staneš plaćati po mojim zaslugama i djelima, koje sam počinio, drugo me ne bi zapalo, no pakao. O, Bože, koliko sam puta sam sebi napisao osudu za onu jamu vječnih muka! Zahvaljujem ti na velikoj strpljivosti koju si sa mnom imao podnoseći me toliko vremena! Oh, Bože, da se sad u ovaj čas imadnem prikazati na sud, kakav bi ti račun predao od mog prošastog življenja? A Gospodine, pričekaj me još malo, ne moj me još suditi. Da me sad htjedneš suditi, što bi od mene moglo biti? Pričekaj me; kad si već toliko milosrdan do sada bio prema meni, budi još i daruj mi ovu drugu milost, daj mi žalost da oplačem svoje zloće. Kajem se, o najveće dobro, što sam te toliko vrijeđao. Ljubim te nadasve. Vječni Oče, radi Isukrstove ljubavi, oprosti mi i po njegovim zaslugama pokloni mi ustrajnost. Isuse moj, uzdam se, da ćeš mi to dati po zasluži tvoje krvi. Marijo presveta, u tebe se uzdam: *Svrni dakle zagovornice naša, one svoje milosrdne oči na nas*. Pogledaj na moje nevolje i smiluj mi se.

Točka treća

Dakle duša, da postigne vječni spas, valja da se na sudu nađe u življenju slična Isukrstovu življenju. I stoga drhtaše od straha Job: "*Što ću učiniti, kad Bog ustane da sudi i kad stane pitati, što ću mu odgovoriti?*" Philip II., budući mu njegovo jedino kućno čeljade nešto slagalo, ukori ga veleći mu: "*Tako me zar varaš?*" Onaj nevoljnik vrativši se kući, umre od žalosti. Što će učiniti, što li će grešnik odgovoriti svom sudcu Isukrstu? Učiniti će, kao i onaj što je učinio, došavši na svadbu bez svadbene haljine, ušutjeti će i neće znati što će odgovoriti. I sami grijeh začepiti će mu usta. Veli sv. Bazilije, da će onda grešnika većma mučiti stid, nego li muke paklene.

Evo napokon došlo vrijeme da sudac izrekne osudu: "*Idite od mene prokleti u oganj vječni.*" Oh, kako će strašno biti slušati ovaj glas! Nastavlja Euzebije, da će se grešnici kad budu slušali smrtnu osudu, tako prestrašiti, kad bi mogli nanovo bi umrli. Onda, veli sv. Toma od Vilanove, neće biti mjesta molitvi, niti će biti zagovornika kojim bi se moglo uteći. Kome se onda uteći? Valjda Bogu, kojeg su toliko pogrdili? Moguće svetim? Mariji? Ne, jer će onda: "*Zvijezde, (koje su sveto odvjeticnici) pasti s neba, i mjesec (koji je Marija) neće dati svjetla svog.*" (Mat. 24.). Veli sv. Augustin: "*Od vrata rajskih ukloniti će se Marija.*"

Ah, Bože, kliče sv. Toma od Vilanove, kako nehajno i mrtvo slušamo govore o posebnom sudu, kao da nas ne može zapasti osuda vječnog izgubljenja? Ili kao da nećemo mi ni suđeni biti? I koliko je ludorija, veli isti svetac, stati siguran i mirno u velikoj pogibelji!

Nemoj reći, brate moj, opominje te sv. Augustin: "*Ta nije me Bog odredio za pakao?*" Nemoj reći, govori svetac, jer ni židovi nisu vjerovali da će propasti. Toliki već osuđeni nigda nisu mislili da će za stalno doći u pakao, ali ih je napokon stiglo pokaranje i zaslužena kazna. I tako još, veli sv. Augustin, dogoditi će se i tebi: "*Doći će sudnji dan i uvidjeti ćeš, da je istina ono, što je Bog prijeto.*" Sad u nama stoji, da izaberemo osudu koju hoćemo. I što imamo raditi? Valja da uredimo naše račune prije nego dođemo na sud. Govori sv. Bonaventura, da ne propadnu i ne pogriješe, mudri trgovci često pregledaju svoje račune: "*Sudac prije suda može se molbama umiriti, ali na sudu nikako.*" Sv. Augustin. Recimo, dakle, sa sv. Bernardom: "*Prikazati ću se već suđen, a ne da budem suđen*". Sudče moj, sudi me sad za života i kazni me sad dok je vrijeme od milosrđa i možeš mi oprostiti, jer poslije smrti biti će vrijeme od pravde.

Uzdasi i molitve

Moj Bože, ako te sad ne umirim, onda više neće biti vremena da te umirim. Ali, ako ću te umiriti, kad sam toliko puta povrijedio tvoje prijateljstvo radi nevoljnih živinskih naslada. Tvoju neizmjernu ljubav naplatio sam nezahvalnošću. Kakvo vrijedno zadovoljstvo može dati jedan stvor za uvrede nanese svom Stvoritelju? Ah, moj Bože, zahvaljujem ti, da mi je tvoje milosrđe dalo način, da te umirim i tebi zadovoljim. Prikazujem krv i smrt Isusa tvog sina i evo već vidim da se umirila i potpuno zadovoljila tvoja pravda. Zato treba da se i ja pokajem. Da, moj Bože, iz sveg se srca kajem za sve uvrede koje sam ti nanio. Sudi me dakle sad, o moj Otkupitelju! Mrzim sve uvrede koje sam ti nanio, više nego ikakvo drugo zlo. Ljubim te nadasve sa svim srcem svojim i obećavam da ću te zauvijek ljubiti i prije umrijeti, nego te više vrijeđati. Obećao si da ćeš oprostiti onom koji se pokaje; ajde sudi me sad i odriješ me od grijeha. Dragovoljno primam zasluženu pokoru, samo me vrati u svoju milost i u njoj me drži sve do moje smrti. Tako se uzdam. O, Marijo, majko moja, zahvaljujem ti na tolikim dobročinstvima koja si mi isprosila, čuvaj me sve do svrhe mog života.

Promišljanje dvadeset i peto

O općem sudu

*"Poznati će se Gospodin,
kad stane suditi."(Ps. 9, 17).*

Točka prva

Za sad, ako se stvar dobro promotri, na zemlji nema osobe da se više vrijeđa, kao što se vrijeđa Isus Krist. Više štujemo jednog prostaka, nego li samog Boga; jer se bojimo, da onaj prostack, osjetivši se uvrijeđen, ne rasrdi i osveti; ali Bog se vrijeđa i to vrijeđamo ga po volji, kao da Bog ne može osvete proizvesti kad hoće: "*I kao da ništa nije kadar svemogući učiniti, držahu.*"(Job. 22). No, zato je Otkupitelj odredio jedan dan, koji će biti dan općeg suda, u kojem će se Isukrst otkriti i pokazati ono što jest, naime veliki Gospodin. Suviše taj dan neće se zvati dan milosrđa ni oprosta, nego: *Dan srdžbe, dan žalosti i nevolje*. Da, tako je, jer Gospodin hoće da onaj dan osveti svoju čast, koju su grešnici tražili, da mu je uzmu na ovom svijetu. Pogledajmo, kako će se zbiti ovaj sud na ovaj opći dan.

Prije nego se sudac ukaže: "*Vatra će pred njim ići.*"(Ps.96,5). Spustiti će se vatra s neba na zemlju, koja će spržiti zemlju i sve što je na njojzi. Dakle, crkve, palače, ljetnikovci,

gradovi kraljevstva, sve to mora se pretvoriti u hrpu pepela. Ova kuća, okružena svakojakim zloćama, valja da se vatrom očisti. Evo kako će svršiti bogatstva, gizde i naslade ovog svijeta. Kad pomru svi ljudi, onda će trublja zatrubiti i svi će uskrsnuti i ustati: "*Zatrubiti će trublja i svi će uskrsnuti*" (I.Kor.15,52). Govoraše sv. Jerko: "*Koliko god puta pomislim na sudnji dan, prestrašim se; čini mi se, da uvijek trubi ona trublja kod mojih ušiju: Ustanite mrtvi, dođite na sud.*" Na zvuk ove trublje saći će lijepe duše dobrih, da se sjedine sa svojim tjelesima, s kojima su zajedno služili svomu Bogu na zemlji; a duše nesretno osuđenih izaći će iz pakla, da se sjedine sa onim prokletim tjelesima, s kojima su vrijeđali Boga. O, kolika će tad razlika biti između tjelesa dobrih i zločestih! Blaženi će se ukazati lijepi, bijeli sjajniji od sunca: "*Tad će pravedni sjati kao sunce.*"(Mat. 13, 43). O sretna onog, koji na ovom svijetu mrtvi svoje tijelo, uskraćujući mu zabranjene naslade; i da ga bolje suzdrži na uzdi, uskraćuje mu i slobodne želje i muči ga, kao što su sveti činili! O, Kako će se onda naći zadovoljan sv. Petar od Alkantara, koji poslije svoje smrti reče sv. Tereziji. "*O, sretna i blažena pokoro, koja mi pribavi toliku slavu!*" Naprotiv tjelesa zločestih i već osuđenih ukazati će se nakazna, crna i smrdljiva. A koliku će muku osuđenik podnijeti, kad se stane združivati sa svojim tijelom! Prokleta tjelesino, reći će duša, za udovoljiti tebi izgubila sam sebe. A tijelo će reći, prokleta dušo i ti, koja si imala razum, zašto si dopustila da se naslađujem u onim nasladama, koje su i mene i tebe strovalile u muke paklene, kojih se zauvijek nećemo izbaviti?

Uzdasi i molitve

Ah, Isuse moj i Otkupitelju, koji ćeš me jednog dana suditi, oprosti mi prije, nego stigne ovaj dan: "*Ne odvraćaj svog lica od mene*". Sad si moj otac i kao otac primi u svoju milost sina, koji se skrušen vraća pred tvoje noge. Oče moj, molim oproštenje, krivo sam te uvrijedio, krivo sam te ostavio; nisi zaslužio da s tobom onako postupam, kao što sam postupao; kajem se i iz sveg se srca žalostim; oprosti mi, *ne odvraćaj svog lica od mene*; ne odbij me od sebe, ko što sam zaslužio. Spomeni se one krvi, koju si za me prolio i smiluj mi se. Isuse moj, drugog sudca ne tražim, osim tebe. Oče moj, ljubim te i od sad unaprijed neću odilaziti ispred tvojih nogu. Zaboravi uvrede, koje sam ti nanio i daruj mi veliku ljubav prema tvojoj dobroti. Želim, da te uzljubim više, nego sam te vrijeđao; ali ako me ti ne pomogneš, ne mogu te ljubiti. Pomozi me, Isuse slatki, daj da uzaživim zahvalan tvojoj ljubavi, da se onog dana u suznoj dolini nađem u broju tvojih ljubitelja. O, Marijo, kraljice i odvjetnice moja, potpomozi me sad, jer ako se izgubim u onaj dan nećeš mi više moći pomoći. Moliš se za sve, moli se i za me, dičim se, što sam tvoj pobožni sluga i međutim u tebe se uzdam.

Točka druga

Kad uskrsnu svi ljudi, narediti će im anđeo da svi idu u Jozafinsku dolinu, gdje će biti suđeni. Kad se skupe tu svi, doći će anđeli, pa će razlučiti dobre od zločestih. Pravedni će ostati desno, a zločesti lijevo. Koliko bi teško bilo kojem, da ga istjeraju iz društva ili iz crkve. Ali kakva će to muka biti onda kad se vide protjerani iz društva svetih. Veli zlatousti, da ništa drugo neće trpjeti, sami stid i pometnja bio bi pakao za njih. Sin će biti odijeljen od oca, muž od žene, gospodar od svog sluga. Reci mi, brate moj, što misliš oko prilike, koje će te mjesto zapasti? Bi li želio da se nađeš onda na desno? Ostavi dakle onaj put koji vodi na lijevo.

Ovdje na zemlji plemići i bogataši drže se za sretne, a preziru svete koji žive siromašno i ponizno. Oh, pravedni koji ljubite Boga, nemojte se žalostiti ako ste izrugani i ožalošćeni na ovom svijetu: "*Žalost vaša okrenuti će se u veselje.*" Onda će vam govoriti, da ste najsretniji i imati ćete tu čast da ćete biti ubilježeni među Isukrstove dvoranike. O, kako će

krasno izgledati sv. Petar od Alkantara, koji bijaše izvrijeđan kao odmetnik vjere! Sveti Ivan Božji, kojeg držahu za mahnita! Av. Petar Celestin, koji odrekavši se Papine stolice umre u zatvoru! O, kolike će časti tad dobiti toliki mučenici od krvnika izmrcvareni i na komade sasječeni! I naprotiv, kako će strahovito i grdno izgledati Irud, Pilat, Neron i mnogi drugi velikaši ovog svijeta, ali osuđeni! O, vi ljubitelji ovog svijeta, u onoj dolini, u onoj dolini ću vas čekati. Bez sumnje ondje ćete drugačije misliti. Ondje ćete plakati svoju ludoriju. Nevoljni, za pokazati se ovdje za kratko vrijeme među odabranijim i čašćenijim, onamo ćete morati stupiti u skup osuđenih! Dakle, odabrani će biti stavljeni na desno; dapače za višu njihovu slavu, kao što govori apostol, biti će uzdignuti u zrak nad oblake, da s anđelima skupa pođu u susret svom Isukrstu, koji ima doći s neba. A osuđeni, kao marva određena za klanje, stati će prikovani na lijevoj strani, očekujući svog sudca, koji će javno osudu izreći protiv svojih neprijatelja.

Evo se već otvaraju nebesa, dolaze anđeli da prisustvuju sudu i nose znakove pregorke muke Isukrstove. Osobitim načinom pokazati će se križ. *"I tad će se ukazati znak sina čovječjeg na nebu i zaplakati će svi narodi sa zemlje."* (M?? 24,30). Veli Kornelije a Lapide: *"Oh, kako će onda grešnici plakati kad ugledaju križ, koji za života ništa ne mariše za njihov vječni spas, a koji je toliko zapao Božjeg sina."* Onda, veli Zlatousti: *"Čavli će te tužiti, rane će proti tebi govoriti, Isukrstov križ ustati će proti tebi."* Prisustvovati će ovom sudu još kao prisjednici sveti apostoli i svi njihovi sljedbenici, koji će sa Isukrstom zajedno suditi narode: *"Sjajiti će se pravedni, suditi će narode"*. (Mudr.3, 7). Još će doći i kraljica neba, svetih anđela, presveta Djevica Marija. Najposlije će doći vječni sudac na veličanstvenom i sjajnom prijestolju. Dolazak Isukrstov razveseliti će i utješiti odabrane, ali će zločeste više izmučiti, nego li isti pakao: *"Osuđenima, govoraše sv. Jerko, bolje bi bilo, da trpe muke paklene, nego da pred sobom gledaju svog Gospodina."* Govoraše sv. Terezija: *"Isuse moj, svakako me muči, samo ne daj, da te vidim srdita onaj dan."* Sv. Bazilije veli: *"Ona pametnija natkriljuje svaku muku."* Onda će se ispuniti ono što je sv. Ivan prorokovao, da će osuđenici zaklinjati brda, da padnu vrhu njih, i da ih skriju ispred očiju njihovog srditog sudca.

Uzdasi i molitve

O, dragi moj Otkupitelju, o jaganjče Božji, koji si došao na ovaj svijet, ne da kazniš, nego da proštiš grijeha, oprosti mi brzo, prije nego stigne onaj dan, u kojem ćeš mi suditi. Onda, kad prvi put ugledam tebe jaganjca, koji si me tolikom strpljivošću podnosio, ako se po čemu izgubim, tad će mi se pakao otvoriti. No, dakle, ponovno molim oprosti mi i to brzo, svojom me božanstvenom rukom odjuri s propasti u koju sam zapao griješeći. Kajem se, o najveće dobro, da sam te vrijeđao. Ljubim te, sudče moj, koji si me toliko ljubio. Po zasluži tvoje smrti udijeli mi veliku i vanrednu milost, da od grešnika postanem svetac. Obećao si, da ćeš svakog uslišati, tko te bude molio: *"Zavapi k meni i uslišat ću te."* (Job.33,3). Ne molim da mi daš dobara ovog svijeta, nego tvoju milost, tvoju ljubav i ništa drugo. Uslišaj me, Isuse moj, radi one ljubavi, koju si imao prema meni, umirući za me na križu. Ljubazni moj sudče, ja sam krivac, ali takav krivac, koji te ljubi više nego samog sebe. Smiluj mi se, Marijo, majko milostiva, pomoz mi brzo, sad je vrijeme, kad mi možeš pomoć pružiti. Ti me nisi bila zaboravila, kao što sam bio ja tebe i mog dragog Boga, priteci mi u pomoć sada, kad sam odlučio da ću ti zauvijek služiti i nikad više neću vrijeđati mog Gospodina. O, Marijo draga, ti si moje slatko ufanje.

Točka treća

Ali, evo već počinje strašni sud. Otvaraju se rasprave, to jest duševnost pojedinih: "*Sud zasjeo i knjige su otvorene.*" (Dan. 7, 10). Protiv zločestih za svjedoka najprije će ustati vragovi, koji će ovako reći, kao što veli sv. Augustin: "*Najpravedniji Bože, prosudi, da bude moj onaj, koji nije htio da bude tvoj.*" Drugi svjedoci biti će vlastite savjesti: "*Posvjedočiti će i njihove vlastite savjesti.*" (Rim., 2, 25) Suviše ustati će za svjedoka isti zidovi one kuće, gdje su grešnici svoje zloće provodili i svog dragog Boga vrijeđali i vapiti će osvetu.

Posljednji svjedok biti će sami sudac, koji je nazočan bio pri svakoj nanesej mu uvredi: "*Ja sam sudac i svjedok*", veli Gospodin. (Jer. 29, 23). Veli sv. Pavao, da će onda Gospodin rasvijetliti što se nalazi sakriveno u mraku. Svim će ljudima pokazati najtajnije i najgadnije grijehove svih zločinaca, za koje ni ispovjednici ovamo nisu znali: "*Otkriti ću tvoje sramote pred tvojim licem.*" (Nahum. 3, 5). Grijesi odabranih, hoće neki da neće biti otkriveni, po onom što reče David: "*Blaženi, kojim su oproštene zloće i grijesi pokriveni.*" (Ps. 31, 1). Naprotiv, veli sveti Bazilije, da će se grijesi zločestih svima ukazati u jedan čas, kao na slici. Veli sveti Toma: "*Ako su u vrtu Getsemanskom na Isukrstove riječi: "Ja sam", svi vojnici bili popadali na zemlju, koji bijahu došli da ga svežu; što će biti onda, kad on kao sudac osuđenima rekne: "Evo, ja sam onaj kojeg ste pogrdili?"*"

Evo nas na osudi. Najprije će se Isukrst okrenuti napram odabranim i reći će im ove slatke i milozvučne riječi: "*Dođite blagoslovljeni Oca moga i posjedujte kraljevstvo, koje vam je pripravljeno od postanka svijeta.*" (Mat. 25, 34). Sveti Frano Asiški, budući mu je objavljeno, da je predodređen za raj, od dragosti ne mogaše shvatiti, koliko će to veselje biti, kad se iz sudčevih ču: dođite, sinci blagoslovljeni, dođite u kraljevstvo, za vas nema više muke, nema više ikakva straha, već ste i biti ćete zauvijek spašeni; ja blagoslivljam onu krv, koju sam za vas prolio i blagoslivljam one suze, koje ste vi prolili za svoje grijehove; hajdemo gore u raj, gdje ćemo zajedno ostati preko svih vjekova. I blažena Djevica Marija blagosloviti će svoje štovatelje i pozvati će ih, da s njom pođu u raj; i tako pjevajući *aleluja, aleluja*, odabrani će slavno zaposjesti raj, gdje će hvaliti i slaviti Boga zauvijek.

Naprotiv, osuđenici obrnuti prema Isukrstu reći će mu: "*A mi nevoljnici, što imamo raditi? A vi, reći će im božanski sudac, kad ste uvrijedili i odrekli se moje milosti: "Uklonite se od mene prokleti u oganj vječni. Uklonite se, idite od mene, da vas više ne vidim, niti da vas više čujem. Prokleti, idite, idite prokleti, kad ste već povrijedili moj blagoslov. Ah, Gospodine, kuda će otići ovi nevoljnici? U vatru, u pakao, gdje će gorjeti s dušom i tijelom. A za koliko vjekova, za koliko godina? Kakvi vjekovi, kakve li godine! U oganj vječni, preko svih vjekova, dok je Bog Bogom. Poslije ove osude, veli sv. Efrem, da će se osuđenici oprostiti s anđelima, sa svetim, s rodbinom i s božanskom Majkom: "S Bogom te pravedni, s Bogom križu, s Bogom raj. S Bogom oci i sinovi, ni jednog od vas nigda više nećemo vidjeti. Ostaj s Bogom još i ti Bogorodice, Marijo."* I tako nasred one doline iza tog otvoriti će se jedna jama u koju će propasti zajedno vragovi i osuđenici; koji će čuti, o Bože!, gdje se za njima zatvaraju vrata, koja se nigda više neće otvoriti, nikad, za nikad. O, prokleti grijesi, u kakvu ćete nesreću napokon tolike duše strovaliti! A nesretne duše, koje čeka tako tužna svrha!

Uzdasi i molitve

Ah, moj Spasitelju i Bože, kakva će me zapasti osuda na onaj dan? Da sad, Isuse moj, od mene zapitaš račun od mog življenja, što bi ti drugo mogao odgovoriti, osim to, da sam pakao zaslužio? Da, istina je, dragi moj Otkupitelju, da zaslužujem tisuću pakla, ali znaj da te ljubim više nego li samog sebe i radi uvreda, kojim sam te uvrijedio, žalostim se mnogo i prije

ću svaku muku podnijeti, nego ću se na nje povratiti. Ti osuđuješ, Isuse moj, one tvrdokorne grešnike, ali ne one, koji se kaju i hoće te ljubiti.

Evo me pred tvojim nogama skrušena, pokaži da mi opraštaš. Ali već mi pokazuješ po proroku: "*Obratite se k meni, obratit ću se i ja k vama.*" (Zak. 1, 3.) Ostavljam sve, odričem se svih naslada i dobara ovog svijeta, obraćam se i za te se hvatam, ljubazni moj Otkupitelju. Primi me u svoje srce i ondje rasplamti me svojom ljubavlju; i tako me raspali, da nigda više ne pomislim od tebe se odijeliti. Isuse moj, spasi me i moje spasenje, neka bude uvijek te ljubiti i uvijek slaviti tvoje milosrđe. Marijo, ufanje, utočište i majko moja, potpomози mi i isprosi mi svetu ustrajnost. Nitko se do sada nije izgubio, samo je li se tko na te obratio. Tebi se preporučujem, smiluj mi se.

Promišljanje dvadest i šesto

O mukama u paklu

"I otići će u vječne muke." (Mat. 25, 40)

Točka prva

Grešnik kad griješi, dva zla čini, naime ostavlja Boga, najveće dobro, a ide k stvorovima. Zato što se grešnik obraća stvorovima i dobrima ovog svijeta vrijeđajući Boga, posve pravedno biti će u paklu mučen od istih stvorova, to jest od vatre i vragova i ovo će trpjeti osjetila. Ali, budući da njegova najveća pogreška stoji u tome, što je okrenuo leđa Bogu i njega ostavio i zato glavna njegova muka u paklu biti će *muka gubitka*, a to je što je izgubio Boga.

Najprije promotrimo muku osjetila. Vjera nas uči da ima pakao. U sredini zemlje čuva se ova tamnica za kaznu onima koji se odmetnu od Boga. A što je ovaj pakao? Jest mjesto patnja, tako ga naziva onaj osuđeni bogataš. (Luka 16, 28). Mjesto patnja, u kojem će sva osjetila i sve moći osuđenika imati svoje posebne muke i koliko je koji kojim osjetilom više griješio i Boga vrijeđao, toliko će više u onom osjetilu biti mučen. Gledanje biti će mučeno tminama. Kako je grdno slušati i koliko nas ne sažaljenje potiče kad čujemo da je netko zatvoren u nekoj mračnoj jami u kojoj gnjije ima četrdeset-pedeset godin, bez da igda vidi i najmanji tračak svjetlosti! Pakao je jama sa svih strana zatvorena u koju nigda ne zaviruje tračak sunca, niti ikakve svjetlosti. "*Za uvijek neće vidjeti svijetla*" (Ps. 48, 20). Vatra, koja na zemlji rasvjetljuje u paklu će biti tamna. "*Glas Gospodnji, koji rasijeca plamen vatre.*" (Ps. 28, 7). Ove riječi tumači sv. Bazilije, Gospodin će oduzeti vatri svjetlost, stoga će ona vatra moći pržiti, a neće moći rasvjetljivati. Sami dim, kojeg će vatra prouzrokovati, stvoriti će veliki mrak koji će zaslijepiti oči osuđenika. Veli sv. Toma da će osuđenici imati toliko svjetlosti u koliko će se većma mučiti. U onoj mračnoj svjetlosti gledati će nakaze i grdobe drugih osuđenika i vragova koji će se prikazivati u najgrdnijim slikama, da ih bolje plaše. Biti će mučeno mirisanje. Koliko bi teško bilo ostati zatvoren u jednoj sobi sa usmrđenim mrtvim tijelom? Osuđenik će morati stati u paklu među tolikim milionom drugih osuđenika, koji su živi za muke, ali po smradu usmrđene tjelesine. Veli sv. Bonaventura da se jedno tijelo izbaci iz pakla na ovaj svijet, da bi od njegova smrada svi ljudi pomrli. Pak ima luđaka koji govore: "*Sve kad i odem u pakao, neću biti sam.*" Tužni i nevoljni! Koliko ih je više u paklu, toliko se više muče: "*Ondje, veli sv. Toma, društvo nesretnih ne umanjuje nevolje, nego ih povećava*". Više se muče radi smrada, vike i jauka i radi stiske, jer će biti strpani jedan vrhu drugog, kao ovce u zimno vrijeme. Dapače, još gore, stati će kao zgnječeno grožđe pod

pritiskom srdžbe Božje. I odatle dolazi ona muka negibljivosti: "*Nek budu negibljivi, kao kamen.*" (Ezz. 19, 15). Tako dakle, kako onaj nevoljni osuđenik padne na sudnji dan, onako će zauvijek ostati na jednom mjestu, bez da će igda više moći krenuti nogom ni rukom, dokle će Bog biti Bogom.

Sluh će biti mučen stalnim vikama i jaukom i groznim plačem onih tužnih očajnika. Vragovi će neprestano lupati. Koliko se mučimo kad ne možemo spavati, a kroz to vrijeme slušamo gdje blizu nas bolesnik neprestano u ljutim bolima ječi, ili gdje pas laje, ili dijete malešno plače? Nevoljni osuđenici, gdje će morati neprestano, preko svih vjekova slušati ono lupetanje i jaukanje onih groznih mučitelja. Grlo će biti mučeno glađu; osuđenik će trpjeti pasju glad: "*Glad će trpjeti kao psi*" (Ps. 58, 15). Ali nigda za nigda neće moći dobiti mrvice kruha. Tako će opet žeđati, da mu sva morska voda ne bi žeđ ugasila; ali on neće dobiti ni jednu kapljicu; jednu kap molio je i onaj raskošnik; ali je još nije dobio, niti će ju igda dobiti.

Uzdasi i molitve

Ah, moj Gospodine, evo pred tvojim nogama onog, koji je malo ili nimalo držao do tvoje milosti i tvojih kazni. Nevoljna mene, da ti, Isuse moj, nisi bio milosrdan prema meni, od koliko godina već morao sam stati u onoj smrdljivoj peći, gdje već gore mnogi koji su bili kao i ja! Ah, moj Isuse, misleći na to kako se ne raspalim tvojom ljubavlju! Kako ću unaprijed moći i pomisliti da te nanovo uvrijedim? Ah, ne daj da se to igda dogodi, Isukrste moj, tisuću puta prije pošalji mi smrt. Kad si već počeo, dovrši započeto djelo. Izbavio si me iz tolikih mojih zloća, i tolikom ljubaznošću pozvao me da te ljubim; učini sad, da ovo vrijeme koje mi daješ potrošim samo za te. Koliko bi osuđenici željeli jedan dan, jedan sat vremena, koje sad meni daješ! A što ću ja raditi? Hoću li ga opet trošiti vrijeđajući te? Ne, Isuse moj, ne daj da se to dogodi, po zaslugama tvoje krvi koja me je do sada sačuvala od pakla. Ljubim te, o najveće dobro i jer te ljubim, kajem se što sam te vrijeđao, neću te više vrijeđati, nego ću te uvijek ljubiti. Kraljice i majko moja, Marijo, moli Isusa za me i isprosi mi dar ustrajnosti i njegove svete ljubavi.

Točka druga

Muka pak, koja najviše muči osjetilo osuđenika jest vatra paklena, koja muči ticanje: "*Osveta tijela zločestog, jest vatra i crvi.*" (Crk. 7, 19). Zato Gospodin na sudu spominje osobitim načinom vatru: "*Uklonite se od mene prokleti u oganj vječni*". I na ovom svijetu vatra jest najveća patnja; ali među ovom našom vatrom i vatrom u paklu golema je razlika, kako veli sv. Augustin, ova naša izgleda kao slika. I sv. Vinko Fererio veli, naša vatra prema vatri u paklu, jest ledena. Razlog je taj, što je naša vatra stvorena za našu uporabu; a vatra u paklu stvorena je od Boga upravo za kazniti zločine. Jeremija prorok vali, da je vatru u paklu zažegla srdžba Božja. Osuđenik neće biti bačen na vatru, nego u vatru: "*Uklonite se od mene, prokleti, u oganj vječni.*" Tako dakle nevoljnik biti će opkoljen vatrom sa svih strana, kao drvo u peći. Nesretnik će se naći s mnoštvom vatre odozgor, s mnoštvom vatre odozdo i s mnoštvom sa strane. Ako takne, ako pogleda, ako udahne, ne takne, ne vidi, ne diše drugo, no samu vatru. Stati će u vatri, kao riba u vodi. Ali ova vatra osuđenika neće samo s dvora mučiti, nego će zaći i u unutrašnjost, u crijeva, da ga većma muči. Njegovo nesretno tijelo pretvoriti će se u živu vatru, tako pržiti će se crijeva u truhu, srce u prsima, mozak u glavi, krv u žilama i mozak u kostima; svaki osuđenik u sebi postati će ugrijana peć.

Neki ne mogu podnijeti putovanja po sunčanoj žegi, ne mogu ostati u sobi previše vrućoj, ne mogu podnijeti iskrice, koje odlete sa svijeće i padnu im ne голу kožu: pa opet se

ne straše one vatre koja ždere, kako veli Izaija: "*Tko će od vas moći ostati sa vatrom, koja ždere!*" Kako god grabežljiva zvijer proždire bravče, isto tako i vatra u paklu ždere osuđenika: proždire ga, ali nigda ne usmrćuje. Proslijedi, luđače, veli sv. Petar Damiani, govoreći bludniku, proslijedi zadovoljavajući svoju tjelesinu; doći će jedan dan u kojem će sve tvoje naslade postati tolike patnje u tvojim crijevima i ta će te vatra u paklu najviše pržiti i mučiti. Nadodaje sv. Jerko, da će ova vatra sobom imati sve muke i boli, koje trpe ovdje na zemlji: bolesti bedara, bolesti glave, bolesti živaca. Suviše u ovoj vatri trpjeti će se i studen. Ali povrh svega valja razumjeti da su sve patnje ovog svijeta samo sjena, kako veli sv. Ivan Zlatousti, naspram patnjama i mukama u paklu. I moći naše duše imati će svoje posebne muke. Osuđenik biti će mučen u njegovoj uspomeni, sjećanjem na vrijeme, koje je imao ovdje, da se spasi, a on ga je potrošio na svoje izgubljenje, i sjećanjem milosti od Boga primljenih i nije se htio njima na dobro služiti. U razumu, misleći na ono veliko dobro, koje je izgubio, raj, Boga, i ovaj gubitak, da nigda neće moći nadoknaditi. U volji, vidjevši, da mu se ništa ne daje, što moli: "*Poginuti će želja grešnika.*" (Ps. 111, 10) Nevoljnik nigda ništa neće imati od onog što želi, a uvijek će imati ono, što prezire, a to su njegove vječne muke. Htio bi izaći iz onih muka, da nađe mir; ali će zauvijek biti mučen i nigda mira neće imati.

Uzdasi i molitve

Ah, Isuse moj, tvoja krv i tvoja smrt jesu ufanje moje. Ti si umro da me oslobodiš od vječne smrti. Ah, moj Gospodine, tko je više dionikom bio zasluga tvoje pregorke muke, od mene nesretnika, koji sam toliko puta zaslužio pakao? Ah, ne daj da više uzaživim nezahvalan tolikim tvojim milostima, koje si mi poklonio! Ti si me oslobodio od paklene vatre jer nećeš da gorim u onoj vatri patnja, nego da plamtim vatrom tvoje svete ljubavi. Potpomozmi me dakle, da uzmognem ispuniti tvoje želje. Da sam već zapao u pakao, ne bi te više mogao ljubiti; ali kad te sad mogu još ljubiti, ljubiti ću te. Ljubim te, neizmjereno dobro, ljubim te slatki moj Otkupitelju, koji si me toliko ljubio. Kako sam mogao toliko vremena živjeti ne misleći na te? Zahvaljujem ti, da nisi ti mene zaboravio. Da si me zaboravio, sad bi ostao u paklu i ne bi se mogao žalostiti za moje grijeh. Ova žalost, koju ćutim u svom srcu, što sam te vrijeđao; ova želja, koja me sili da te puno ljubim, jesu darovi tvoje milosti, koja me još prati. Zahvaljujem ti, Isuse moj. Uбудuće uzdam se, da ću ovo života tebi posvetiti. Odričem se svega. Samo ću misliti, kako ću tebi služiti i tvoju svetu volju ispunjavati. Uvijek me podsjećaj na pakao, koji sam zaslužio i na milosti, koje si mi poklonio; i ne dopusti, da te ikada više ostavim i okrenem ti leđa, i da sam sebe osudim u onu jamu vječnih muka. O, majko Božja, moli za me grešnika. Po tvom zagovoru oslobođen sam paklenih muka: s istim zagovorom oslobodi me još, majko mila, od nesretnog grijeha, koji me on jedini može opet strovaliti u pakao.

Točka treća

No, sve muke jesu kao jedno ništa prema mucu gubitka. Tmine, smrad, jauk i vatra ne sačinjavaju pakao; muka, koja sačinjava pakao, jest muka, što se je Bog izgubio. Veli sv. Brunon: "*Nek se pomnože mučila s mukama, samo nek Boga ne izgube.*" Nastavlja sv. Augustin, da bi osuđenici samo mogli gledati Boga: *nikakve muke ne bi trpjeli i sami pakao pretvorio bi se u raj.* Da koliko toliko shvatimo ovu muku, promislimo, da netko izgubi (na primjer) jedan dragi kamen, koji je vrijedio sto talira, taj bi se žalostio; ali da je vrijedio dvjesto, dvostruko bi se žalostio; da je vrijedio četiristo, još većma bi se smutio i veću žalost trpio. Kako dakle raste vrijednost stvari, onako raste žalost i muka. Osuđenik kakvo je dobro

izgubio? Neizmjerne dobro, koje je Bog. Zato veli sv. Toma, da na neki način trpi neizmjerne muke: "*Muka osuđenika jest neizmjerne, jer je gubitak neizmjerne cijene.*" Jedine ove muke sveti se na zemlji straše. Sveti Ignacije Lojola govoraše: "Gospodine, svaku patnju dragovoljno podnosim, ali ovu ne, da ne ostanem bez tebe. No ovu muku ne osjećaju grešnici koji žive godine i godine bez Boga, jer nevoljnici žive u tminama. Ni na smrti neće upoznati, koliko dobro gube. Duša čim pođe s ovog svijeta, kako veli sveti Antonin, odmah shvaća, da je bila stvorena za Boga. Stoga odmah poleti da zagrlji svoje najveće dobro: ali stojeći u grijesima, biti će odbijena. Da pseto ugleda zeca nedaleko od sebe i da ga drži svezana za lanac, koliko bi se pas napinjao i trzao da prekine lanac i odleti, da uhvati sebi plijen? Duša, dijeleći se od svog tijela, naravna sila vuče ju k Bogu i sprema ju u pakao. Dakle sav pakao sastoji se iz prve one riječi osude: "*Idite od mene, prokleti.*" Idite, reći će im Isukrst; neću da igda više vidite moje lice. Kad ono David osudi svog sina Absaloma da mu nigda ne izlazi na oči, toliko to Absaloma uzmuči, da je odgovorio: "*Recite mom ocu, ili nek me pusti da vidim njegovo očinsko lice, ili neka me smakne*". Philip II jednom velikašu, kojeg bijaše spazio da nepristojno stoji u crkvi, reče: "*Ne dolazi više preda me.*" Toliko je to onog velikaša ožalostilo, da je od žalosti umro, čim se kući vratio. Što će biti kad Bog na smrti rekne onom grešniku: "*Idi odatle, neću da te više vidim.*" "*Sakriti ću od njega svoje lice i svako će zlo na nj navaliti.*" (Deut.31,17). Vi, reći će Isus osuđenima na sudnjem danu, niste više moji, ja + nisam više vaš.

Kolika je to muka za jednog sina, kojem umire otac, ili za onu zaručnicu, kad joj muž umre, kad moradne reći: "*Oče moj, mužu moj, neću te više vidjeti!*" Ah, da sad čujemo gdje duša kojeg osuđenika plače; da ju zapitamo: "*Dušo, zašto plačeš?*" Ovo bi samo odgovorila: "*Plačem, jer sam izgubila Boga i nigda više neću ga moći vidjeti.*" Nevoljnica, da barem u paklu može ljubiti svog Boga i staviti se u njegovu volju. Ali ne, da još to može, onda pakao ne bi bio više pakao; nevoljnica, ne može se staviti u ruke Božje, ni prilagoditi se njegovoj volji, jer je postala neprijateljica božanske volje. Niti više može ljubiti svog Boga, nego ga mrzi i mrziti će ga zauvijek i ovo će biti njezin pakao, poznati, da ima Bog, koji je najveće dobro, a opet gledati gdje je prisiljena mrziti ga u isto vrijeme, kad poznaje, da je vrijedan neizmjerne ljubavi. Sveta Kata genoveska jednoč upita vruga tko je – a on odgovori: »*Ja sam onaj zlikovac, kojem je oduzeta ljubav Božja*«. Osuđenik će mrziti i proklinjati Boga; proklinjući Boga, proklinjati će i dobročinstva, koja je od njega primio, stvorenje, otkupljenje, sakramente, osobito krštenja i pokore, a ponajviše presveti oltarski sakramentat.

Mrziti će sve anđele i svete, osobito svog anđela čuvara i svoje svete odvjetnike i povrh svih božansku majku. Osobito će proklinjati presveto Trojstvo, imenito Božjeg sina, koji je jednog dana za nj umro, proklinjući njegove rane, njegovu krv, njegove muke i gorku smrt.

Uzdasi i molitve

Ah, moj mili Bože, ti si dakle moje najveće dobro, neizmjerne dobro, a ja sam te znalice i hotimice toliko puta izgubio? Znao sam već unaprijed, da ću te s mojim grijehom ožalostiti i izgubiti tvoju milost, ipak sam ga počinio! Ah! Da te ne gledam razapeta na križu, Isuse, sine Božji i umirući za me, ne bi imao toliko snage da od tebe zamolim oprost. Vječni Oče, ne gledaj na me, nego pogledaj na svog sina, koji za me moli oprost, uslišaj ga i oprosti mi. Od toliko vremena sad sam morao stati u paklu bez ikakve nade da bi te igda više mogao ljubiti i tvoju svetu milost opet zadobiti. Bože moj, kajem se što sam ti ovu uvredu nanio, odričući se tvog prijateljstva i mrzeći tvoju ljubav radi nevoljnih naslada ovog svijeta. Oh, da sam hiljadu puta prije umro! Kako sam mogao biti tako slijep i lud! Zahvaljujem ti, moj Gospodine, što mi daješ vremena da ispravim učinjeno zlo. Kad već po tvom milosrđu još

nisam zapao u pakao i još te mogu ljubiti, Bože moj, ljubiti ću te. Neću više odmicati svog obraćenja. Ljubim te, neizmjerena dobroto, ljubim te, moj živote, moje blago, moja ljubavi, moje sve. Uvijek me sjećaj na ljubav koju si nosio prema meni, moj Gospodine, i na pakao, gdje sam već imao doći, a da me ova misao uvijek pobuđuje na djela od ljubavi i da ti uvijek govorim:»*Ljubim te, ljubim te, ljubim te.*» O, Marijo, kraljice, ufanje i majko moja, da sam već zapao u pakao, ne bi ni tebe više mogao ljubiti. Ljubim te, majko moja i u te se uzdam da nigda više neću propustiti, a da neću ljubiti tebe i mog Boga. Pomozi mi i moli Isusa za me.

Promišljanje dvadeset i sedmo

O vječnosti pakla

«I ovi će otići u vječne muke.»(Mat. 25, 46).

Točka prva

Da pakao nije vječan, tad ne bi bio pakao. Muka, koja za dugo ne traje ne može se reći da je velika muka. Bolesniku odreže se ruka ili noga, sprži vatrom rak-rana; bol je velika, ali budući da brzo prestaje ne može se reći da je velika muka i patnja. Ali kolika bi bol i muka bila onda, da ono rezanje noge, ruke ili prženje vatrom neprekidno slijedi kroz jednu sedmicu ili kroz čitavi mjesec dana? I lakša bolest, kad se odulji, nesnosnom postane. Ali, što rekoh bolest? I najljepša igra, najugodnija glazba, koja bi trajala za dugo, naime za cijeli jedan dan dosadila bi i od dosadnosti ne bi se mogla slušati. A da potraje za jedan mjesec? Jednu godinu? Kakav će biti pakao? Gdje se ne čuje nego jedna uvijek te ista igra, jednaka glazba; neće se čuti u njem samo jedna vrsta bolesti; ne trpi se samo bol prostog riza, ili od ugrijanog gvožđa; nego su ondje sve boli i muke, što ih ima; a za koliko će trajati? Preko svih vjekova:»*Mučiti će se dan i noć, preko svih vjekova.*»(Apok. 20, 10.)

Ovo je istina, nije kakovo prosto mnijenje, nego tvrda istina; istina od Boga posvjedočena na tolikim mjestima u svetom pismu:»*Idite od mene prokleti, u oganj vječni.* (Mat. 25, 41.) «*I otići će u vječne muke.*»(Ondj. 46). «*Na propasti dati će vječne muke.*»(Tes. 1,9) «*Svaki će se vatrom posoliti.*»(Mark. 9, 48) Kao što sol čuva stvari, isto tako vatra u paklu u isto vrijeme, kad osuđenike muči, uzdrži ih u životu. Sad kolika bi ludorija bila onog, koji bi za jedan dan šetnje i zabave, htio sam sebe osuditi da će kroz dvadeset ili trideset godina stati zatvoren u jednoj mračnoj jami? Da bi pakao trajao sto godina; što vele sto godina? Da bi trajao samo dvije ili tri godine ipak bi bila velika ludorija radi jedne nevoljne naslade, sam sebe osuditi u vatru za dvije ili tri godine. No, ovdje se ne radi o trideset, stotoinu, ni o tisuću, ni o sto tisuća godina; nego se radi o vječnosti, radi se o neprekidnoj patnji istih muka, koje nigda niti neće prestati, ni zeru blažim postati. Dakle, sveti imali su pravo, da su za života, stojeći u pogibeljima, uvijek plakali i strahovali. Blaženi Izaija još živući u pustinji u stalnom postu i pokorama plakaše, govoreći:»*Ah, nevoljna i tužna mene, gdje još stojim u pogibelji moga izgubljenja!*

Uzdasi i molitve

Ah, moj Bože, da si me bio poslao u pakao, kao što sam više puta bio zaslužio i kasnije opet da si me iz njega istjerao po svom milosrđu, koliko bi ti ostao dužan. I iza tog

kakv bi život nastavio! I sad, kad si me većim milosrđem sačuvao, da u nj nisam već propao, što ću činiti? Hoću li se opet vraćati na prvošnje zloće i uvredama pobuđivati te na srdžbu, da me baš otpratiš u onu neugasivu vatru, u onaj zatvor tvojih odmetnika, gdje već mnogi gore su s manje grijeha, negi ih ja imam? Ah, moj Otkupitelju, tako sam do sad radio, umjesto da sam oplakivao nanesene uvrede, još većma sam te poticao na srdžbu. Zahvaljujem tvojoj neizmjernej dobroti, koja me je toliko podnosila. A da nije bila neizmjerne, kako bi me mogla toliko i trpjeti? Zahvaljujem ti, dakle, što si me tolikom strpljivošću do sada čekao; i mnogo ti zahvaljujem na svjetlosti, koju mi sad daješ i kojom mi pokazješ moju ludoriju i uvredu, koju sam ti nanio vrijeđajući te tolikim mojim grijesima. Isuse moj, mrzim ih i iz sveg se srca kajem; oprosti mi radi svoje pregorke muke i potpomozmi me svojom milošću da te nigda više ne uvrijedim. Posve pravdeno sad se imam strašiti, ako još jedan sami teški grijeh počinim. Da ćeš me zapustiti i od sebe zauvije odbaciti. Ah, moj Gospodine, ulij u dušu moju ovaj strah, kad me vrag stane napastovati, da te nanovo uvrijedim. Bože moj, ljubim te, neću te više gubiti. Potpomozmi me, presveta Djevice, daj da se k tebi utječem u svakoj napasti, da ne izgubim svog Boga. Marijo, ti si moje ufanje.

Točka druga

Tko jedanput zapadne u pakao, više iz njeg ne izlazi zauvijek. Čim osuđenik propadne u bunar svih muka, vrata se zatvore i više se ne otvaraju. Na paklu imaju vrata za ući, ali za izaći ne.

Dokle grijешnik živi, dotle može se nadati da će se popraviti, ali kad ga smrt pokosi u grijehu, tad više nikakva ufanja za njeg neće biti. Nevoljni bolesnik prikovan za krevet, kojeg su liječnici već proglasili neizlječivim, opet se ne gubi, nego se tim tješi, govoreći: »Tko zna, moglo bi se dati, da nađem vrsna liječnika, koji će me izliječiti. Onaj tužni osuđenik u doživotnom zatvoru i on se tješi, veleći: »Tko zna, moglo bi se slučajno dogoditi da ću se jednoč osloboditi ovih teških okova. Barem da bi osuđeni grešnik u paklu mogao tako govoriti, tko zna, moguće da ću se još moći izbaviti iz ovih strašnih muka; tako bi se makar mogao zavaravati ovom lažljivom nadom. Ne, u paklu nema nikakva ufanja, ni lažljiva, ni istinita, nema *tko zna*. Nevoljnik će stalno pred očima imati napisanu svoju osudu, da će zauvijek plakati i jaukati u onoj jami svih muka. Zato osuđenik ne trpi samo časovite muke, nego svakog časa trpi muke vječnosti, veleći, ono što sad trpim, morat ću trpjeti zauvijek.

Molimo, dakle, Gospodina sa svetim Augustinom: »*Ovdje nas prži, reži, ovdje nam ne praštaj, da nam zauvijek oprostiš.*» Kazne ovog svijeta prolaze, ali one drugog svijeta ostaju zauvijek. Ovih posljednjih bojimo se; bojimo se one strahovite osude, koju će pravedni sudac izreći na strašnom sudu protiv grešnika: »*Idite od mene, prokleti, u oganj vječni.*» Velika je kazna paklene muke, ali nas najviše ima strašiti to, što je kazna neoprostiva i neopoziva.

Ali, kako to, reći će onaj zločinac, kakva je to pravda? Grijeh, koji traje za jedan čas, kazniti ga vječnim mukama? Ali (odgovaram ja), kako se grešnik može tako usuditi, da on trenutnom nasladom uvrijedi Boga, neizmjerne veličanstvo? Ni na ljudskom sudu ne mjeri se kazna po trajnosti vremena, nego po vrsti zločina. Pakao je malena kazna za samo jedan teški grijeh: za uvredu neizmjernog veličanstva trebala bi biti i neizmjerne kazna, veli sv Bernardin Sienski. Ali, kako veli sv. Toma, budući da stvor nije kadar podnositi svu snagu same oštine neizmjerne kazne, zato je Bog posve pravedno odredio, da njegova muka bude neizmjerne u trajnosti vremena.

Nakon svega, ova muka valja biti vječna, a to zato, jer prvo, grešnik više ne može zadovoljiti za svoju krivicu. Na ovom svijetu skrušeni grešnik u toliko može zadovoljiti za svoje grijehe, u koliko su mu na raspolaganju Isukrstove zasluge; ali osuđenik je isključen od svih ovih zasluga, stoga ne mogavši on više umiriti svog Boga i budući je vječan njegov

grijev, valja da bude vječna i njegova zaslužena muka i kazna. Iza toga nastavlja Belluacense:»*Grijev ondje će se uvijek moći kazniti, a kazna za grijehe nigda izvršiti*»; jer kako veli sveti Antonin:»*Ondje se grešnik ne može pokajati*«, i stoga će Bog zauvijek s njime ostati u srditosti:»*Puk, s kojim se je Bog rasrdio za uvijeke*.« (Malak. 1,4).

Suviše osuđenik, sve da bi mu Bog htio oprostiti, on neće oprost, jer je njegova volja tvrdokorna i ogrezla u mržnji protiv Bogu. Veli Inocencije III:»*Grešnici neće se nigda poniziti, nego će zloća mržnje uvijek u njima rasti*.« I sv. Jerko veli:»*Nezasitljivi su u želji za griješiti*.« Stoga grešnikova rana jest neizlječiva, jer se odriče i liječenja.

Uzdasi i molitve

Dakle, moj Otkupitelju, da sad u ovaj čas stojim već osuđen, kao što sam zaslužio, bio bi već otvrdnuo u mržnji protiv tebe, o Bože moj, koji si za me umro! O, Bože, kakav bi to pakao bio, tebe mrziti, koji si me toliko ljubio, te koji si neizmjerena ljepota, vrijedna neizmjerne ljubavi! Dakle, da sam sad u paklu, zar bi stao u tako nesretnom stanju, da ne bi htio ni oprost, koji mi sad pružaš? Isuse moj, zahvaljujem ti na milosrđu, koje si imao prema meni i kad mogu dobiti oprost i ljubiti te, hoću oprost i hoću te ljubiti. Pružaš mi oprost i ovaj oprost od tebe molim i nadam se, da ću ga dobiti po tvojim zaslugama. Kajem se iz sveg srca za sve uvrede koje sam ti nanio, neizmjerena dobrota i oprost mi. Ljubim te svom dušom svojom. Ah, moj Gospodine, kakvo sam ti zlo učinio, da bi te imao zauvijek mrziti kao svog neprijatelja? I kakva sam prijatelja do sada imao, da mi je toliko učinio i za me trpio, koliko si učinio i trpio ti, o Isuse moj? Ah, ne dopusti da igda više zapadnem u tvoju nemilost i izgubim tvoju ljubav, prije mi smrt pošalji, nego da propadnem u toliku propast. O, Marijo, majko moja, sakrij me pod svoj plašt i ne daj, da igda ispod nje izađem i odmetnem se protiv Boga i protiv tebe.

Točka treća

Grešnici na ovom svijetu najviše se plaše smrti, ali kad dođu u pakao, najviše će ju željeti:»*Tražiti će smrt i neće ju naći; i željeti će umrijeti, a smrt će od njih bjažati*«. (Apok. 9,6). Stoga sveti Jerko piše:»*U smrti, koliko bi slatka bila, kojim si toliko gorka bila?*« Veli David, da se smrt hrani osuđenima. (Ps. 48,15). Tumači sv. Bernardo:»*Kako god ovca hraneći se travom lišće jede, a korijen ostavlja, onako isto smrt se hrani osuđenima svakog časa koseći ih ostavljajući im život, da ih uzmogne svakog časa ubijati vječnim mukama*.« Kad tko umre satrven boli, svak ga sažaljeva; a osuđenik da bi barem imao koga god, koji bi ga sažaljeva. Ne, nevoljan svakog časa umire od ljute boli, ali nema nikog, niti će ga igda imati, tko bi ga sažalio. Zenon car, zatvoren u jednoj jami, vikaše:»*Za ljubav, otvorite mi!*« Nitko nije čuo njegovog glasa i tako je u najvećem očaju umro, poslije nego je pojeo vlastito meso sa svojih ruku. «*Viču osuđenici iz pakla, veli sv. Ćiril Aleksandrijski, ali ne dolazi nitko da ih oslobodi, plaču, ali ih nitko ne sažaljeva*.«

A za koliko će trajati ova njihova nevolja? Zauvijek, zauvijek. Pripovjeda se u duhovnim vježbama o. Senjeria mlađeg, kako u Rimu jednoč vrug bi upitan, koji bijaše zaposjeo jednu osobu, dokle će ostati u paklu; odgovori srdito, rukama lupajući po stolici:»*Zauvijek, zauvijek*.« Te riječi prouzročiše veliki strah, da su mnogi mladići iz rimskog sjemeništa, koji se tad bijahu ondje našli, odmah učinili bili opću ispovijed i promijenili življenje na bolje, na same one dvije riječi:»*Zauvijek, zauvijek*.« Nevoljnog Jude! Već je blizu dvije tisuće godina od kako čami u paklu i za nj pakao uvijek iznove počinje. Nesretni Kain! Ima blizu šest tisuća godina da stoji u paklu, a njegov pakao svakog časa nanovo počima.

Drugi jedan vrag bi upitan, koliko vremena ima, da je otišao u pakao, reče: jučer. Kako jučer, bi mu rečeno, kad si osuđen ima više od pet tisuća godina? Odgovori nanovo: A da znate, što će reći vječnost, razumjeli biste da pet tisuća godina prema vječnosti nisu ni jedan čas. Da koji anđeo rekne kojem osuđeniku: Kad prođe toliko vjekova koliko ima kapi vode na svijetu, koliko je listova na stablima, zrnca pijeska u moru, onda ćeš izaći iz pakla; osuđenik bi se više veselio nego li kakav siromašak na vijest da je postao kraljem. Da, ti svi vjekovi proletjeti će, ponoviti će se nebrojeno puta, a pakao će uvijek iznova počinjati. Svaki osuđenik sklopio bi pogodbu s Bogom: Gospodine, pomnoži muke, koliko hoćeš i dokle hoćeš, samo stavi konac, da jednom prestanu i zadovoljan sam. Ali svršetka neće nigda biti. Trublja božanske pravde drugo neće trubiti u paklu, osim *uvijek, uvijek, nikada, nikada*.

Osuđenici će pitati vragove: Zašto će ova noć? Kad će prestati? Kad će svršiti ovo trubljenje, ovo jaukanje, ovaj smrad, ovaj plamen, ove muke? Odgovara im se: »Nigda, nigda»: I za koliko će sve to trajati? Zauvijek, zauvijek. Ah, moj Gospodine, rasvijetli tolike slijepce, koji su moljeni da se obrate i da se ne izgube, a odgovaraju: Napokon sve kad i odem u pakao, što je to, Bože dragi; ne mogu ovdje pretrpjeti nešto malo studeni, ne mogu stajati u pregrijanoj sobi, da pretrpe jedan teži udarac, a poslije će imati toliko strpljenja da će moći stati u moru od vatre, biti gnječeni od vragova, ostavljeni od Boga i od svih preko svih vjekova?

Uzdasi i molitve

Ah, Oče od milosrđa, ti ne zapuštaš nikoga, tko te traži. «*Nisi zapustio tražećeg te, Gospodine*». (Ps. 9,11). Do sada sam ti toliko puta okrenuo leđa, a ti me nisi zapustio, ne zapusti me ni sad, kad te tražim. Kajem se, neizmjereno dobro, da sam tako slabo cijenio tvoju milost, koju sam zamjenjivao za jedno ništa. Gledaj rane svog Sina, poslušaj njegov glas kojim te moli da mi oprostiš, oprosti mi. I ti, moj Otkupitelju, uvijek me sjećaj na muke koje si za me podnio, na ljubav, kojom si me ljubio i na nezahvalnost moju, kojom sam toliko puta pakao zaslužio, a to da uvijek oplakujem uvrede, koje sam ti nanio i uvijek uzaživim u tvojoj ljubavi. Ah! Isuse moj, kako ne bi plamtio tvojom ljubavlju, misleći da sam od toliko godina imao gorjeti u paklu i da bi tako gorio zauvijek, te ad si ti umro da me spasiš i tolikim milosrđem me oslobodio? Da sam u paklu sad bi te mrzio, i mrzio bih te zauvijek; ali sad te ljubim i uvijek ću te ljubiti. Tako se uzdam u tvoju krv. Ti me ljubiš, ljubim i ja tebe. Ti ćeš me se vazda ljubiti, a ja tebe nigda neću ostaviti. Ah, moj Spasitelju, oslobodi me od te nesreće, da te imadnem ponovno izgubiti i radi od mene što hoćeš. Zaslužujem svaku kaznu i ja ju primam, da me oslobodiš od kazne kojom bi ostao bez tvoje milosti i ljubavi. O, Marijo, utočište moje, koliko sam puta sebe osudio u pakao, a ti si me izbavila? Oslobodi me sad od grijeha, koji me jedini može rastaviti s milosti Božjom i strovaliti u pakao.

Promišljanje dvadeset i osmo

Grizodušja osuđenih

Crv njihov ne umire. (Mark. 9)

Točka prva

Ovaj crv, koji ne umire, veli sv. Toma, jest grizodušje ili nemir u duši, koji će osuđenika u paklu zauvijek mučiti. Mnogo će biti tih grizodušja, kojim će duševnost gristi srce zločestih, ali tri će biti najstrahovitija: pomisli na onu malenskost, radi koje su se izgubili, na onu malenkost, koju su imali učiniti da se spase i napokon na ono veliko dobro, koje su izgubili. Dakle prvo grizodušje, koje će grešnika mučiti, biti će misao na malenkost, radi koje se izgubio. Ezau poslije nego se je nahranio onom sočivičnom čorbom, za koju bijaše prodao svoje prvorođenstvo, govori sveto pismo, da je od žalosti i grižnje na tolikom gubitku stao jaukati. Ah, koliko će onda jaukati i vikati onaj osuđenik misleći da je zbog malih, časovitih i otrovnih naslada izgubio kraljevstvo vječnog uživanja i zadovoljstva, a sad mora iznova umirati u vječnim mukama! Stoga će gorče plakati, nego je plakao Jonata kad ga je osudio njegov otac Saul, što je jeo od zabranjenog meda. Ah, Bože, kakve će muke onda obuzeti osuđenika kad ugleda pred sobom uzroke, zbog kojih je osuđen? Sad što nam se čini o našem prošastom življenju, ne čini li nam se da je prošlo kao jedan san i jedan čas?

Sad kako će se činiti onom, koji stoji u paklu ono pedeset ili šezdeset godina života, što ih je imao ovdje na zemlji, kad se bude našao u dubini vječnosti u kojoj će već bit bilo prošlo sto i tisuću miliona godina i ugleda! Ali, što znači pedeset godina života? Može biti pedeset godina uživanja u sreći, a zar grešnik živeći bez Boga može uvijek uživati u svojim zloćama? Za koliko traju naslade grijeha? Traju samo za jedan čas; a sve drugo vrijeme za onog, koji žive u nemilosti Božjoj, jest vrijeme od patnja i nemira u duši. Ah! Kako će izgledati oni časovi svjetskih naslada nevoljnom osuđeniku? Osobito onaj jedini i najposljednji učinjeni grijeh radi kojeg se izgubio? Dakle, reći će, radi jedne živinske naslade, koja nije više trajala od jednog časa, čim sam ju imao, odmah je iščezla kao vjetar, morati ću gorjeti u ovom paklu, očajan i od svih ostavljen, dokle će Bog biti Bog preko svih vjekova?

Uzdasi i molitve

Gospodine, rasvijetli me da upoznam nepravdu, koju sam ti nanio vrijeđajući te i vječnu kaznu, koju sam zaslužio. Moj Bože, osjećam neku muku, da sam te vrijeđao, i ova me muka tješi; da si me bio poslao u pakao, kao što sam bio zaslužio, ovo grizodušje bilo bi pakao mog pakla, pomislivši zbog koje malenkosti i ništetnosti sam se izgubio; ali ovo grizodušje, velim, sad me tješi, jer me hrabri i pruža mi nadu da ćeš mi oprostiti, koji si obećao svakom oprostiti, koji se skrušeno pokaje. Da, moj Gospodine, kajem se što sam te vrijeđao, dragovoljno primam ovu muku, dapače te molim, da mi ju povećaš i uzdržiš sve do moje smrti, da iznova oplakujem uvrede koje sam ti nanio. Isuse moj, oprosti mi, o moj Otkupitelju, iz milosrđa prema meni, nisi oprostio sebi osudivši sam sebe, da umreš gorkom smrću, a mene izbaviš od pakla, smiluj mi se. Daj da ova grižnja, što me sad muči da sam te vrijeđao, da me iznova uzdrži ožalošćena i u isto vrijeme svega me raspali ljubavlju prema tebi, koji si me toliko ljubio i tolikom strpljivošću podnosio, i sad mjesto što bi me imao pedipsati, obasiplješ me prosvjetljenjem i milostima; zahvaljujem ti, Isuse moj i ljubim te: ljubim te više nego samog sebe i ljubim te svim srcem. Ti ne znaš zamrziti onog tko te ljubi.

Ja te ljubim, ne odbij me od svog lica. Primi me dakle u svoju milost i ne dopusti da te igda više izgubim. Marijo, majko moja, primi me za svog slugu i priveži me uza svog Sina, Isusa. Moli ga da mi oprost, nek mi pokloni svoju ljubav i svetu ustrajnost sve do smrti.

Točka druga

Veli sv. Toma da će glavna muka osuđenika biti ta, kad spoznaju da su se izgubili za jedno ništa i da su se mogli posve lako spasiti, samo da su htjeli. Drugo, dakle, grizodušje ili nemir duše biti će misliti na onu malenkost koju su imali učiniti da se spase. Svetom Urbanu ukaza se jedan osuđenik i reče mu, da ga najvećma u paklu misao one malenkosti radi koje se izgubio i malenkosti koju je imao učiniti da se spasi. Reći će tad nevoljnik: Da sam se ustezao i nisam gledao one zabranjene stvari, da sam svladavao onaj ljudski obzir, da sam izbjegavao onu prigodu, ono društvo, onu zabavu, ne bih se bio izgubio. Da sam se ispovijedao svake nedjelje, da sam posjećivao bratovštine, da sam svaki dan čitao duhovnu knjžicu, da sam se preporučivao Isukrstu i blaženoj Djevici Mariji, ne bi se bio povratio na prvašnje zloće. Toliko sam puta obećao da ću to učiniti, ali obećanja nisam ispunio, ili sam počeo činiti, pak sam kasnije prekinuo i zato sam se izgubio.

Dobri izgledi koje je primao od drugih dobrih svojih prijatelja i drugova, pooštriti će muku ovog nemira u duši, a ponajviše će je povećati darovi, koje mu je Bog bio dao da se spasi: naravni darovi, kao što su dobro zdravlje, dobra ovog svijeta, pamet, kojom ga je Bog bio obdario, da se njom na dobro posluži i posveti; potom darovi milosti, tolika prosvjetljenja, nadahnuća, zvanja i tolike godine života koje mu je produljio, da se poboljša i za svoje neurednosti pokoru čini; ali će uvidjeti da u onako nevoljnom stanju, u koje je zapao nema više vremena da se popravi. Čuti će, gdje anđeo Gospodnji više i zaklinje:»*I anđeo, kojeg sam vidio stojećeg, zakleo se je onim, koji žive preko svih vjekova... da neće biti više vremena.*» (Apok. 10,6). Oh! Kako će se sve primljene milosti pretvoriti u oštre sablje u srcu osuđenika, kad spazi da je za nj više vrijeme svršilo u kojem bi se mogao popraviti i iz vječne propasti izbaviti! Reći će dakle plačući s drugim svojim očajnim drugovima:»*Prošla je žetva, ljeto je svršilo, a mi se nismo spasili.*»(Jer. 8, 20). Reći će: Da sam ono truda, koje sam pretrpio griješeći, uložio na slavu Božju, bio bih se posvetio, a sad od svega toga što imam, osim grizodušja i patnje, koje će me zauvijek mučiti? Ova misoa većina će osuđenika mučiti, nego i sama vatra i sve druge paklene muke, kad rekne: mogao sam zauvijek sretan ostati, a sad moram zauvijek nesretan biti.

Uzdasi i molitve

Ah! Isuse moj, kako si me toliko mogao podnositi? Toliko sam ti puta okrenuo leđa, a ti nisi propustio doći mi u susret. Toliko puta sam te uvrijedio, a ti si mi uvijek oprostio; vraćao sam se na zloće, a ti si mi ponovno opraštao. Učini me dionikom one muke, koju si trpio u vrtu Getsemanskom radi mojih grijeha, koji te natjeraše na krvavi znoj. Kajem se, dragi moj Otkupitelju, da sam se tako zlo odužio tvojoj ljubavi. Proklete moje naslade, mrzim vas i proklinjem, zbog vas sam izgubio milost mog Gospodina. Ljubljeni moj isuse, sad te ljubim više nego ikakvo drugo dobro, odričem se svih nedopuštenih naslada i obećavam, da ću tisuću puta prije umrijeti, nego ću te igda više uvrijediti. Radi one ljubavi, kojom si me na križu ljubio i svoj život žrtvovao za me, rasvjetli me i ojačaj da svladam svaku napast i da se tebi utječem kad god budem u napasti. O, Marijo, ufanje moje, ti kod Boga možeš sve, isprosi mi svetu ustrajnost: isposluj, da se nigda više ne odijelim od njegove ljubavi.

Točka treća

Treće grizodušje užasno će osuđenika mučiti kad stane promatrati veliko dobro koje je sa svojim zloćama izgubio. Govori sv. Ivan Zlatousti, da će osuđenike većma mučiti što su izgubili raj, nego li muke u paklu. Nesretna vojvotkinja Elizabeta, engleska kraljica, reče: Nek mi Bog dade, da četrdeset godina kraljujem i odreći ću mu se raja. Nesretnica dobi ovih četrdeset godina vladanja, ali sad, kad je njezina duša otišla s ovog svijeta, što govori? Da sad ne misli kao što je prije mislila, o kako sad mora biti tužna i žalosna, misleći, da je za četrdeset godina kraljevanja na zemlji u stalnom strahu i nepravilnostima, zauvijek izgubila kraljevstvo na nebu.

No, osuđenika će zauvijek najviše mučiti gledajući da je zauvijek izgubio raj i Boga, najveće dobro, da ga je izgubio ne po kakvoj nesreći ili po zloći i prevari drugog, nego po svojoj krivnji. Uvidjeti će, da je bio stvoren za raj; uvidjeti će da mu je milostivi Bog bio dao na odabir, ili će život ili smrt vječnu:»*Pred čovjekom je život i smrt... što mu bude po volji, dati će mu se.*»(Crkv. 15, 18). Tako dakle potpuno će uvidjeti, da je u njegovim rukama bilo, samo da je htio, da se zauvijek spasi i vidjeti će, da se sam strovalio u onu jamu vječnih muka, iz koje nigda više neće moći izaći, niti će itko drugi nastojati, ne bi li se kakvim god načinom odanle izbavio. Vidjeti će tolike svoje drugove spašene, koji su bili u istim ili moguće u višim prigodama za sagriješiti, ali buduć su znali popraviti se i obratiti Bogu, spasili su se; ali on, buduć da nije htio prekinuti svoje grešno življenje, nesretno je svršio i zapao u pakao, u ono more svakovrsnih patnja, bez ikakve nade, da će ih se igda moći osloboditi.

Brate moj, ako si i ti do sada bio tako lud, da si radi jedne naslade htio izgubiti raj i svog dragoga Boga, nastoj, da se što prije popraviš, dok još ima vremena. Nemoj više živjeti u dosadašnjoj svojoj ludoriji. Boj se, da ne budeš zauvijek oplakivati svoje ludorije u paklu. Tko zna, da ovo promišljanje, koje sad čitaš za te ne bude posljednja ponuda, kojom te dragi Bog zove na pokoru i obraćenje. Tko zna, ako se sad ne popraviš, da te Bog ne prvi ili drugi smrtni grijeh koji ćeš učiniti, od sebe zauvijek ne otjera i strovali u vječne muke među očajnike i mahnite, koji se sad nalaze u paklu i priznaju svoju krivicu, dakle smo falili, ali ju priznaju očajni, videći da tu svoju pogrešku ne mogu nikako izliječiti. Kad te vrag unaprijed stane napastvovati da sagriješiš nanovo, spomeni se pakla, uteci se Bogu i blaženoj Djevici Mariji: misao na pakao osloboditi će te pakla; jer će te misao na pakao prisiliti, da se utječeš k Bogu.

Uzdasi i molitve

Ah! Moje najveće dobro, koliko sam te puta izgubio radi jednog ništa i zaslužio da te zauvijek izgubim? Ali me tješe riječi tvog proroka:»*Veseliti će se srce tražećih Gospodina.*»(Ps. 104, 25). Ne smijem dakle gubiti ufanja da te neću opet naći, Bože moj, ako te od srca tražim: Da, moj Gospodine, danas želim i uzdišem za tvojom milosti više nego za ikakvim drugim dobrom. Prije ću radije izgubiti sve što imam i svoj život, prije nego ću izgubiti tvoju svetu milost. Ljubim te, moj Stvoritelju, više nego ikakvu drugu stvar i stog, što te tako ljubim, kajem se, što sam te vrijeđao. Bože moj milostivi, kojeg sam izgubio i pogrđivao, oprosti mi brzo i daj, da te nađem i da te nikad više ne izgubim. Ako me ponovno primiš u svoju milost, sve ću ostaviti i tebe samog ću ljubiti; nadam se da ću to sve ispuniti po tvom milosrđu.

Vječni Oče, usliši me radi Isukrstove ljubavi; oprosti mi i udijeli mi tu milost, da se nigda više od tebe ne odijelim; jer ako te ponovo hotimice izgubim, po pravici moram se bojati da ćeš me napustiti.

O, Marijo, o izmiriteljice grešnika, izmiri me s Bogom i nakon toga drži me tvrdo pod svojim plaštem da ga nigda više ne izgubim.

Promišljanje dvadeset i deveto

O raju

«Žalost vaša preokrenuti će se u veselje.» (Iv. 16,20)

Točka prva

Nastojmo, da sad strpljivo podnesemo nevolje i žalosti ovog života, prikazujući ih Bogu na sjedinjenje muka, koje je Isukrst pretrpio za našu ljubav hrabrimo se ufanjem da ćemo zadobiti raj. Jednog dana prestati će sve žalosti, boli, progonstva, strahovanja i ako se spasimo, tad će se za nas pretvoriti u veselje i zadovoljstvo u kraljevstvu blaženih na nebu. Tim nas hrabri Gospodin:»*Žalost vaša preokrenuti će se u veselje*«. Danas, dakle promišljam što god o raju. Ali što ćemo moći reći o ovom raju, kad ni sveti ni prosvjećeniji nisu mogli pokazati nam slatkoću, koju Bog čuva za svoje sljedbenike? David ne znade drugo reći, nego da je raj dobro, koje se puno želi:»*Koliko su ugodna tvoja prebivališta, Gospodine krijepostih.*«(Ps. 82, 2). Ali ti sveti moj Pavle, koji si bio uzdignut da vidiš nebo, kaži nam štogod o onom što si vidio. Ne, veli isti Apoštol, što sam vidio nije moguće opisati. Nebeske ugodnosti tako su velike da se ne mogu opisati ni rastumačiti, ako se ne kušaju. Drugo vam ne mogu reći, veli Apostol, da *«oko nije vidilo, uho nije čulo, niti je ljudsko srce okusilo, što je Bog pripremio onim, koji ga ljube*«. (Kor. 2,9).

Mi ne možemo pojmiti rajsku slavu, jer nikakva drugog pojma nemamo, osim o dobrima ovog svijeta. Da konj znade govoriti i da čuje gdje se drugi razgovaraju da mu se gospodar ženi i da pripravlja masnu gozbu, on bi odmah pomislio da će se cijela ta gozba sastojati samo iz dobre slame, dobrog sijena i dobre zobi; jer konji nemaju pojma o drugoj hrani osim o ovoj. Na isti način i mi mislimo o dobrom u raju. U ljetu po noći vrlo je krasno gledati vedro nebo posuto s nebrojenim zvijezdama; vrlo je ugodno u proljetno vrijeme putovati po moru, kad je more mirno i puno otočića ibraslih zelenom travom i šarolikim cvijećem i ribama koje se praćakaju; velika je divota i milota naći se u kakvu perivoju punu voća i svakovrsnog cvijeća, optočenu potočićima, vodometima i pticama, koje amo tamo tete i popjevaju. Reći će onaj: Oh, krasna raja! Kakav raj, kakav raj? Sasvim su drugačija dobra rajska. Da kakav god pojam imamo o raju, pomislimo, da u njem stanuje svemogući Bog, koji se brine da usreći duše koje ga ljube. Veli sv. Bernardo:»*Hoćeš li da znaš, što je raj? U njemu nema ništa što ne bi htio, sve je u njemu što ugađa tvojoj volji.*« Dakle, u njemu nema stvari koja bi nam mrska bila, nego što je ondje, sve nam je milo i drago.

Oh, Bože, što će reći duša, kad onda uđe u ono blaženo kraljevstvo! Zamislimo, da umire ona djevojčica, onaj mladić koji se bio posvetio ljubavi svog Isukrsta, dođe smrt, ostavlja ovaj svijet. Duša se prikazuje na posebni sud, sudac ju grli i očituje joj da je spašena. Dolazi joj u susret anđeo čuvar i veseli se; ona mu zahvaljuje što ju je čuvao, a anđeo joj govori: Hajede, lijepa dušo, budi vesela, već si spašena; dođi i nagledaj se lica Gospodnjeg. Evo duša prolazi kroz oblake, uzdiže se mimo zvijezde i ulazi u nebo. Oh, Bože, što će reći kad prvi put zakorači u onu blaženu domovinu i prvi pogled baci na onaj grad svake slasti i miline! Anđeli i sveti doći će joj u susret i veseleći se nazvati će joj dobrodošlicu. Koliko će

se poveseliti ondje kad se sastane sa svojim roditeljima, znancima i prijateljima koji su prije došli u raj, te sa svojim svetim odvjetnicima! Onda će duša htjeti da pred njima klekne iz počasti, ali oni neće dati, nego će joj reći:»Ne čini tog, ta tvoj sam sudrug.«(Ap. 22,9). Iza tog će ju odvesti da poljubi noge blaž. Djevice Mariji, koja je kraljica u nebu. Kakvo će strahopoštovanje obuzeti tad dušu, kad se prvi put upozna i svojim očima spazi onu božansku majku, koja ju je toliko potpomagala da se spasi! Jer će onda duša ugledati sve milosti, koje je po Marijinu zagovoru primila, te koja će ju iza toga ljubazno zagrliti. Potom, od kraljice nebeske duša će biti odvedena k Isukrstu, koji će joj reći:»Dođi iz Libana, zaručnice moja, dođi i okrunit ćeš se.«(Kant. 4,8). Zaručnice moja, budi vesela, svršile su tvoje suze, patnje i strahovanja; dođi i primi vječnu krunu koju sam ti mojom krvlju pribavio. Nakon toga sam će ju Isukrst odvesti, da primi blagoslov od svog božanskog Oca, koji će ju ogrliti i blagosloviti, govoreći:»*Uđi u veselje tvog Gospodina.*«(Mat. 25, 21). I učiniti će ju dionikom one slave, koju on uživa.

Uzdasi i molitve

Evo, moj Bože, pred tvojim nogama jednog nezahvalnika, kojeg si stvorio za raj, a on ga se je toliko puta radi nevoljnih naslada u lice ti odrekao, zadovoljavajući se što će biti osuđen na pakao. Ali se ufam, da si mi već oprostio sve uvrede kojim sam te toliko puta pogrdio, od kojih uvijek se kajem i uvijek ću se kajati, sve do moje smrti! Ali, o Bože moj! Ako si mi već oprostio, neće zar biti istina, da sam uvijek imao odluku vrijeđati tebe, mog slatkog Otkupitelja, koji si svoj život dao da me privedeš u svoje kraljevstvo. No budi zauvijek hvaljeno i blagoslovljeno tvoje milosrđe, o Isuse moj, koji si me tolikom strpljivošću podnosio i mjesto kazni, podvostručio si milost prema meni, prosvjetljenje i ljubazne opomene. Vidim, mili moj Spasitelju, da baš hoćeš da dođem u tvoje kraljevstvo, da te ondje zauvijek ljubim; ali hoćeš da te najprije ovdje na zemlji uzljubim. Da, ljubiti ću te. I sve da nema raja, ljubiti ću te sve dok sam živ, svom dušom svojom i svom snagom svojom. Budi mi za dosti, što znam, da ti, Bože moj, želiš, da te ljubim. Isuse moj, potpomozmi me svojom milošću, ne zapusti me. Moja je duša vječna, dakle ovisim o sreći, ili te zauvijek ljubiti, ili zauvijek mrziti? Ne, ja ću te zauvijek ljubiti i na ovom svijetu ću te puno ljubiti, da te puno uzljubim na drugom. Postupaj sa mnom kako hoćeš, kazni me kako želiš, jedino ne oduzmi mi tvoje milosti i po tom radi od mene što hoćeš. Isuse moj, tvoje zasluge jesu moje ufanje. O, Marijo, u tvoj zagovor stavljam sve moje ufanje. Ti si me oslobodila od pakla dok sam stajao u grijesima, sad kad tražim svog Boga, ti me imaš spasiti i svetim učiniti.

Točka druga

Kad već duša uđe u Božje blaženstvo, ondje više neće trebati ništa trpjeti. U raj u neće biti bolesti, ni siromaštva, ni nereda; neće biti noći ni mraka, niti zime ni studeni, ni vrućine, ondje uvijek vlada vedri dan, vječno proljeće uvijek ugodno. Ondje više nema progonstva, mržnje ni nenavidnosti; u onom kraljevstvu od ljubavi svi se nježno ljube i svaki se raduje dobru drugog, kao da je njegovo. Nema više nikakva straha, jer je duša potvrđena u milosti, te ne može više griješiti, ni svog Boga izgubiti. Ondje je sve novo i svaka stvar veseli, tješi i zasićuje. Zadovoljiti će se pogled gledajući onaj grad pun savršene ljepote. Koliko bi divno bilo gledati jedan grad, čije su ulice od stakla, kuće od srebra, tavani od zlata, ukrašeni najkrasnijim cvijećem? O, koliko će ljepši biti grad nebeski! Kolika će milota biti gledati one građane, sve obučene u kraljevske haljine, jer su ondje svi kraljevi, kako govori sv. Augustin:»*Koliko je građana, toliko je kraljeva.*« Što će biti, kad se ugleda Marija, koja će se

prikazati ljepša od sveg raja? Što će biti, kad se zatim ukaže božanski Jaganjac, Isus zaručnik? Sv. Terezija, što je jednoč samo spazila jednu Isusovu ruku, od ljepote mal da nije poludila. Mirisanje biti će zadovoljeno rajskim mirisom; sluh će se zadovoljiti nebeskom skladbom. Sv. Frano jednoč ču anđela gdje je samo jednim gudalom prevukoa po violi i od miline umalo da nije umro. Što će biti, kad se budu slušali, gdje svi sveti i anđeli zajedno pjevaju slavu Božju? Što će biti, kad čujemo, gdje Marija slavi Boga! Marijin glas na nebu, veli sv. Franjo saleski, biti će kao slavujev u šumi, koji natkriljuje glasove svih drugih ptica. Jednom riječju, ondje su sve miline, koje se zaželjeti mogu.

Sve te miline i slatkosti, koje smo do sada promatrali, jesu najmanja dobra u raj. Dobro, koje sačinjava raj jest Bog najveće dobro. Plaća, koju nam Gospodin obećava, nisu samo ljepota, miloglasja i druga veselja onog blaženog grada; glavna plaća i nadarbina jest sami Bog, naime gledati i ljubiti Boga licem u lice:»*Biti ću prevelika tvoja plaća*«. (Gen.25,1) Veli sv. Augustin, da Bog pokaže svoje lice osuđenima u paklu, u isti čas bi se onaj ljuti pakao pretvorio u ugodni raj. I nastavlja, da se duši, koja polazi sa ovog svijeta, stavi na odabir, ili bi voljela vidjeti Boga a biti oslobođena od pakla, *da bi prije odabrala, da vidi Boga i ostane u onim mukama*.

Ovo veselje, gledati i ljubiti Boga licem u lice, mi živeći na ovom svijetu ne možemo dokučiti; nego razložimo što god našim znanjem, najprvo božanska slatkoća je i na ovom svijetu podizala sa zemlje ne samo duše, nego i tjelesa svetih. Sv. Pilip Neri jednoč bi dignut u zrak sa klupom, za koju se bio uhvatio. Sv. Petra Alcantara također bi dignut u zrak i iz temelje za sobom povukao jedno stablo, za koje se bio uhvatio. Suviše znamo, da su mnogi sveti mučenici od veselja i ugodnosti veselili se u mukama. Sv. Vinko, dok je bio mučen, veli sv. Augustin, tako je govorio, da se činilo, da jedan muku podnosi, a drugi da govori. Sv. Lovro pekući se na gradilima, nutkaše svog krvnika: «*Okreni i jedi*»; da, veli isti sv. Augustin, jer Lovro užgan božanskom ljubavlju ovaj plamen nije ni ćutio. Napokon i na ovom svijetu pogledajmo, koliku slatkoću osjeća skrušeni grešnik kad oplakuje svoje grijehe! Stoga govoraše sv. Bernardo:»Kad je tako slatko plakati za te, koliko će slatko biti uživati te? Koliku ugodnost ne osjeća ona duša, kojoj se na molitvi božanskom svjetlošću ukaže božanska dobrota, milosrđa primljena, te ljubav, kojom ju je ljubio i ljubi slatki Isukrst! Duša se onda od ljubavi i miline rastapa. Mi na ovom svijetu ne vidimo Boga kakav je u sebi, gledamo ga kao kroz mrak u tami. Sad mi imamao koprenu na očima, stoga ne možemo da ga vidimo, nego ga gledamo očima naše sv. Vjere; a što će onda biti, kad nam koprena ispred očiju padne, otvore vrata, ugledamo Boga licem u lice? Onda ćemo vidjeti koliko je lijep Bog, koliko je velik, pravedan, savršen i koliko ljubazan.

Uzdasi i molitve

Ah, moje najveće dobro, ja sam onaj nevoljnik, koji sam ti leđa okrenuo i odrekao se tvoje ljubavi. Zato više nebi bio dostojan ni da te vidim ni ljubim. Ali ti si onaj, koji iz milosrđa prema meni nisi bio milosrdan ni prema samom sebi, osuđujući se, da umreš pogrdnom smrću na križu. Tvoja smrt dakle pruža mi ufanje, da ću te jednog dana vidjeti i uživati tvoje lice svom snagom ljubeći te. Ali sad, kad stojim među tolikim pogibeljima, da te ne izgubim zauvijek, sad kad sam te već s mojim grijesima izgubio, što ću činiti kroz ovo života, što mi preostaje? Hoću li te još vrijeđati? Ne, Isuse moj, svom mržnjom prezirem uvrede, koje sam ti nanio; neizmjeno žalim, da sam te vrijeđao i svim te srcem ljubim. Hoćeš li od sebe otjerati dušu, koja se kaje i ljubi te? Ne, već znam što si rekao, ljubazni moj Otkupitelju, da ne znaš nikog od sebe otjerati, koji se kaje i pada pred tvoje noge:»*Tko k meni dođe, neću ga izbaciti na dvor*«. (Iv.6,37) Isuse moj, ostavljam sve i k tebi se obraćam; grlim

te i stićećem mom srcu; zagrlji i ti mene i stisni me uza svoje srce. Usuđujem se ovako govoriti, jer govorim sa neizmjernom dobrotom: razgovaram se s Bogom koji se je zadovoljio umrijeti za moju ljubav. Dragi moj Spasitelju, pokloni mi svetu ustrajnost u tvojoj ljubavi. Mila moja majko, Marijo! Po ljubavi, kojom Isukrsta ljubiš, isprosi mi ovu ustrajnost. Tako se ufam i tako neka bude.

Točka treća

Na ovom svijetu duše, koje Boga ljube, najvećma muči i straši to, bojeći se da neće Boga ljubiti, niti od njega biti ljubljene. Ali u raj u duša je sigurna da ljubi Boga i da nju Bog ljubi; vidi da je sretno izgubljena u ljubavi svog Gospodina i da ju Gospodin drži u svom zagrljaju, kao dragu kćerku i vidi, da se ova ljubav nigda neće pretrgnuti.

Što duša bude bolje upoznavati koliku je Bog imao ljubav prema nama postav čovjekom i umirući za nas; kolika ljubav naređujući presveti oltarski Sakrament, Bog dajući samog sebe za hranu nevoljnom crvu! Sve to većma će se raspaljivati božanskom ljubavlju! Onda će duša vidjeti sve pojedine milosti, kojima ju je Bog oslobađao iz tolikih napasti, tolikih pogibelji njezinog izgubljenja; i onda će vidjeti one žalosti, progonstva, bolesti i gubitke, koje je držala za kaznu Božju i nesreće, da je to sve bilo sama ljubav, čim ju je božanska providnost vukla u raj. Imenito će vidjeti ustrpljenje, kojim ju je Bog nakon tolikih grijeha podnosio, i milosrđa od njega primljena, te tolike rasvjete i ljubazne pozive. Odozgora sa onog blaženog brda vidjet će tolike duše u paklu, koje su osuđene su manje grijeha, nego ih je ona imala, a sebe će vidjeti već spašenu, da posjeduje Boga i sigurna da ono najveće dobro preko svih vjekova neće izgubiti.

Blaženi će dakle zauvijek uživati onu sreću, koja će preko svih vjekova svakog časa kao nova bivati. Uvijek će željeti onu slavu i uvijek će ju dobivati; uvijek zadovoljna, uvijek žedna, uvijek zasitna; da, jer želja rajska ne muči, niti uživanje dosađuje. Kako su god osuđenici posude pune srdžbe, tako su blaženi posude pune zadovoljstva, tako da većeg uživanja ne mogu zaželjeti. Govori sv. Terezija, i na ovom svijetu, kad Bog koju dušu uvodi u svoju božansku ljubav, tako ju sretno opije, da izgubi svaku želju za dobrima ovog svijeta. Ali pri ulazu u raj, oh, koliko će se još većma izopijati njegovom ljubavlju, kako veli David. Onda će se dogoditi, kad se duša nađe slobodna i padajući u zagrljaj svom najvećem dobru, tako će se božanskom ljubavlju opiti, da će se sretno zauvijek izgubiti u Bogu, to jest sebe će tad sasvim zaboraviti, i od onog časa unaprijed na drugo neće misliti, no kako će hvaliti i blagoslivljati ono neizmjereno dobro, koje posjeduje.

Kod nas dakle što žalosti ovdje, tješimo se i strpljivo podnosimo uzdajući se u raj. Opat Zozimo upitai sv. Mariju misirku, kako je kroz toliko godina mogla živjeti sama u pustinja? Odgovori: «*Sufanjem u raj*». Sv. Pilip Neri, budući mu ponuđena kardinalska čast, zavila kapicu u zrak, veleći: »Raj, raj». Fra Egidio franjevac, kad bi čuo spomenuti raj, digao bi se u zrak. Na isti način i mi, kad se nađemo ožalošćeni ovdje, podignimo oči k nebu i utješimo se, govoreći: Raj, raj. Pomislimo, ako ostanemo vjerni Bogu, da će jednog dana prestati sve ove nevolje, patnje i strahovanja, i biti ćemo uvedeni u onu blaženu domovinu, gdje ćemo zauvijek ostati sretni, dakle Bog bude Bogom. Očekuju nas sveti, očekuje Marija; a Isus stoji s krunom u ruci, da nas kraljem učini u onom nebeskom kraljevstvu.

Uzdasi i molitve

Dragi moj Spasitelju, ti si me naučio moliti: Dođi kraljevstvo tvoje. Tako te dakle sad molim da dođe tvoje kraljevstvo u moju dušu, tako da ti nju zaposjedneš, a ona tebe, najveće dobro. O, Isuse moj, nisi ništa štedio da me spasiš i moju ljubav stečeš; spasi me dakle i moj spas nek bude, ljubeći te zauvijek na ovom i na drugom svijetu. Toliko sam ti puta okrenuo leđa i sa svim tim pokazuješ mi da ti neće biti ispod časti držati me u svom zagrljaju u raj u preko svih vjekova, i tolikom ljubaznošću, kao da te nigda ni vrijeđao nisam; i znajući ja za to, hoću li moći drugo ljubiti osim tebe, videći da hoćeš da mi daš raj, nakon što sam toliko puta zaslužio pakao? Ah moj Gospodine, kamo sreća, da te nigda nisam uvrijedio! O da se nanovo rodim uvijek bih te ljubio! Ali, stvar je gotova. Sad drugo ne mogu, nego pokloniti ti ovo malo života što mi preostaje. Da, sav ti se darujem, sav se posvećujem tvojoj ljubavi. Izadite iz mog srca, svjetske požude, ustupite mjesto mom Bogu, koji hoće da njim vlada. Da, zaposjedni me svega, moj Otkupitelju, moja ljubavi, moj Bože. Od sada u naprijed neću na drugo misliti, nego kako ću ti udovoljavati. Potpomozi me svojom milošću; uzdam se u tvoje milosrđe i tvoje zasluge. Uvijek umnožavaj u meni tvoju ljubav i želju da ti ugađam. Raj, raj! Kad će to biti, Gospodine, da ću te ugledati licem u lice? I uhvatiti se oko tebe bez ikakvog straha da ću te igda više izgubiti. Ah! Moj Bože, drži svoju ruku vrh mene da te nigda više ne uvrijedim. O, Marijo, kad ću pasti pred tvoje noge u raj? Potpomozi me, majko moja, ne daj da se izgubim i da ostanem daleko od tebe i tvog ljubaznog Sina.

Promišljanje trideseto

O molitvi

*«Pitajte i dati će vam se ...
svaki koji pita prima...» (Luk.11,10).*

Točka prva

Ne samo ovdje, nego na hiljadu mjesta u Svetom pismu Starog i Novog zakona Bog obećava da će uslišati svakog, tko se god k njemu utječe:» *Zavapi k meni i uslišati ću te.* (Job. 33,3). *«Zazovi me i izbaviti ću te.»* (Ps. 46,15). *«Ako šta zatražite od mene, dati ću vam.»* (Iv. 14,14). *«Što god zaželite, pitajte i dobiti ćete.»* (Iv. 15,7). I na tolikim drugim mjestima slično je upisano. Zatim reče Teodoret, da je molitva jedna, ali da po njoj možemo sve dobiti. Veli sv. Bernardo, kad molimo, da će nam Gospodin dati nu milost ili drugu za nas korisniju. Zato nas hrabri prorok, da molimo, osiguravajući nas da je Bog sav od milosrđa prema onima koji ga zazivlju na pomoć:»*Ti si Gospodine sladak i blag i mnogo milosrdan, koji te zazivlju.»*(Ps.85). Sv. Jakov još jasnije govori:»*Ako tko od vas treba mudrost, nek pita od Boga, koji obilno svakom dijeli,a ne prigovara.»*(1. Posl.) Ovaj apostol veli, kada se Gospodinu molimo, on širi ruke i dariva više, nego se pita, niti nas kori za uvrede, koje smo mu nanijeli; kad ga molimo, rek bi, da zaboravlja sve uvrede nanesene mu. Veljaše sv. Klimak, da molitva na neki način usilovava Boga, da dade što od njega pitamo. I ova sila, veli Tertulijan, da je *Bogu mila*. Da, jer kako veli sv. Tertulijan da Bog više želi nama dobra učiniti, nego mi od njega zatraživamo. A razlog je taj, jer je Bog od svoje naravi neizmjeran

dobrota. *Bog, čija je narav dobrota*, pišaše sv. Lav i jer puno želi, da nas učini dionicima njegovih dobara, pišaše sv. Lav i jer puno želi, da nas učini dionicima njegovih dobara. Stoga veljaše Magdalena Pazzi, da Bog na neki način ostane zadušan duši, koja ga moli, jer tim otvara put k zadovoljstvu njegove želje, kojom nam dijeli svoje milosti. I David govoraše, da ova Gospodinova dobrota uslišavajući odmah tko ga moli, pokazivaše mu, da je on pravi njegov Bog. Krivo se neki tuže, opaža sv. Bernardo, da ih Bog ne uslišava, ali mnogo veće pravo ima Gospodin tužiti se, da mnogi griješe što se k njemu ne utječu u njihovim potrebama. I rek bi, da se je upravo stoga Otkupitelj jednoć tužio na svoje učenike:»*Do sada niste ništa pitali u ime moje?*» *Pitajte i primiti ćete, da se popuni vaše veselje.*»(Iv.16,24). Ne tužite se na me, rek bi da je rekao, ako niste bili potpuno sretni, tužite se sami na se, jer niste od mene pitali milosti; od sad unaprijed pitajte i biti ćete zadovoljni.

Iz toga stari redovnici zaključiše u svojim sjednicama i skupštinama, da nema bolje stavri za spasiti se, ko što je uvijek moliti, govoreći:»*Bože, priteci mi na pomoć.*» Štov. O. Pavao Segneri veljaše sam o sebi, da je s početka u svojim promišljanjima zadržavao u tri uzdisaja, ali kašnje upoznav veliku korist molitve, najviše je molio. Radimo na isti način i mi. Imamo Boga, koji nas odveć ljubi i brine se našim spasom i stoga uvijek stoji spreman za uslišati svakog koji mu se uteče. Vladari ovog svijeta, veli Zlatousti, malo ih primaju k sebi na saslušaj, ali Bog prima svakog tko god hoće.

Uzdasi i molitve

Vječni Bože, klanjam ti se i zahvaljujem ti na svim dobročinstvima, koja si mi učinio, na ime, što si me stvorio i otkupio po tvom Sinu Isukrstu, što si me čekao na pokoru dok sam stajao u grijesima, te što si mi toliko puta oprostio. Ah, moj Bože, ja te ne bi nigda uvrijedio da sam te u napastima zazvao na pomoć. Zahvaljujem ti na prosvjetljenju kojim mi pokazuješ da sav moj spas stoji u molitvi i pitanju potrebitih milosti. Evo u ime Isukrstovo pitam da mi daruješ veliku žalost za moje grijehe, svetu ustrajnost u tvojoj milosti, dobru smrt i raj; ali povrh svega najveći dar tvoje ljubavi i da se potpuno stavim u tvoju svetu volju. Već znam, da ne zaslužujem tih milosti, ali si ih ti obećao, tko ih bude pitao na ime Isukrstovo: po Isukrstovim zaslugama ja ih pitam i ufam se, da ću ih dobiti. O, Marijo, tvoje molitve isposluju sve što pitaju, moli i ti za me.

Točka druga

Promislimo nadalje potrebu molitve. Veli sv. Ivan Zlatousti, kako je god tijelo mrtvo bez duše, isto tako i duša jest mrtva bez molitve. Slično opet govori, kako je god potrebita voda vočkama, da se ne osuše, tako je i nama potrebita molitva, da se ne izgubimo. «*Bog hoće, da se svi spasimo.*»(1. Tim.2,4). I neće, da se itko izgubi:»*Ustrpljivo radi za vas, neće da se itko izgubi, nego hoće, da se svi na pokoru povrate.*» Ali hoće, da mi od njega pitamo milosti potrebite da se spasimo: jer s jedne strane ne možemo opsluživati božanske naredbe i spsiti se bez Božje pripomoći, a s druge strane, obično govoreći, on nam neće dati milosti, pošto ih od njega nećemo pitati. Stoga reče sabor tridentinski, da nam Bog nameće nemogućnih zapovijedi, jer ili nam daje bližnju i djelujuću milost, da ih opslužimo, ili nam pak daje milost, da od njega pitamo ovu djelujuću milost. Av. Augustin uči, iznimiv prve milosti, kao što su poziv na vjeru ili na pokoru, sve druge, imenito ustrajnost, treba da ih s molitvom pitamo, inače nam ih Bog neće dati. Stoga zaključuju bogoslovci sa sv. Bazilijem, sv. Augustinom i sv. Ivanom Zlatoustim, Klimentom aleksandrinskim i drugim, da je molitva

za odrasle neophodno potrebna za spasenje. Tako dakle, ako se ne moli, nije moguće spasiti se. I to veli naučenjak lessio, da to imamo držati kao članak vjere.

Sveto Pismo jasno i otvoreno govori:»*Valja neprestano moliti.*«(Luk.18,1). «*Molite, da ne zađete u napast*».(Iv.4,2). «*Pitajte i primiti će te.*»(Iv.16,24). «*Neprestano molite*».(1.Tes.5,17). Sad gore navedene riječi *valja, molite, pitajte* po općem mnijenju bogoslovaca i naučitelja crkvenih sa sv. Tomom nose zapovijed, koja nas zadužuje pod teški grijeh, osobito u tri slučaja:1. kad se čovjek nahodi u grijehu; 2. kad je u pogibelji smrti; 3. kad je u teškoj prigodi za sagriješiti; a u opće pak bogoslovci uče, da svaki teško griješi, kad se ne moli mjesec dana. Razlog je taj, jer je molitva jedno sredstvo bez kojeg mi ne možemo dobiti potrebitih pripomoći, da se spasimo.

Pitajte i primiti ćete. Tko traći, taj dobiva; dakle veli sv. Terezija, tko ne traži, taj i ne dobiva. A to je i prije rekao sv. Jakov:»*Onog ne imate, čega niste pitali.*»(Jak.4,2). Osobito je potrebna molitva za isposlovati tu krijepost, da se očuva čistoća. «*I kao što sam znao, jer na drugi način nisam znao sačuvati čistoću, ako Bog ne dadne...približio sam se k Gospodinu i zamolio sam ga.*»(Mudr. 8,21). Zaključimo ovu točku. Tko moli, taj će se sigurno spasiti; tko ne moli, taj će se sigurno izgubiti. Svi oni, koji su se izgubili, izgubili su se, jer nisu molili; i ova je i biti će najveća očajnost u paklu, da se se tako lako mogli spasiti moleći, a sad više nisu na vrijeme da to isprave.

Uzdasi i molitve

Ah, moj slatki Otkupitelju, kako sam mogao onako živjeti do sada ne misleći na te? Ti si bio pripravan dati mi sve milosti, da sam ih bio zapitao, samo si čekao, da ih od tebe zatražim; ali ja nesretan na drugo nisam mislio, nego kako ću zadovoljiti svoja osjetila, ne brinući se ni najmanje, što ću ostati bez tvoje ljubavi i bez tvoje milosti. Gospodine, zaboravi tolike moje nezahvalnosti i smiluj mi se; oprosti mi tolike uvrede koje sam ti nanio i daruj mi ustrajnost; pokloni mi tu milost, da uvijek budem molio od tebe pripomoć, da te više ne vrijeđam, o Bože duše moje. Ne dopusti da u tom od sada budem zanemaren, kao što sam do sad bio. Prosvijetli me i ojačaj, da ti se uvijek budem preporučivao kad me neprijatelji napastvuju, da te nanovo uvrijedim. Pokloni mi, Bože moj, ovu milost po Isukrstovim zaslugama i po onoj ljubavi kojom ga ljubiš. Dosta je, moj ljubazni Gospodine, što sam te do sada vrijeđao, svakako kroz ovo života što mi preostaje, ljubiti ću te. Daruj mi tvoju svetu ljubav i ona nek me sjeća, da te zovem u pomoć, kad god se nađem u pogibelji za sagriješiti. Marijo, ufanje moje, u te se uzdam, da ću dobiti tu milost, da ću se uvijek preporučivati tebi i tvom Sinu, kad god budem napastovan. Uslišaj me, kraljice moja, po onoj ljubavi, kojom ljubiš Isukrsta.

Točka treća

Najposlije promotrimo kakva mora biti molitva. Mnogi mole, ali bez koristi, jer ne mole kako se ima moliti:»*Pitate, a ne dobivate, i to stog, što nevaljalo pitate.*»(Jak.4,3). Za valjano moliti ponajprije hoće se poniznost:»*Bog oholim uskraćuje, a poniznim dijeli milosti.*»(Jak.4,6). Dakle, Bog ne uslišava prošnje oholih, a naprotiv, ponizne ne pušta ispred sebe, što ih neće uslišati. «*Skrušeno i poniženo srce Bože ne odbacuješ.*»(Ps.50). Makar bio najveći grešnik, samo nek se ponizi i skrišeno pred Boga klekne, on ga prazna neće od sebe odbiti. Drugo hoće se pouzdanje:»*Tko se je god ufao u Boga, nije smućen ostao.*»(Crkv.2,11).

U tu svrhu Isukrst nas je učio, kad prosimo od Boga milosti, da ga drugačije ne zovemo nego, Oče naš; a to da mu se molimo s onakvim pouzdanjem s kojim sin moli svog rođenog oca. Tko dakle s pouzdanjem pita, taj i dobiva:»*Što god pitate moleći, vjerujte, primiti ćete i dati će vam se.*(Mark.11). A tko bi mogao posumnjati, veli sv. Augustin, da će mu se ono uskratiti, što mu obećava sama božanska istina, naime Bog? Bog nije ko što su ljudi, veli Sveto Pismo, koji obećaju, pak poslije prevare, jer ili lažu kad obećavaju ili kasnije mijenjaju odluku.

Nastavlja sv. Augustin, a zašto bi nas Gospodin toliko nagovarao da od njega pitamo milosti, kad nam ih ne bi davao? Obećavajući on se obvezuje davati nam milosti, koje budemo pitali od njega.

No reći će tko: ja sam veliki grešnik i stoga ne zaslužujem da budem uslišan. Ali na to odgovara sv. Toma, da molitva, dobivajući milosti, ne oslanja se na naše zasluge, nego na božansko milosrđe. «*Svak, tko god pita, prima.*»(Luk. 11,10). «*Dobiva svak, bio pravedan, bio grešan.*» Ali u tom i sami naš Otkupitelj digao nam je svaki strah, veleći:»*Uistinu, uistinu govorim vam, ako što zatražite od mog Oca na ime moje, dati će vam.*»(Iv.16,25). Grešnici, kao da je htio reći, ako vi nemate zasluga, imam ih ja kod mog oca; dakle tražite na ime moje, i ja vam obećavam i jamčim, da ćete dobiti sve što budete pitali. Ovdje treba dobro razumjeti, da se ovo obećanje ne odnosi na dobra ovog svijeta, kao zdravlje, blago i druge slične stvari, jer nam ove milosti Gospodin više puta posve pravedno uskraćuje, jer predviđa, da bi nam bile na štetu vječnog spasa: Što je bolesniku korisnije, to liječnik bolje zna, nego li bolesnik, veli sv. Augustin. Zato svaku milost vremenitu valja pitati da nam ju dade, ako nam neće služiti na izgubljenje duše. Naprotiv milosti duhovne, kao oprost, ustrajnost, božansku ljubav i slične, imaju se uvijek pitati sa čvrstim pouzdanjem, da ćemo ih dobiti.

Povrh svega u molitvi hoće se ustrajnost. Veli Kornelije a Lapide, da Gospodin hoće da ustrajemo u molitvi, dok mu ne dosadimo. I to isto znači u Svetom Pismu:»*Treba uvijek moliti*».(Luk.11). Bдите u svako vrijeme moleći.(Luk.21,36). Neprestano molite.(I.Tes. 5,17). To isto znače one opetovane riječi:»*Pitajte i dobiti ćete; tražite i naći ćete; kucajte i otvoriti će vam se.*(Luk.11,9). Dovoljno bi bilo i da je rečeno: pitajte; ali ne, Gospodin nas je tim htio navesti da imamo raditi kao i prosjaci koji neće da se okane pitati, moliti i tući na vratima, dok im se ne udijeli milostinja. Osobito konačna ustrajnost ne dobiva se bez stalne molitve. Ovu milost mi ne možemo zaslužiti nego s molitvom, veli sv. Augustin, koju na neki način zaslužujemo. Molimo dakle neprestano i ne zapustimo molitvu, ako se mislimo spasiti. Svaki ispovjednik i propovjednik nek uvijek preporučuje molitvu, ako misli duše spasiti. I, kako veli sveti Bernardo, uvijek se utječimo pod zaštitu blaž. Djevice Marije.

Uzdasi i molitve

Moj Bože, ufam se, da si mi već oprostio, ali neprijatelji neće propustiti, da me neće napastovati sve do moje smrti, ako me ne potpomogneš, opet ću se vratiti na zloće. Po Isukrstovim zaslugama pitam svetu ustrajnost:»*Ne dopusti da se od tebe odijelim*».

I ovu milost prosim za sve one, koji se sad nalaze u milosti tvojoj. Uvjeren sam, oslanjajući se na tvoje obećanje, da ćeš mi pokloniti ustrajnost, ako proslijedim pitati ju od tebe. Ali ovog se strašno bojim, bojim se da u napastima ne budem te zazivao na pomoć i tako da se opet ne sunovratim u grijeh. Prosim dakle od tebe tu milost da nigda ne prestanem moliti. Daj da u svakoj grešnoj pogibelji uzazovem na pomoć presveta imena Isusa i Marije i da ti se budem preporučivao. Bože moj, tako obećavam i ufam se da ću to sve s pomoću tvoje milosti i izvršiti. Radi Isukrstove ljubavi uslišaj me. O, Marijo, majko moja, isprosi mi milost da se u svakoj grešnoj pogibelji budem utjecao tebi i tvom Sinu.

Promišljanje trideset i prvo

O ustrajnosti

«Tko ustraje do svrhe, taj će se spasiti.»(Mat.24,13)

Točka prva

Veli sv. Jerko, da mnogi počnu dobro, ali ih malo ustrajnih ostane. Počeše dobro saul, Juda, Tertulijan; ali na koncu svršiše zlo, jer ne ustrajaše u dobru. Sv. Jerko veli, da Gospodin od nas ne traži samo da dobro počnemo, nego da u započetom dobru i svršimo; jer je svrha, koja će plaću i nadarbinu odnijeti. Veli sv. Bono:»*Jedina ustrajnost se kruni.*» zato sv. Lovro Justinijan ustrajnost zove *vrata rajska*. Dakle, u raj ne može nitko ući, ako ne nađe vrata ulazna. Brate moj, ti si sad ostavio svoje zloće i nadaš se, da su ti oproštene. Sad si dakle Božji prijatelj; al znaj dobro, da još nisi spašen. A kad ćeš se spasiti? Kad ustraješ u dobru do smrti. Tko ustraje do svrhe, taj će se spasiti. Počeo si sveto živjeti, zahvali Bogu; ali te opominje sv. Bernardo, da je onom tko počima samo obećana plaća, a onom se daje tko ustraje do svrhe. Nije dovoljno trčati k cilju, nego treba trčati, da se uhvati.

Sad si već počeo dobro živjeti; ali sad se najvećma imaš i bojati:»*Sa strahom i drhtanjem izrađujte sebi vječni spas.*(Fil.2,12). A zašto? Zato, jer (ne daj Bože) da se staneš obazirati nazad i povратиš se na zločesto življenje, Bog će te isključiti od raja. Sad pomoću milosti tvog Gospodina uklanjaj se od grešnih prigoda, često primaj svete sakramente, svako dan razmišljaj koju vjersku istinu. «*Blažen si ako uzaživeš tako, i tako čineć ako te zateče Isukrst, kada te dođe suditi.*»(Mat.24,46). Ako si se sad stavio služiti svom Bogu nemoj vjerovati da su prestale ili nestale napasti; poslušaj što veli Duh sveti:»*Sinko, stupajući u službu Božju, pripravi dušu svoju na napast.*»(Crkv.2,1) Znaj da se sad više nego igda imaš pripravit na borbu; jer neprijatelj, svijet, vrag i tijelo sad će više nego igda ustati ne bi li te svladali i učinili da izgubiš milost, koju si zadobio. Veli Dionizije Kartuzijanski, koliko se čovjek većma Bogu posvećuje, toliko više pakao nastoji, da ga svlada. A to je dosta jasno rečeno i u Evandelju: «*Kad duh nečisti izađe iz čovjeka, vrlja amo tamo, tražeći počinks, i ne našav ga veli: Povratit ću se u istu kuću odakle sam i izašao. Tad dođe i uzme sobom sedam drugih drugova gorih od sebe, i uniđu li, ondje ostanu. I za onog čovjeka posljednja bivaju gora od prvašnjih.*»(Luk.21,24.) Dakle vrag, kad se protjera iz jedne duše, on nema mira ni pokoja, sve sile uloži ne bi li se opet u nju povratio; još na pomoć zove drugove i pođe li mu za rukom te opet u nju uniđe, tad za onu nevoljnu dušu biti će posljednja propast mnogo gora nego li je prva bila.

Promišljaj dakle kakvim se oružjem moraš naoružati da se obraniš od ovih neprijatelja i uzdržiš se u milosti Božjoj. Da te vrag na svalada jačeg oružja nema od molitve. Veli sv. Pavao, da se mi ne borimo s ljudima od mesa i krvi, kao što smo i mi, nego sa vojvodama iz pakla. Tim je htio pokazati nam da mi nismo toliko jaki da se borimo sa paklenom vlasti; za to nam treba Božja pomoć. S Božjom pripomoći možemo sve; ovako je sv. Pavao govorio, ovako moramo i mi svi govoriti. Ali ova pripomoć ne daje se van samo onom tko ju traži s molitvom: *Pitajte i primit ćete.* Dakle ne uzdajmo se u naša obećanja, ako se u nje pouzdamo propali smo; sve naše pouzdanje, kad nas vrag uznapastuje, stavimo u Božju pomoć, preporučujući se tad Isukrstu i presvetoj Mariji. Osobito pak imamo tako raditi, kad budemo napastovani protiv čistoće, jer između svih napasti ova je najstrahovitija i s njom vrag

najvećma dobiva. Mi nemamo te snage da sačuvamo čistoću, valja da nam ju Bog dade. U toj dakle napasti treba da se odmah obratimo k Isukrstu i njegovoj majci, zazivljajući na pomoć presveta imena Isusa i Marije. Tko tako uzradi pobijediti će; tko ne uzradi izgubiti će se.

Uzdasi i molitve

Ne odbij me od svog lica. Već znam, da ti mene nećeš nigda napustiti, ako ja tebe prije ne ostavim; i ovog se najviše bojim, jer sam odveć slab. Gospodine osnaži me protiv pakla, koji traži da me opet zasušnji. Tu milost pitam po Isukrstovim zaslugama. Slatki Spasitelju, uspostavi vječiti mir između mene i tebe, da se zauvijek ne prekine. I zato daruj mi svoju svetu ljubav; jer tko te ne ljubi taj je mrtav. Od ove nesretne smrti valja da me ti izbaviš, o Bože duše moje. Bio sam izgubljen, to već znaš. Po svojoj dobroti doveo si me u ovo sadašnje stanje, u kojem se sad nalazim, i ufam se, da sam u tvojoj milosti. Po onoj gorkoj smrti, Isuse moj, koju si za me pretrpio, ne dopusti, da se igda više svojevolutno povratim na izgubljenje. Ljubim te povrh svake stvari, Ufam se, da će me uvijek ova ljubav držati, da ću u ovoj ljubavi umrijeti, i u istoj ljubavi zauvijek živjeti.

O, Marijo majko moja, ti se zoveš majka ustrajnosti. Ovaj veliki dar po tebi se dijeli. Tebi se preporučujem i po tebi ga mislim dobiti.

Točka druga

Pogledajmo sad kako se ovaj svijet ima svladati. Vrag je naš veliki neprijatelj, ali je svijet mnogo gori. Da se vrag ne služi sa svijetom, naime zločestim ljudima, ne bi toliko dobivao, koliko dobiva. Otkupitelj ne savjetuje nas toliko, da se čuvamo vragova, koliko od zločestih ljudi: *«Čuvajte se ljudi»*. (Mat.10,17). Više puta ljudi su gori od vragova, jer vragovi bježe od molitve i kad se zazove na pomoć ime Isus i Marija, ali zločesti ljudi, ako stanu kog napastovati da sagriješi a da ovaj za obranu izrekne koju svetu riječ, oni ne bježe, nego ga više potiču i ismijavaju, nazivajući ga prostakom, divljakom, koji ništa ne vrijedi, i kad mu drugo ništa ne mogu naći, govore mu da je licemjer koji se utvara kao svetac. I mnoge slabe duše, da ne čuju ovih ukora i podrugivanja, nevoljno se združe s onim Luciferovim službenicima i povrate se na prvošnje bljuvotine. Brate moj, uvjeri se ako hoćeš da sveto živiš, valja da budeš progonjen. Onaj koji zlo živi, ne može gledati one koji sveto žive, a to zato jer je njihovo življenje za njega stalni ukor, zato bi on rado da svi budu kao što je i on, ne bi li se oslobodio onog grizodušja, koje mu je prouzročilo dobro življenje drugih. Nema spasa, veli apostol, tko služi Bogu, valja da bude progonjen od svijeta: *«Svaki, koji hoće da pobožno živi u Isukrstu, biti će progonjen.»*(2.Tim.3,12). Svi sveti trpili su progonstva. Tko je od Isukrsta svetiji? Pak ga je svijet progonio i umorio na drvenom križu.

Nije kud kamo, svjetski nauk sav je protivan onom našeg Isukrsta. Što ljudi cijene, to Isukrst ludorijom nazivlje: *«Mudrost ovog svijeta pred Bogom jest ludorija.»*(1.Kor.3,13) Naprotiv svijet nazivlje ludorijom ono što Isukrst cijeni, kao što su patnje, boli, preziri. Ali utješimo se, ako nas zločesti proklinju i pogrđuju, Bog nas blagoslivlja i hvali: *«Proklinjati će oni, a ti ćeš blagoslivljati.»*(Ps.108). Možda nam nije dosta što ćemo biti pohvaljeni od Boga, od Marije, od svih anđela, os dvih svetih i od svih dobrih i poštenih ljudi? Pustimo dakle neka grešnici govore što hoće, nego mi slijedimo stope našeg milog Spasitelja i ugadjajmo Bogu, i zasluga je naša. Tako mislimo kao da na svijetu nikog drugog nema izvan Boga i nas. Kad nam se zločesti stanu podrugivati, preporučimo ih Gospodinu; i naprotiv zahvalimo Bogu da

nas rasvjetljuje, što onim nevoljnicima uskraćuje, i slijedimo našim svetim putem. Ne stidimo se pokazati kao kršćani, jer Isukrst veli da će se on stidjeti poslije na sudnjem danu držati nas na desnoj strani.

Ako se želimo spasiti, treba da patimo i da se silimo:»*Tijesan je put, koji vodi na život.*»(Mat.7). Tko se ne sili, taj se ne spašava. Nema lijeka, jer valja da se borimo protiv naše pokvarene i odmetnute naravi, ako želimo dobro živjeti. Osobito s početka valja da se silimo, da odstranimo one zločeste običaje, a dobre zadobijemo; jer kad se uobičajimo dobro činiti, onda nam oslaća i dođe vrlo lako opsluživanje božanskih naredaba. Reče Gospodin sv. Birgji, tko kreposno i sveto živi i strpljivo podnosi s početka bol, kad ga trn ubode, poslije trnje pretvori mu se u ruže. Stoj na oprezu, kršćanine moj, sad ti Isukrst govori, što je jednoč rekao drhtavcu:»*Evo zdrav si, nemoj više griješiti, da te veće zlo ne snađe.*(Iv.5,14). Dobro razumi, priuzima sv. Bernardo, ako po nesreći opet zađeš u grijeh znan, da će tvoja propast mnoga gora biti, nego što si prije griješio. Jao, veli Gospodin, onim koji pođu Gospodnjim putem i kasnije ga ostave. Ovi odmetnici, koji su bili od Boga obdareni velikom svjetlošću i kasnije mu se iznevjerili, za kaznu oslijepiti će i tako će svoj život svršiti u grijesima:»*Ako pak pravedni smetne sa svog pravog puta... zar će živjeti? Sva dobra djela, koja je počinio ne će se u obzir uzeti...u svom će grijehu umrijeti.*»(Ezek.18,24).

Uzdasi i molitve

Ah; moj Bože tu kaznu ja sam već davno zaslužio, buduć da sam toliko puta po tvojoj rasvjeti ostavljao grijeha i nevoljan opet sam se na nje povraćao. Neizmerno zahvaljujem tvom milosrđu, da me nisi zapustio u mojoj sljepoći, ostavivši me posve bez svjetlosti, ko što sam bio zaslužio. Puno sam ti dakle, Isuse slatki dužan, a još bi viši nezahvalnik bio kad bi se opet povratio na prvašnje svoje bljuvotine, i tebe ostavio.

Ne, moj Otkupitelju:»*Milosrđe tvoje zauvijek ću pjevati.*» Uzdajem se, da ću kroz ovo života, što mi preostaje, i preko sve vječnosti slaviti i havliti tvoje veliko milosrđe, neprestano te ljubeći, i stalno živjeti u tvojoj milosti. Nezahvalnosti, koje sam ti do sada nanio i koje sad proklinjem i mrzim više nego ikakvo drugo zlo, služiti će mi ubuduće na poboljšanje, i poticati će me da uvijek gorko oplakujem uvrede kojim sam te pogrdio, a najviše raspaljivati će me žarkom ljubavlju prema tebi, koji si me, nakon tolikih uvreda od mene primljenih, tako velikim milostima obasipao. Da, ljubim te, o Bože moj, vrijedan neizmjerne ljubavi. Od sad unaprijed valja da ti budeš jedina moja ljubav i jedino moje dobro, o vječni Oče, po Isukrstovim zaslugama pitam da ustrajem u tvojoj milosti sve do svrhe mog života, i u tvojoj svetoj ljubavi. Već znam, da ćeš me uslišati kad te god zamolim. Ali tko će me osigurati, da ću ja tako pažljiv bivati, i uvijek od tebe ovu ustrajnost moliti? Zato, Bože moj, molim ustrajnost i k tome milost, da ju uvijek budem od tebe molio. Marijo, odvjetnice moja, utočište i ufanje moje, isprosi mi po svom zagovoru stalnost, da uvijek od Boga izmolim konačnu ustrajnost. Molim te isprosi mi ovu milost po onoj ljubavi, koju nosiš prema Isukrstu.

Točka treća

Prijedimo k trećem neprijatelju, koji je veći nego ikakav drugi, a taj je naše tijelo; i pogledajmo, kako se imamo od njega braniti. Najprva obrana jest molitva, o kojoj smo gore

više razmišljali. Druga obrana jest izbjegavanje grešnih prigoda; i ovo treba da sad dobro prosudimo.

Veli sv. Bernardin Sieneski, između svih savjeta, dapače smatra se kao temelj naše svete vjere, jest savjet uklanjati se od grešnih prigoda. Jednoč vrug bi usilovan i reče, od svih propovijedi, koje se čine po crkvama, da mu je najmrža o izbjegavanju grešnih prigoda; a ima pravo, jer se vrug smije i podruguje na sva kajanja i obećavanja grešnika, ako taj neće prekinuti zločesta društva i grešne prigode. Prigoda osobito u nasladnim stvarima jest kao kakav zastor koji zastre oči, kroz koji više ne vidi ni osoba, ni obećanja učinjenih, ni rasvjeta i nadahnuća primljenih, ni vječnih istina; jednom riječju zaboravi na sve, i oslijepi. Prigoda bila je uzrok propasti naših praroditelja jer je se nisu htjeli ukloniti. Bijaše im Bog zabranio da ne smiju ni dotaknuti zabranjene voćke.»(Gen.3). Ali neoprezna Eva , ugleda, otrgne i pojede. Najprije počela razgledati voćku, zatim ju uzela u ruku i napokin ju pojela. Tko se svjesno i hotimice stavi u grešnu pogibelj, valja da pogine.»*Tko traži pogibelj, u njoj će poginuti*». (Crk. 3,27).

Veli sv. Petra, *da vrug oblijeće tražeći, ne bi li kog ulovio*; i da se opet vrati u dušu iz koje je istjeran, veli sv. Ciprijan, što radi? Čeka i traži prigodu. Ako mu pođe za rukom te dušu navede u kakvu prigodu, bez sumnje opet će u nju povratiti se neprijatelj i proždrijeti će ju. K tomu nadodaje Guerik Opat, da je Lazar uskrsnuo svezan; i kako je uskrsnuo onako je opet i umro. Isto tako nevoljni grešnik dižući se ispod grijeha, ali se podiže svezan i opkoljen od grešnih prigoda; i ovaj sve kad i ustane, opet će se povratiti na smrt. Dakle, tko hoće da se spasi, valja da ostavi ne samo svoje zloće, nego i griješne prigode, naime ono društvo, onu kuću, ono dopisivanje i općenje.

No, reći ćeš, promijenio sam življenje, i s onom osobom više nemam nikakvih zločestih namjera, dapače ni napasti. Odgovaram. Pripovijeda se da u Mauritaniji ima neka vrsta medvjedica koje love majmune; majmuni ugledavši medvjedice uteknu na stabla, ali medvjedica što tad radi? Pruži se pod stablom i pričini se kao mrtva; kad pak majmuni stanu silaziti sa stabla, hitro se podigne, zgrabi i ždere ih. Tako isto i vrug radi: Za neko vrijeme prestane napastovati, ali kad čeljade zađe u koju prigodu, onda uzbudi napasti, koje ga proždru. O, kolike nevoljne duše, koje su se često ispovjedale, pričešćivale, da su se mogle svetim nazivati, zalazeći u prigode, vrug ih je ulovio i zaslužnjio! Pripovijeda se u crkvenoj povijesti, kako je neka sveta gospođa, koja se bila posvetila da pokapa mučenike jednom našla jednog, koji još ne bijaše izdahnuo, uze ga k sebi u kuću i ozdravi; što se kasnije dogodi? S onom bližnjom prigodom, naime stanujući zajedno, najprije izgubiše milost Bpžju, pak poslije i vjeru.

Gospodin naredi Izaiji da pripovijeda narodu da je svaki čovjek sijeno. I ovdje opaža Zlatousti, veleći: *«Je li moguće da sijeno neće gorjeti, kad se stavi u nj vatra? Isto veli i sv. Ciprijan: «Nije moguće stati u plamenu, a ne goriti*». Opominje nas Izaija prorok:» *Da je naša snaga, kao snaga gorućih kućina u vatri*». Na isti način veli i Salomon: *«Može li čovjek hodati po žeravi a da ga ne prži?»* Isto je tako i sa onim koji se stavlja u pogibelj, a misli da neće sagriješiti. Valja se dakle od prigoda griješnih uklanjati, kao od zmijske glave. Valja da se čuvamo ne samo da nas zmija ne pecne i da je se ne taknemo, nego ne smijemo ni blizu nje stati. No veliš, da ona obitelj, ona prijateljstva tebi koriste. Ali, brate moj, ako vidiš da je ona obitelj za te put u pakao, nije kud, valja da ju ostaviš, ako se misliš spasiti.

Veli Sveto Pismo makar bilo i tvoje vlastito desno oko, ako vidiš da ćeš se zbog njega izgubiti; iskopaj ga, i baci od sebe, i to još daleko: to će reći da imamo od sebe ukloniti svaku pogibeljnu stvar, makar nam bila najmilija i najkorisnija. Govoraše sv. Franjo Asiški, da vrug drugačije napastuje duše duhovne, koje su se Bogu posvetile, nego li duše zločestih i svjetskih ljudi; ne traži da ih odmah s početka sveže čitavim konopom, nego najprije gleda zgodu da ih

sveže tankom dlakom, onda koncem, potom sve malo po malo sve debljim koncem, dok ih napokon ne stegne debelim konopom i tako ih zaplete u zloće i nevaljalštine. I stoga, tko želi izbjegnuti svaku pogibelj, valja da s početka kida dlake, sve prigode, one pozdrave, one darove, one posjetnice i slične stvarčice. A osobitim načinom onaj, koji se rastrovao u nečistim zloćama i u njima ogrezao, nije dovoljno da se kloni bližnjih prigoda, nego i daljnjih, inače će propasti i povratiti se na svoje prvašnje zloće.

Tko baš ozbiljno želi spasiti svoju dušu, treba to odlučiti, i stalno ponavljati obećanja i odluke da se nikad više od Boga neće odijeliti, često opetujući onu rečenicu svetih:»*Prije sve izgubiti, a Boga nikako.*» Nije dosta samo obećati da ga nećemo više gubiti, nego i za to potrebna sredstva poprimim, da ga zbilja ne izgubimo. Prvo sredstvo jest kloniti se grešnih prigoda; o čemu smo već govorili; drugo je češće se ispovijedati i pričešćivati. Koja se kuća češće mete, u njoj čistoća vlada. Sa svetom ispovijedi čovjek održava čistom svoju dušu, i s njom ne dobiva samo oprost grijeha, nego i pomoć da lakše od sebe odbije paklene napasti.

Sveta pričest zove se nebeska hrana i kako god naše tijelo ne može biti bez zemaljske hrane, isto tako ni naša duša ne može živjeti bez nebeske hrane:»*Ako ne budete blagovali tijelo sina čovječega i pili njegove krvi, nećete imati života u sebi.*» (Iv. 6,51). Naprotiv, onom koji se često hrani ovim kruhom, obećano je da će zauvijek živjeti:»*Ako tko uzblaguje od ovog kruha, živjet će za uvijeka.*» Stoga tridentinski sabor svetu pričest zove lijekom, koji nas čisti od malih grijeha, a od velikih čuva; treće sredstvo jest duhovno promišljanje:»*Spomeni se tvojih najposljednjih, i nigda nećeš sagriješiti.*» Tko pred sobom drži vječne istine, smrt, sud, vječnost, taj neće pasti u grijeh. U promišljanjima Bog nas prosvjetljuje. Ondje nam pokazuje čego se imamo čuvati, te što imamo raditi. Promišljanje je ona blažena peć, gdje se raspaljuje vatra božanske lju bavi. Suviše, da se održimo u milosti Božjoj, kao što je više puta rečeno, posve je potrebno da neprestano molimo i potrebite milosti prosimo; tko ne promišlja, taj teško da i moli, a ne moleći za stalno će se izgubiti.

Dakle, po svaki način treba primati sredstva za spasenje potrebna i redovito živjeti. Jutrom, kad se ustaje, moliti obične molitve, djela zahvalnosti, ljubavi, prikazanja, odluke, s molitvom Isusu i Mariji, da ga onaj dan sačuvaju od svakog grijeha. Poslije toga promišljati i misu svetu slušati. Preko dana čitati koju duhovnu knjigu, posjećivati presveta oltarski sakramentat i blaženu Djevicu Mariju. Na večer izmoliti sveto ružarje i razmisliti što se kroz onaj dan činilo. Preko sedmice se češće pričešćivati, kako to ispovjednik odredio bude. Vrlo bi korisno bilo da se svake godine, ako je moguće, u kojoj redovničkoj zadruzi obave duhovne vježbe. Treba napokon štovati blaž. Djevicu Mariju kojom osobitom pobožnošću, kao na primjer postom u subotu. Ona se zove majka ustrajnosti i tu ustrajnost obećava onima koji ju štuju. Povrh svega valja od Boga moliti svetu ustrajnost, a osobito u napastima, zazivajući onda češće presveta imena Isus i Marije, dok napast ne prestane. Ako ovako radiš, jamačno ćeš se spasiti; ali ako ne uradiš tako, za stalno ćeš se izgubiti.

Uzdasi i molitve

Dragi moj Otkupitelju, zahvaljujem ti što me prosvjetljuješ, te što mi daješ da pomoću tvoje milosti upoznam sredstva potrebna za spas moje duše. Obećavam da ću to sve točno ispuniti. Pomozi mi da ostanem vjeran mojem obećanju. Vidim da želiš moj spas i ja ću se spasiti, osobito stoga da udovoljim tvojoj želji i tvom slatkom srcu, koje toliko želi da se spasim. Neću, ne, Bože moj, opirati se više tvojoj ljubavi, koju nosiš prema meni. Radi ove ljubavi tolikom strpljivošću si me podnosio, dok sam te svojim zloćama pogrđivao. Pozivaš me da te ljubim, a drugo i ne želim nego tebe samog ljubiti. Ljubim te, neizmijerna dobroto.

Ah, po Isukrstovim zaslugama ne dopusti da ti i u naprijed ostanem nezahvalan; ili daj da prestanem biti nezahvalnik, ili me digni s ovog svijeta. Gospodine, kad si već djelo započeo i dovrši ga. Rasvjetli me, ojačaj me, daruj mi svoju ljubav. O, Marijo, ti koja se čuvarica milosti potpomozmi me, imenuj me svojim slugom, kao što želim biti i moli Isusa za me. Najprije Isukrstove zasluge, pak tvoje molitve imaju me spasiti.

Promišljanje trideset i drugo

O pouzdanju, koje moramo imati u zaštitu presvete Marije.

«*Tko mene nađe, naći će život
i zacrpit će spasenje od Gospodina.*»

Točka prva

Koliko moramo biti zahvalni milosrđu Božjemu, što nam je dalo Mariju za odvjetnicu, koja nam svojim molitvama može isprositi sve milosti koje želimo. Grešnici, braćo moja, ako smo krivi pred božanskim sudom i već radi naših grijeha osuđeni za pakao, ne gubimo se, nego utecimo se ovoj božanskoj Majci, stavimo se pod njezinu zaštitu i ona će nas spasiti. Hoće se dobra volja, za promijeniti življenje u bolje: dobre i čiste namjere, te pouzdanje u Mariju i jamačno ćemo se spasiti. A to, jer je Marija odvjetnica *moguća*; odvjetnica milostiva; odvjetnica koja vruće želi da nas sve *spasi*.

Najprije promislimo da je Marija odvjetnica *moguća*, koja može sve učiniti kod božanskog sudca, za korist svojih štovatelja. Ovo je osobita povlastica, koju joj je njezin Sin dao. Veli Gerson, da što god blaž. Djevica Marija od Boga ozbiljno zapita, to ona dobiva; i kao kraljica šalje anđele da opominju čiste, rasvjetljuju i usavršavaju njezine sluge i službenice: Zato crkva, da nas potakne na štovanje i pouzdanje prema ovoj odvjetnici, hoće da ju zovemo mogućom kraljicom: *Kraljice moguća, moli za nas*. A zašto je Marijin zagovor tako jak? Zato, jer je ona majka Božja. Marijine molitve, budući je ona majka, imaju neku zapovijed kod Boga; zato nije moguće da ju Bog ne usliša, kad ona moli. Govori sveti Grgur, nikomedijanski nadbiskup, budući je Marija rodila Isusa na ovaj svijet, stoga je on na neki način zadužen uslišavati njezine molitve. Zato veli sv. Metod mučenik: *Veseli se, veseli se, o Marijo da imaš dužnika onog Sina, kojemu mi dugujemo sve što imamo; jer što god imamo, to smo od njega primili na dar*. Zatim govoraše Kozma jerozilimitanski, da je Marijina pomoć *svemoguća*. Da, svemoguća, to tvrdi i sveti Rikard, jer je pravedno da majka bude dionica moći svog sina, sin dakle budući svemoguć, dolazi da je i svoju majku učinio svemogućom. Sin je svemoguć po naravi, a majka je svemogućom postala po milosti; to će reći, da ona svojim molitvama dobiva sve što hoće i što zapita. Sveta Birgja ču jednoć gdje se Isus s Marijom razgovara i reče joj: *Pitaj što hoćeš, tvoje pitanje ne može ostati neuslišano; jer ni ti meni nisi ništa zanijekala na zemlji, neću ništa zanijekati ni ja tebi na nebu*.

Jednom rječju, nema nikoga, makar bio najzločestiji, da ga Marija svojim zagovorom ne bi mogla spasiti. O Majko Božja, tvojoj moći ne može se ništa oprijeti, kad već tvoj Stvoritelj tvoju slavu drži i cijeni kao i svoju.

Uzdasi i molitve

Draga moja kraljice i majko, reći ću ti sa sv. Germanom. *Ti si svemoguća za grešnika spasiti i ne trebaš druge preporuke kod Boga, jer si majka pravog života.* Dakle, Gospe moja, ako se utečem pod tvoju obranu, svi grijesi neće moć učiniti da izgubim ufanje mog spasa. Ti sa svojim molitvama dobivaš sve što hoćeš; ako se dakle izmoliš za me, zauvijek ću se spasiti. Moli dakle za me nevoljnika, o velika majko Božja, jer te tvoj ljubazni Sin uslišava i daje ti sve, što zapitaš. Grešnik sam, istina je, ali ću se popraviti i dičim se, da sam tvoj osobiti sluga. Istina da nisam zaslužio tvoje obrane, ali znam, da ti nisi do sad nikog zapustila, koji je u te stavio svoje pouzdanje. Ti možeš i hoćeš spasiti me i u tebe se samu uzdam. Dok bijah izgubljen i ne mišljah na te, ti si na me mislila i sprosila milost, da se dozovem, koliko većma sad se imam uzdati u tvoje milosrđe, kad sam odlučio služiti tebi, tebi se preporučujem, i u te se uzdam! O, Marijo, moli za me, i daj da se posvetim. Isprosi mi svetu ustrajnost, isprosi mi veliku ljubav prema tvom Sinu i prema tebi, toliko ljubazna moja majko. Ljubim te, kraljice moja i uzdam se, da ću te zauvijek ljubiti. Ljubi me još i ti i svojom ljubavlju promijeni moje srce, da od grešnika postanem svetim.

Točka druga

Promislimo drugo, da je Marija odvjatnica, koliko moguća, toliko i *milosrdna*, koja nikom ne zna uskratiti svoju obranu tko se njoj utječe. Govoraše David, da oči Gospodinove gledaju pravedne; a ova Majka od milosrđa, kako veli sveti Rikard, svojim očima gleda pravedne i grešnike jednako; pravedne da ne posrnu i ako su posrnuli, da ih svojim zagovorom opet podigne. Veljaše sv. Bono, gledajući Mariju, činilo mu se da gleda samo milosrđe. Sveti Bernardo opominje nas da se u svim našim potrebama ovoj mogućoj odvjatnici sa čvrstim pouzdanjem preporučimo, jer je ona sa svakim slatka i blaga, koji se njoj preporučuje. Zato Marija se prilikuje i maslini. Kako god iz masline drugo ne izlazi osim čisto ulje, koje znači milosrđe, tako iz Marijinih ruku drugo ne izlazi, no milost i milosrđa, koja ona dijeli svima onima koji se stavljaju pod njezinu obranu.

Stoga ju Dionizije kartuzijanski potpunim pravom zove odvjatnicom svih grešnika koji se njoj utječu. O, Bože, koliko će se mučiti onaj kršćanin, koji se izgubi kad pomisli da se je tako lako na svijetu mogao spasiti, preporučujući se Mariji milosrđa, a nije učinio, te što nema više vremena da to učini! Jednom reče Marija sv. Birgji: »*Zovu me majkom milosrđa, a i jesam, jer me je milosrđe Božje takvom učinilo*» Doista, tko nam je dao ovu odvjatnicu da nas brani, ako ne milosrđe Božje, jer hoće da se spasimo? Tužan je i tužan će zauvijek ostati koji se za svog života mogao meni preporučiti koja sam tako dobra i milostiva sa svakim, a nesretnik nije se preporučivao i tako se osudio zauvijek! Valjda se bojimo, veli sveti Bono, tražeći pomoć od Marije, da nam ju ne zaniječe? Ne, veli svetac: »*Ona pak ne zna ne smilovati se, nevoljne ne potpomoći to nije nigda znala*». Ne zna, niti je ikad znala nevoljnika od sebe odbiti, a da ga nije sažalila ni potpomogla, kad se je njoj preporučio. Ne zna, niti može to učiniti, jer nam ju je Bog odredio, da nam bude kraljica i majka od milosrđa: kao kraljica milosrđa dužna se je brinuti za nas nevoljнике. Sveti Bernard iz poniznosti govoraše joj: »*Kad si dakle, majko Božja, kraljica milosrđa, najviše se za me imaš brinuti, jer sam najveći grešnik na svijetu*». Zatim kao majka milosrđa valja da se brine i od smrti oslobodi svoje bolesne sinove, kojih je majkom postala po svom milosrđu i dobroti.

Međutim, sv. Bazilije zove ju: *Javna bolnica*. Javne bolnice prave se za siromašne bolesnike i tko je siromašniji, taj ima veće pravo da se u nju primi; i tako po mišljenju sv.

Bazilija Marija se višim milosrđem i ljubaznošću ima primiti pod svoju zaštitu zločestije grešnike, kad se k njoj utječu.

Ali, ne dvojimo o marijinu milosrđu. Jednog dana sv. Birgja razumi, kako Spasitelj govoraše svojoj majci:»*I vraga bi po svom milosrđu oslobodila, samo da se ponizi i zapita oprostjenje.*» Lucifer oholi nigda se neće poniziti, da oprostjenje zamoli; ali da se nevoljan ponizi i klekne pred noge božanske Majke, te ju zamoli, da ga potpomogne, Marija bi ga svojim milosrđem izbavila iz pakla. Isukrst nam je htio tim pokazati da Marija, kad joj se grešnik utječe, ne gleda na njegove namjere s kojim dolazi i pita pripomoć: ako stupi s dobrim namjerama, naime da će se popraviti, ona ga ljubazno prima i vida mu rane, koje na sebi nosi. Nakon svega hrabri nas sv. Bono:»*Nevoljni grešnici, ne gubite ufanja, podignite oči k nebu i uzdahnite sa čvrstim pouzdanjem k milosrđu ove dobre Majke.*» Dakle, od Marije tražimo izgublenu milost, jer ju je ona našla; k njoj dakle moramo ići da ju otkupimo. Kad Gabriel ode da Mariji navijesti, da će postati božanskom majkom, među ostalim reče joj:»*Ne boj se Marijo, jer si našla milost.*» Ali, kad je Marija uvijek bila puna milosti, kako joj je mogao reći, da je našla milost? Odgovara Ugon kardinal, da Marija nije za se našla milost, jer ju je ona uvijek obilno imala, nego ju je ona našla za nas, koji smo ju bili izgubili, te isti Ugon veli, da moramo k njoj ići i reći joj:»*Gospe blažena, stvar izgubljena valja da se povrati onom, tko ju je izgubio; ova milost, koju si našla, nije tvoja, jer si ju ti uvijek imala, nego je naša, mi smo ju izgubili našom krivicom i zloćom; valja dakle, da nam ju povratiš.*

Uzdasi i molitve

Evo, velika majko Božja, pred tvojim nogama tužnog i nevoljnog jednog grešnika, koji je ne jedan put, nego više puta htio izgubiti božansku milost, koju mu je tvoj slatki Sin svojom smrću pribavio. O, majko milosrđa, k tebi dolazim sa teško izranjenom dušom; ne ljuti se na me, nego me sažali i materinskom ljubavlju potpomози. Pogledaj na pouzdanje, koje u te stavljam i ne zapusti me. Ne tražim od tebe svjetskih dobara, nego tražim milost Božju, i ljubav prema tvom Sinu. Majko moja, moli za me i to neprestano moli. Isukrstove zasluge i tvoje molitve valja da me spase. Tvoja je dužnost moliti za grešnika, dakle: »*Odvjetnice naša (reći ću ti sa sv. Tomom od Villanove), vrši svoju dužnost*». Vršiti svoju dužnost i preporučiti me Bogu i brani me. Nikakva parnica, makar ona bila najpogibelnija, ne će se izgubiti, samo ako ju ti uzmeš braniti. Ti si ufanje grešnika, ti si sve moje pouzdanje, o Marijo, služiti ću te, ljubiti ću te i uvijek ću se k tebi utjecati, a ti nigda ne propusti pružiti mi svoju pomoć, osobito kad budeš vidjela da sam u velikoj pogibelji za izgubiti božansku milost. O, marijo, o velika Božja majko, smiluj mi se.

Točka treća

Promislimo na trećem mjestu, da je marija, odvjernica naša, tako milostiva, da ne samo potpomaže one, koji se njoj utječu, nego još ona sobom ide i traži nevoljne grešnike, da ih brani i spasi. Evo, kako nas ona zove, hrabreći nas, da se nadamo svakom dobru, ako se njoj utječemo:»*U meni je sva nada života i krjeposti, dođite k meni.*» Zove k sebi dobre i zločeste. Veli sv. Petar, da:»*Vrag uvijek hoda okolo tražeći, ne će li koga proždrijeti.*» Ali ova božanska majka, veli sv. Bernardin Bustio, ide naokolo tražeći da se koga spasi.

Marija je majka milosrđa i onim svojim materinskim milosrđem nas sažaljeva i sažaljujući nas stalno traži da nas spasi, kao ljubazna mati koja ne može gledati svoje sinove u

pogibelji vječnog izgubljenja, niti da ih pusti bez svoje pripomoći. A tko se igdje, veli sv. German, poslije Isukrsta, bavi više našim spasom, od tebe, o majko milosrđa? Nastavlja sv. Bono, da je Marija tako brižljiva u potpomaganju nevoljnih grešnika, kao rek bi da joj od tog nema ništa draže. Ona nas uistinu potpomaže, kad se k njoj utječemo, niti je do danas ikog od sebe odbila. No, ni to nije dosta njezinu milosrdnom srcu, nastavlja sv. Rikard, nego pretiče naše molbe nastojeći da nas potpomogne prije nego ju zamolimo. Suviše, veli isti svetac; da je Marija tako puna milosrđa, da čim spazi naše nevolje, odmah traži da nas iz njih izbavi, niti može gledati ičije potrebe, a da ga neće potpomoći. Tako ona još od onog vremena, dok je još živjela na ovom svijetu; kao što znamo za onaj čin, koji se dogodio na svadbi u Kani galilejskoj, kad im bijaše nestalo vina, naime ona nije htjela čekati dok bude zamoljena, nego sažaljujući žalost i sram onih zaručnika, zamoli Sina da ih utješi, veleći:»*Ne imadu vina*»; i odmah zadobi da je Sin čudom pretvorio vino u vodu. Sad, veli sv. Bono, ako je bilo tako veliko Marijino milosrđe, kojim nas potpomaže, mnogo je veće sad, od kada je na nebu, odakle bolje vidi naše nevolje i više nas sažaljeva. K tomu nastavlja Novarin, kad je Marija onda bila odmah ustala na pomoć, kad nije ni moljena, koliko će većma nastojati da nas nevoljne utješi, kad joj se s molitvama utječemo?

Ah, ne propustimo u nijednoj našoj potrebi da se ne utječemo ovoj milosrdnoj majci, koja je uvijek spremna pružiti pomoć onima koji joj se preporučuju i na pomoć zazivaju. Govori sv. Bernardin Bustio, da:»*Ona više nama želi dobra učiniti, nego li ga mi primiti.*» I zato, kad se god njoj preporučimo, uvijek ćemo ju naći sa rukama punim milosti i milosrđa. Govori sv. Bono, budući da nam Marija toliko dobra želi učiniti i da se spasimo, ne vrijeđaju je samo oni koji ju upravo pogrđuju, nego i oni koji joj se u potrebama ne preporučuju i od nje milosti ne mole. Zato se Marija zove:»Spas onih koji ju na pomoć zazivlju. Preporučujmo se dakle uvijek ovoj božanskoj Majci i uvijek joj govorimo sa sv. Bonom:» *U te sam se uzdao, Gospe draga, i zauvijek neću se smutiti.*» O, ljubazna Gospo, o Majko Božja Marijo, ne, neću se izgubiti, kad sam već u te stavio sve moje pouzdanje.

Uzdasi i molitve

O, marijo, evo pred tvojim nogama nevoljnog paklenog roba, koji od tebe traži milosrđe. Istina da nisam zaslužio nikakva dobra, ali ti si majka milosrđa, a milosrđe se dijeli onima koji ga nisu zaslužili. Sav te svijet zove da si utočište i ufanje grešnika; dakle ti si utočište i ufanje moje. Ja sam ona izgubljena ovca; ali da se izgubljene ovce spase, Sin je Božji sišao s neba i učinio se tvojim Sinom; i on hoće da se pred tobom ponizim i tebi preporučim, a ti da me potpomogneš svojim molitvama:»*Sveta Marijo, Majko Božja, moli za nas grešnike.*» O, velika Majko Božja, kad se za sve moliš, moli i za me svog Sina. Reci mu da sam tvoj štovatelj otkako me braniš. Reci mu da sam sve moje pouzdanje u te stavio. Kaži mu, neka mi oprost i da se kajem što sam ga mojim zloćama vrijeđao. Raci mu neka mi po svom milosrđu pokloni ustrajnost. Reci mu, neka mi pokloni svoju svetu ljubav i milost, da ga svim srcem zauvijek budem ljubio. Napokon mu reci da ti hoćeš da se ja spasim. On ti daje sve što od njega zapitaš. O, Marijo, ufanje moje, u te se uzdam, smiluj mi se.

Promišljanje trideset i treće

O ljubavi Božjoj

*«Ljubimo dakle mi Boga,
jer je on nas prije ljubio.»(Iv. 4, 19.)*

Točka prva

Najprije promisli, da je Bog zaslužio da ga ti ljubiš, a to, jer je on prije tebe ljubio, nego si ti njega, dapače i on te je počeo ljubiti prije nego itko drugi. Na ovom svijetu prvi su roditelji bili, koji su te počeli ljubiti, ali te nisu ljubili, dok te nisu poznali. No, prije nego si ti došao na ovaj svijet, Bog te je ljubio. Nije bilo još ni tvog oca, ni tvoje majke na ovom svijetu, a Bog te je ljubio; dapače još od prije stvorenja ovog svijeta, Bog te je ljubio, a od koliko vremena te je prije ljubio, nego je ovaj svijet stvorio? Valjda hiljadu godina, hiljadu vjekova prije? Ne treba istraživati godine i vjekove; znaj da te Bog ljubi od vijeka: *«U vječnoj ljubavi ljubio sam te.»*(Jer.31,3). Jednom rječju Bog te ljubi od vijeka, otkako je on Bog, otkako ljubi samog sebe, od onog vremena ljubi i tebe. Zato sveta Janja govoraše, kad bi ju svijet i stvorovi stali napastovati: *«Ne svijetu, ne stvorovi, ljubiti vas ne mogu; moj me je Bog prije ljubio, dakle je posve pravedno, da samom Bogu svu moju ljubav posvetim.»*

Dakle, brate moj, oduvijek te Bog ljubi i jedino iz ljubavi te je stvorio na ovaj svijet. Iz ljubavi prema tebi još je mnogo lijepih stvari stvorio za tvoju službu i da te sjećaju na ljubav koju je on imao prema tebi, te koju mu ti duguješ. *«Nebo i zemlja, govoraše sv. Augustin i sve drugo, govori mi da te ljubim.»* Kad je svetac razgledao sunce, mjesec, zvijezde, brda, rijeke činilo mu se, da mu to sve govori: *«Augustine, ljubi Boga, jer je on nas stvorio za te, da ga ti ljubiš. Opat Ranše, kad bi razgledao brežuljke, rijeke, vrela, cvijeće, govorio bi da ga sve ove stvari sjećaju na onu ljubav, koju je Bog imao prema njemu. Također govoraše sv. Terezija, da su joj stvorovi predbacivali njezinu nezahvalnost prema Bogu. Sv. Marija Magdalena Pazzi, kad bi uzela u svoje ruke koji cvijetak, ili koju voćku, probudili bi odmah njezino čisto srce na ljubav prema Bogu, te bi sama u sebi govorila:»Dakle, moj dobri Bog oduvijek je mislio stvoriti ovaj krasni cvijet, ovu voćku, da ga zauvijek ljubim! Suviše promotri osobitu Božju ljubav u tom, da te je stvorio u kršćanskom mjestu i katoličkoj crkvi. Koliko ih se rađa među bezbožnicima, židovima i drugim nevjernicima, koji će se svi izgubiti? Malo je ljudi na svijetu koji imaju tu sreću i rađaju se u pravoj vjeri: i među tom malinom i tebe je Gospodin odredio da budeš. Oh, koliko je neprocjenjiv dar vjere! Koliko miliona duša žive bez sakramenata, bez riječi Božje, bez izgleda dobrih drugova i bez svih drugih sredstava, koja se nalaze u našoj crkvi da se po njima spašavamo! A Bog ti je svojevrijem htio dati sve te milosti i velike pripomoći bez ikakve tvoje zasluge; dapače stvarajući te i poredjeljujući ti ove milosti, već je unaprijed predviđao one uvrede koje si mu imao učiniti.*

Uzdasi i molitve

O, vrhovni gospodar neba i zemlje, neizmjereno dobro, nedokučivo veličanstvo, ti koji si ljude toliko ljubio, kako si poslije od istih pogrđivan? Ali, među tim ljudima, Bože moj, osobito si mene ljubio, obdario me tolikim milostima i osobitim dobročinstvima, koja si drugima uskratilo, a ja sam te većma od drugih pogrđivao. Padam pred tvoje noge, o Isuse Spasitelju moj, ne odbij me od svog lica. Mojom nezahvalnošću zaslužio sam da me zauvijek

od sebe otjeraš; ali si kazao, da ne znaš od sebe odbiti srce, koje se skrušeno kaje i k tebi se vraća. Isuse moj, iz sveg se srca kajem što sam te vrijeđao. Do sad te nisam poznavao, a sad te priznajem za mog Gospodara, Otkupitelja, koji si umro, da me spasiš i da te ljubim. Isuse slatki, kad ću već jednoč ovu moju nezahvalnost prema tebi prekinuti? Kad ću zbiljno početi te ljubiti? Evo, danas odlučujem da ću te unaprijed svim secem ljubiti i da ništa drugo ne ću ljubiti, osim tebe samog. O, neizmijerna dobroto, klanjam ti se i za one sve, koji ti se ne klanjaju i ljubim te za sve, koji te ne ljube. U te vjerujem, u te se ufam, tebe samog ljubim i samom tebi sav se posvećujem, potpomozi me svojom milošću. Ta već poznaš moju slaboću. Ali kad si me tolikim dobročinstvima obasipao i onda kada te nisam ljubio, niti želio da te ljubim, toliko većma sad se imam uzdati u tvoje božanstveno milosrđe, kad te ljubim, te kad drugo ne želim ljubiti, no samog tebe? Gospodine moj, pokloni mi svoju ljubav, ali tako plamteću ljubav, da zaboravim na sve stvari ovog svijeta: Ljubav jaku, kojom ću moći svladati sve poteškoće, koje me odvrćaju od tvoje ljubavi: vječnu ljubav, da se nigda više ne pretrgne između mene i tebe. Uzdám se da ći to sve dobiti po tvojim zaslugama, o Isuse moj; također se ufam, da ću to sve dobiti po tvom zagovoru, o majko moja, Marijo.

Točka druga

No, milostivi Bog nije nam samo dao toliko lijepih stvari; nije se zadovoljio dok nam samog sebe nije dao. Po prokletom grijehu bili smo izgubili božansku milost, raj i postali sužnji vruga paklenog; ali Sin Božji ne čuđenje neba i svijeta, htio je sići s neba na zemlju, te čovjekom postati, da nas izbavi od vječne smrti, i pribavi nam izgublenu milost i raj. Koliko bi to začudno bilo gledati, da se koji zemaljski vladar pretvori u jednog crva iz ljubavi prema drugim crvima? Ali, neizmijerno više moramo se čuditi, gledajući gdje je Bog postao čovjekom iz ljubavi prema čovječanstvu. Sin Božji se obukao u čovječje tijelo. Ali nakon svega toga još je mnogo veće čudo, gledajući što je poslije činio i trpio za nas ovaj Božji Sin. Da nas otkupi dostatna je bila samo jedna kapljica njegove krvi, jedna suza, jedna prosta molitva, jer ova molitva, budući božanske osobe, imala bi neprocjenjivu vrijednost, jer bila je dostatna da sav ovaj svijet spasi. Ali ne, veli Zlatousti, što bijaše dostatno, da nas otkupi, to ne bijaše dostatno neizmijernoj ljubavi, kojom nas je ovaj Bog ljubio. Nije htio samo da nas otkupi, nego, pošto je on nas mnogo ljubio, htio je da i mi njega puno uzljubimo, i zato je odabrao život pun muka, patnji i svakovrsnih poruga, te najgorču smrt, što postoji, da nam pokaže neizmijernu ljubav, kojom je plamtio za nas. O, prekomjernosti božanske ljubavi, koju svi ljudi, svi anđeli ne će moći dokučiti! Vele *prekomjernosti*, jer su ju tako zvali Mojsije i Ilija na Taboru govoreći o pregorkoj mucu Isukrstovoj. *Prekomjernost u mukama, prekomjernost u ljubavi*, govoraše sv. Bono. Pretpostavimo da Otkupitelj nije bio Bog, nego koji prosti naš prijatelj, ili rođak, kakvu bi nam veću ljubav mogao iskazati, nego što nam ju je on dao polažući svoj život za nas? Da je Isukrst imao otkupiti svog Oca, što bi veće mogao učiniti za njegovu ljubav, nego je nama učinio? Da si ti brate moj, bio Bog, i stvoritelj Isukrstov, kojim bi ti načinom mogai iskazati veću ljubav, nego ju je iskazao za te umirući u moru muka i poruga? Da je najprostiji čovjek na svijetu za te onoliko učinio i pretrpio koliko Isukrst, bi li mogao biti, ada ga ne ljubiš? Vjeruješ li ti u upućenje i smrt Isukrstovu? Vjeruješ pak ga ne ljubiš? Možeš li i pomisliti, da ćeš drugu stvar ljubiti preko svog Spasitelje Isukrsta? Valjda dvojiš o njegovoj ljubavi? On je, veli sv. Augustin, za tu svrhu i sišao s neba na zemlju da trpi i umre za te, i da ti pokaže neizmijernu ljubav, koju u svom slatkom Srcu gaji prema tebi. Prije nego je Isukrst postao čovjekom i uzeo ovo naše slabo tijelo, čovjek je mogao donekle dvojiti, ljubi li ga Bog ili ne, ali poslije Isukrstovog upućenja i njegove smrti, kako može više sumnjati? Kako bi drukčije mogao pokazati svoju nježnu ljubav prema nama,

nego ju je pokazao umirući za nas na križu? Ta privikle su se naše uši slušajući svakog časa spominjati stvorenje, otkupljenje, Bog u jaslicama, Bog na križu. O, sveta vjero, prosvjetli nas!

Uzdasi i molitve

O, Isuse moj, vidim da si nastojao da mi pokažeš potrebu da te ljubim, a opet s druge strane, pregledavajući moje življenje, vidim da sam svojom nezahvalnošću radio, da me zauvijek od sebe odbiješ i ostaviš. Budi uvijek blagoslovljeno ono tvoje strpljenje, koje me je toliko podnosilo. Zaslužio sam posebni pakao za se: tvoja me smrt tješi. Ah!, daj da dobro upoznam tvoje zasluge, o neizmerno dobro, radi kojih te imam ljubiti i dužnost, kojim sam te dužan ljubiti. Znao sam da si ti, Isuse moj, za me umro, i kako sam nevoljan, o Bože moj, kroz toliko godina mogao živjeti bez tebe? Ah, da se mogu vratiti na prvašnje godine mog života, Gospodine moj, sve bi ih tebi posvetio. No, godine se ne vraćaju: daj da barem ovo života što mi preostaje potrošim služeći tebi i ljubeći te! Dragi moj Otkupitelju, svim te srcem ljubim, ali umnoži u meni ovu ljubav; uvijek me sjećaj na ono što si za me učinio i ne daj da igda više budem živio kao nezahvalnik. Ne, neću se više opirati svjetlost, kojom me prosvjetljuješ. Hoćeš da te ljubim, i svim srcem ljubiti ću te. A koga bih drugog i ljubio, ako ne Boga, koji je neizmerna ljepota, neizmerna dobrotu, onog Boga koji je za me umro? Boga, koji me je tolikom strpljivošću podnosio i mjesto da me pedipsa, kao što sam bio zaslužio, kaznu zamijenio milošću? Da, ljubim te, o Bože vrijedan neizmjerne ljubavi, drugo ništa i ne želim, niti tražim, no kako ću živjeti u tvojoj ljubavi, te zaboraviti i od sebe odbaciti sve, što je tebi protivno. O, neizmerna ljubavi mog Gospodina, potpomozi ovu dušu, koja želi biti tvoja sva. Potpomozi me i ti, o velika majko Božja Marijo, svojim utočištem, moli Isusa, da me svega svojim učini.

Točka treća

Još nam se veće čudo ukazuje, kad promatramo želju, koju je Isukrst imao, da za nas trpi i umre. On govoraše:»Valja da budem kršten mojom vlastitom krvlju i ginem želeći, da čas prije dođe moja muka i smrt, a to stoga, da čovjek što prije upozna kolikom ga ljubavlju ljubim. Zato i reče u oči svoje pregorke muke apostolima:»*Živom željom željah ovaj vazam s vama blagovati.*»(Luka 22, 15). Dakle, veli sv. Bazilije seleucijanski, čini se da se Bog ne može nasititi ljubeći ljude.

No, Isuse moj, ljudi te ne ljube, jer misle na ljubav, koju si ti prema njima iskazao i iskazuješ. O, Bože, je li moguće da duša koja razmišlja kako si iz ljubavi prema njoj umro, i toliko želio da čas prije umreš za pokazati joj ljubav, kojom ju ljubiš, može živjeti na ovom svijetu a da te ne ljubi? Govori sv. Pavao, da nas Isukrstova ljubav sili da ga ljubimo. Razmatrajući to sv. Lovro Justinijan, govoraše:»*Vidjeli smo Boga, koji je iz ljubavi prema nama gotov poluditi.*». A tko bi to igda mogao vjerovati, da nas vjera ne osigurava, da je Stvoritelj sobom htio umrijeti za svoje stvorove? Sv. Marija Magdalena Pazzi jednoč bi zanesena u duhu i imajući u rukama sliku rassetog Isusa govoraše:»*Da, Isuse moj, ti si od ljubavi poludio.*» I zato pogani, kad bi im se pripovijedalo o Isukrstovoj smrti, to smatrahu za najveću budalaštinu, koja se ne može vjerovati, što nam i apostol Pavao potvrđuje:»*Pripovjedamo propetog Isukrsta, židovima pako sablazan, a poganima budalaštinu.*» Je li moguće, govorašu oni, Bog u sebi najsretniji, koji od nikog nema potrebe, da je on mogao s neba sići na zemlju, postati čovjekom i umrijeti iz same ljubavi prema

ljudskom rodu, koji je njegov stvor? To bi isto bilo vjerovati, da je Bog poludio od ljubavi prema ljudima.

No, ipak nas vjera uči, da je Isus Krist pravi Sin Božji iz ljubavi prema nama svoj život dao: »*Ljubio nas je i svoj život za nas dao.*« (Ef. 5,2). A zašto je tako uradio? To je učinio da mi više ne živimo za ovaj svijet, nego za nj, koji je za nas htio umrijeti.

Učinio je, da s onom ljubavlju, koju je nama iskazao, zadobije ljubav naših srdaca. Stoga sveti, promišljajući muku Isukrstovu, govorahu, da je posve malo dati svoj život i sve što se ima, za ljubav toliko ljubaznog Boga. Koliko plemića, koliko vladara je ostavilo rodbinu, bogatstva, domovinu i još kraljevsku krunu, pak se zatvorili u koji samostan i u njemu živjeli za ljubav svog Isukrsta! Koliko je mučenika za nj svoj život položilo! Koliko je djevojčica, odrekavši se velikaških zaruka, veseleći se i pjevajući otišlo u smrt, da se na koji god način koliko toliko oduže ljubavi Boga, koji je iz ljubavi prema njima umro! A ti, brate moj, što si do sada učinio za ljubav svog Isukrsta? Kako god je on umro za svete, za sv. Lovru, za sv. Luciju, za sv. Janju, isto je tako umro i za te. Ili barem što misliš raditi kroz to života, što ti još preostaje za živjeti, koji ti Bog produljuje, da se obratiš i počneš ga ljubiti? Od danas u naprijed često pogledaj na propeće i gledajući ga sjećaj se one ljubavi, kojom te je ljubio i reci sam u sebi: Dakle ti, o Bože moj, ti si umro za me? Ovako često govori, pak ćeš se naći usilovan, da ljubiš Boga, koji je tebe prije ljubio.

Uzdasi i molitve

Ah, moj dragi i mili Otkupitelju, istina je, da te stoga nisam ljubio, jer nisam mislio na ljubav koju si ti imao prema meni.

A Isuse moj, mnogo sam bio nezahvalan prema tebi: ti si za me najčemernijom smrću umro, a ja sam mogao tako nezahvalan biti, da na te nisam ni mislio? Oprosti mi; obećavam čvrsto, da ću od sada unaprijed, raspeta moja ljubavi, samo na te misliti, te jedinog tebe ljubiti: Ah, kad mi vrag, ili onaj pokvareni svijet ponudi okusiti koju zabranjenu jabuku, napomeni mi, ljubazni moj Spasitelju, sve one muke, koje si za me podnio, da te ljubim i da te ne uvrijedim. Ah! Da je koji moj sluga onoliko za me učinio i pretrpio, koliko ti, ne bi mogao biti da ga iz sveg srca ne ljubim, niti bi ga mogao ožalošćivati ikakvim načinom. A ja sam toliko slobodan i nezahvalan bio, da sam ti toliko puta leđa okrenuo! O lijepi plamene one ljubavi, koji si prisilio Boga da za me umre, dođi, raspali moje srce napuni i u njem uništi sve pohlepe za svjetskim stvarima.

Ah, moj ljubazni Otkupitelju, kako je moguće, da se onaj, koji te promatra u betlehemskej štalici, ili visećeg na križu na brdu Kalvarije, ili u presvetom oltarskom sakramnetu, u te svom dušom ne zaljubi? Isuse slatki svim te srcem ljubim. Kroz ovo vrijeme mog života, što mi preostaje za živjeti, ti ćeš biti jedino moje dobro, jedina ljubav moje duše. Sit sam nesretnih godina, u kojima sam nevoljno živio ne misleći na te, na tvoju muku, ni na tvoju neprocjenjivu ljubav. Tebi sav se dajem i ako ti se ne znam sav dati, uzmi me ti i vladaj mojim srcem. Ne daj da ičiji sluga bude, izvan tvoje ljubavi, da o drugom ne govori, o drugom ne misli, drugo ne želi, nego kako će tebe ljubiti i samom tebi ugađati. Uvijek budi uza me sa svojom milošću, da ti ostanem vjeran. Uzdajem se u tvoje zasluge, o Isuse moj. O Majko lijepe ljubavi, daj da puno uzljubim tvog Sina, koji je tako ljubazan, te koji je mene nevrijedna toliko ljubio.

Promišljanje trideset i četvrto

O svetoj pričesti

«Uzmite i blagujte, ovo je tijelo moje.» (Mat.26)

Točka prva

Promotrimo, koliko je velik dar presveti oltarski sakrament; veliku ljubav, koju nam je Isukrst u tom daru ukazao; veliku Isukrstovu želju, da se ovim darom češće krijepimo. Najprije promislimo veliki dar, koji nam je Isukrst pribavio, davši nam samog sebe za hranu u svetoj pričesti. Govori sv. Augustin, budući Isukrst svemogući drugo nam nije mogao dati. Kakvo veće blago, nastavlja sv. Bernardin sienski, može primiti ili zaželjeti duša, od blaga Isukrstovog presvetog tijela? Viče Izaija prorok:»*Razglasite, ljudi, ljubazna iznašašća našeg predobrog Boga.*» Da nam Otkupitelj sobom ne bude dao ovaj dar, tko bi ga igda od nas mogao i zapitati? Tko bi se igda usudio i rekao mu: Gospodine, ako hoćeš da upoznam tvoju ljubav, stavi se pod obličje kruha i dopusti nam, da se tobom hranimo? To bi bila velika ludost i pomisliti. Kad je Isukrst svojim učenicima očitovao dar presvetog sakramenta, oni ne mogaše vjerovati, i od njega odoše govoreći:»*Kako nam može dati svoje tijelo, da od njega jedemo? Ovaj njegov neshvatljivi razgovor tko može slušati?*» (Iv. 6. 61). Ali što ljudi ne mogahu pojmiti ni shvatiti, to je zamislila i ispunila Isukrstova velika ljubav.

Govoraše sv. Bernardin, da nam je Gospodin ovaj sakrament ostavio za uspomenu njegove ljubavi, koju nam je iskazao u svojoj pregorkoj mucu. I to se slaže s onim. Što nam Isukrst govori po sv. Luki:»*Ovo činite na moju uspomenu.*» Ljubav našeg Spasitelja, nastavlja sv. Bernardin, ne bi zadovoljna da samo svoj život žrtvuje za nas: prije nego će umrijeti bi prisiljen od ove iste ljubavi njegove, da nam dade najveći dar od svih, što nam ih je sada darovao, naime ostavio nam samog sebe za hranu. Veli Gverik opat, da je Gospodin u ovom presvetom oltarskom sakramentu učinio najposljednji izljev svoje neprocjenjive ljubavi. Još se je bolje izrazio sabor tridentinski veleći, da je Isukrst u presvetoj pričesti iznio na dar sve bogatstvo svoje ljubavi prema ljudima. Kolika bi to bila izvrsnoća i nježnost ljubavi, veli sv. Frano saleski, da koji vladar, sjedeći za ručkom, od svog zalogaja otkine i pošalje kojem siromahu? A kolika bi onda bila, kad bi mu poslao sav svoj ručak? Kolika napokon onda, kad bi mu poslao komad od svoje ruke, da se nahrani? Naš Isukrst u presvetoj pričesti ne daje nam za hranu samo dio svog ručka, komad svog tijela, nego nam daje čitavo svoje tijelo:»*Uzmite i blagujte ovo je tijelo moje.*» I sa svojim tijelom dariva nam i dušu i svoje božanstvo. Jednom rječju, veli sv. Ivan Zlatousti, Isukrst dajući nam samog sebe u svetoj pričesti, dariva nam sve, a sebi ne ostavlja ništa. Evo onog velikog Boga, kojeg svijet ne može shvatiti (opaža sv. Bono), on je naš sužanj u presvetom oltarskom sakramentu. Kad nam Gospodin u svetoj pričesti svega samog sebe daje, kako se možemo bojati da će nam zanijekati ikakvu milost, koju od njega zamolimo?

Uzdasi i molitve

O, Isuse moj, tko te je naveo, da nam samog sebe daruješ za hranu? A što ti više ostaje iza ovog dara, da nam dadeš i prisiliš da te ljubim? Ah, Gospodine prosvijetli nas, i daj da upoznamo onu prekomjernost, koja te je nagnala, da postaneš našom hranom i sjediniš se s nama nevoljnim grešnicima. Ali, kad si se ti nama sav dao, razložno je, da se i mi potpuno damo tebi. Oh, moj Otkupitelju, kako sam te mogao toliko vrijeđati, kad si ti mene toliko ljubio, te koji nisi imao što drugo učiniti mi, da pridobiješ moje srce? Za me si postao čovjekom, za me si umro, dao si mi samog sebe za hranu, reci, što si mi drugo mogao učiniti? Ljubim te, neizmjerena dobroto, ljubim te nedokučiva ljubavi. Gospodine češće dođi u moju dušu, svega me raspali svojom svetom ljubavlju; i daj da zaboravim na sve, da na drugo ne mislim; i da drugo ne ljubim osim tebe samog. Marijo presveta, moli za me. I ti svojim zagovorom potpomози, da budem dostojan češće primiti tvog svetootajstvenog Sina.

Točka druga

Na drugom mjestu promotrimo veliku ljubav, koju nam je ljubazni Isukrst u tom daru iskazao. Presveti oltarski sakrament proizašao je iz jedine i čiste ljubavi. Po božanskoj odredbi, da se ljudski rod spasi, bilo je potrebno da Otkupitelj umre, te žrtvom svog života zadovolji Božjoj pravdi za naše grijehе; ali kakva je potreba bila, da je isukrst nakon svoje smrti samog sebe ostavio nama za hranu? Tako je htjela njegova ljubav. Veli sv. Lovro Justinijan, da on nije za drugo ustanovio ovaj presveti oltarski sakrament, nego da nam iskaže svoju nedosežnu ljubav, koju nosi prema nama. Zato pisaše sv. Ivan:»*Znajući Isus da je došlo vrijeme, da s ovog svijeta odlazi k svom Ocu, htio nam je ostaviti najveći znak svoje ljubavi, a taj znak jest presveti oltarski Sakrament.*» Dobro opaža apostol, da je Isukrst upravo u ono vrijeme htio ostaviti nam ovaj neprocjenjeni dar, kad je imao umrijeti. Dok mu ljudi pripravljahu bičeve, trnje i križ da ga usmrte, upravo u ono vrijeme naš ljubazni Spasitelj htio nam je ostaviti posljednji znak svije ljubavi. A zašto je baš na smrti, a ne prije Isukrst ustanovio ovaj presveti Sakrament? Veli sv. Bernardin, da je tako učinio stoga, jer znakovi ljubavi, koje nam prijatelji ostavljaju kad stanu umirati, lakše nam ostanu u pameti, a radije se čuvaju. Isukrst, veli isti svetac, bio nam se prije na mnogo načina dao; bio nam se dao za druga, za učitelja, za oca, za svjetlost, za izgled i za žrtvu; ostajao je najposljednji stupanj ljubavi, a to, da nam se dade za hranu, da se s nama sjedini, kao što se ujedinjuje hrana s onim, koji ju jede i to je učinio davši nam se za hranu u presvetom oltarskom sakramentu. Tako dakle naš Otkupitelj ne bi zadovoljan, da se samo ujedini s čovječjom naravi, nego je htio s ovim sakramentom naći način, kako da se sa svakim od nas napose ujedini. Govoraše sv. Frano Saleski:»*U nijednom drugom djelu naš Spasitelj ne pokazuje se nježniji, ni ljubazniji, kao u onom, u kojem se, tako rekoć, uništava i pretvara u hranu, da uđe u naše duše i sjedini se sa srcima svojih vjernika.*» Tako dakle, veli sv. Ivan Zlatousti, mi se ujedinjujemo s onim Isukrstom, u kojeg anđeli ne mogu da upravo pogledaju. Ima li ikakav pastir na svijetu, nastavlja isti svetac, da svojom krvlju hrani i poji svoje stado? I majke svoju djecu daju dojiljama, da ih hrane. Ali Isukrst u ovom Sakramentu nas hrani svojom krvlju i sa sobom nas sjedinjuje. A zašto nam se dao za hranu? Zato, jer nas je vruće ljubio i tako je htio sav se s nama ujediniti i da s njim budem jedna te ista stvar. Dakle Isukrst je htio učiniti od svih drugih najveće čudo, da ispuni svoju goruću želju, kojom je želio, da s nama zajedno prebiva, te naša sa svojim presvetim Srcem sjedini. Onaj veliki Božji sluga, o. Kolombiere, govoraše ovako: Da mi vjera malaksa u svetu pričest, ni tad ne bi podvojio o mogućnosti, nego bi prije posumnjao o ljubavi, koju nam Isukrst iskazuje u ovom Sakramentu. Kako se kruh pretvara u Isukrstovo tijelo, kako se Isus nalazi na više mjesta, vele da Bog može sve.

Ali ako me pitate, kako Bog tako ljubi čovjeka, da mu samog sebe daje za hranu, drugo ne mogu odgovoriti, nego da ne razumijem i da se ljubav Božja ne može shvatiti. No Gospodine tolika prekomjernost pretvarajući sebe u hranu, čini se, da ne dolikuje tvom veličanstvu. Ali na to odgovara sv. Bernardo:»*Ljubav zaboravlja svoje dostojanstvo.*» Također u istom smislu govori i sv. Ivan Zlatousti, da ljubav ne traži uzroka pristojnosti, kad se pokazuje svom ljubezniku:»Ne ide gdje se pristoji, nego kud ga vodi njegova želja.» Imao je dakle potpuno pravo sveti Toma kad je rekao, da je ovaj Sakrament ljubavi i zalog od ljubavi. I sv. Bernardo nezivaše ovaj Sakrament:»*Ljubav svake ljubavi.*» A sv. Marija Magdalena Pazzi nazivaše veliki četvrtak, u kojem bi naređen ovaj Sakrament:»*Dan od ljubavi.*»

Uzdasi i molitve

O, neizmjerena Isusova ljubavi, dostojna neizmjerne ljubavi! Ah, Isuse moj, kad ću te ja ljubiti, kao što si ti mene? Nemaš mi ništa drugo učiniti da te ljubim; a ja sam imao toliku slobodu ostaviti tebe neizmjereno dobro i prigrliti dobra ovog svijeta! Ah, prosvijetli me, o moj milostivi Bože i većma mi otkrij tvoje dobrote, da se sav u te zaljubim i da uznastojim kako ću samom tebi od sada ugađati. Ljubim te, Isuse moj, moja ljubavi, moje sve; češće ću se s tobom ujedinjavati u ovom sakramentu, da se jednoč otrgnem od svega i tebe samog uzljubim, moj živote.

Potpomozi me i ti, o moj Otkupitelju, po zaslugama tvoje pregorke muke. Pomozi me i ti, o Majko Isusova i majko moja, moli ga, da me svega raspali njegovom svetom ljubavlju.

Točka treća

Na trećem mjestu promislimo veliku Isukrstovu želju, da ga mi primamo u svetoj pričesti:»*Znajući Isus, da je došla njegova ura.*»(Iv.). Ali kako je Isus mogao zvati svojom urom onu noć, u kojoj je imao početi svoju gorku muku? Da, zove ju svojom urom, jer je one noći imao ostaviti nam ovaj sakrament, da se po njem posve ujedini sa svojim ljubaznim dušama. I iz te želje progovorio je ovako:»*Živom željom želio sam ovaj vazam s vama blagovati*»(Luka 22).

Ovim riječima Otkupitelj htio nam je pokazati svoju želju, koju je imao, da se sa svakim od nas sjedini u ovom Sakramentu.

I sebe htio je ostaviti u prilici kruha, da ga svak uzmogne primati; da se je ostavio pod prilikom koje skupocjene hrane, tad siromasi ne bi bili u stanju primati ga: Isus je htio sebe ostaviti pod prilikom kruha, jer kruh nije skup, a ima ga svakud, tako da ga svi na svakom mjestu mogu naći i primati ga. Po ovoj velikoj njegovoj želji, da ga češće primamo, ne samo nas tolikim pozivima na to opominje:»*Dođite i blagujte kruh moj i pijte vino, koje sam vam ulio.*» Nego nam i zapovijeda, da ga češće primamo: «*Uzmite i blagujte, ovo je tijelo moje.*» Suviše da češće blagujemo njegovo tijelo, privlači nas obećavajući nam život vječni:»*Tko jede moje tijelo, taj ima život vječni.*» *Tko bude jesti ovaj kruh, živjeti će za uvijeke.*» I ako ne htjednemo jesti prijeti da će nas isključiti iz raja. «*Ako ne budete blagovali tijelo Sina čovječanskog, nećete imati života u sebi.*» Svi ovi pozivi, obećanja i prijetnje proizlaze iz Isukrstove želje, kojom želi, da se s nama združi u ovo sakramentu. I ova želja izvire iz prevelike njegove ljubavi, koju nosi prema nama, jer, kako veli sv. Franjo Saleski, svrha ljubavi nije drugo, nego da se spoji s onom stvari, koju ljubi, te što se u ovom Sakramentu Isus sav sjedinjuje s dušom:»*Tko jede tijelo moje i krv koju pije, pribiva u meni, a ja u njem.* (Iv.6.25). Zato Isus toliko žudi, da ga što češće primamo. Nema te pčele, reče jednoč

Gospodin sv. Matildi, koja bi iz ljubavi tolikom naglošću i hitrinom letjela od cvijeta do cvijeta, da pijuče med, kolikom ja dolazim u one duše, koje me žele.

Ah, da bi vjernici shvatili veliko dobro, koje sveta pričest donosi duši! Isus je gospodar svih bogatstava, dok ga je Otac postavio za gospodara svih stavri. Zato kad Isus u svetoj pričesti silazi u dušu, sobom nosi neizmjereno blago milosti. *«Dođoše mi s njome sva dobra»*, reče Salomun, govoreći o božanskoj mudrosti.(7,11). Govoraše sv. Dionizije, da presveti oltarski Sakramentat ima veliku moć za posvetiti dušu. I sv. Vinko Fereri ostavi upisano, da više duša ima koristi od jedne pričesti, nego li da cijelu sedmicu posti o kruhu i vodi. Sveta pričest, kako nas uči lateranski sabor, jest veliki lijek, koji nas liječi od malih grijeha, a od teških čuva. Zato sv. Ignacije mučenik nazva ovaj presveti Sakramentat: *»Lijek neumrlosti.»* Reče Inocencije III., da nas je Isukrst svojom mukom oslobodio od kazne grijeha, ali sa pričesti izbavio nas je od grijeha.

Suviše ovaj sakramentat raspaljuje božansku ljubav. Govori sv. Grgur nisenski, da je sveta pričest upravo ona pivnica, gdje se duša tako napaja božanskom ljubavlju, da zaboravi na sve, što je na zemlji, a to je upravo što čezne od svete ljubavi. Govoraše još Frano Olimpino Teatin, da nas ništa tako ne može raspaliti svetom ljubavlju prema Bogu, koliko sveta pričest. Bog je ljubav i vatra ljubavi. I Isus sađe s neba na zemlju, da ovu vatru božanske ljubavi zažže ovdje na zemlji. I kako lijep plamen Isus zažže u dušama, koje ga živom željom primaju u ovom sakramentu. Sv. Kata sienska jednog dana opazi u rukama nekog svećenika svetootajstvenog Isusa, kao raspaljenu peć od velike ljubavi, s čega se je opet svetica čudila, kako od onolike vatre čovječja srca sasvim ne izgore. Sv. Ruža Limanska, kad bi se pričješćivala, činilo bi joj se da prima sunce, koje bi iz lica tako odsijevalo, da bi joj vod oduzimalo, a iz usta usta joj tako vatra sipala, da bi se opržio onaj, koji bi joj poslije pričesti pružio, da što god popije, kao da se približio kakvoj zažarenoj peći. Sv. Venceslav kralj samo posjećujući presveti oltarski sakramentat, raspalio bi se takvim žarom izvana, da je njegov pratioč idući po snijegu svoje noge stavljao u njegove stope i leda ne bi ćutio. Govoraše sveti, da je presveti oltarski sakramentat vatra, koja tako zažže, da od oltara polazeći, izdišemo takvi plamen od ljubavi, da nas vrag ne smije više taknuti, ni napastvovati.

No, mogao bi tko reći: stog se često ne pričješćujem, jer se ćutim hladan u božanskoj ljubavi. Taj bi, veli Gerson, činio isto kao i onaj, koji ne bi htio k vatri, jer mu je studeno. Koliko se dakle većma ćutimo hladnim, toliko više imamo se pričješćivati, uvijek želju pobuđujući, da ćemo Boga ljubiti. *«Ako te upitaju, veli sveti Frano Saleski, zašto se tako često pričješćuješ, reci im, da imaju dvije vrste ljudi, koji se moraju često pričješćivati, savršeni i nesavršeni; savršeni, da se uzdrže u postignutoj savršenosti, a nesavršeni, da istu savršenost postignu»*. Na isti način veli i sv. Bono; Akoprem si hladan, ipak, uzdajući se u Božje milosrđe, pristupi.

Koliko je tko bolesniji i opasniji, toliko većma potrebuje liječnika: *«Kad se pričješćuješ zaželi svu onu ljubav, koju nikad ni jedno srce nije imalo prama meni, i ja ću ju primiti onako, kakvu bi ti zaželjela da bude.»*

Uzdasi i molitve

O, ljubovniče duša, Isuse moj, ti nam drugačije ne možeš pokazati da nas ljubiš, nego si. A što bi nam mogao drugo učiniti i izmisliti, pak da budeš od nas ljubljen? Ah, daj neizmjerena dobrota, da te od danas unaprijed budem ljubio svim srcem i svom dušom. Tko bi me igda mogao više ljubiti od tebe, o moj slatki Otkupiteljju, koji mi se, poslije nego si svoj život dao za me, sav daješ u ovom sakramentu? O, moj Gospodine, kamo sreća, da se uvijek

budem sjećao tvoje ljubavi, tim bi sve drugo zaboravio i tebe samog ljubio! Ljubim te, Isuse moj i tebe samog ću ljubiti. Protjeraj, molim te, iz mog srce sve želje, koje se tebi protive. Zahvaljujem ti što mi daješ vremena, da te mogu ljubiti, te oplakivati uvrede, kojim sam te toliko puta ožalostio. Isuse moj, tebe samog želim ljubiti i ništa drugo. Potpomozmi me, spasi me i daj da te svim srcem budem ljubo, i to neprestano na ovom i drugom svijetu. Marijo, majko moja, pomozmi mi ljubiti Isusa i moli ga za me.

Promišljanje trideset i peto

O ljubaznom Isusovu prebivanju u presvetom oltarskom Sakramentu.

*Dođite k meni svi, koji trudite,
te koji ste opterećeni,
i ja ću vas okrijepiti. (Mat.11,18).*

Točka prva

Naš ljubazni Spasitelj, pošto je imao poći s ovog svijeta k svom Ocu nebeskom, poslije nego je svojom gorkom smrću dovršio djelo našeg otkupljenja, ne htijući nas ostaviti same u ovoj tužnoj dolini suza. Govori sv. Petra Alkantara:» *Nikakav jezik ne može potpuno iskazati velikoću ljubavi, koju Isus nosi prema svakoj duši; zato ovaj zaručnik polazeći s ovog svijeta i da ga se, iza njegove odsutnosti ne zaborave, ostavi im ovaj presveti oltarski Sakrament, u kojem sam sebe ostavi, i tako hoti, da sobom sačuva svoju vječnu uspomenu u našim dušama.*» Dakle, ovaj ljubazni Isukrstov postupak dostojan je velike ljubavi, i zato je u posljednje vrijeme htio htio, da se posebnom svečanošću slavi jedan dan na poštenje njegovog presvetog Srca, kao što je očitovao Margariti Mariji Alakokve, i tim da mu, koliko toliko, iskažemo znak naše zahvalnosti i štovanja, radi njegovog ljubaznog prebivanja na oltarima: i tako u sito vrijeme nadoknadimo tolika pogrđenja, koja je u ovom sakramentu ljubavi primio, a i dan danas prima od krivovjeraca i zločestih kršćana.

Isus je sebe ostavio u presvetom oltarskom Sakramentu, 1. da ga svak može naći, 2. da može svakog k sebi primiti, 3. da svakom, tko god dođe, dijeli miilosti. Najprvo, On se nalazi na svakom oltaru, da ga svi mogu naći, koji ga žele. One noći , kad se Otkupitelj dijelio od svojih učenika, da pođe u smrt, učenici ožalošćeni plakahu, držeći da će se posve rastaviti sa svojim dragim Učiteljem: no Isus tješeći ih, reče (a to je isto onda i nama svima govorio): «*Sinci moji, evo polazim, da za vas umrem i tim da vam pokažem koliko vas ljubim, ali i umirući neću vas same ostaviti: dok ste na zemlji, dotle ću i ja s vama ostati u presvetom Sakramentu na oltaru. Ostavljam vam moje tijelo, moju dušu, moje božanstvo i svega samog sebe. Ne, dokle vi uzastojite na zemlji, od vas neću se odijeliti.*» Piše sv. Petar Alkantara: «*Zaručnik je svojoj zaručnici u ovoj tolikoj dalečini htio ostaviti koga u društvu, da sama ne ostane, zato je naredio ovaj Sakrament, u kojem je sam ostao, a to je najbolje društvo, koje nam je mogao ostaviti.*» Stari bezbošci bili su izmislili sebi toliko bogova, ali ljubaznijeg Boga nisu mogli ni zamisliti od našeg, koji tako blizu nas stanuje i tolikom ljubaznošću nas čuva i prati. Evo, dakle, isusa, gdje stanuje na oltarima zatvoren u tamnice ljubavi. Svećenici vade ga iz kućice i izlažu općem poklonu, njime vjernike pričešćuju i opet ga zatvore, a Isus se zadovoljava ondje oststi zatvoren dan i noć. Ali, zašto je služilo, o moj Otkupitelju, da u tolikim crkvama ostaješ i po noći, kad svijet vrata zatvori i tebe sama ostavi? Ta dosta bi bilo

da si samo ostao po danu. Ne, on hoće, da se na oltaru nađe u svako doba, po danu i po noći, njegova je želja, da ga jutrom odmah nađe, tko ga zatraži. Sad ako koja duša želi naći svog Isukrsta, dosta je da ode u župsku crkvu, ili u koji samostan i ondje će naći svog ljubljenika, koji ju željno čeka. U svakoj župskoj crkvi, u svakom samostanu drži se ovaj presveti oltarski Sakramentat: i u svim tim mjestima nebeski kralj zadovoljan stanuje u jednoj kućici od drveta ili od kamena, gdje često sam ostaje sa jednom svjetiljkom na ulje. Gospodine, govoraše sv. Bernardo, to se ne pristoji tvom veličanstvu. Ne smeta, odgovara Isus: ako se ne pristoji to momu veličanstvu, pristoji dobro mojoj ljubavi.

Koliko ostanu ushićeni i ganuti putnici obilazeći crkvu u Loretu, mjesta svete zemlje, betlehemsku štalicu, Kalvariju, sveti grob, gdje se Isus rodio, stanovao, umro i pokopan! Ali koliko ushićeniji mi moramo biti, kad se nađemo pred samim Isukrstom, koji stanuje u presvetom oltarskom Sakramentu? Govoraše Ivan Avila, da on nije mogao naći svetišta veće pobožnosti i utjehe, nego što je crkva, u kojoj stanuje svetootajstveni Isus. O. Baltazar Alvarez plakaše gledajući gospodske kuće i palače pune naroda, a crkve, u kojim Isus stanuje, prazne i zapuštene. Oh, Bože, da je počem Gospodin samog sebe ostavio samo u jednoj crkvi na ovoj zemlji, recimo u crkvi sv. Petra u Rimu, i suviše da je odredio, da će se samo jednog dana u godini tu naći, oh, koliko bi hodočasnika, koliko plemića, koliko vladara nastojalo, da se onog dana nađu u Rimu i podvore nebeskog kralja, koji se povratio na zemlju! Ah, kakvu bi mu kućicu od zlata iskićenu dragim kamenjem pripravili! Kolikim bi se sjajem proslavio taj dan Isusova boravka na zemlji! Ali ne, veli isus, ja se neću ograničiti samo u jednoj crkvi, ni samo za jedan dan, niti tražim tolikog bogatstva, ni tolikog sjaja: stalno ću stanovati na svakom mjestu, gdje ima mojih vjernika, da me svak u svako vrijeme, kad tko hoće, uzmogne naći.

Ah, da Isukrst sam nije mislio na toliku ljubav, tko bi na to igda mogao od nas i pomisliti? Kad je uzašao na nebesa, da mu je tko onda rekao: Gospodine, ako hoćeš da nam pokažeš svoju ljubav, ostani s nama na oltarima pod prilikom kruha, da te ondje u svako vrijeme uzmognemo naći, to pitanje koliko bi bilo preuzetno i drzovito? Ali ono što nitko od ljudi nije znao ni pomisliti, to je smislio i učinio naš ljubazni Spasitelj. Ali ajme, gdje je naša zahvalnost prema tolikim dobročinstvima? Da koji vladar dođe u koje selo svog kraljevstva, da kojeg od ondašnjih seljaka vidi, kolika bi tog seljaka nezahvalnosti bila, kada ne bi htio na nj ni pogledati; ili kad bi samo bacio okom na nj, kad bi prolazio ispred njega.

Uzdasi i molitve

O, Isuse, moj Otkupitelju, o ljubavi duše moje, koliko te je stalo, dok si ostao s nama u ovom Sakramentu! Najprije si imao smrt pretrpjeti, da poslije uzmogneš ostati ostati na našim oltarima, te iza tog morao si podnijeti tolike nepravde u ovom Sakramentu imajući uvijek nazočan biti. A mi smo toliko lijeni i zapušteni, pak te nećemo ni obilaziti; znajući da ti je milo, kad te češće posjećujemo i želiš nas napuniti dobrim, kad nas pred sobom vidiš? Oprosti mi, moj ljubazni Gospodine, jer sam i ja bio među onim nezahvalnicima. Od danas unaprijed, Isuse moj, češće ću te obilaziti i što bude moguće više, zadržavati ću se pred tobom, zahvaljujući ti na dobročinstvima, ljubeći te i potrebite milosti proseći, kad si već za tu svrhu i ostao na zemlji zatvoren na oltaru u drvenoj kutiji i učinio se našim robom ljubavi. Ljubim te, neizmjerne dobroto, ljubim te, o ljubazni Bože, ljubim te najveće i najobljubljenije dobro. Daj da zaboravim samog sebe i sve na svijetu, da se mogu sjećati samo tvoje ljubavi i da uzaživim samom tebi ugađajući. Daj da od sad unaprijed sva moja naslada bude stati pred tvojim nogama, raspali me svega svojom svetom ljubavlju. Marijo, majko moja, isprosi mi veliku

ljubav prema presvetom oltarskom Sakramentu i kad to zanemarim upozori me na ovo obećanje, koje sad činim, da ću ga svaki dan obilaziti.

Točka druga

Drugo, Isukrst u Sakramentu prima svakog. Govoraše sv. Terezija, da svi ljudi na ovom svijetu ne mogu govoriti sa svojim vladarom. Siromasi samo se uzdaju, da će im po drugom moći iskazati svoje potrebe; ali kod nebeskog kralja ne trebaju zastupnici, ni drugi posrednici; bez razlike svi plemići i siromasi mogu s njime govoriti, stojeći on u presvetom oltarskom sakramentu i svoje nevolje u svako vrijeme licem u lice mu iskazali. Zato se Isus zove poljski cvijet. Cvijeće, koje raste u vrtu, jest zatvoreno, ali poljsko cvijeće svakom je izloženo.

Dakle, s Isukrstom u ovom presvetom Sakramentu može svak govoriti i to svakog časa, kad hoće. Sv. Petar Zlatousti, govoreći o rođenju Otkupiteljevu u betlehemskejštalici, veli, da kralj na ovom svijetu svakog ni u svako vrijeme k sebi ne primaju: često se dogodi da tko pođe i zatraži da s vladarom govori, a straža ga vrati nazad, govoreći, da nije ono vrijeme od primanja, nego da dođe kasnije.

Ali Otkupitelj htjede roditi se u jednoj pećini otvorenoj, bez vrata i bez straže, da svak slobodno ulazi i to svakog časa. Isto je i sad sa Isukrstom u ovom Sakramentu. Crkve stoje otvorene, kada god tko hoće može ući i s isusom u svako doba govoriti. I onaj nebeski kralj hoće da mu ondje govorimo otvoreno i pouzdano; zato se i stavio pod priliku kruha. Da bi se Isukrst sad ukazao na prijestolju svjetlosti, kao što će se ukazati na sudnji dan, tko bi imao tolike snage, da mu se približi?

No, budući da Gospodin, kako veli sv. Terezija, želi da s njim govorimo i s pouzdanjem od njega molimo milosti i to bez ikakvog straha, zato je svoje veličanstvo pokrio prilikom kruha. On želi, kako veli sv. Toma kempinski, da s njime postupamo, kao prijatelj s prijateljem.

Kad se duša zadrži pred oltarom, čini se da joj isus govori:»*Ustani se, dušo, ne boj se; primakni se bliže k meni: nisi mi više neprijatelj dok me ljubiš i želostiš se, da si me vrijeđala; nisi više grdna pred mojim očima, mojom milošću lijepom si postala; dođi i reci mi što želiš, ja upravo zato i stojim ovdje na oltaru.*» Koliko bi se radovao, čitatelju moj, da te kralj pozove u svoje dvore i rekne ti:»*Reci mi, što želiš? Za čim imaš potrebu? Ljubim te i želim, da ti kakvo god hoćeš dobro učinim.*» Ovako nebeski kralj govori svima koji ga obilaze i posjećuju:»*Dođite k meni svi, koji se trudite i koji ste opterećeni, ja ću vas okrijepiti.*» Dođite siromašni, bolesni, ožalošćeni, ja ću vas obogatiti, izliječiti i utješiti.

Uzdasi i molitve

Kad već dakle, Isuse moj ljubljani, ti stanuješ na oltarima, da primaš molbe nevoljnih, koji ti se utječu, poslušaj danas i moju molbu, koju ti upravlja ovaj nevoljni i tužni grešnik. O, Jaganjče Božji, koji si žrtvovao i umro na križu: ja sam duša otkupljena tvojom krvlju, oprost mi sve uvrede, koje sam ti nanio i potpomoz mi svojom milošću, da te nigda više ne izgubim. Učini me dionikom, o Isuse, one muke, koju si za moje zloće pretrpio u vrtu getsemanskom. O moj Bože, kamo ta sreća da te nigda uvrijedio nisam!

Dragi moj Spasitelju, da sam u grijehu umro, više te ne bih mogao ljubiti; a ti si me stoga i čekao da te ljubim!

Zahvaljujem ti, što si mi dao još vremena da se obratim, da, ljubiti ću te. Pokloni mi milost tvoje svete ljubavi, ali takvu ljubav, da zaboravim na sve drugo, a tebi samom služim. Ah, Isuse moj, ti si sav svoj život dao za me, učini da i ja barem ovo malo još života potrošim za te. Pritegni me svega k svojoj svetoj ljubavi; daj da budem sav tvoj prije nego umrem. Uzdám se da ću to sve dobiti po zaslugama tvoje gorke muke. Uzdám se još u tvoje utočište, o Marijo; znaš da te ljubim, smiluj mi se.

Točka treća

Isus u presvetom oltarskom Sakramentu svakog k sebi prima, svakom dijeleći svoje milosti. Govori sv. Augustin, da Gospodin više želi da nam razdijeli svoje milosti, nego mi da ih primimo. A to stoga, jer je Bog neizmijerna dobrota od svoje naravi, tako da svakog želi učiniti dionikom svojih dobara. Bog se tuži, kad duše ne pitaju od njega milosti. Zašto ne dolazite više k meni, zar sam vam uskratio koju milost, koju ste od mene zatražili? Sv. Ivan vidio je Gospodina s punim prsima mlijeka, to jest, milosrđa i opasana zlatnom kanicom, naime ljubavlju, kojom želi, da nam dijeli svoje milosti. Isukrst je uvijek spreman obasuti nas dobročinstvima, imenito u presvetom oltarskom sakramentu obilato dijeli milosti. Enrik Suson govoraše, da Isukrst najviše voli uslišati naše molitve u ovom Sakramentu.

Kao majka, koja drži rastvorena prsa puna mlijeka, ide i traži djecu da ju podoje i olakšaju joj bol u prsima; na isti način i Gospodin nas zove k sebi iz ovog Sakramenta ljubavi. O. Baltazar Alvarez gledao je Isusa u presvetom oltarskom Sakramentu s punim rukama milosti, da ih ljudima podijeli, ali nije mogao naći komu bi ih razdijelio.

A blažena li je ona duša, koja stoji pred oltarom i prosi milosti od svog slatkog Isusa! Neka pobožna grofica iz Ferie stupila u redovnice sv. Klare i kad nije bila poslom zapriječena, uvijek je stala presvetim Sakramentom, i zato ju nazvaše zaručnicom presvetog Sakramenta. Jednog dana bi upitana, što radi onoliko vremena pred oltarom na kom se čuva presveti Sakrament, odgovori: *«Stala bih preko sve vječnosti. Što se radi pred presvetim Sakramentom? A što radi siromašak pred jednim bogatašem? A što radi bolesnik pred svojim liječnikom? Što se radi? Zahvaljuje se, ljubi se, i milosti prose.»* Oh, koliko su vrijedne ove posljednje riječi, da se skoristi zaustavimo pred presvetim Sakramentom.

Isukrst se tužio Božjoj službenici Margariti Alakokve na nezahvalnost, koju mu ljudi nanose u ovom Sakramentu od ljubavi, pokazujući joj svoje presveto Srce, optočeno trnjem, s križem odozgora na gorućem prijestolju, time htijući pokazati joj svoje ljubazno prebivalište u presvetom oltarskom Sakramentu, te iza toga joj reče: *«Ovo je ono Srce, koje je toliko ljubilo ljude, koje nije ništa za se prištedjelo, te koje gine pokazujući im svoju ljubav. Ali za naknadu od više njih ne primam nego nezahvalnost, po neštovanju i pogrđivanjima, koja mi nanose u ovom Sakramentu moje ljubavi. A to mi je najteže, što me vrijeđaju i grde srca meni posvećena.»* Ljudi ne obilaze Isukrsta, jer ga ne ljube. Čitave sate provode razgovarajući s prijateljima, s društvom, a pola sata zabaviti se s Isusom u crkvi, to im je odveć teško. Može tko reći: *«A zašto mi Isus ne pokloni svoje ljubavi? Ali odgovoram: «Ako iz svog srca ne istrijebiš i ne izbaciš zemlju, kako će ti moći u nj ući božanska ljubav? « Ah, da ti možeš iz srca reći sa sv. Pilipom Neri, kad ugledaš presveti oltarski Sakrament: «Ovo je moja ljubav, ovo je moja ljubav»;* ne bi ti teško bilo ostati čitave satove, čitave dane pred ovim presvetim Sakramentom.

Duši zaljubljenoj u Boga, sati pred svetoostajstvenim Isukrstom čine joj se trenucima. Sv. Frano Saverio, po cijele dane radio je oko duša, a po noći bdio pred presvetim Sakramenzom.

Sv. Frano Regis cijeli bi dan ispovijedao, a po noći bi išao u crkvu i koji put našavši ju zatvorenu, ostao bi pred vratima na ledu i vjetru i tako bi, makar iz daljega, dvorio svog ljubljenog Gospodina. Sv. Vjekoslav Konzaga imao je želju, da neprestano stoji pred oltarom: ali budući mu je od starijih naređeno, da se ne zaustavlja, prolazeći ispred oltara i osjećajući da ga Isus privlači k sebi, da se s njim zadrži, a moraše posluš izvršiti, stoga mu mladić ljubazno govoraše:»*Odmakni se od mene, Gospodine, odmakni.* « Gospodine, pusti me da idem, jer tako posluš iziskuje. Ako ti, brate moj, ne osjećaš ove ljubavi prema svom Isukrstu, nastoj da ga svaki dan obiđeš i on će tvoje srce raspaliti svojom ljubavlju. Je li ti studeno? Primakni se k vatri, govoraše sv. Katarina Sienska. Blažena onda tebe, ako ti se Isus smiluje i svojom te ljubavlju raspali! Za stalno onda nećeš ljubiti zemaljskih stvari, nego ćeš ih prezirati. Veli sv. Frano saleski:»*Kad kuća gori, sve se stvari iz nje izbacuju kroz prozor.*»

Uzdasi i molitve

A Isuse moj, daj da te upoznam i da te ljubim. Toliko si ljubazan, da drugo nemaš što učiniti, nego si učinio, da te ljudi ljube: i kako je malo ljudi, koji te ljube?! Ajme, u broju ovih nesretnjaka bio sam i ja! Stvorovima sam bio zahvalan kad bi mi što dobra učinili; samo s tobom, koji si za me svoj život dao, bio sam nezahvalan, vrijeđajući te tolikim grijesima. Ali vidim, umjesto što bi me imao napustiti, da mi ideš u susret i tražiš moju ljubav; čujem gdje mi napominješ onu zapovijed od ljubavi:»*Ljubiti ćeš Gospodina Boga tvoga svim srcem svojim.*» Kad već hoćeš da te i ovaj nezahvalnik ljubi, da, ljubit ću te. Ti želiš moju ljubav, a i ja sad okrijepljen tvojom milošću, drugo i ne želim nego da te ljubim. Ljubim te, moja ljubavi, moje sve. Po onoj krvi za me prolivenoj, pomози mi.

Ljubazni moj Otkupitelju, u ovu krv stavljam sve moje pouzdanje i u zagovor tvoje presvete Majke, koju si odredio, da nas svojim molitvama potpomaže. O, Marijo, majko moja mila, moli Isusa za me. U božanskoj ljubavi raspali sve svoje štovatelje, raspali i mene, koji te toliko štujem i ljubim.

Promišljanje trideset i šesto

Treba se prilagoditi volji Božjoj.

«I život je u njegovoj volji.»
(Ps. 29,6.)

Točka prva

Naš spas i naša savršenost stoji u neprestanom ljubljenju Boga. No savršenost ljubavi za tim stoji u podvrgnuću naše volje božanskoj ljubavi, jer je ovo glavni učinak ljubavi, kao što veli Areopagita, ujediniti volje ljubljenika teko, da imadnu samo jedno srce i samo jedno htjenje. Utoliko su Bogu mila naša djela, naše pokore, pričesti i molitve, ukoliko odgovaraju božanskoj volji; drugačije nikad ne mogu biti krijeposne ni zaslužne, nego grijesne i vrijedne kazne.

Naš Spasitelj stoga je i sišao s neba među nas, da nas u tom podučí svojim primjerom. Evo što je rekao, kad je došao na zemlju:»*Oče moj, odbio si ljudske žrtve, hoćeš da sebe žrtvujem smrću ovog tijela, koje si mi dao; evo spreman sam ispuniti tvoju volju.*» I to je više puta izjavio govoreći, da on za drugo nije došao na zemlju, nego da izvrši volju Oca svog. Time je htio da upoznamo veliku ljubav njegovog Oca, gledajući, gdje on svoj život za nas polaže upravo stoga da udovolji svom nebeskom Ocu. Iza toga reče, da će on priznati za svoje sljedbenike sam, o one, koji budu vršili njegovu božansku volju. Ovo su pak svi sveti imali na pameti, te su i svim svojim djelima tražili da ispune volju Božju. Henrik Suson govoraše:»*Volio bih biti najprostiji crv na zemlji sa Božjom voljom, nego li anđeo s mojom.*» I sveta Terezija veljaše:»*Onaj, koji se molitvom bavi, najprije valja da se pokori volji Božjoj; i neka se uvjeri da u tom stoji najveća savršenost; tko ju izvršnije obavljao bude, taj će od Boga primiti velikih darova, a mnogo će napredovati u svom nutarnjem življenju.*» Zato blaženi na nebu savršeno ljube Boga, jer su u svemu podložni božanskoj volji. Stoga nas je Isukrst učio, da molimo milost, da uvijek na zemlji radimo po Božjoj volji, kao što rade blaženi na nebu:»*Budi volja tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji.*» Tko vrši božansku volju, taj će biti po Božjoj želji, kao što je Gospodin zvao Davida:»*Našao sam čovjeka po svojoj volji, koji će izvršavati volju moju.*» A zašto ga je tako zvao? Zato, jer je uvijek pripravan bio za izvršiti sve što je Bog htio. A on od Gospodina drugo nije pitao, nego da ga nauči kako će vršiti njegovu svetu volju. Ah, koliko vrijedi samo jedno djelo učinjeno po Božjoj volji! Dok sv. Pavao proganjaše Isukrstovu crkvu, Isus mu kaza, rasvijetli ga i obrati. Tad svetac drugo ne učini, nego se potpuno podvrže njegovoj svetoj volji, obećavajući da će uvijek po njegovoj svetoj volji živjeti. «*Gospodine, što ćeš od mene?*» I odmah ga Isus izabra za odabranu posudu i apostola naroda:»*Ovo je moja posuda i moje će ime nositi među narode.*»

Tko posti, milostinju dijeli, pokoru čini za ljubav Božju, taj Bogu dariva dio samoga sebe, ali tko mu pokloni svoju volju, taj mu sve daruje. I ovo je ono sve, koje od nas Bog traži, naime, srce i volju:»*Sinko moj, daruj mi srce.*» Napokon ova svrha mora biti svih naših želja, naših pobožnosti, naših promišljanja, pričješćivanja itd., da ispunjamo volju Božju. Zato imamo i moliti, proseći milost, da uzmognemo sve izvršiti što Bog od nas traži. U ovakvim stvarima trebamo noliti pomoć od naših svetih odvjetnika, a osobito od presvete Djevice Marije, da nam isprose svjetlost i snagu, da se u svim stvarima pokorimo volji Božjoj, osobito da prigrlimo one, kojim se naša vlastita ljubav protivi. Govoraše Ivan Avila:»*Više vrijedi jednom reći, blagoslovljen budi Bog, u protivnim i nepovoljnim stvarima, nego šest tisuća zahvalnosti u stvarima nama povoljnim.*»

Uzdasi i molitve

Ah, moj mili Bože! Sva moja propast u prošastom mom življenju stajala je u tom, što se nisam htio pokoriti tvojoj svetoj volji. Mrzim i proklinjem po tisuću puta one dane, one čase, u kojim sam se, radeći po svojoj volji, usprotivio tvojoj volji, o Bože duše moje. Sad ju svu tebi darivam; primi ju, Gospodine, i tako ju privij za svoju ljubav, da se nigda više od tebe ne mognem otrgnuti. Ljubim te, neizmijerna dobroto, te iz ove ljubavi, koju gojim prema tebi, sav ti se posvećujem. Odredi sa mnom i mojim stvarima, kako znaš, a ja se potpuno podvrgavam tvom božanskom htjenju. Ne daj, da igda više padnem u tu nesreću i što god učinim protiv tvoje volje, a od ostalog radi od mene što hoćeš. Vječni Oče, po Isukrstovim zaslugama smiluj mi se i uslišaj ove moje molbe. Isuse slatki, uslišaj me po zasluži tvoje pregorke muke. I ti mi pomози, Marijo presveta, i isprosi mi ovu milost, da uvijek budem izvršavao božansku volju, o kojoj ovisi moje vječno spasenje, a drugo ništa i ne tražim.

Točka druga

Valja da se pokorimo volji Božjoj ne samo u stvarima nepogodnim, koje nam upravo od Boga dolaze, kao što su bolesti, žalosti, gubitak dobara, gubitak roditelja, nego i u onom, što nam dolazi s Božjim dopuštenjem, ali ne od njega upravo, nego od zločestih ljudi, kao što su ozloglašenja, podrugivanja nepravde i sve druge vrste progonstva. Znajmo i to, kad nam tko štetu nanese časti ili imetku, da Bog neće grijeha onog, koji nas vrijeđa, nego hoće naše siromaštvo, našu poniznost. Istina, što god se događa, da dolazi s Božjim znanjem i dopuštenjem. Bilo dobro, bilo zlo, sve od Boga dolazi:»*Dobro i zlo, smrt i život od Boga su.*»(Crkv. 11, 14).

Zovu se zla, jer ih mi tako nazivamo i mi ih zlim pravimo; jer da ih mi iz Božjih ruku dragovoljno primamo, kao što smo dužni, tad ne bi bila više zla, nego dobra.

Dragulji, koji rese najbogatiju krunu svetih na nebu, jesu patnje i žalosti, koje su na ovom svijetu za ljubav Božju pretrpjeli, mileći na to, da sve dolazi iz njegovih ruku. Sv. Job, kad je razumio, da su mu Sabejci sve zarobili, što je odgovorio? »*Bog dao, Bog i oduzeo.*» Ne htijaše reći, Bog mi je bio dao ova dobra, pak mi ih Sabejci porobiše, nego Gospodin Bog mi ih je dao i Gospodin mi ih je sad oduzeo, imajući na pameti, da se je to sve dogodilo po Božjem htjenju i njegovom dopuštenju. Sveti mučenici Epiteto i Anton bijahu mučeni gvozdenim kukama i gorućim bakljama, i pores sveg mučenje nisu govorili no:» *Gospodine, nek se u nama vrši tvoja sveta volja.*» I pošto će dušu ispustiti, izustiše ove riječi:»*Budi blagoslovljen, o vječni Bože, jer si nam dao tu milost, da se na nam ispuni tvoje htjenje.*» Pripovijeda Cesario, kako je neki redovnik, iako nije živio kreposnije od drugih, ipak je čudesa činio mimo druge. Stoga njegov starješina začuđen jednog dana ga upita, kakve pobožnosti obavlja. Odgovori, da je on nesavršeniji od drugih, ali da je u svačemu jedina njegova misao ta, da se u svačemu potpuno podvrgne Božjoj volji. A za onu štetu, koju nam je onomad neprijatelj na njivi počinio, jesi li se ljutio? Ni najmanje, oče moj, odgovori mu, nego sam dapače zahvaljivao Bogu, budući da on sve radi ili dopusti da drugi učine za naše dobro. Stoga starješina upozna svetost i dobrotu onog redovnika.

Na isti način valja da i mi radimo kad nam se što nepovoljna dogodi; sve protištine primimo iz ruku Božji, ne samo strpljivo, nego i veselo, kao što su se apostoli veselili, kad su bivali progonjeni i grđeni radi Isukrsta.

A kakvu veću zadovoljštinu Bogu možemo učiniti, nego kad dragovoljno primamo i trpimo protivštine za njegovu ljubav? Ako dakle želimo, da u stalnom miru živimo, nastojmo da sve primamo za volju Božju, uvijek govoreći, kad nas što snađe:»*Gospodine, ti si tako htio da bude, i neka bude.*» Na ovaj način imamo upravititi sva naša promišljanja, pričesti, posjete i molitve; uvijek moleći Boga, da se u svačemu podložimo njegovoj svetoj volji. I sami sebe uvijek mu prikazujmo, govoreći:»Bože sveti, evo nas, i radi od nas što hoćeš. Sveta Terezija barem pedeset puta se ne dan prikazivala Bogu, stavljajući se potpuno u njegove ruke, da on njome ravna, kako hoće.

Uzdasi i molitve

Ah, božanski kralju, ljubazni moj Otkupitelju, dođi i od sad unaprijed samo ti vladaj mojom dušom. Uzmi svu moju volju, da drugo ne želim osim što je tebi drago. Isuse moj slatki, u jednostavnom mom nevoljnom življenju toliko sam te puta ražalostio, protivеći se tvojoj svetoj volji, i to me više muči nego li ikakvo drugo zlo: kajem se i iz sveg srce ljuto

žalim. Mrtvljenje sam zaslužio, to ne niječem, jedino me sačuvaj od kazne, kojom bi izgubio tvoju ljubav, a od ostalog radi od mene što hoćeš! O, Božja voljo, ti si jedina moja ljubav! O, krvi mog Isusa, ti si moje ufanje; u tebe se uzdam, da ću od sada u naprijed stalno ostati uz božansku volju: ona će mi biti vođa, moja želja, moja ljubav, moj mir i moje sve. U njoj ću neprekidno živjeti i otpočivati. Kad me god što snađe uvijek ću govoriti:»*Bože moj, jedino želim ono što ti hoćeš; nek se u meni uvijek vrši volja tvoja*«. Isuse moj, po tvojim zaslugama, daruj mi milost, da uvijek govorim ove tako krasne riječi:»*Budi volja tvoja, budi volja tvoja*.« O, Marijo, majko moja, blažena si, jer si u svačem vršila božansku volju, isprosi, da ju i ja od sada budem vršio. Kraljice moja, po onoj ljubavi, kojom Isusa ljubiš, isprosi mi ovu milost: uzdam se da ću ju po tebi dobiti.

Točka treća

Tko se drži božanske volje, i na ovom svijetu uživa vječni slatki mir:» *Neće ožalostiti pravednika što mu se god dogodi.*«(Prov.). Zaista, jer duša ne može imati većeg zadovoljstva, nego kad sve biva po božanskoj volji.

Tko drugo želi, no što Bog hoće, ima sve što želi, jer što se događa, to sve dolazi po Božjoj volji. Duše, koje su se potpuno dale u ruke Božje i njegovoj volji podvrgle, veli Salvijan, ako su ponižene, to one i hoće, ako ih siromaštvo tišti, i traže da budu siromašne, jednom rječju, hoće samo ono što se dnevice događa i stoga blaženo žive. Dođe led, vrućina, kiša, vjetar i tko je pokoran volji Božjoj, govori: hoću ovaj led, hoću ovu vrućinu itd., jer tako Bog hoće. Nešto izgubi, bude progonjen, oboli, približava mu se smrt, taj veseo i zadovoljan govori:»Hoću da budem nevoljan, progonjen, bolestan i brzo ću umrijeti, jer tako dragi Bog hoće.« Tko otpočiva u božanskoj volji, te se naslađuje u svemu što od Boga dolazi, kao da stoji nad oblacima, taj se nahodi kao da je odignut nad oblake, a ispod njih gleda gdje bjesne oluje, ali njega ne pometaju, niti imalo straše. Ovo je onaj slatki mir, veli apsolot, koji natkriljuje sve svjetske nasladem i ljepote: Jest onaj stalni mir koji se ne mijenja. Grešnik se svaki dan mijenja kao mjesec, koji danas raste, a sutra se samnjuje; danas se smije, a sutra plače; danas veseo i miran, sutra tužan i ljut; jednom rječju mijenja se prema stvarima povoljnim i nepovoljnim, kojke ga stižu. No pravednik je kao sunce uvijek ravan, jednak u svojoj mirnoći, i to u svakoj stvarim koja mu se zgodi, jer njegov mir stoji u tome, što se združio s Božjom voljom. Sv. Marija Magdalena Pazzi kad bi tko pred njom spomenuo *volja Božja*, tako bi se utješila i umirila, da bi od ljubavi izvan sebe izašla. Kolika je ludorija onih, koji se protive volji Božjoj! Što je Bog nakanio učiniti, to će se za stalno i ispuniti: Zato nevoljnici će to sve po svaki način pretrpjeti, ali bez ploda i bez pravog mira.

A što drugo Bog i želi, osim našeg dobra? Hoće da nas gleda svete, da budemo zadovoljni na ovom svijetu, a blaženi na drugom. Znajmo da i one patnje, koje nam Bog šalje, jesu za naše dobro. Nevolje, kojom nas Bog kori na ovom svijetu, ne dolaze na našu propast, nego da se po njima popravimo i tako zadobijemo vječno blaženstvo. Bog nas toliko ljubi da on ne samo želi, nego se upravo brine da se mi spasimo.

A što bi nam igda mogao uskratiti onaj Gospodin, koji nam je dao svog Sina? Stavimo se u ruke Boga, koji se uvijek brine našim dobrom, dok smo na ovom svijetu. Reče jednoč Gospodin sv. Kati Sienskoj – « ti uvijek misli na me, a ja ću na te». Ljubazni Bog misli na moje dobro, neću ni ja na drugo misliti, nego kako ću mu ugađati i njegovoj se svetoj volji u svemo podvrći. Ne smijemo moliti, govoraše opat Nilo, da Bog čini što mi hoćemo i kako hoćemo, nego da mi radimo ono što on hoće.

Tko tako uzradi živjeti će blaženo, i sveto umrijeti. Tko umire stavivši se prije u ruke Božje, taj iza sebe ostavlja dovoljan znak svog spasa. Ali tko se za života nije družio s božanskom voljom, neće ni na smrti i tako će se izgubiti. Gledajmo dakle, da uvijek opetujemo one riječi svetog pisma:»*Gospodine što hoćeš da činiš?*»

Reci mi što hoćeš da činim, i sve ću ispuniti:»*Evo službenica Gospodnja: evo moja duša jest tvoja službenica, samo zapovijedaj i biti ćeš poslušan: Tvoj sam, spasi me; spasi me, Gospodine i onda radi od mene što hoćeš, sav sam tvoj, nisam više svoj. Kad nas što teška i nepoćudna snađe, odmah recimo: «Bože moj, tako si ti htio i tako neka bude.» Nadasve nek nam omili treća prošnja u Oćenašu:»*Budi volja tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji.*» Sa srdaćnim uzdisajem ovu prošnju često govorimo. Sretni nas ako uzaživimo i svoj život dovršimo ovako govoreći:»*Budi volja tvoja.*»*

Uzdasi i molitve

O, Isuse, moj slatki Otkupitelju, ti si svoj život završio u najtežim bolima, da mene nevoljna spasiš. Smiluj mi se dakle, i spasi me, i ne odpusti da te duša, tolikom mukom i tolikom ljubavlju otkupljena, bude zauvijek prezirati. Drugo nemaš mi što učiniti; ćim bi me zadužio, da te ljubim, nego si učinio. To si mi pokazao rijećima, koje si, prije nego ćeš izdahnuti na Kalvariji izrekao:»*Svršeno je.*» No kako sam ja poslije odgovorio prema tolikoj ljubavi? Nikako, mogu reći, da do sada nisam ništa drugo radio, nego kako ću te vrijeđati i poticao da me zamrziš. Zahvaljujem ti, što si me s toliko strpljenja podnosio , te što mi sad daješ vremena da upoznam svoju nezahvalnost, da se popravim i počnem te ljubiti prije nego umrem. Da, ljubiti ću te i puno ću te ljubiti, moj Spasitelju, moj Bože, moja ljubavi i moje sve; i sve ću učiniti po tvojoj volji; darujem ti svu moju volju, svu svoju slobodu i sve što imam. Od sada posvećujem ti i svoj život, dragovoljno primajući smrt onakvu, kakvu mi pošalješ, sa svim mukama i drugim nepogodnostima, koja će ju pratiti. Ovu moju žrtvu združujem s onom velikom žrtvom, koju si ti, Isuse moj, prikazao za me na križu. Umrijeti ću vršeći tvoju volju. Ah, po zaslugama tvoje pregorke muke, udijeli mi milost, da do smrti ostanem potpuno u svaćem pokaran tvijum božanskim odredbama i kad mi smrt dođe, da ju dragovoljno zagrlim, kao dar tvoje svete volje. Umrijeti ću, Isuse moj, da ti udovoljim: umrijeti ću govoreći:»*Budi volja tvoja.*» Marijo, majko moja, tako si i ti umrla, de isprosi, da i ja isto tako umrem.